

KODAK GRAY SCALE

C

Red-Filter Negative

Cyan Printer

M

Green-Filter Negative

Magenta Printer

Y

Blue-Filter Negative

Yellow Printer

00

A

.10

.20

.30

.50

.70

M

1.00

1.30

1.60

B

1.90

black

3-color

white

cyan

violet

magenta

primary red

yellow

green

KODAK COLOR CONTROL PATCHES

These colors have been selected as representative of those inks commonly used in photomechanical reproduction.

ANTIQVITA- TES BRVNSVICENSES,

HOC EST

ILLVSTRIVM MONVME-
TORVM, SERENISSIMÆ AVGVSTIS-
SIMÆQVE DOMVS BRVNSVI-
GIO LVNEBVRGICÆ

Vetustatem, Sanctimoniam, Potentiam, Ma-
jestatemque pandentium,

SYLLOGE,

Cum insigni AVCTARIO nunc altera
vice edita, à

IOACHIMO IOHANNE MADERO.

HELMESTADT,

Typis & sumtibus HENRICI DAVIDIS MÜLLERI
ACAD. TYPOGR.

ANNO MDCC LXXVIII.

*SERENISSIMIS PRINCIPIBUS
AC DOMINIS,
DN. GEORGIO GVILIELMO,
DN. IOHANNI FRIDERICO,
DN. RVDOLPHO AVGVSTO,
DN. ANTON. HVLDERICO:*

*DVCIBVS BRVNSVICENSIVM ET
LVNEBVRGENSIVM,*

*DOMINIS SVIS CLEMEN-
TISSIMIS,*

*FELICISSIMOS IN OMNIBVS,
SVCCESSVS,*

*EA, QVA DEBET, SVBJECTIONE,
OPTAT PRECATVRQVE*

JOACHIMUS **J**OHANNES MADERUS.

HA est AUGUSTISSIMÆ DOMUS
V E S T R Æ jam à tot Seculis MA-
JESTAS ET GLORIA, ut nunc
demum splendorem Ipsi conciliatu-
rus, LUMEN SOLI mutuari videri queat.
Interim cum ante hos septendecim annos, evul-
gatis quibusdam illustribus monumentis, eò
quam maxime facientibus, conatus sim devo-
tissimum meum erga E A N D E M animum hu-
millime declarare: ea ipsa, & quidem cum in-
signi Auctario, nunc denuo edita, S E R E N I-
TATIBUS VESTRIS, ceu DOMINIS MEIS
INDULGENTISSIMIS, ATQUE EVER-
GETIS BENIGNISSIMIS, consecrare de-
mississime debui; subjectissime rogans, ut ea fe-
rena fronte accipere, meque porro sibi commen-
datum habere, clementissime velint. Servet
VOS, O PATRIÆ PATRES, Ille summus

serum moderator Deus quam diutissime floren-
tes atque incolumes! VIVAT, QVI SERE-
NITATES VESTRAS DILIGIT!
CHRISTUS PRINCIPATUS VESTROS
CUSTODIAT: VOS RECTORES EO-
RUNDEM LUMINE SUÆ GRATIÆ
REPLEAT: EXERCITUM PROTEGAT:
FIDEI MUNIMINA TRIBUAT: PA-
CIS GAUDIA DOMINANTIUM DO-
MINO CHRISTO PROPITIANTE
CONCEDAT! & tandem, quæcunque in me
meosque munificentissime contulistis, sempiter-
nis compenset gaudiis. Dabam Scheningæ, VII.
die Septembris, Anno CIO ID C LXXVIII.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO

S. P

*Vas nunc denuo edo Antiquitates Brunsvicenscs, jam olim, unde acceperam, æque ingenuè professus sum, atq; illas debita fide evulga-
vi. Nempe quod hîc primo loco iterum positum
est, Chronicon Serenissimorum Ducum
Brunsvicensium, annexum Chronico MS. Theodorici
Engelhusii, edendum acceperam à Nobilissimo Conringio,
vixitq; illius Auctor circa annum 1280. Nam Eadvardus
Angliæ rex, quem suis temporibus regnasse refert, cæpit jux-
ta Helvicum anno 1272. defuit anno 1306. Ericus vero,
Dacia vel Dania rex, cujus itidem ætate se fuisse meminit,
cæpit anno 1260. obiit 1282.*

*Quod ex Engelhusio sequitur Excerptum de Impera-
toribus, ex Augustissima illa Domo descendentibus, ex
ipsius est Chronico, quod postea integrum edidimus, &
de Auctore pluribus ibi disseruimus: Licet interea Vir Am-
plissimus Johan Henricus Hoffmannus, jam in Aula Ser^{mi}
Brunsvic. ac Luneb. Ducis Hannoverana Cameræ Præfe-
ctus meritissimus, in Codice MS. Monasterii in Sulta Hil-
desii, de Engelhusii & patria & vitæ genere, quæ sequuntur,
invenerit: Magister Theodoricus Engelhusen, donatus
Presbyter monasterii in Wittenborch, habitum susce-
pit Judica, anno Domini 1434. & obiit eodem anno
post*

post Godehardi. Hic vir Saxoniae lumen fuit. Epitaphium ejus:

*Mortales cuncti, moveat vos tumba sepulti,
Saxonis eximii, vermibus expositi.*

*Anno milleno quadringenteno triceno,
Et quarto Domini, post festum mox Godehardi.
Cui quondam nomen Tidericus contulit omen,
Ex Einbeck natus, Engelbus agnominatus.
Qui clarus ingenio, moribus, ore, stylo,
Divinum cultum dilexit crescere multum,
Scriptis magnificus, qui fuit, atq. pius.*

*Terra sed ossa tegat; animam, qui tartara fregit,
Lucis perpetuae collocet in requie.*

IOHANNES CHRAVVS, ex quo Vitas Eorundem Imperatorum exhibeo, non Argentinensis Canonicus fuit; ut in primorum Monumentorum editione legitur excusum, sed Presbyter Ratisponensis dioeceseos: qui ab initio seculi, ad annum Domini 1459, secutus inter veteres, ut ipse scribit, Orosium, Isidorum & Methodium; inter recentiores Fr. Martinum, Romanae Ecclesiae Poenitentiarium, ac Fr. Hermannum, dictum Gygas, Ord. Minorum, cum Abbreviatura M. Burchardi super Vetus Testamentum, librum, Flores Temporum appellatum, sibi soli abbreviavit. Illum inventum aliquando M. Stum Hannoverae, & jam a bibliopecto ad nescio quid destinatum, ab interitu libera vi, similiter integrum, cum aliis Germanicae rei Scriptoribus ineditis, in lucem protracturus, si vitam & valetudinem concesserit

serit Deus. Inde XII. Diplomata vetusta, ex divite suo rerum patriarum thesauro, communicavit pariter Cl. Hoffmannus, cum permultis aliis, quas nunc in Appendicem conjecimus, ad quæ postrema item, præterquam quod eruta etiam à me quædam è membranis sunt, symbolam suam contulit, re, cum nunquam à me satis laudatus D. Conringius, tum Vir Consultissimus juxta ac integerrimus Caspar Matthæus Eylenbergk, Reverendiss. Numburgensium Capituli Syndicus optime meritus.

Quæ post illa numeris V. VI. VII. IX. leguntur Excerpta, inveni in libro MS. qui Monasterii Hamerslebenensis olim fuerat, mihiq; ab Amico donabatur. In quibus Libellus de Institutione Hersfeldensis Ecclesiæ, ex quo Monachus Hamerslebenensis ista collegit, vere videtur Lamberti Schaffnaburgensis fuisse: cum ille, vel Trithemio teste, conscripserit præter Historiam Germanicam, etiam Chronicon cœnobii sui Hersfeldensis.

Reliqua denique, præterquam quod Genealogia Ducum Brunsvic. ultimo loco posita, annexa erat Chronici alicujus Engelhusiani Exemplari, debeo Magnifico Viro Johanni Schvartzkopffio, ante annos non adeo multos Serenissimi Principis ac Domini, Domini AVGVSTI, gloriosissimæ memoriæ, Consiliario Intimo & Cancellario: cu etiam indicavi in Præfatione, superiori editioni præfixa, quam propterea Appendici subjungere volui, d. Vinæ tutelæ te etiam atq; etiam commendans.

INDEX

INDEX CAPITVM, QVÆ IN PRIMA HVIVS
LIBRI PARTE CONTINENTVR.

- I. *Chronica Serenissimorum Ducum Brunsvicensium, Auctoris anonymi, sed qui vixit circa annum Christi 1280.* Pag. 1.
- II. *Imperatorum ex Cel^{is} Ducum Brunsvic. Domo oriundorum Vita, auctore Theodorico Engelhusio, Eimbeccensi, & Presbytero monasterii VVittenborch.* pag. 33.
- III. *Eorundem Imp^{er}. Vita, auctore Johanne Chraws Juniore, Presbytero Ratissponensis dioceseos.* p. 79.
- IV. *Eorundem Imp^{er}. & Ducum XII. Diplomata, veteris Saxonie Historiam non parum illustrantia.* p. 111.
- V. *Eorundem ferme Imp^{er}. ab Henrico scilicet Aucupe, ad Henricum V. res preclare gestæ, Auctoris ejus temporis incerti, initio superioris seculi in compendium redacti, à quodam Monacho Hamerslebiensi.* p. 135.
- VI. *Ejusdem Compilatoris Hamerslebiensis Gregorius Papa V. Saxo.* p. 144.
- VII. *Alterius Anonymi de SS. Simonis & Jude Goslariensium Ecclesia, ab Henrico III. fundata, narratiuncula, ab eodem illo Monacho exscripta & correctæ.* p. 145.
- VIII. *Ex Libello Lamberti Schaffnaburgensis de Institutione Hersveldensis Ecclesia, Ejusdem Monachi Excerpta.* p. 149.
- IX. *De fundatione aliarum Germanie Ecclesiarum, à temporibus Karoli Magni ad Ottonem M. Auctoris Incerti.* p. 159.
- X. *De Ecclesia Collegiata S. Blasii in Brunswick, &c.* p. 165.
- XI. *Copia einer alten auff Pergamen geschriebenen Taffeln/so in dem Duhm zu Braunschweig öffentlich hanget.* p. 173.
- XII. *Genealogia Sermorum Ducum Brunswic. eorum qui Eymbeck, Duderstadt, cum attinentiis, possederunt.* p. 177.

I.

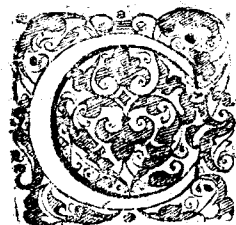
CHRONICA
SERENISSIMORUM
DVCVM BRVNSVI-
CENSIVM,

Auctoris anonymi, fed
vetusti;

Quique ante annos CCCC vixit.

CHRONICA SERENISSIMORVM DUCVM BRUNSVI- CENSIVM.

Irca principium conversionis Saxo-
num, LUDOLFUS, Dux *Saxo-*
nia, post mortem *Karoli*annis XL,
fundavit Ecclesiam *Gandershem*, & fi-
dem, quam novellam adhuc habuit, pii operibus
confirmavit. Iste genuit tres filios, ODDONEM,
BRUNONEM & TANQUARDUM. Hi duo,
Bruno & *Tanquardus*, civitatem *Brunswick*, sicut
habetur in quibusdam Chronicis, fundaverunt.
Unde & quædam pars ipsius civitatis, urbis sci-
licet, in antiquis privilegiis *Tanquerode* cre-
brius appellatur. De inculto *Danorum* fuit illis
temporibus populo Ecclesiæ Dei plaga maxima,
qui in *Francia*, & partibus occiduïs, omnia crude-
liter vastaverunt. Iphis in *Theutonia* *Bruno* &
Tanquardus in manu valida occurrerunt, & cum
eis

eis confligentes, & gloriosa de eis habita victoria,
 cum ad sua redirent, inundatione gravi imbrium
 perierunt. *Oddo* autem, qui de fratribus fuit su-
 perstes, Dux *Saxoniae* extitit, regnum Romano-
 rum, quia grandævus fuerat, recusavit. Unde
Conradus in regem concorditer est electus. Quo-
 cito mortuo, in regem HENRICUS I. *Oddo-*
no filius, de consensu Principum est promotus.
 Iste *Henricus*, de *Dinkeler* dictus, coronam ra-
 ro sibi impoluit, sed regnum humiliter gubernavit.
Brandeborch urbem, super glaciem castra
 ponendo, expugnavit: *Sclavos* devicit, IX anno-
 rum tributum solventes: simul & interim *Saxo-*
niam muniens, *Vngaros*, quibus *Saxones* tribuarii
 erant, eiecit, & contra insultum *Ungarorum Saxo-*
nia oppida munivit. Juxta *Wagersleve* L milia
Vngarorum, cum quatuor millibus, in prælio su-
 perantur. *Misne* montem contra *Slavos* con-
 struit, & urbem *Quedlingeborch*, in qua congre-
 gationes nobilium feminarum instituit; Vbi filiam
 suam primam esse voluit Abbatissam. Et ut esset
 Domina Principum, prædia largissime donavit,
 Ecclesiam in honore S. *Servacii* dedicari fecit, &
 in die dedicationis, in refectorio Dominabus XI

4

fercula, XI mensalia pretiosa, XI millia man-
forum ministravit. Hic imperavit anno Domini
DCCCCXX, & XVIII regnavit.

Huic erant tres filii, BRUNO Archiepisco-
pus Colonienſis, OTTO primus Imperator, &
HINRICUS Dux Bavariae. Quorum mater
fuit Domina *Mechtildis* de *Ringelheym*, ſoror
Reineri & *Ymnothi*, qui fuerunt de ſemine Regis
Saxonum *Widekindi*. *Widekindus* Rex Saxonum
à S. *Bonifacio* baptiſatus, de ſacro fonte à *Karolo*
eſt levatus. Qui genuit *Wichbertum*, *Wichbertus*
Walterum. Qui ob devotionem *Romam* vadens,
à *Leone* Papa obtinuit corpus integrum S. *Alexan-*
dri, filii S. *Felicitatis*, quod *Wildeshuſen* colloca-
vit. *Otto* fundavit Episcopatum *Magdeburgen-*
ſem. Iſte in die Paſchæ homicidam, qui ipſo
die homicidium perpetraverat, & in ipſum irrue-
rat, à reatu abſolvit, & ne aliquis ei moleſtus es-
ſet, ſtrictius imperavit. Iſte primam uxorem ha-
buit *Edith*, reginam de *Anglia*, de qua genuit *Lu-*
dolfum, ducem Suevorum. *Edith* obit anno
DCCCCXLVII VII. Kal. Febr. Secundam uxorem ha-
buit *Adelheydem*, de qua genuit *Ottonem* Rufum,
Imperatorem II.

OT.

OTTO II. vel RVFVS de *Theophania*,
 filia Regis Constantinopolitani, genuit OTTO-
 NEM III, Imperatorem. HINRICVS frater
Ottonis I. genuit *Henricum* Ducem *Bavariae*, qui
Ottoni III. successit in regno. *Ottone* III. defun-
 cto, Principes ad electionem Regis in *Polede* con-
 venerunt: Et tunc tractabatur de *Ekehardo*, *Eke-*
hardi Marchionis Orientalis filio, qui erat dives
 & prapotens, & Marchio Orientalis. *Sifridus* &
Benno, filii Comitis *Sifridi* de *Bummenborch*, cum
 Comite *Thiderico* de *Katelingheberch*, ipsum *Eke-*
hardum ibidem in *Polede* occiderunt. Qui ad
 fundum hereditatis suæ delatus, super fluvium *Sa-*
lam in oppido *Jene* primitus est sepultus. Postmo-
 dum in Ecclesia cathedrali *Nuenborch* terræ so-
 lemnius commendatur.

DE HINRICO II.

Post hæc in *Hinricum* Ducem *Bavariae*, ut
 esset Rex hujus nominis secundus, Principes assen-
 serunt. Hic erat filius *Hinrici* Ducis *Bavariae*, cu-
 jus etiam pater *Hinricus*, Dux *Bavariae* fuit, frater
Ottonis primi. Unde ejusdem nominis, quot ab

uno fratre *Ottone*, Reges fuerunt, ab alio *Hinrico* unius nominis, Duces Bavariae successerunt. Iste *Hinricus* sancte & iuste regnum rexit; Episcopatum *Bavemberch* fundavit, ubi *Swickerum*, Canonicum *Halberstadensem*, Episcopatui praefecit; qui postea in Papam est assumptus, & *Clemens II.* appellatus.

DE PAPA CLEMENTE II.

Iste *Swickerus* erat de quibusdam nobilibus in Saxonia, quorum fuit proprietas *Morsleve* & *Hornborch*: quam *Thidericus*, Nobilis de eodem genere, filium non habens, Halberstadensi Ecclesiae dedit, indignatione motus contra sororem suam, Dominam *Clementiam*, cui eadem proprietas debuerat successisse. Iste *Ungaros*, insultum facientes in Theutonium, superavit; *Stephano* Ungarorum Regi cum gente sua ad fidem converso, sororem suam matrimonio copulavit; *Cunegundim* uxorem suam virginem dereliquit. His temporibus in *Brunswick* princeps fuit *Bruno*, qui Comes dictus est, quod esse potuit, quia ducatus, quem praedecessores sui tenuerunt, maribus deficientibus,
Otto-

ab Ottone I. *Hermann*o, *Bilingi* filio, est donatus. *Brunonis* uxor fuit Domina *Ghisla* de *Werle*, quæ eidem genuit *Ludolfum*. *Ghisla* autem, prius habens *Lippoldum*, *Ernesti* Ducis filium, genuit *Hermannum*, Ducem Sueviæ. Post *Brunonem* autem nupsit *Conrado II.* Regi, qui *Henrico* de *Babenberch* successit in regno, cui genuit *Hinricum III.* regem, qui mansuetè regnavit.

DE HINRICO III.

Hic Ecclesiam B. *Matthiæ* in *Goslaria* prædiis, & multis Sanctorum reliquiis, honoravit. Hic apud *Hartonen* in *Bothvelde* obijt, & filium *Hinricum IV.* successorem Imperii dereliquit.

DE QUARTO HINRICO.

Iste multis præliis *Saxones* vexavit, urbem *Hartesborch*, & monasterium construxit in ea, quam *Saxones* destruxerunt. Victoriosus in bello fuit. Qui & Ducem *Saxonie* de *Luneborch*, *Magnum* nomine & *Albertum*, Marchionem de *Ballensiede*, cepit, & anno integro detinuit captivos. Tan-

Tandem Papa contra ipsum ferente sententiam, de regno deponitur, & in *Leodio* moriens, filium *Hinricum V.* successorem regni, qui eidem patri cum *Saxonibus* adversatus fuerat, dereliquit.

DE HINRICO V.

Iste *Hinricus V.* in eos, qui cum Regem creaverant, arma convertit, & cum de magna adjutorum multitudine confideret, *Saxoniam* hostiliter intravit. Cui Dominus *Reinhardus*, Halberstadenfis Episcopus, *Luderus* Dux Saxoniae, Comes *Hermannus* de *Arnesborch*, in *Welpesholte* cum militia occurrentes in bello, de Rege victoriam sunt adepti, anno Domini MCXV. Qui postea moriens in *Spira* MCXXV., nullum reliquit de suo genere successorem. Hæc de Regibus, ad Duces *Brunswik* pertinentibus, sufficiant enarrata.

Porro *LV DOLFVS* genuit *EKBERTVM* & *BRVNONEM*. Hi in *Mersborch* Principibus ab Imperatore vocatis, venerunt prope *Nendorp* ad flumen, quod *Salica* dicitur. Ubi ipsis *Otto* & *Wilhelmus* fratres, Principes *Thuringia*, hostes eorum, occurrunt, & bello commisso, *Brunonem* occide-
runt,

runt, *Ekbertum* graviter vulnerantes: è contra altero duorum fratrum, Principum *Thuringiæ*, interfecto, scilicet *Wilhelmo*. Nam *Otto* superstes, *Adelheydem Alberti* de *Ballenstede* generavit. Qui *Otto*, ut fratris bona ab Archiepiscopo *Moguntino* obtineret, subditos suos ad aliqualem decimarum solutionem inducere satagebat, quoniam nullas decimas dabant, sed ad coquinam Regis in quingentorum porcorum tributo annuo, à Rege *Thiderico* ipsis imposito, tenebantur. Istud tributum remissum est *Thuringis* à *Hinrico* Rege de *Bavenberch*, ad preces & obsequia venerabilis Domini *Olrici* de *Wimar*, Principis *Thuringorum*.

DE CLODOVEO REGE.

Nec prætereundum, quod *Clodoveus* Rex Francorum, quem *S. Remigius* baptizavit, non tantum *Galliam*, sed totam *Germaniam* obtinuit violenter, quam & à Romanorum tribunis & tributis liberam esse fecit. Quo mortuo, regnum ejus inter quinque suos filios est divisum: ita quod filio ejus *Thiderico* hujus habitationis regio est relicta. Qui *Thidericus* *Tha-*

ringos cum *Saxonibus* impugnans, eos subegit,
 & *Thuringos* ultra *Hartonem* locans, *Thuringo-*
rum terram *Saxonibus* assignavit. Causa vero
 bellorum supradicti Regis *Thiderici* cum *Thu-*
ringis fuit, quod *Thidericus* Rex *Saxonum*, *Thu-*
ringorum Regem *Erenfridum* sibi esse subditum
 exigebat. *Erenfridus* consilio uxoris suæ usus,
 quæ soror erat Regis *Thiderici* ex patre, manda-
 vit, quod à sorore sua nobili ipse *spurius* deberet po-
 tius subjugari. Respondit *Thidericus*: multis ca-
 pitibus meorum oportet me redimere libertatem.
 Unde cum magno *Francorum* exercitu & *Sa-*
xonum, super fluvium *Unstrote*, vallum in *Scidin-*
ge obsedit, in quo erat congregatum totum ro-
 bur exercitus *Thuringorum*. *Saxones* autem,
 qui erant quasi novem milia, pro strenuitate &
 pugnandi audacia præmissi sunt in acie certa-
 mine. Sed *Thuringis* fortiter oppugnantibus,
 bellum est ingravatum, adeo quod hinc
 & inde vulneratis & occisis plurimis, *Saxonum*
 VI milia interierunt. Fiunt treugæ, faucii al-
 ligantur, mortui tumulantur. Et ecce quidam
 de *Thuringis*, nifum ferens, illum avolare misit,
 quem *Saxo* quidam, ex altera parte fluminis ab-
 lectum,

lectum, cepit. *Thuringo* avem repetente, & *Saxone* negante, spondet *Thuringus*, si *Saxo* avem reddiderit, se secretum proditurum *Saxoni*, & toti populo suo profuturum. Avis remittitur, & secretum his verbis familiarius aperitur: *Dominus noster, cum sit Regis nostri & filiorum suorum affinis & consanguineus, ad faciendam pacem flexus, de vestra constantia pertimescit, ut si inimicos viceritis, arma in ipsum & in suos socios convertatis. Ambobus igitur Regibus cum exercitu suo contra vos insurgentibus, mane experiemini, quod treuga facta in periculum vobis cedent.* His auditis, *Saxones* recedere disposuerunt: sed de consilio cujusdam senis & nobilis, ne crimen imponeretur gloriæ suæ, die illa treugæ servata, mane hostes hostiliter invadunt, & de hominibus, pecoribus, & de omnibus inventis, occidunt, spoliant & incendunt. Quo facto ad Regem suum redeunt, suo honori & virtuti congaudentes. Propter quod salarium à Rege promissum, terram recipiunt *Thuringorum*. Anno Domini DXXXIV. vii. Kal. Octobris facta est à *Saxonibus* occisio *Thuringorum*. Hæc ergo dies victoriæ, læta & celebris apud *Saxo-*

nes communiter habita, *communio* dicebatur. Unde *communes* dicuntur dies, qui in *Octobri* servantur, ut observantia superstitiosa Saxonum, qui tunc pagani erant, modo ipsis Christum colentibus, ad religionem transeat pietatis.

EKBERTUS, *Brunonis* defuncti frater, qui *Marchio* dicebatur, genuit *Ekbertum* & *Gertrudim*. Quæ defuncto patre, & fratre à fautoribus Imperii interfecto, hæreditatem in *Brunswick* obtinuit. Cui fidelis erat inter alios ministeriales *Widekindus* de *Wulferbutle*, avus *Eberti*, patris *Guncelini*, patris *Burchardi*, de *Assenborch*, adeo ut pro eo obses esset *Hinrico* IV. Imperatori. Cujus *Widekindi* fidelitatem & constantiam Imperator ipse comperiens, castrum *Schartvelde*, decimam montis *Goslarie*, officium imperiale in *Polede*, cujus proventus erant M. D. libræ, ei jure contulit pfeodali: quæ tamen cito vacabant imperio, cum *Widekindus* tantum filias genuisset. *Gertrudis* nupsit Comiti *Hinrico*, qui *Pinguis* dicebatur, qui fuit filius *Otonis* de *Northeym*, Ducis quondam *Saxonie*, & erat de progenie *Sifridi*, Comitis

mitis de *Berneborch*: cujus filii, ut supra dictum est, *Ekkehardum* Marchionem in *Polede* occiderunt. *Gertrudis* de *Hinrico* genuit *Rikysam*, quæ tradita est *Ludero*, qui fuit filius *Comitis Ghevehardi* de *Supelingheborch*, & erat potens & industrius, ad quem devoluta est hæreditas de *Haldesleve*, morienribus *Bernhardo*, qui primo conventum *Canonicorum* in *Luttere* fundaverunt, qui postea, anno Domini *mcxxxv* per *Ludrum* & *Rikizam* uxorem ejus in monachos *S. Benedicti* regulæ est mutatus. Cessit etiam eidem *Ludero*, ex uxore sua *Rikiza*, *Brunswick* hæreditas dignitatis, qui etiam *Duce Saxonie Magno* mortuo, à Rege *Henrico* Ducatum *Saxonie* pro sua industria est adeptus: *Henrico* vero Imperatore defuncto, de Principum assensu in imperium est assumptus, cujus gesta magnificata sunt descripta. *Gertrudem* filiam suam ex *Rikiza*, *Henrico* Duci *Bavariæ* dedit, cui & Ducatum *Saxonie* contulit tunc vacantem. *Luderus*, qui & *Lotharius*, in *Longobardia* obiit, sed in *Saxonia* *Luttere* tumulatus, ubi post sepulti sunt *Rikysa* Imperatrix, anno *MCXXXIX. III.* Kal. Novembr. Iste Dux matrem habuit *Witphildem*,

phildem, filiam Ducis *Magni*, unde & *Catulus* si-
 ve *Welp* dicebatur. Patrem vero *Hinricum*,
 Ducem Bavvariæ, qui *Niger* vocabatur. Igitur
Hinricus Niger ex *Wilphilde* genuit *Hinricum*
Catulum, generum Regis *Ludarii*. *Hinricus Ca-*
tulus, de *Ghertrude* filia Regis unica, genuit *Hin-*
ricum Leonem, qui ex patre duos Ducatus *Bawa-*
ria & *Saxonia* obtinuit, ex matre proprietatem
 in *Brunswigh* possedit,

DE ETHICONE.

Temporibus *Karoli* erat quidam *Ethico*, Prin-
 cept magnus, qui pro generis sui excellentia
 nulli hominum pro pheodo humiliare se vole-
 bat: cujus filiam *Lodewicus* Rex, filius *Karoli*,
 duxit in uxorem. Hæc persuasit *Hinrico*, *Ethi-*
conis filio, fratri suo, ut vasallus fieret mariti
 sui *Lodewici*. Quo renuente, tandem de hoc
 facto à Rege conventus est. Cui & à Rege pro-
 missum est, quod præter alia beneficia tantum
 de prædijs suis in proprietatem ei daret, quan-
 tum in die æstatis longissima cum curru aureo
 circuiret. Quo promisso illectus, de auro cur-
 ricu-

riculum fabricans, & cum in sinu reponens,
 socios & equos veloces sibi adhibuit, & in die
 festiva montem qui † *Mersborch* dicitur, circumvit.
 Deinde ad Regem rediit, & Rex ei montem cum
 Ducatu *Bavaria* dereliquit. *Ethico*, de facto fi-
 li indignatus, in solitudine vitam agens privatam,
 moritur nec ulli esse subdit⁹ dignabatur: unde *cum*
curru aureo dicebatur. De hujus stirpe per aliquas
 personas interpositas, Duces *Hinricus Niger*, &
Hinricus Catulus descenderunt: cujus etiam foror
 fuit *Jutta*, primi mater *Frederici*. De eadem
 quoque stirpe fuit in *Constantia* quidam Episco-
 pus, nomine *Cunradus*, qui pro sanctitatis suae
 merito est canonisatus. Quo cum quoque ve-
 nisset Dux *Hinricus Leo*, pro affectu naturali, &
 devotione, Ecclesiam Constantiensem, ob S. *Con-*
radii reverentiam, donis & praediis magnifice hono-
 ravit. *Hinricus Leo* uxorem duxit suo generi con-
 gruentem, filiam Ducis de *Thuringe*, dominam
Clementiam, de qua genuit filiam, quam accepit
 potens quidam & nobilis de *Slavorum* Principi-
 bus in uxorem. Quod matrimonium, licet postea
 iudicio Ecclesiae fuerit solutum, tamen fuit legi-
 timum.

† Meren-
 barch. Ve-
 tus Chroni-
 Sax.

timum, quia bona fide utriusque conjugum celebratum. Unde idem *Hinricus Leo* postea duxit Dominam *Mechtildem*, filiam *Henrici*, Regis *Angliae* senioris, de qua genuit IV. filios, Dominum *Ottonem* Imperatorem, *Henricum* Palatinum Reni, *Wilhelmum* Ducem, & *Luderm* qui in pueritia est defunctus. Et nota quod *Hinricus* senior Rex *Angliae* IV. filios habuit: *Henricum*, *Richardum*, *Johannem* & *Gaufredum*; & IV. filias, quarum una data est uxor Regi *Castella*, de qua nata est Domina *Blancha* regina *Francia*, nunc regnantis. Secunda data est *Alexio* Imperatori Constantinopolitano. Tertia *Mechtildis* data est *Henrico* Duci *Saxoniae*, & quarta Comiti *Tolosano*. *Johannes* *Henrici* filius, duxit filiam, & genuit *Henricum* Regem *Angliae*, & *Richardum* electum Regem *Alemanniae*. *Hinricus*, filius *Johannis*, duxit filiam Comitis *Provinciae*, & genuit Dominum *Eadwardum* Regem *Angliae*, qui nunc regnat. Anno Domini MCLXXXIII. obijt *Hinricus* junior ante patrem. MCLXXXVI. obijt *Godefridus*. MCLXXXIX. obijt *Henricus* Rex *Angliae* senior, cui succedit filius ejus *Richardus*. *Richardus* obijt MCXCIX & succedit ei frater ejus
Johannes,

Johannes, qui obiit MCCXVI, & successit ei filius ejus *Hinricus*. Qui obiit MCCLXX, & successit ei Dominus *Eatwardus*.

Mortuo *Hinrico VI*. Imperatore, & fratre ejus *Philippo* à Palatino de *Wetelingesbach* interfecto, anno Domini MCCX, Dominus *Otto IV*. in imperium est assumptus. Hic duxit uxorem *Beatricem*, Regis *Philippi* filiam, quæ obiit anno Domini MCCXIII. III. Id Augusti. Postea duxit *Mariam*, sororem Ducum *Brabantia*; de quarum nulla habuit successorem. In crastino *Mariæ Magdalena*, contra *Philippum* Regem *Francia* confligit, MCCXIV. Tribus annis in pace bona regnavit, ut pacis filius, ut Rex pacificus posset merito appellari. Fuit enim corpore robustus, animo quietus, pro debito auctoritatis justitiam diligens, & pro affectu pietatis miseris condescendens. Quem virga correctionis in ipsum sententiam Ecclesiasticam promulgari permittendo, Dominus corripuit. A quo tamen misericordiam non abstulit. Nam bellis provocatus & incursionibus, incendia & cædes hominum horruit. Maxime autem cor ejus tetigit & anxit, quod feudi ratione inobediens

bediens diceretur. Unde & orare solebat, quod
 eum Dominus misericorditer absolveret, & de
 Rege utiliori provideret. Factum est autem, ut
 electionis suæ moreretur anno in *Hartesborch*, in
 contritione & devotione, sicut secundum homi-
 nem putatur iudicium, & à viris fide dignis, &
 suis confessoribus enarratur. Anno Domini
 MCCXVIII. XIV. Kal. Junii, fuit sepultus in ur-
 be *Brunswik*, cum uxore *Beatrice*, & patre *Hinri-*
co Leone, & matre *Mechtilde*, in Ecclesia *S. Blasii*
 ante chorum. Post obitum ejus, cuidam sancti-
 moniali *S. Borehardi* apud *Halberstadium*, pro
 ipso oranti, idem *Otto* apparuit, & certo signo
 exposuit, quod de peccatis ereptus esset: & in mi-
 sericordias Domini misericorditer introiisset.

Henricus denique, frater *Otonis*, primo duxit
 uxorem de *Reno*, cum qua obtinuit *Palatii prin-*
cipatum, de qua dua filias genuit, scilicet *He-*
rinck Ducissam *Bavariæ*, & *Marchionissam* de
Baden. Qui eidem in hæreditate *Brunswik* suc-
 cedentes, eam imperio vendiderunt. Mulie-
 res autem quædam *Saxonix* patribus in hære-
 ditate totaliter non succedunt, propter oppro-
 brium juris quod *Suavey* dicitur, quod incur-
 runt

† *Gertrud*
Ludovici
Bavariæ, &
Erilchm,
Erici Ba-
denfis con-
jugem.
Chron.
Sax. Vet.

runt ex eo, quod dum *Saxones* XII annis ad expugnandam *Angliam* defuissent, *Suavey* Saxoniam intraverunt, & quorundam uxoribus sunt abusi. Saxonibus post XII. annos redeuntibus, quædam mulieres ad *Saxones* viros pristinos redierunt. Alia *Suevis* adulteris adhæserunt. Unde statuerunt, quod mulieres ad viros pristinos non redeunt, tam in se, quam in filiabus suis, secundum jus, quod *Suavey* dicitur, exhæderentur. Aliam quoque Dominus *Hinricus* duxit uxorem Agnetem, filiam Marchionis de *Laudesberch*. Quæ cum hæredes non haberet, Domino suo moriente, MCCXVII. IX. Kal. Maji, sancte & pie vivendo cœnobium Sanctimonialium Ordinis S. *Benedicti* instituit in *Winbursen*, ubi etiam in pace moriens requiescit. *Hinricus* vero Palatinus, in Ecclesia S. *Blasi* in *Brunswick*, cum suis patribus est sepultus.

Dux autem *Wilhelmus*, frater dictorum Principum, qui ducatum *Luneborch* possedit, uxorem duxit MCCII. *Helenam*, sororem Regis *Slavorum*, Domini *Woldemari*, avi *Erici*, regis *Dacie*, nunc regnantis: & genuit *Ottonem* de *Luneborch*. Obiit MCCXIII. Pridie Idus Decemb.

Otto Dux de *Luneborch*, partem proprietatis patruī suī *Henrici* Palatini, quam filiæ suæ venderant, suæ portioni totaliter unitam, jure pheodali recepit à *Frederico* II Imperatore: in curia *Maguntia* celebrata. Hic in bello *Bornehorve* contra *Albertum* Ducem Saxoniae, & *Henricum* Comitem de *Swerin*, congregitur, in vigilia III. feria S. Mariæ Magdalenaë, cum Comite *Alberto* de *Orlemunde*, cumque aliis pluribus fuit captus. Unde pro sua liberatione castra *Hidsackere* & *Lovenborch* & *Theram* cis *Albiam* dereliquit. Hic duxit uxorem, suæ nobilitati congruentem, *Mechtildem* Marchionis *Alberti* filiam de *Brandesborch*, & genuit *Ottonem*, *Albertum*, *Johannem*, *Conradum*. Filias quoque *Mechtildem*, *Helenam*, *Aleydem*, *Helenam*, *Agneten*. Obiit autem *Otto* Dux MCCLII. Ducissa vero *Mechtildis* uxor ejus MCCLXI, & in *Luneborch* sunt sepulti.

Otto genuit *Albertum* & *Johannem*. *Albertus* MCCLXIII. V. Kal. Novembr. à *Thiderico* Marchione Misnensi, cum multis suis militibus, fuit captus. Castrum *Assseborch* obtinuit M. cclxii. *Albertus* duxit uxorem *Elisabeth* Ducis *Brabantia*,
quæ

quæ sine liberis obiit MCCLXI. Postea duxit *Adelheydem* filiam Marchionis *Montis ferati*, & genuit *Hinricum*, *Albertum*, *Wilhelmum*, *Conradum*, *Ottonem*, *Luderum* & *Mechtildem*. Obiit *Albertus* MCCLXXIX in die assumptionis B. Virginis, *Brunswik* in Ecclesia S. Blasii est sepultus. *Johannes* duxit uxorem filiam *Gherhardi*, Comitis de *Schowenborch*, qui cum fratre suo terram dividens, *Luneborch*, obtinuit principatum, & genuit *Ottonem*. Obiit MCCLXXVII. XVII. Kal. Jan.

Item *Otto* senior, ex *Mechtilde* genuit *Conradum*, Episcopum *Verdensen*; *Ottonem* Episcopum *Hildensemensem*, qui jura Ecclesiæ suæ bene dicitur defendisse: & obiit anno Domini MCCLXXIX. *Mechtildem*, quam duxit *Hinricus* Pinguis, Comes de *Anhalt*, & genuit *Ottonem* Comitem, & facta est propter sui discretionem postea Abbatissa in * *Gheroude*, *Helenam*, quam primo duxit *Hermannus*, Dominus *Hassia*, filius B. *Elisabeth*. Hanc postea duxit *Albertus* Dux *Saxoniae*, & genuit *Johannem* & *Albertum*. Obiit MCCLXX *Aleydem*, quam duxit *Hinricus* filius B. *Elisabeth* Landgravius *Hassia*. *Elysaabeth*, quam duxit *Wilhelmus*

* Gherode:

belmus de Hollandria Rex, & genuit *Florentium* Comitem Hollandriæ: & *Agnetem*, quam duxit *Wisblaus* Dominus Rugyæ, & genuit filios & filias.

Sex filiorum Ducis *Alberti* primus *Hinricus*, duxit uxorem filiam *Alberti* Landgravii Thuringiæ. Secundus *Albertus* duxit filiam *Hinrici* Domini de *Werle*. Tres ultimi, *Conradus*, *Otto* & *Luderus*, Cruciferorum se Ordini manciparunt. *Mechtildis* nupsit Duci *Glogovia* MCCXII. in mense Martio. Sit Deus super omnia benedictus.

Anno Domini MCCLXXXVIII., in die *Bonifacii* martyris *Hinricus* & *Anneko* de *Henborch*, *Hildemar* Advocatus *Irkesleve*, de *Salderen* miles, cum XII. sociis in *Helmestede* à communi vulgo miserabiliter occiduntur. Eodem die inter Dominum *Sifridum* de *Runkil*, Archiepiscopum Coloniensem & Ducem *Brabantia* & eorum complices, inter *Colonium* & *Nussiam*, prælium fit crudele, in quo duo fratres de *Lucelenborch* cum aliis pluribus occiduntur. Archiepiscopus *Coloniensis* capitur, & plus quam anno ab illis de *Monte* in vinculis detinetur.

II.

IMPERATOR VM
EX CELSISSIMA SERENIS-
SIMORUM DUCUM BRUNSWI-
CENSIVM DOMO ORIVNDO.
RVM, VITÆ,

AUCTORE

THEODORICO ENGELHVSIO,
PRESBYTERO MONASTERII
IN WITTENBORCH.

IMPERATORES
EX CELSISSIMA DUCVM BRVNSVICEN-
SIVM DOMO ORIVNDI, AVCTORE
THEODORICO ENGELHVSIO.

LUDEWICVS III. filius *Arnolphi* dictus
Infans, ultimus Karolorum, imperavit in Alemania
annos III, *Verona* captus cœcatur & occiditur
a *Bertengario*. Quo mortuo, videntes Teutonici
quod Italici regnare cepissent, scientesque quod
dignitas Imperii esset eis assignata in persona Karoli I. elegerunt
Ducem Francorum nomine *Cunradum*. De quo sunt versus:

*Iste puer pietate valens tribus imperat annis ;
Ultimus est iste Karolorum germine sanguis ,
At tamen à latere germina Karlus habet.*

Hic enim duxit uxorem *Mechildam* sororem *Ottonis* primi Du-
cis Saxonum, filiam *Ludolfi* de stirpe Magni *Wedekindi*. Iste
autem *Ludolfus* Dux Saxonum Romam causa devotionis pro-
fectus, reliquias S. S. præsulum *Anastasi* & *Innocentii*, impe-
tratas à Papa *Sergio* III. detulit in Saxoniam; in quorum ho-
norem primò cœnobium Sanctimonialium in *Brunteshusen*,
postea vero quarto anno construxit in *Gandershem*, hæreditate
sua illic attributa, & filia sua *Hadamoda* Abbatissa Domina-
rum secularium constituta, ecclesiam illam dotavit XI mil-
libus mansis, juxta numerum XI millium S. S. virginum. Iste
Ludolfus genuit dictam *Mechildam* quam duxit uxorem ulti-
mus *Ludewicus* prædictus. Idem *Ludolfus* genuit tres filios,
quo-

quorum unus nomine *Bruno* pugnaturus contra Danos, inundatione repentina periit sine prole; à quo *Brunswick* civitas nomen habet, quæ tamen ab alio fratre *Tancwordo* scribitur in multis antiquis literis *Tancworde voerde*. Tertius autem filius Ludolfi erat *Otto* primus, non Imperator, sed Dux Saxoniae, quem *Ludowico* Imperatore mortuo omnis populus Francorum & Saxonum quærebat assumere in Cæsarem: sed ipse, quia jam ætate gravior, recusavit imperium. Ejus tamen consilio electus est *Conradus* primus infra sequens. (De isto *Ludolfo* & suis scribit T. E. poëti Ducum B. sic:

*Tancquardus, Bruno, fratres animo simul uno,
Isti fundabant Brunswick & situabant,
Ludolf Ecberium genuit virtute referunt.
Ecclesiam sancto construxerat hic Cyriaco.
Post hac Asselborch, idem construxit Olesborch.*

Unde *Henricus Rosla*:

*Nomen Brunonis, qui fundator fuit urbis,
Contra Danos bellum movit, non alite dextro.
Cujus & Ottonis fratris, qui primus ad arcem
Eligitur regni, licet illud spreverit ipse.
Cujus erat natus Henricus Saxonicus rex.)*

CONRADUS I. Dux Francorum, regnavit in Almania annos VII. *Ottone* cedente imperio & decedente mundo. Cui filius *Henricus* natus est, mundo miratus; cui pater moriens totius Saxoniae ducatum reliquit. Versus:

*Semine Karlorum jam deficiente virorum,
Surgit Conradus, lateris cognatus eorum.
Conrado primo natus non existit heres.*

Iste consilio *Hattonis* misit exercitum validum contra prædictum *Henricum* Ducem Saxoniae, ubi Saxones tanta cæde bacchati sunt in *Hattonem*, & exercitum Regis, ut à minimis

declamaretur: *Pbinam esset, tantus infernus, qui tantam caesorum multitudinem capere posset.* Ungari vastaverunt Franciam Occidentalem, anno DCCCX; & anno VI, post hoc vastaverunt Turingiam & Franciam Orientalem.

[*Hic rex Conradus fortis fuit ut leopardus.*

Horteshorch iste construxerat, & tibi Christe

Ecclesiamq; pio postea Valerio. T. E.

Fundavit autem Ecclesiam istam Canoniorum secularium in castro *Harteshorch* anno imperii sui quinto, in honorem S. Valerij; quod monasterium transtulit *Henricus III.* Imperator postea in *Goslar*, ubi fundavit Ecclesiam, quam per beatissimum Papam Leonem, cooperantibus sibi Episcopis, rex fecit consecrari in honorem B. Virginis, & SS. Simonis & Judæ; ut ut scribitur in *Chronica Goslariensi.*]

HENRICUS primus filius *Ottonis*, Ducis Saxonum, imperat annis XVIII. Hic inventus in aucupio, dum assumeretur ad imperium, dictus est *AUCUPUS*. Noluit coronari dicens: *Satis est mihi, ut præ majoribus meis rex dicar: penes nobiliores sint unctio & diadema. Tanto honore nos arbitramur indignos.* Ille sermo placuit omnibus. Ipse duxit filiam regis *Tyderici* de genere Magni *Wedekindi* uxorem, nomine *Mechildam*, quæ religiosissima multa bona fecit. Fundavit coenobia Sanctimonialium in *Northusen*, quod tamen jam mutatum est in Canonicos seculares. Item monasterium ordinis Præmonastratensium in *Poilde*, quod sic dicitur, quia in palude fundabatur. Henricus iste in factis armorum strenuissimus, totius religionis amator, operibus misericordissimus, inter cætera bona fundavit in Almania ultra xx. Ecclesias, quas & abundanter dotavit, pro dominabus secularibus, quæ *Canonice* nominantur, utentes habitu Canoniorum regularium Ordinis S. *Augustini*, nullam tamen profitentes religionem, nubunt.

bunt in Domino, quando volunt. Inventæ sunt autem pro sustentatione nobilium, pro fide Christi ab infidelibus occisorum, ne talium filia cogerentur mendicare, sed in illis monasteriis sustentatæ, cum ad statum nubilem provenissent, vitam eligerent quam vellent. Possent enim ibidem profiteri & perpetue manere; vel recedendo maritari. Quibus inter cætera voluit *Quedelinburch*, prudentum virginum intitulum, sicut & avus ejus *Gandersem*, fore principale. Ungaros tunc iterum Alsatiam, Franciam, Saxoniamq; vastantes humiliavit: Tunc enim Romani Principes tributis suberant Ungarorum. Ipse autem Principum consilio congregato quæsit, quid opus esset in hoc facto? Cumque singulariter diceretur: non esse tutum, tributum non præstare: ipse solus contraxit, dicens: *Injustum esse Christianos canibus subesse*. Tandem omnes principes consentientes, fideles se ei promittebant, sic quod legatis Ungarorum canem brevem & spissum, auribus & cauda decurtatum præsentans, Ungarorum Regi transmisit, dicens: *aliud se à Christianis non habituros tributum*. Quibus perceptis Ungari commoti, Christianos in duobus locis exuantes invadunt: pars eorum una per terram Baviaræ & Franconiarum venit in Thuringiam, usque in castrum, inde nominatum *Giechborg* prope *Northusen*: alii vero per *Pruciam* Saxoniam introibant L millibus armatis. Quibus Imperator occurrit cum XII. millibus; quorum tamen, hostibus perceptis, vix quatuor millia secum manserunt. Imperator autem dixit: *Memineritis fratres, quod non in multitudine populi, sed de supernis est victoria. State viriliter pro cultu divino, pro uxoribus & filiis vestris: & quia Deus in causa, ipse erit merces operis*. Promisit etiam pro adipiscenda victoria, se simoniam à regno penitus, eradicaturum. Sic ergo suis confortatis, Deo disponente, nebula mane divinitus immissa est tanta, ut inimicos

micos accederet invisus, quos incautos perterritus atque attri-
 vit, & persequens fugientes, quasi pene delevit, sicque jugum
 cessavit Ungarorum. Idem Henricus *Augustam* magnam, di-
 etam *Basileam*, ab Ungaris destructam, reedificavit. & Eccle-
 siam cathedralem muneribus cumulavit. Regem etiam Da-
 norum, nominatum *Worm*, quia crudelis erat, adeo perter-
 ruit, ut pacem supplex peteret, & impetraret. *Bohemos* &
Sclavos ita praelio percussit, ut ceteri, qui perpauca remanse-
 rant, regi tributum, & Christo fidem, ultro promitterent.
 Idem impetravit à *Rudolfo* rege Burgundorum lanceam Do-
 mini, per quam de hostibus sæpe triumphavit, eamque cum
 aliis reliquiis & clenodiis Imperialibus *Ottoni* filio suo reli-
 quit, ut postea in Imperatorum tutela permanerent. Ipse
Mersborg civitatem muro cinxit, & *Misenam* civitatem, quam
 à rivo ibi surgente sic nominavit. Construxit & *Goslariam* &
Qu de'ingborch cum aliis. [Unde legitur in *Chronico Amelungs-*
bornensi: Locum illum, qui nunc *Goslar* dicitur, *Henricus* Im-
 perator adire frequenter venandi gratia consueverat. Nam
 non orolus erat, & urforum, cervorum, capreorumque ve-
 natu insignis. Erat vero in isto loco homo quidam pauper,
 nomine *Gundelfarl* / parvum habens tugurium, in quo rex
 post venationem venire solebat. Cui idem spe majoris mer-
 cedis focum parare, cibos coquere, ipsosque mensæ regis, à
 venatu venientis, consuevit interre. Quod cum crebrius fe-
 cisset, atque suam substantiolam expendisset, regem ut servitii
 sui memoresset, admonuit. Cui tandem Rex optionem à se
 petendi dedit, quod vellet. Ille optione sibi data nihil aliud
 petiit, quam ut mons sibi contiguus, qui *Namesberg* nunc di-
 citur, sibi daretur. Rex, ut erat liberalissimus, concessit, di-
 cens: *se velle, quod utiliora sibi petisset.* Nec mora, homo iste
 non ignorans, quantum ut *liratis* mons haberet, *Franconiam*
 adiit,

adiit, erat enim *Franco*, & plures gentis suæ viros socios secum
sumens, locum adificare coepit: venas metallorum, cupri,
plumbi & argenti reperit, ditatus ultra modum; sicque plures
accurrentes civitatem ædificant, Sic locum illum alienigenæ
fundantes, Saxonix cesserunt; unde adhuc montem eundem
quondam *Frankenberg* nominaverunt. Unde Poëta *T. Emb.*

Longa silva scrutator, cervorum concomitor

Ramme fuit dictus, rammorum pertulit ictus.

Est mox tantillo Rammeberg dictus ab illo.

Vxor hujus Goza: nunc est ex hac aqua Goza.]

Henrico Imperatori Karolus rex Francorum manum misit S. Dio-
nyssi, cum aliis reliquiis preciosis, auro gemmisque inclusis,
icens: Hoc habet opignus federis perpetui, & amoris vicarii partem
hanc scilicet unci solatii Francorum. Postquam enim nos S. Vitus
ad nostram perniciem deseruit, & ad vestram perpetuam pacem
Saxoniam visitavit, à nobis nec civilia, nec externa cessaverunt bella.
Iste *Henricus* cum anno vitæ suæ *LX.* regni vero *XIX.* causa
devotionis *Romam* pergeret, gentibus circumquaque perdomi-
tis, plenus dierum feliciter obdormivit in Domino in *Remele*:
cujus corpus à suis translatum est *Quedelnsborg* / in Basilicam
S. Petri quam fundavit, cum lacrymis plurimorum. Dereli-
quit autem filios, quorum unus dictus est *Bruno*, postea factus
Episcopus *Coloniensis*: Secundus *Otto Magnus*, de quo infra:
tertius *Henricus Probus*. Et filias: quarum unam fecit Abbatis-
sam in *Quedelnsborg*; aliam, dictam *Gerborch* / tradidit in uxo-
rem *Gyselberto* Duci *Gallix*; quo mortuo eadem nupsit *Lodewico*
regi *Francix*. Versus:

Henricus Dux Saxonum regnare vocatur,

Noluit imperium sumere rite datum.

Invenere Ducem veterano more sedentem,

Aucupis officio sua retia perficientem.

*Vi modicas caperet insidiantes aves.
 Et quia simpliciter fuit his presentibus auceps,
 A modo perpetuo cognamine dicitur Auceps.
 Cum tamen egregium mundus haberet eum.
 Cogitur in regem tandem reverenter inungi,
 Nulla tamen capiti missa corona fuit.
 Ex hoc Henrico rex primus nascitur Otto,
 Cujus & egregia nunc gesta referre peropto.*

OTTO I. dictus Magnus, pius & amor mundi, filius Henrici I. imperat annis xxxvii. fuit octuagesimus quartus ab Augusto, coronatus ab Archiepiscopo Moguntino Hildeberto, qui decessit anno sequenti, & ei successit Fridericus, filius Sororis Ottonis. Otto iste iustissimus fuit, ideo bipennis ejus cotidie pendit coram eo, in signum ulciscendi vindictam malorum: cujus jurare fuit, *Per barbam Ottonis*. Iste in principio regni sui gravissimos habuit adversarios. Inimicabatur enim ei frater suus carnalis Henricus Probus, Dux Bavariae, filius suus Ludolfus Dux Sueviae, & Arnoldus Dux Noricorum, cujus sororem idem Henricus habuit uxorem; Gisbertus Dux Lotharingiae, qui sororem habuit Ottonis, quae postea nupsit Lodewico Regi Francorum: De quo venerunt Fridericus Archiepiscopus Maguntinus & Lotharius Rex Francorum. Hos omnes passus intestinos adversarios, tandem superavit, sicut David inimicos suos. (Alia soror Ottonis nomine Hadwich, nupsit Hugoni Comiti Parisiorum, quorum filius fuit Hugo, qui postea regnavit in Francia.) Adversitates autem istae creduntur ex hoc evenisse, quod matrem suam Mechildem ad quorundam instinctum dotalitiis privavit: quam postmodum reconciliatam honestissime tractabat. Occasio autem discordiae ex hoc videbatur fore iusta. Gisbertus praedictus, & Everhardus Comes Pallatii, suaserunt Henrico fratri Ottonis

Ottonis imperium appetere, quia potius sibi in regno nato competeret, quam *Ottoni* ante regnum nato. Ideoque juxta *Rhenum* milites Ottonis graviter offendebantur, Imperatore ab alia parte Rheni coram lancea Domini in oratione prostrato; sicque victi terga verterunt. *Otto* duxit filiam *Ethmundi* regis Angliæ, nomine *Editb*, quæ fundavit *Parthenopolin*, teutonice *Myndeborg* / Augusto tunc in Italia perseverante. Qua feliciter in *Myndeborg* sepulta, duxit *Alhoydam*, relictam *Rodolphi*, Ducis Burgundiæ, quæ sepulta est in *Zelt* / Dioecesis Argentinensis: ubi dictus Otto duo venerabilia monasteria, unum monachorum, aliud monialium, de novo fundavit, & suo more opulenter dotavit. Ista *Alheid* fuit relictæ Lotharii Imperatoris, captivata à *Berengario* quarto, qui totam Romanam & Italiam occupaverat. Quem *Otto* debellavit, & illam de carcere liberatam duxit uxorem, cujus de primo viro filius fuit *Ernestus*, qui leonem adduxit: de qua genuit *Wilhelmum* & *Ottonem* secundum, ducens secum dictum Berengarium, cum filio suo Berengario, & multis captivis *Babenbergam*, ubi exilio perierunt. In viâ tunc cepit *Papiam* & *Mediolanum*, quæ rege recedente monetam ejus respuerunt; Quare rex regressus coëgit Mediolanenses de corio incidere nummos, quos ab eis accipi mandavit, constituens per Italiam denarios, qui ab eo usque hodie *Ottoloni* vocantur. Tunc quadam mulier conquesta est Ottoni, quod quidam eam oppresisset violenter, instanter petens vindictam. Cui rex dixit: *Dum reversus fuero, faciam justitiam.* Et ait mulier: *Domine, forsân tunc non eris memor hujus injuriæ.* Respondit rex, digito demonstrata Ecclesia propinqua. *Ecce, inquit, ecclesia sit mihi & tibi in signum memoria.* Revertus ergo de Italia videns Ecclesiam istam, fecit vocari mulierem, quæ dixit: *Domine, vir ille jam est meus legitimus, & peperit de eo.* Et ait rex in vulgari suo: *By Otten: Gardest!*

Varde / he moit Varden schmecken: & fecit eum decollari. *Cosmodrom.* Otto item reperit venas auri & argenti *Goslariae*, unde duas Ecclesias collegiatis & nobile palatium imperiale fundavit ibidem. In immensum vero per talem aurifodinam ditatus, tam *Roma*, quam alibi Ecclesias cum Cœnobiis construxit. Ipse *Parthenopolim*, Archidiaconatum Halverstadensem, fecit Archiepiscopatum, præficiens ei *Adelbertum*, & subjiciens eidem Episcopatus *Citzensensem*, *Misnensem*, *Mersborgensem*, *Brandeborgensem* & *Havelbergensem*, cum terra Sclavorum. Ipse Ducem *Boleslaum* Bohemiæ, qui fratrem occiderat *S. Venceslaum*, captivavit, & *Bohemiæ* subjugavit. quibus reconciliatus, Episcopatum *Pragensensem* fundavit. *Ungaros* Augustam obsidentes ad requisitionem *S. Odolrici* Episcopi *Otto* adveniens ita humiliavit, ut vix septem de multis milibus dicantur evasisse. Eo tempore *Lotharius* rex Francorum a suis captus incarcerationatur. Quod audiens *Otto* cum xxv r. legionibus ad eum liberandum Franciam aggreditur Occidentalem. Sed fama percepta metu Cæsaris statim relaxatur. Ipse castrum *Brisack* circa *Basileam* obsedit, in quo *Everhardus* supra dictus habitans, rapinis & incendiis terram vastabat. Erat tunc cum *Ottone Fredericus* Archiepiscopus Maguntinus, quem *Otto* fidelem reputavit; Ipse vero contra magnates induxit, Ottonem deferere inter adversarios. Sicque multis recedentibus, *Otto* cum paucis confisus in Domino, castrum cepit, *Everhardum* occidit, & *Giselbertum* Ducem Galliarum, cum multis similiter aversis, interfecit. Demum Maguntiam veniens, illam obsedit, *Fredericum* cepit, & in monasterio Fuldensi monachari mandavit, *Walbelmum* filium suum in Archiepiscopatu Maguntino præficiendo. Similiter *Rothardum*, Episcopum Argentinensem, sibi suspectum deposuit, & ad Monasterium Corbejen-
 se detruxit. Ipse autem fratrem suum fecit Archiepiscopum
 Colo-

Colonienſem *Brunonem*, cui non eſt ſimilis repertus in devotione & bono regimine Eccleſiæ Colonienſis. Qui & plurima venerabilia loca in partibus illis fundavit & dotavit. Ipſe dedit filio ſuo *Ottoni* filiam Imperatoris Græcorum *Theophaniam* uxorem; ſicque tribus illa affinitate Græcis eſt conjuncta. Filiam autem ſuam, nomine *Ricke*, dedit uxorem nobili *Rodolfo* de Bavaria, fratri patris *Conradi* Sancti, Episcopi Conſtantiensis. De eadem *Ricken* venerunt *Welfones*. Idem Otto conſtruxit *Schleswig* / & *Ottensund* nominavit. Uxor ejus ſupra dicta *Edith* multum miſericors, pauperibus dum multa cotidie tribueret, quodam tempore à rege prohibita, per eundem tentabatur. Nam ipſe pauperis in ſpecie, cum cæteris pauperibus expectabat *Edith* venientem, quam & manica apprehendens petiit ſui miſereri. Cumque diceret, *ſe nec audere, nec aliquid habere*: ille ſubjunxit, *ſe adventitium nunc primum ab ea petentem in tanto feſto vacuum relinqui nec debere nec decere*. illa dicente, *ſe præter veſtes in promtu nihil habere*: ille reſpondit, *veſtis particula ſe bene poſſe juvare*. Illa miſerata, manicam, quam manu tenuit, abrumpere permiſit, quam pauper putatus abſcondit, & illa veſte truncata proceſſit. Ad menſam igitur veniens alia veſte induta, audivit à rege, *Cur in feſto non indueretur præcioſiori?* & tandem triftis, ſed in domino confiſa, truncatam induit & integra videbatur. Quo viſo rex partem abruptam oſtendens coram omnibus, factamque ſuam enarrans, licentiam plene conceſſit, quæcunque vellet, erogandi. H. Idem Otto pius quodam feſto Paſchæ, dum puer quidam nobilis more puerili terculum quoddam de menſa projiceret, & ob hoc à Dapiſero percuteretur, pædagogus pueri Dapiſerum occidit. Otto intexit commotus occiſorem puerum, ſed & fortior, Ottonem projectum barba pilis que induit. Accurrentibus igitur aliis, dixit Otto. *placato, quam ille,*

ille, peccavi; qui honorem festo non detuli. Ideo non ipse me vixit, sed Deus sibi me tradidit. Sicque absolvit eundem. Isigitur pius Otto, vitæ termino propinquante, vidit in somnis sibi feminam mirabilem altare, quam quæsitit quæ esset, & ad quod venisset. Respondit: Effluxio ventris mihi nomen, & veni ventrem tuum ad tempus in habitare, postmodum in visceribus septem principum recondenda. Prædicto ergo modo res exitum habuit: nam primum in ipso rege, deinde in cæteris uno post alium dysenteria vitæ lumen extinxit, sicque anno regni sui xxxviii. Magdeborg sepelitur. T. E.

Otto post Otto, regnavit Tertius Otto.

Sed primus Magnus dictus, qui vixit ut agnus.

Quas bene perduxit pius ecclesias cito struxit:

Magdeburgensem fundavit & Suerinensem.

Mira Dei gessit, Magdeborch & requiescit,

Ing. foriparte, quæ circumfunditur arte,

Sub turri sculpta stat imago sua bene fulta.

Filius ipsius, rex fuit Otto pius.

OTTO Secundus, dictus *Ruffus & Sanguinarius*, ac *pallida mors Sarracenorum*, propter interfectionem paganorum, imperavit annos. x. Cum filia *Theophania* Imperatoris Græcorum acquisivit imperio regna *Croatia*, *Calabriam*, *Siciliam* & *Apuliam*. Ipse bellum transferens in *Calabriam*, à Sarracenis sæpe victus, victor sæpius, tot eorum interfecit, ut, mirabile dictu, mare proprium mutasse diceretur colorem. Ipse tandem solus miraculose evadens pervenit ad suos. Ipse *Lotarium* regem Francorum Lotringiam vastantem cum inæstimabili exercitu profecutus, conditio die, scilicet Kalendis Octobris, Franciam Occidentalem intravit, quam usque Kalendas Decembres pervagatus, fines *Remensium*, *Laudunensium*, *Suessionensium* & *Parisiensium* diversa cæde vastavit, Ecclesiis tamen

men omni immunitate concessa. Ipse *Bonventum* expugnans, S. Apostolum *Bartholomæum* Romam duxit, proponens eum secum ducere in Saxoniam. Sed infirmitate præventus, mansit uterque Romæ. Unde legitur apud S. Bartholomæum: *In nomine sanctæ atq; individua Trinitatis, Fredericus divina favente clementia Romanorum Imperator. Nos pro inquirenda veritate annales prædecessorum nostrorum, catholicorum Imperatorum revolvimus, & in ipsorum sexto libro invenimus, qualiter Imperator Otto II. venerandum corpus sanctissimi Apostoli Bartholomæi, à Bonvento Romam detulit, & in insula Lycaonia in tum-baporphyreтика gloriosissime collocavit. Idem Otto, pacem suam, quam mundo statuerat, violantes, interfecit in urbe, unde Pantheon:*

*Otto secundus adest Romæ diademate functus,
 Latus Apostolicis manibus discedit inunctus,
 Is dedit Italicis undiq; pace frui.
 Rex ubi discescit, gens Itala bella capeſcit,
 Terra perit, gens pressa gemit, nimis atq; gravatur.
 Rex venit iratus, concurrat ab urbe senatus.
 Suscipit imperii regia Roma caput.
 Imperii vocat Otto Duces Comitesq; potentes,
 Pontifices simul Ecclesiæ recipit venientes,
 Et queritur populos pace carere suos.
 Judicis officio numerat, quos culpa notavit,
 Pænag; precipitur Ducibus condigna parari,
 Vltio terribilis dira flagella parit.
 Ante gradus Romæ mensas jubet Otto parari
 Multag; circuitu jubet & tunc scamna locari,
 Et loca principibus undiq; more dari.
 Dum cibus adducitur, dum potus & esca paratur,
 Dum procures comedunt, dum latior hora putatur,
 Otto per armatos cinxit utring; latus:*

Præco jubet taceant, & ne quis ab hinc moveatur.
Qui loquitur, qui se moveat, gladio feriat,ur,
Turba timet procerum, terror ubiq; datur.
Crimina scripta Ducum, quæ jusserat ante notari,
Ante suas mensas jubet Otto sic recitari,
Damnat & obtentos crimine lege pari;
Qui meruit, damnatur ibi pœna capitali,
Sanguine nobilium jam mensa potest maculari.
Otto sibi capta, qua vult, quasi fercula dari.
Humani capitis dum mensa cruore madescit.
Non minus ante datis rex jubet undiq; vesci.
Mittit & ingratis, fercula cocta satis
Taliter alludit sceleri sic corpora fudit.
Sic scelus excludit, sic pacis commoda cudit.
Sic sua pax viguit, sic reus acta luit.

Iste idem Otto moriens testamentum suum condidit, thesaurum suum in quatuor partes distribuens, unam partem dedit Ecclesiis, alteram pauperibus, tertiam militibus & ministris, & quartam forori suæ *Mechilda*, Abbatissæ in *Quedelinborg*: sicque obiens in Domino, in orientali porticu Basilicæ S. Petri Romæ sepelitur. anno 982. (Gentes circa *Albiam* prope indomitæ, noviter nunc ad fidem conversæ, iterum relapsæ, multa mala fecerunt: opidum *Havelberg* ceperunt, sedemque Episcopalem ibi destruxerunt. Brandenburgensem Episcopatum invasere, ipsumque Ecclesiæ pastorem fugere compulerunt; clerum autem omnem caperunt, aliaque multa horrenda fecerunt. Eodem tempore *Citensis* Episcopatus à *Bohemis* destruitur. Tunc & *Sclavi* urbem, quæ *Calve* dicitur, delevere, sanctarumque monialium congregationem ibidem fugam inire compulere. Urbem *Hammaburg*, ubi tunc sedes Episcopalis erat, iidem incenderunt, & vastaverunt. A.)

OTTO

OTTO tertius, dictus *mirabilia mundi*, puer XVIII annorum, coepit imperare cum matre annis XVIII. Cujus provisor erat *Wilhelmus* Maguntinus Archiepiscopus, patruus ejus, qui de tributo *Lumbardiae* fecit ei crucem DC. librarum auri purissimi, hunc titulum habentem: *Auri sexcentas habet haec crux aurea libras*. Ipse duxit uxorem, filiam regis *Arragonum*, quæ quendam nobilem Comitem, stuprum ejus recusantem accusavit Ottoni, qui nimis credulus occidit eundem; de quo *Pantheon*:

*Est juxta Mutinam, comitis domus, Amula dicta,
Imperii tunc obsequiis jussisq. relicta,*

*Qua vacat hospitibus crebrius Otto suis.
Corpore glorificum Comitem, vultuq. decorum,
Dum regina videt, stimulis urgetur amorum,
Et cupit hunc regis clam violare thorum.*

*In vitium regina virum dum flectere credit,
Veste trahit Comitem, tractus sine veste recedit,
Spreta dolens mulier vota nefanda dedit.*

*Protinus accito queritur regina marito,
Suggerit ut Comitis caput amputet ense petito,
Crimine mentito credidit Otto cito.*

*Jam dolus astruitur cito mors indigna paratur.
Nec locus insonti pandere vera datur.*

*Indicat uxori propria comes acta pudoris,
Dicens malle mori, quam regis obesse pudori:
Se mihi prostituit femina, digna mori.*

*Tu mihi post mortem conscia testis eris:
Judicio candentis eos ferri superabis.*

*Judicii causas dum praecipit Otto parari,
Imperat & viduas celebri pracone vocari
Hisq. piis studiis jura cupita dari.*

Astitit occisum plorans Comitissa maritum,
Dicit ei, dic pœna reis quo jure paratur,
Si rupta quandoq, fide vir fraude necatur?
Retulit Otto, caput perdere jure datur,
Intulit hæc; tua te Caesar sententia damnat,
Fraude meum jugulasse virum te, Caesar ô, pandam,
Si vis jura coli, te decet inde mori.
Hæc tacuit, rex obstupuit, dicens mulieri:
Nescio quid quæris, nec vera tulisse videris:
Hujus enim sceleris quis tibi testis erit.
Ecce caput Comitissæ, dixit Comitissa, paratum,
Fraude tua periit, proprium cognosce reatum,
Suscipe judicium te perhibente datum.
Rex ait; iste Comes mernit pro crimine mortem:
Illæ negat, cupiens ignitam sumere sortem.
Rex parat ignita; femina vincit ita,
Dum laqueo juris se conspicit Otto ligari,
Mira viri bonitas ratione potest superari,
Femineis nutibus se finit ipse dari
Dum regem Comitissa tenet, dat regis honestas,
Vt capitis sit plena sibi Collata potestas.
Cogitat illa modum quo regem perdere possit,
Inducias modicas populus pro tempore poscit.
Femina victa prece distulit illa necem.
Nec tamen illa dedit, nisi rex promitteret illi
Quod prius ignitis pereat regina favillis.
Pro tribus induciis tribuit tria castra monarchus,
Nec fuit in reliquis concedere plurima parvus.

Et ista castra juxta inducias, primo decem, postea septem, &
 tertio octo dierum, adhuc vocantur ibidem, scribit *Panttheon*.
 Eo tempore S. *Adelbertus* Episcopus *Pragensis* primus obiit,
 occit

occisus à Prutenis. Ad cuius honorem dictus Otto disposuit septem Episcopia in *Sclavia*, & *S. Gaudentium*, fratrem *S. Adalberti*, fecit Episcopum Pragensem. Idem Otto dum *Aquisgrani* admirationis causa ossa *S. Karoli Magni* videret, audivit ab eodem in visu noctis, quod immatura morte vitam finiret sine prole: quod sic contigit. Nam *Roma* degens, cum jura regni & Ecclesiæ reformare cogitaret: Romani subito contra eum conspirantes, aliquos de suis occiderunt, unde rex recessit. Cui tunc *Crescentii* relicta misit chirotecas & annulum, quasi memoriale amoris. Cæsar autem nesciens illam esse veneficam, quamprimum illis attractis morte præventus est. Ipse enim dictum *Crescentium* fecit suspendi in Castro *S. Angeli*, & filium ejus *Placentium*, qui dictus est *Johannes XVII.* Papa contra *Gregorium* intrusus, oculis privavit, & omnes fautores ejus interfecit, *Gregorium* honorifice restituendo. Ob hoc dicta mulier, quasi sub amoris specie Cæsarem veneficat: cujus corpus *Augusta*, reliquum vero intestinorum *Aquisgrani*, juxta *S. Karolum* sepelitur, ex cujus linea mater ejus originem duxit, ut scribit Magister *Tidericus de Nyem* in Chronica sua. *Hatto* Maguntinus Episcopus obiit, cui succedit *Wikegisus*.

HENRICUS II. filius *Henrici* Ducis *Bavariæ*, & nepos *Ottonis* primi, fuit enim filius fratris carnalis *Ottonis*. Hic igitur *Henricus* dux *Noricorum* & *Bavariæ*, vocatus *Pius* & *Claudus*, imperavit annos *xxii.* menses *ii.* Dum enim in Ecclesia *Ratisbonensi* devotius oraret, audivit vocem dicentem sibi: *Post sex.* Quod ipse interpretatus post sex dies, deinde post sex septimanas, inde sex menses, & demum sex annos se moriturum: Deo providente post sex annos electus est in *Augustum*. Cujus uxor, *Diabolo* procurante, de adulterio accusata per *xv.* vomeres ignitos se purgavit. Hæc est sancta

Kunegundis

Kunegundis. Ipse autem *Gisla*m sororem suam dedit uxorem Ungarorum regi, per quam cum toto regno conversus ad Christum, vocatus est in baptismo *Stephanus*, qui & convertit terram Polonorum, & est *Praga* sepultus: de quorum etiam genealogia multi nobiles devenerunt, quos Ungari pro sanctis venerantur, De quibus etiam venit *S. Elisabeth & Margareta* & cæteri. Maximum enim incrementum recepit fides Christi de domo dictorum Ottonum, ut scribit idem T. N. quorum etiam tempore fides in tantum crevit, ut nec angulus esse in Sclavia, qui non urbibus & monasteriis abundaret. H. Iste Henricus vir magnæ devotionis, habuit consilium in *Tremonia*, anno regni sui quarto, ubi fuerunt præsentēs Magdeburgensis, Coloniensis & Bremensis, Archiepiscopi; Monasteriensis, Osnabrugensis, Paderbornensis, Metensis, Wormatiensis, Leodiensis, Traiectensis, Verdensis, Hildensemensis & Merseburgensis, Episcopi, cum aliis multis nobilibus: in quo consilio ordinatum fuit, inter cætera, quod post obitum cujuslibet principis seu Episcopi; quilibet Episcopus, superstes, ibidem ex iis per xxx dies qualibet die missam pro defunctis diceret, vel per se vel per alium, & CCC. pasceret pauperes, & totidem denarios pauperibus aliis erogaret, totidemque lumina accenderet: Rex autem & regina pauperes: pascere MD. & totidem denarios pauperibus aliis erogarent. Alii vero inferiores similiter facerent secundum suas facultates. Sequenti anno fuit statutum etiam in consilio, ut corpus Dominicum ad sinistram, calix ad dextram sacerdotis, poneretur in missa. Cum igitur istud in consilio sit statutum, non licet sacerdotibus singularibus immutare. Idem Henricus dum in extremis ageret, dedit Ecclesiæ Merseburgensi calicem xx. libras auri ponderantem, cumque natalem Domini Babenbergæ, Pascha Parthenopoli, Pentecosten

Iten vero Goslariæ celebrasset, venit in castrum suum *Grone*, ubi languore correptus **III.** Idus Julii, anno vitæ suæ **LII** decessit in Christo, Bamberge translatus, sepultus in Ecclesia S. Petri, quam de novo fundavit, anno Domini **MXII.** anno regni sui, ut alii scribunt, decimo. De eodem legitur, quod dum in extremis ageret, solitarius quidam audivit turbam, & quærens, qui essent, audivit, *quod legio demonum, ad tollendam animam Imperatoris festinantes.* Et ille dæmonem adjuravit, ut ad se rediret, quid de anima fieret relaturus. Dæmon rediit dicens: *Dum bona opera Caesaris & peccata sua ponderanda ponebantur in statera, venit adustus Laurentius, imponens calicem, qui praponderavit omnibus peccatis suis, & sic anima ejus defraudati sumus: Quod dum ego vidi, commotus abstuli de calice auriculam unam.* Et compertum est Imperatorem illo die decessisse, & auriculam calicis deesse; qui inter cætera ornamenta, quæ idem Imperator Ecclesiæ Mersburgensi contulit, usque in præsens ostenditur. *Cosmodr.* Bambergense Episcopium cœpit, cui Eberhardus præficitur ab Henrico, & Hungaria convertitur. Slavi iterum à fide aversi, Christianis magnam stragem intulerunt. Nam tanti martyrizati sunt in Saxonia, ut vix possent libro comprehendi: inter quos tuerunt, *Johannes* Episcopus Magnipolensis, *Oppo* Presbyter super altari immolatus, & *Godescalcus* in urbe Leontio, Teutonice *Lenzin.* H. Imperator igitur Henricus curiam celebrans in *Werben* juxta Albiam, illos convertit ad pacem. *Egbertus* Marchio Saxonie, fundator Ecclesiæ S. Cyriaci in *Brunswick*, obiit. De Henrico vero præmisso T. E.

*Hic est Henricus, qui Christi rexit amicus
Vixerat hic munde, cum conjugē Kunigunde,
Hi fuerant tanti, quod facti postea sancti.
Marsburg fundabant, Bavenberg & situabant.*

Bavenberg sancti vestant ambo tumulati.

Qui vixit mundus Conradus, eratq; secundus

Nominis illius, rex fuit ipse pius.

Exstruxit Goslaria pius Ecclesiamq; Mariae.

CONRADUS secundus, *Salicus & Spirensis*, quia *Spiram* valde dilexit, imperavit annis xv. prius dictus est *Cuno de Webelingen* in *Suevia de genere Ottonum*, condidit multas leges, & fecit præcipuam pacem in *Almania*, sub edicto, ut quicumque infringeret, capite plecteretur. Cujus statuti transgressos accusatur Comes *Lippoldus*, qui fugiens à facie regis, heremitorium sibi construens in vasta solitudine, vixit ibidem cum uxore. Contigit igitur Cæsarem in venatu ibidem nocte permanere, qua & Lippoldi conjux peperit. Et audivit Cæsar vocem dicentem: *Accipe, Accipe.* Et rex tremefactus audivit secundario: *Redde, redde, redde.* Et tertiâ vice: *Fuge, fuge, fuge.* Et adjunctum erat: *Conrade, hic puer erit gener tuus.* Recedens ergo Cæsar, mandavit puerum occidi, & cor sibi præsentari. Videntes autem puerum elegantem, qui missi fuerunt, misericordia moti, dimiserunt vivum, cor leporis pro corde pueri præsentantes. Inde casu *Henricus Dux Saxonum* iter agens, puerum pulchrum reperiens, in filium adoptavit, *Henricum* à se nominando. Crevit puer, prudens & pulcher, & petitur à Cæsare *Conrado*. Cui cum summe ferviret, & omnibus placeret, coepit rex cogitare de priori visione, timens illum esse filium Eremitæ. Cum ergo esset in *Italia*, scripsit literas reginæ per eundem, ut statim occideretur. Contigit autem juvenem in via apud quendam presbyterum hospitari: qui sciens eum ab Imperatore venisse, curiosius nova diligens, literam regis aperuit, & nefas quidem invenit horrens, diligentius radendo, ubi scriptum erat: *Juvenis occidatur: rescripsit: Filia mea tradatur.* Regina hoc legens,

gens, & juvenem elegantem videns, de suorum consilio, juxta regis scriptum tradidit ei filiam in uxorem. Quod rex Conradus percipiens, ait : *Contra Domini voluntatem non possumus.* Matrimonium ergo approbans, generum suum successorem Imperii declaravit, cum prole careret. In eodem loco eremi, construxit idem Henricus monasterium *Herze* nominatum, Dominarum secularium in diœcesi Padeburnensi. Idem Conradus fratrem habuit *Henricum* Ducem Sueviæ, qui sibi diu rebellans, tandem venit ad *Stefanum* regem Ungariæ. Qui, dum factum audiret, jussit ei die parasceves carnes apponi. Et nefas horrenti, dixit. *Savire in fratrem, & hodie tibi carnes assumere, æque licitum est.* Sic leviter castigatus remeans gratiam fratris impetravit. Idem Conradus liberavit terram *Lutitorum* à Sclavis, quorum rex *Misacho* innumerabilem multitudinem virorum ac mulierum trucidavit in Saxonia Orientali. Nunc autem coronam cum regalibus Imperatori transmisit, ac se subditum fore promisit. Quem rex clementius, quam existimaverat, *Mersborg* suscepit, eique cum ejus patruelle dimisit. *Werben* enim castellum obtinuit, multis ibi Christianis occisis, quos Imperator nunc subjugavit. Eclipsis solis facta est hora sexta, & tonitrus tantus, quod LX. viros de exercitu regis, cum equorum armentorumque magna multitudine peremit, rege Conrado existente, in campo Mediolanensi: & sequenti die similiter eadem hora multos prostravit. Tunc *Bruno* Episcopus, familiaris Imperatoris, missam ibi celebrans, vidit S. Ambrosium Imperatori minantem, nisi civitati parceret. Sicque parcens ab Italia recessit, Spiræ sepultus. *Versus:*

Duxerat ex villa, quam rite vocant Guebelinga

Inclita nobilitas regnum generatur ab illa.

Magna ducis gesta fuerant, sed major honestas.

*Conradus pro pace duces deponit honore,
 Et pacis sancita facit constare favore.
 Unus erat Comitum pacem violasse notatus,
 Cui domus in latebris nemorum clam parva paratur.
 Ille locus nemorum, quo tunc fuit ille creatus.
 Nobilis ecclesia nobis Heri Langa vocatur
 Magna Creatori nunc ibi pompa datur.*

Circa hoc tempus obiit *Bernhardus* Dux Saxonum, relinquens duos filios, *Henricum* & *Ordolfum*, qui duxit filiam regis Danorum, de qua genuit *Magnum*.

HENRICUS III. dictus *pius* & *niger cum barba*, imperat annos xvii. fuit filius *Lippoldi* Comitis prædicti, & gener *Conradi* Imperatoris: cujus & dictus est filius, saltem adoptivus. Unde T. E.

*Conradi natus, Henricus nempe beatus,
 Rexit non frustra tribus annis & tria lustra.
 Hic in honore Dei sic Simonis atq; Tadei,
 Quam cito perduxit pius ecclesiam sibi struxit.
 Hinc rex, o Christe, placeat tibi tertius iste.
 Summum Pontificem Caesar perduxerat idem
 Pontifices multos & ob hoc ætatis adultos
 Goslere cantarent, & ut aram sanctificarent,
 Hanc ita dilexit, dum Caesar & omnia rexit,
 Parti Spirensi sic parti Goslariensi
 Terris humatus jacet Ecclesiis tumulatus.*

Uxor ejus castissima *Agnes*, filia *Wilhelmi* Pictaviensis Ducis. Is Cæsar Henricus ita se exterius agebat ad populum, ut sui non oblivisceretur interius. Considerans enim tanti nominis majestatem longe suis præcellere meritis, nunquam signa regalia sibi præsumsit imponere, nisi confessionis ac pœnitentiæ, verberum etiam satisfactione, licentiam à Sacerdote suppliciter

plicitur mereretur. Quadam igitur festivitate supplex ac poenitens coepit adire antistitem Colontensis Ecclesiae *Annonem* nomine. Mox sacer antistes, sicut parcere solitus erat inopi & pauperi, sic misericors absque misericordia favire coepit in principem, vehementissimis illum invadens correptionibus, illumque durissimis verberum plagis afflictum, non aliter illum ea die coronatum incedere concessit, quam prius manibus suis xxxiii. libras argenti in pauperes expendisset. Nec abnuvit Imperator, sed cuncta passus est & fecit. Sicque demum more suo processit indutus. Miranda sane constantia praesulis, nec minus laudanda humilitas principis. Porro in utroque timoris Dei imitanda perfectio. Imperator iste synodum habuit Goslariae, ubi *Petrus* rex Ungarorum cum aliis praesens erat: & sequenti anno in natali Domini Treveris consilium celebravit. Fuit quoque hoc tempore in Ecclesia Dei, de quo legitur Dist. xxiii. *In nomine Domini*. Dum Eremita quidam confessor regis scripsit ei eleganter in haec verba: *Imperator Henrice, omnipotentis vice. Vna Sunamitis, nupsit tribus maritis. Dissolve connubium, triforme dubium*. Rex itaque, sicut erat homo discretus, collecto exercitu Constantiam venit, ubi synodo principum pacem haecenus inauditam statuit, & per edictum, sicut Conradus inceperat, confirmavit. Ibi histionum collegium, quod, ut assolet, affluxerat, vacuum abire permisit, pauperibus ea, quae membris diaboli subtraxerat, largiendo. Meretricum etiam ad ii. millia fugari iussit ab exercitu. Caesar tunc cordetenus dolore compunctus multis malis, quae tunc facta sunt Christianis, tam caede, quam discordia & fame diversarum provinciarum; ab omnibus, quibus potuit, veniam petiit, cunctis quoque, qui contra eum, vel regnum commiserant, relaxavit. H. Inde pergens ad Italiam uno Paparum occurrente in Lumbardia, altero in *Bardenberge*.

berge, tertio in Tuscia, quemvis eorum statim ut advenit,
 debita veneratus humilitate, pariter in urbem ductos, & syno-
 daliter degradatos, in exilium relegavit; quorum nomina
 fuerunt: *Silvester* tertius, *Damasus* tertius, prius dictus *Poppa*,
 Episcopus Brixienfis, & *Gregorius* sextus, prius *Gratianus*, qui
 sedit annos III. Tribus vero istis degradatis substitutus est E-
 piscopus Bambergensis *Clemens* secundus, prius dictus *Swe-*
degheus, à quo coronatus est Henricus cum uxore. Iste Cle-
 mens, vix sedens duobus annis sepultus est Bambergæ. Idem
 Henricus tempore quo schisma sedavit, compulit Romanos
 jurare, *quod sine consensu Imperatoris nullus assumatur in Pa-*
pam, eo quod tantum schisma fecerunt. Idem dum festum Pen-
 tecostes Maguntiae celebraret, ortum est iurgium in Ecclesia
 infra missam inter cubicularios Archiepiscopi Maguntini, &
 Abbatis Fuldenfis, quis eorum dominus propior sederet Im-
 peratori, cum Abbas ex antiquo privilegio haberet ad dextram
 ejus residere. Ventum est igitur ad pugnam & pavementum
 inundatur sanguine. Et statim pace statuta templum purga-
 tur & missa reinchoatur. Sequentia tunc cantata, vox ab aëre
 lapsa est: *Hunc diem bellicosum ego feci*; sic ait diabolus. Impe-
 rator autem ait; *tu omnis malitiae inventor & incentor, diem*
bellicosum & luctuosum fecisti, at nos per Dei gratiam, qui ipsum
gloriosum fecit, pauperibus reddemus gratiosum. Sic missa so-
 lemniter finita, dapes omnes, quæ Cæsari & curialibus para-
 bantur, egenis per præcones conclamatis, distribuebantur.
Vincent. in spec. Idem Imperator subegit Vindelicos popu-
 los, Suevis contiguos, eosque fecit tributarios; ita ut diebus
 suæ coronationis quatuor reges eorum lebetem, quo carnes
 condiebantur, in humeris suis vectibus inductis ad coquinam
 vestitarent. *Ibid.* Idem Henricus scolarem quendam satis in-
 duserim, sed fuscum, nomine *Hildebrandum*, fecit filio suo
 præda-

Pædagogum. Ille dum puer erat, filius carpentarii, hastulas ludendo composuit, in hæc verba: *Dominabor à mari usq. ad mare.* Quod presbyter superveniens legit, & patri ejus consului, ut applicaretur scholæ. Quod contigit, & factus adultus, factus est pædagogus præsens, de quo plus in Gregorio. Quadam ego nocte Cæsar vidit in somno filium suum ad mensam solemnem sedere, cum eodem scholare fusco. Cui tunc duo cornua crescebant ad cælum sublimia, quibus filium suum deiecit in lutum. Visionem naravit uxori, & ipsa resoluit in hunc modum: *Scholaris iste Papa futurus destituet filium tuum ab imperio.* Quo audito, præcepit rex scholarem incarcerationum in *Hannoverstein* fame perire. Expleto autem anni circulo, regina cum principibus intercessit pro scholari, magnum Romanorum Imperatori pudorem impingens, cum somnia sæpe fallant, si quisquam ab illo hac de causa periret. Taliter iste absolutus ivit ad Studium, & habitu mutato factus est monachus, & gradatim ascendens, factus est Papa Gregorius sequens. Henricus vero iste tertius moriturus, quia semper corde erat *Goslarie*, ut viscera sua ibi recondenterentur petiit, reliquum autem corpus locaretur *Spiræ*, cujus extitit fundator. Qui celerem effectus effectum consecutus est, ipso præsentem vitam in Domino finiente *III. Non. Octobr. H.*

HENRIBVS IV. imperavit annos *L.* Admodum puer assumptus est, matre regente quasi *x.* annis imperitum. Quæ tandem consideratis malis imperii, quibus resistere non valuit, Bavarorum ducatu, sibi in dotem dato, relicto, Romam ivit, ibi sepulta juxta *S. Petronillam.* Hæc est *Agnes* uxor Henrici tertii. Puer ergo iste Henricus *IV.* cœpit venatui, lussibus, aliisque plus quam iustitiis faciendis operam dare. Inde cœpit discordia principum contra eum succrescere. Irritabat enim multos nobiles, & singulariter Saxones, eo quod *Ottone*

144

Ducem Saxoniae sive de *Brunswig* / ducatu Bavariae privavit, & *Welfoni* Suevo contulit. (Iste Otto construxit monasterium S. Basilii in *Northeim*, cujus filii *Sigfridus*, *Hermannus* & *Cono*, non Duces, sed Comites in *Homburg* amplius dicebantur. Istius Sigfridi filius, æque *Sifridus*, fundator est monasterii in *Ame-lungsborn*, & iste ultimus Sigfridus obiit sine liberis in *Northeim*, in capella S. Nicolai cum suis patribus in Christo sepultus. *Hermannus*, etiam filius istius Ottonis occisus est à militibus Episcopi Traiectensis; & *Cono* frater ejus à funestis hominibus nocte quadam interemptus est. A. Et hoc anno 1103.) Iste Henricus construxit contra Saxones castrum firmissimum *Harteshorg* / unde sæpius Saxones impugnavit. Sed isti globati castrum diruerunt, & ex hoc multiplex prælium exortum est. Otto enim Dux Saxonum cum Saxonibus magnam cædem fecit contra regem juxta *Esschenwegen* / anno Domini 1069. sed pax facta inter eos juxta Parthenopolin non diu duravit. Eodem enim anno Saxones regem fugabant, & castrum *Harteshorg* destruentes, claustrum Canonorum, quod ibi erat, penitus destruxerunt, & dictu nefas, innocentis filii regis ossa in contumeliam patris de sepulchro ejicientes, dispergunt. Imperator ergo valida manu Saxones petit plurimis præliis. Anno enim Domini M L X X I I I. fuit expeditio prima regis in Saxoniam, quæ tamen statim pacificata est. Secunda expeditio bello commissa juxta flumen *Unstrot*, ubi inter multos nobiles cecidit *Gebehardus* pater Lotharii Imperatoris sequentis, & Episcopus *Lozannæ* cum aliis occisus est. Tertia expeditio eodem anno in autumno facta est, ubi diu ad invicem pugnantibus, *Rodolfus* Dux Suevorum & Burgundiæ, vir bonus & amator pacis, utrique parti consulens, apud Saxones obtinuit, ut pacem cum rege facientes sine molestia remearent ad propria. Quod dum placeret & confirmatum esset, die

set, die Dominica, cum treuga starent ad illum diem, Cæsarienses super Saxones inermes & nihil mali suspicantes, irruentes, multos occiderunt, & principes eorum captos arctæ custodiæ manciparunt. Contristatus est valde Rodolfus, eo quod promissa non servarentur. Post paucos igitur dies, præter voluntatem regis & scitum Principes Saxonum liberati ad propria redierunt. Tunc principes Saxoniae cum amicis contra regem conjurant, multos sibi attrahentes, videlicet *Sigfridum* Maguntinum & *Gevehardum* Alseburgensem, Archiepiscopos; *Adelbertum* Wormatiensem & *Alberonem* Wortzeburgensem; quibus & *Cono* Colonienſis Archiepiſcopus, imo & Papa *Alexander*, consensum dicitur præbuisse. Quibus rex territus Saxonia discessit, & collecto exercitu quartam fecit expeditionem, sed frustra. Tunc autem Principes Saxoniae contra regem colloquium habuerunt in *Oppenheim*, & legatis missis omnia Papæ detulerunt. *Cono* Colonienſis ergo & *Harmannus* Bambergensis, Episcopi ad curiam missi, regem literis Apostolicis vocaverunt ad satisfaciendum de iis, quæ Romæ sunt audita. Rex primam & secundam vocationem non advertens, tertia vice vocatus, de suorum consilio Papæ comparuit, recipiens in mandato integro anno humili veste pedester limina S. S. Romæ visitare. Quod dum humiliter implere satageret, consilio Maguntini Episcopi, & quorundam aliorum regis æmulorum Apostolicus misit auream coronam dicto Rodolfo, sic insignitam, *Petra dedit Petro, Petrus dedit Rodolfo*; præcepitque Electoribus, ut statuerent eum regem. Sed Rodolfus non consensit, dicens se regi jurasse nec posse fidem violare. Sed tandem prece victus istorum Papæ consensit. Porro Cæsar Romæ consistebat, ignarus malorum, quæ adversus eum agebantur. Surrexit ergo Straceburgensis Episcopus regis amicissimus, & velociter pergens Romam, in-

venit regem inter memorias martyrum conversantem, nuncians novum principem erga se electum, opusque esse quanto-
 cius Alemanniam revisere. Cumque rex diceret, *nequaquam sine licentia Papæ abeundum*: Ille respondit; *Noveris certe omne hoc conspirationis malum de fonte Romana perfidia manasse*. Egressus ergo Rex venit in Almaniam, & latati sunt sui, præcipue civitates Rheni, congregavitque exercitum grandem, & fuit cum eo, qui postmodum terram sanctam recuperavit, ille *Gotfridus* famosissimus, pugnaveruntque Reges mutuo, & victa est pars Rodolfi, vulneratusque manu dextra, dixit suis: *Videris manum meam vulneratam, hac ego juravi Domino meo Henrico non nocere, nec ejus gloria insidiari. Sed jussio Apostolici, petitione Principum, me fecit juramenti transgressorem*. Et hæc dicens, juxta fluvium *Elstar*, *Mersborg* delatus in brevi deficiens, ibidem cum honore sepultus est. Hunc autem inunxit Syfridus Archiepiscopus Maguntinus in *Worchem*. Anno igitur Domini MLXXVIII. expeditio Regis Hinrici quarta facta est contra Saxones juxta fluvium *Necar*. Tunc etiam Saxones obsiderunt *Wörzburg*: & anno sequenti expeditio quinta facta est in Orientali Francia, & utrinque multi ceciderunt. Sexta autem facta est in Hassia, ubi *Frislar* combusta cum monasterio S. Bonifacii. Septima vero facta iterum prope *Unstrot* / vi. Kal. Febr. cum magno utrorumque casu. Anno igitur Domini MLXXXIIII. Saxones cum suis *Wörzburg* obsidentes, cum Rex civitati succurreret, ipse fugatus & exercitus ejus contritus est, & civitas capta. Tunc Sifridus Archiepiscopus Maguntinus obiit, *Verselo* succedit. Anno Domini MLXXXV. duæ expeditiones Imperatoris contra Saxones factæ non nocuerunt. Tandem Imperator pacem faciens cum Saxonibus Romam ivit, cui Græcorum Legati magna munera obtulerunt in auro & argento & vasis pretiosis. Tunc Henricus

cus Imperator cepit Campaniam & Apuliam, & omnes Romanos in deditionem, & cum magna gloria Romam intravit. Unde Romani compulsi xx. obsides ex nobilibus regi dantes, petierunt diem, quo se cum Papa humiliter Regi præsenterent. Sed die statuto Papa fugiens, Salerniam secessit. Imperator ergo *Wigbertum* Ravennatensem Episcopum *Clementem* appellando, Papam constituit, à quo ipse cum *Berta* regina coronatur. Inde Augustam ab hostibus invasam liberavit, & Maguntiam veniens grandi collecto Episcoporum consilio, Gregorium VII. tanquam regni traditorem, damnavit; sicut & Wormatiæ omnia decreta ejus cassavit. Ibi enim in festo Pentecostes Rege suggerente omnes Principes, & Episcopi universi, præter Saxones, contra Gregorium Papam conspiraverunt, mittentes ad eum epistolam, ita post multas culpationes in eum coniectas concludam: *Quia igitur introitus tuus tantis perjuriis est initiatus, & Ecclesia Dei tam gravi tempestate per abusionem novitatum tuarum periclitatur, & vitam conversationemq; tuam tam multiplici infamia de honestasti, obedientiam, quam tibi nullam promissimus, nec de cetero ullam servaturos esse renunciamus. Et quia nemo nostrum, ut tu publice declamabas: tibi hæcenus fuit Episcopus: tu quoq; nulli nostrum à modo eris Apostolicus.* Ibi omnes Episcopi rebelles Imperatori de mandato Clementis judicantur deponendi. Tunc Gregorius ivit ad Franciam, quia isti pro Papa tenuerunt, & tanta grande factum est, quia Gregorius Imperatorem degradavit & cum suis excommunicavit. Circa tempus illud astas tam fervida facta est, ut non solum homines, sed & pisces perirent in aquis. Et terræ motus magnus portendens malum toti orbi imminens. Tunc Maguntiae, Babenberge multa monasteria sunt exusta. Tanta igitur discordia inter regem & Saxones durante, ipsi elegerunt *HERMANNUM Knuffloef* in Cæsarem.

rem; sic enim ipsum nominabant, quia electus fuit in *Ilewa* ubi allium abundat. Hic consecratus est Goslariæ à Sifrido Maguntino Episcopo. Et tandem Saxonibus iterum pacificatus, dictus Hermannus, regis nomine deposito, permissione Imperatoris, voluntarie reversus est ad propria. Anno ergo sequenti, scilicet MLXXXIX. Imperator duxit filiam regis Tuscorum *Agnetem* castissimam & in Italia fere septem annis tunc morabatur. Æmulis autem Regis Papam inducentibus conclusum tandem est, non commodius quam per proprium filium Imperatorem posse à regno depelli. Unde Maguntinus, Coloniensis, Wormaticensis & Spirensis Præsules præcipue ex mandato Papæ Paschalis, sicut procuraverunt, ad Henricum in *Ingelinhem* dixerunt ex ore Papæ: *redde nobis coronam ceteraq; imperialis vestitura clenodia filio tuo deferenda.* Cumque causas, cur ita, requireret, responderunt: *Eo quod Episcopatus, Abbatias & Ecclesia regimina venalia simoniace fecisti.* Contra quod Rex ait; *dicitis, quod spirituales dignitates venderimus; Dic ergo Maguntine, adjuratus per nomen aeterni Dei, quid exegimus aut recepimus, quando te Maguntia præfecimus? Te quoq; Coloniensis, per fidem contestamur, dic, quid nobis dedisti pro sede, cui nostra munificentia præsidet?* Illis fatentibus, nil hujus rei gratia postulatum aut acceptum: Rex ait: *Gloria Deo, quia vel in hac parte fideles inventi sumus. Certe dignitates istæ præstantissima magnum questum camera nostra intulissent. Nolite ergo gloriam nostram confusione terminare. Si autem curia decreverit, filio nostro coronam manibus propriis resignabimus.* Coeperunt ergo Principes hæsitare, quid agerent, quia magnarum rerum ingressus semper sunt difficiles. Pontificibus autem malitia stipatis, & Regi quasi desolato, dixit Maguntinus: *Nonne nos sumus, qui regem eligimus? Negotium pro quo venimus explebimus.* Sicque Regem purpura ceterisque sacris exuerunt.

Tunc

Tunc Rex, *videat*, ait, *Deus, & iudicet, quæ inique agitis contra me*. Illi vero obturantes aures suas, imperialia filio deferentes, ipsum contra patrem instigarunt. Rex autem tantum xv. comitatus, venit ad quendam nobilem, qui nomine sui exercitum congregavit, & commissum est sæpius bellum patris adversus filium, & nunc hic, nunc iste triumphavit. Tandem Cæsar victus, dixit Episcopo Spirensi: *Ecce destitutus regno, nihil mihi melius est, quam Deo servire. Da mihi præbendam apud Spiram; scio enim literas, & adhuc possum choro subservire, & virgini Mariae, cujus ingens templum decoravi*. Ad quem ille, *per matrem Domini*, inquit, *non faciam*. Tunc rex suspirans, ait; *misereatur tui Deus*. Indeque ad tantam pervenit paupertatem, quod ocreas exponens pro pane, cum præter Gladium nihil haberet, illum filio misit, dicens: *Si plus sibi reliquisset, plus sibi misisset*. Sicque Hinricus solemniissimus Imperator, dictus *Pater pauperum* VII. Id. Augusti, migravit ad Christum, & Leodii stetit quinque annis inhumatus in capella deserta, donec ei filius absolutionem impetravit. O magna Dei judicia, quæ completa sunt in tam præpotenti viro. Sperandum est autem, quod caminus iste tribulationis, scoriam ejus decoxit peccatorum. Unum vero scire licet, quod Romana sedes adhuc hodie luit factum istud H.

HENRICUS quintus, filius quarti, imperat annos xxv. Duxit uxorem *Mechili*, filiam Regis *Anglia*. Ipse nactus conventum Episcoporum in villa regia *Northusen* / ubi Rodiacum Episcopum Maguntinum, quem pater privavit, restituit. In festo Paschæ habuit consilium Episcoporum in *Quedlinburg* / ubi decretis patris lectis, quæcunque poterant emendari, corrigebantur. Simoniam vero ad Apostolicam audientiam differebant. Ibi Fredericus Halverstadenfis Episcopus deponitur & Mindensis, convicti de Simonia. *Hildensemensis*

autem & Padebornensis suspensi sunt ab Apostolico exami-
nandi. Idem Rex, dum quadam die esset in civitate Imperiali
Lübecke/ improvisus supervenit exercitus *Ranarum*, i. e. *Slavo-*
rum Rugianorum, quos auxiliante Deo Christiani vicerunt,
feceruntque tumulum magnum de corporibus paganorum, qui
usque hodie dicitur *Ranenberg*: statuentes ut die Kal. Augusti
celebretur annis ibi singulis illius recordatio perpetua. *Ex*
Chronica Sclavorum. Idem Henricus cum ingenti armatorum
multitudine Romam pergit: cui *Paschalis* Papa non modice
lætatus cum suis occurrit. Ut autem ventum est ad consecra-
tionem, exegit ab eo Papa juramentum fidelitatis. Rex autem
jurare nolens dixit: *Imperatorem nemini debere jurare; cui jura-*
mentorum Sacramenta ab omnibus sint exhibenda. Facta est ergo
inter eos contentio, & irruerunt Romani, & ortum est bellum
in domo S. Petri, quale non est auditum ab antiquis: præva-
luitque Regis exercitus, & Romanos attrivit, repletaque est do-
mus sanctificationis morticiniis, profluxitque sanguis in Tibe-
rim. Vidisses ibi Cardinales funibus in collo missos nudos tra-
hi, vinctis post terga manibus, Papamque captum: sicque Papa
compulsus Regem consecravit, captivis relaxatis. Inde idem
Henricus ad Poloniam movit exercitum, multoque labore de-
negatum terræ illius exegit tributum. Sequenti anno nunciatur
Regi, quendam paganum ducatum occupare, gentis Bohe-
miæ: qui mox Principes cum valida manu præmisit. Qui pro-
spere velocitate Pragam, cum hostibus intra deprehensis, cepe-
runt, Regique subsequenti cum triumpho occurrerunt. Tunc
idem Henricus ducatum Saxonix tribuit *Ludero*, eo quod *Ma-*
gnus filium non haberet, sed tantum filias. *Luderus* autem
cum modestia gubernavit tam Saxones quam Slavos. Iste est
Imperator sequens. Postquam ergo Henricus Imperator pro-
spere agens ducem Bohemiæ *Bosivi* ducatu privavit, & ter-
ram

ram tributariam fecit; voluit Saxoniam subjugare & tributariam facere. Unde destruxit *Halverflad* & *Brunswik* obsedit, Saxones autem adunati, se fortiter adjutorio Dei defendentes, tam ab illis Christianis, quam ab altera parte à paganis Sclavis, terram suam defenserunt. Tunc enim Sclavi Saxoniam infestabant. Sed *Luderus* Dux Saxonum novem urbibus eorum subjugatis pacem fecit, petitis & acceptis obsidibus, victor rediit in hostes *Casarienses*. *Raynhardus* tunc Episcopus *Halverstaden* inter missarum solemnias verbum faciens ad populum movit eos divinam implorare clementiam, ac pro defensione libertatis & patrie viriliter pugnare. Unde Saxones armati hostes quasi oves aggressi tanto sunt furore, ut xx vel xxx Imperiales ab uno Saxone occumberent. Toto ergo die in *Welpesholt* pugnatum est, & nox bellum diremit. Rex itaque fugatus nocte pererrans, tandem se recepit in *Bavariam*: Saxones autem victores ad propria redierunt. Inde & oppidum *Openheim* violenter ceperunt & destruxerunt, verum flammis conflagrantibus ad duo millia hominum perierunt. Inde & castrum *Ryffhusen* prope *Northusen* est eversum. *Versus:*

Anno milleno centeno ter quoq; quinto,

Silvam Welfonis perfuderat unda cruoris,

Salvi Saxones Francos atq; Thuringi:

Henrici Regis exercitus est superatus.

Dux *Luderus* Saxonum, & Comes *Hermannus* de *Wingerborg* cum forti manu civitatem *Münster* invadunt, pro restituendo Episcopo *Tiderico* spoliato: in quo tumulto templum S. Pauli, cum tota fere urbe flamma consumsit. Restituto autem Pontifice multam pecuniam prædicti Principes ad restitutionem Ecclesiæ contulerunt: & dixerunt homines, tanti excidii causam non esse aliam, nisi quod defuncti *Borghardi* Episcopi, qui multa illic ex iniquitate comportaverat, monstraretur

retur Deo oblatio non placuisse. Imperator iterum Romanam vadit propter sedandam discordiam inter regnum & sacerdotium. Rex enim uti volens autoritate & consuetudine privilegiata, quæ à Karolo Magno Romanis Imperatoribus data, jam quasi ccc. annis sub LXIII. Apostolicis duravit: qui licite dabant Episcopatus & Abbantias per virgam & annulum. Contra quos Gregorius Urbanus, & ceteri censabant, nec posse nec debere aliquam dignitatem Ecclesiasticam dari à manu laicali. In reconciliatione ergo, quæ tunc facta est inter Imperatorem & Papam die Paschæ, Papa post lectum Evangelium tradidit Henrico coronato, ante altare B.B. Petri & Pauli, in oculis omnium Principum, privilegium de investitura Episcopatum & Abbatiarum per annulum & virgam. Dein tradidit ei corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi, dicens: *Domine Imperator, hoc corpus Domini, natum ex Maria virgine, passum pro nobis in cruce, damus tibi in confirmationem veræ pacis inter me & te.* Specul. hist. lib. XXVII. c. X. Similiter facto conventu apud urbem Wangionum, quæ nunc dicitur *Wormatia*, pro pace & concordia inter Papam & Regem; per Hostiensem Episcopum, quem cum ceteris legatis suis Papa transmiserat, tractabatur; qualiter ecclesiasticas investituras, ceteraque spiritualia negotia, quæ multo tempore Teutonici administraverant; tunc Rex Ecclesiæ dimiserit, vel qualia ipsi autoritas Apostolica concefferit, utriusque partis scripta docebunt, hoc modo: *Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus, pro Dei amore, & S. Romanæ Ecclesiæ, & pro remedio anime meæ, dimitto Deo, & S. Apostolis ejus Petro & Paulo, sanctæq; catholice Ecclesiæ, omnem investituram per annulum & baculum; & concedo in omnibus Ecclesiis fieri electionem & liberam consecrationem. Possessiones quoque & regalia B. Petri, quæ à principio hujus discordiæ, usq; in hodiernum diem*
sive

sive tempore patris mei, sive tempore meo oblata sunt, qua habeo S. Romana Ecclesia restituo, qua autem non habeo, ut restituantur fideliter juvabo. Idem de omnibus aliis Ecclesiis: & do veram pacem Domino Papa, Sanctæq; Romana Ecclesia, & in quibus Ecclesia postulaverit auxilium, fideliter juvabo. Kalixtus vero dedit hoc privilegium Henrico in hanc formam: Ego Kalixtus servus servorum Dei, dilecto filio Henrico Dei gratia Romanorum Imperatori semper Augusto, concedo electiones Episcoporum & Abbatum Teutonici regni, qua ad regnum pertinent, in presentia tui fieri absq; simonia & aliqua violentia. Et si qua inter partes discordia emergerit, iudicio vel consilio saniori assumpto, auxilium præbeas. Electus autem regalia per sceptrum à te recipiat, exemptis omnibus, qua ad Romanam Ecclesiam pertinere noscuntur. Ex aliis vero partibus Imperij consecratus, infra sex menses regalia per sceptrum à te recipiat. De quibus vero mihi querimoniam feceris, secundum officii mei debitum auxilium præstabo. Do tibi veram pacem, & omnibus qui in parte tua sunt, vel fuerunt, tempore hujus discordiæ.

LUDERUS, *Ludolfus* vel *Lotharius*, Dux Saxonum vel *Brunswig* / *Maguntia* per omnes, sed invitus assumptus, imperavit annis XII. honestis actibus & morum probitate decoratus, in bellis expertissimus, victor frequentissimus, amator justitiæ, & suorum prædecessorum *Ottorum* imitator & hæres Christianissimus: cujus toto tempore Ecclesia pace gaudebat, divini cultus religio crescebat, cunctarumque rerum opulentia abundabat. Cum enim *Henricus* quintus uxore dimissa nusquam compareret, & ut quidam dicunt, occulte peregrinationem aggressus, *Clunaci* factus sit monachus: *Conradus* sequens, quasi regni hæres, imperium arripuit, & diu contra *Lotharium* litigando, tandem *Lothario* prævalente, *Conradus* ipsi reconciliatus succedit. *Versus:*

Annus milleno centeno bis duodeno,

Striburg fundatur, Conradus Dux dominatur.

Lotharius ergo Romæ coronatus, Bambergæ quadragesimam celebrans, dictum Conradum & Fridericum, interventu S. Bernardi tunc præsentis, recepit in gratiam. Inde revertens in Saxoniam, Regem Polonorum cum multis muneribus obvium habuit: quem non prius admisit, quam tributum XII. annorum, de quolibet anno L. libras persolveret, & de Pomeranis & Rugianis homagium faceret. Regem quoque Danorum in signum subjectionis, gladium sibi sub corona deferre fecit: ab Ungarorum etiam rege multa & magnifica munera suscepit. Spiram civitatem IX. mensibus oppugnatam cepit, & Augustam civitatem. Regnum Siciliae intrans cum Papa Rogerium, qui tunc contra Papam se erexerat, & Apuliam occupaverat, potenter expulit, constituens Raynonem Ducem Apuliæ. Inde in Calabria, Campania, Trinacria, tam fortia bella gessit, ut nullus à Karolo Magno ibi tanta fecisse dicatur, juvante cum præ omnibus civitatibus nobili Pisanorum civitate: de quorum laude scribit B. *Bernhardus* ad eundem Lotharium Imperatorem, his verbis: *Homines duplici dignos honore & gratia, Pisanos dico, qui primi & soli erexere vexillum adversus invasorem Imperii, accincti multis millibus suis exierant oppugnare tyrannum, ulcisci injuriam domini sui, & imperialem defensare coronam. Quanam, queso, in omnibus civitatibus sicut Pisa, fidelis egrediens & regrediens, & pergens ad Imperium Regis? Nonne hi sunt, qui nuper regni illum potentissimum hostem in obsidione Neapolis fugaverunt? Nonne hi sunt, qui & quod pono incredibile dictu est, una impetu suo expugnaverunt duas civitates opulentissimas & munitissimas, quæ prius omnibus erant inexpugnabiles? Hi summum Pontificem exulem apud se cum summo honore servabant & servant; pro servitio quoque Im-*

pera-

peratoris & ipsi tunc exulabant. Factum est mirandum, ut gratiam, qui offenderunt, & iram, qui servierunt, mererentur. Sed, si vos ista nesciebatis, nunc, quando res nota est, oportet, decet & expedit, mutare vos & verbum & animum, ut viri regis favoribus & muneribus honorandi, de cetero recipiant, sicut digni sunt. O quantum Pisani meruerunt; quantum adhuc mereri possunt! Satis est dictum sapienti. Idem Bernhardus Epistola XVIII. secundæ partis suæ: Lothario Dei gratia Rom. Imp. Augusto, Bernhardus Abbas de Claravalle. Si quid potest peccatorum oratio, benedictus Deus, qui vos elegit & erexit cornu salutis nobis, ad laudem & gloriam nominis sui, & reparandum decus imperii, ad subveniendum Ecclesie suæ in tempore malo, postremo ad operandum & nunc salutem in medio terra. Ipsius est opus, quod corona gloria vestra ita indies ampliatur & sublimatur apud Deum & homines. Non est meum hortari ad pugnam; est tamen, securus dico, Advocati Ecclesie, arcere ab Ecclesia infestatione schismaticorum rabiem, est Cesaris vindicare coronam ab usurpatore Siculo. Procul dubio omnis qui in Sicilia regem se facit, contradicit Cesari. Idem ad Eundem: In reconciliatione Mediolanensi non sumus obliti, unde à Vestra Excellentia pramoniti fuimus. Quod etsi non monuissetis, nihilominus honori vestro, & regni utilitatibus intenderemus, sicut ubique & semper, fideliter quantum possumus facimus. Non autem sane Mediolanenses in gratiam Domini Papæ & Ecclesie unitatem recepti sunt, quousq. palam Conrado refutato, & abnegato, Dominum nostrum Lotharium in suum Regem & Dominum receperunt, & Romanorum Imperatorem Augustum, unacum toto orbe confessi sunt, & de injuria transacta, juxta consilium & mandatum Domini Papæ, digne se vobis satisfacturos esse, tacto SS. Evangelio sponderunt. Unde magnas gratias agentes Domini bonitati, quæ absque bellorum periculis, absque humani sanguinis effusione, inimicos vestros sic humiliavit; rogamus vestram

satis nobis expertam clementiam, ut tempore suo, cum requisierint prædicti Mediolanenses suæ reconciliationis vestram gratiam, benignos vos atque placabiles inveniamus. Quatenus nec eos pœniteat sanis paruisse consiliis, & vos de eis debitum habeatis servitium. In Sclavia Saxoniae tunc multiplex invaluit idolorum cultura. Sed Lotharius, cujus erga vocationem gentium semper virtus fuit & intentio, pacem reformavit inter Sclavos & Saxones; dans ducatum Saxoniae *Hinrico* genero suo, Duci Bavariae. Ipse autem fecit primum Lantgravium Thuringiae *Lodovicum*, cujus pater construxit *Reynsborne*. Nam antea terra Thuringiae fuit sub Comite de *Wizingeborg*. Hermannus autem Comes ibidem, quia occidit dominum suum *Vdonem* Marchionem, factus reus læsæ majestatis, tradidit se cum castro Imperatori. Iste Comes, postquam non cessavit à tyrannide, cum uxore sua *Lutgard* imprægnata, quam priore dimissa duxerat, à ministerialibus Hildesemensis diœceseos gladio transverberatus est in lecto, III. Kal. Febr. anno Domini 1152. Idem Comes post VII. diem obitus apparuit Præposito Paludensi, conventu præsentem, ignita lorica vestitus. Quibus fideliter orantibus pro eo post xxx. dies iterum apparuit vestibus honestis indutus & salvatus. H. Lotharius ergo anno imperii sui XIII. & ultimo, cum multa disposuisset in Apulia & Calabria castrum quoddam in latere montis Barrensis, per quendam Principem Latinorum occupatum, de quo idem mari terraque multos opprimebat, destruxit, & prædones numero D. jussit circa terram exustam suspendi; & sic ab Italia discedens, in itinere mortuus, sepultus in loco *Luthura*. Teutonice Lutter, nominato. *Item T. E.*

Post hæc Luderus rexit Christicola verus.

Hic sancto Petro forma crucis ordine retro,

Luttere tunc claustrum fundans situavit ad austrum.

Quo deportatus requiescit ibi tumulatus.

Cujus

Cujus mortem multi potentes vel immediate præcesserunt, vel statim sunt secuti. *Bruno* enim Archiepiscopus Colonien-
sis secum in reysa Trinacriæ sepultus est in Barra. Abbas Ful-
denfis, & *Lippoldus* Marchio, cum multis aliis potentibus ibi-
dem obierunt. Cometa enim visa est, & Eclipsis solis in Au-
gusto, & lunæ similiter; quam secuta est grando & glacies
miræ magnitudinis, ædificia, frumenta, bestiasque consumens:
& secutus est ventus vehemens, multas naves submergens, &
arbores evellens, ut vix decima pars silvarum remansisse di-
catur: & secuta est siccitas nimia, ut pene omnes fontes sicca-
rentur, & tam valida fames, ut tertia pars populi occubuisse di-
catur. *Walckenrede* solemne monasterium Cisteriensis Ordinis
fundatur. *Versus:*

Anno milleno C. septenog, vigeno,

Walckenred struitur, Christus ubi colitur.

Reliquiæ S. Matthiæ reperiuntur Treveris. Abbatia in *Bols-
felderode* & monasterium in *Porta* construitur. *Versus:*

Imperat his annis is Lotharius duodenis.

Bis licet Italiam, Romam quoq, denuo venit,

Et semel Apuliam cum feritate premit.

Rogerus tunc Dux Siculus regnasse putatur,

Pulsus ab Apulia, quia Caesaris ense fugatur,

Cæsar tunc Barum vincit ad usque Pharam.

Lothario moriente venit Conradus honestus,

Hostibus infestus, sapiens, ad cuncta modestus,

Quem satis imperium laudat, & omne solum,

Et timet hunc Siculus dum perdere regna veretur.

CONRADUS tertius Suevus, nepos *Lotharii* ex so-
rore, frater *Friderici*, patris *Friderici* sequentis Imperatoris,
imperat anno XII. cujus uxor erat *Gertrud*. Contra hunc re-
bellavit Dux *Poloniæ*, qui duxit ejus sororem in uxorem. Sed

victus est, & ductus *Oldenborch* / pane tribulationis sustentatus. H. *Conradus* etiam Comes Moraviae, conspiratione facta cum Bohemis, expulit Ducem Bohemorum, Caesare tunc cum exercitu festum Pentecostes solemner & potenter Pragae celebrante. Post haec *Conradus* Saxoniam ingressus, data vidua Ducis *Henrici*, filia *Lotharii* Imperatoris, fratri suo *Henrico* Marchioni Austriae, cum ducatu Norico, pacem fecit cum Saxonibus, quod in Bavaria discordiam seminavit. Nam *Gvelfo* Princeps, ducatum Noricum, tanquam hereditatis jure ad se devolutum, invasit, sed nihil profecit. Hoc tempore in Saxonia oppidum *Gröningen* destruitur, *Anhalt* incenditur, & *Wigandus* Halberstadiensis Episcopus occiditur à familiaribus Martini, tunc ibi Praepositi. *Versus*:

*Frater honorandus Christi Levita VVigandus,
Quid moriens tulerit, hac series aperit.
Ausus enim cleri communia jura tueri
Saucius enseruit, jussaq, facta luit. H.*

Ordo Johannitarum coepit; & in Italia coepit insolentia gravissima. Nam Veneti cum Ravennatensibus: Veronenses & Vincentini cum Paduanis, & caeterae civitates ad invicem atrociter bellantes, pene totam Italiam cruore, praedis & incendiis permiscuere. *Eugenius III.* Pisanus, prius Abbas S. Anastasii & discipulus S. Bernardi, pulsus ab urbe intravit Galliam, mittens ante se B. Bernardum, praedicare crucem Domini contra Paganos. Veniens autem Bernardus in urbem Spiram cum ibi praedicaret, tantus factus est concursus, ut *Conradus* Imperator, ne populus eum opprimeret, in propriis ulnis de basilica deportaret. Tunc in monte S. Ruperti prope *Bingen* clauit *Hildegardis* monialis Prophetissa, ibidem nunc requiescens, quae coepit prophetare anno vitae suae LXL. quam multi nobiles, etiam *Conradus* & *Fridericus* Imperatores, visitave-

fitaverunt, quibus plurima futura prædixit, & magnum volumen revelationum conscripsit. Quæ jacet ibidem in clau-
stro monialium. Abbatia in *Mitchelsteyn* / & in valle S. Georgii cœperunt. Hoc tempore fuerunt *Sifridus* & *Hermannus*
Comites de *Dassel* / qui nominabantur *Hirsuti*. *Johannes de*
Temporibus, qui fuit Armiger Karoli Magni, & post mortem
ejus vixit annos ccc lxi. hic obiit. *Edissa*, quæ nunc *Rhoas*
dicitur, unicum Hierosolymitanæ Ecclesiæ refugium, civitas
Mesopotamiæ, capta est à Turcis. Ipsa sola quondam, tota
terra occidentali à Turcis detenta, sub Christianorum pote-
state Deo serviebat. Archiepiscopus illius, cum clericis, &
infinita multitudo utriusque sexus & ætatis occiditur. Reli-
quæ S. S. Apostolorum Thomæ & Thadæi, ac aliorum, in con-
culationem infidelium dispersæ sunt. Unde *Lodovicus* rex
Francorum conscientia compunctus, affixo sibi crucis signo,
cum multitudo innumerabili, peregrinationem Hieroso-
lymitanam assumpsit. Ad inductionem etiam S. Bernhardi,
Conradus Imperator cum multis Principibus preparatur ad
viam. Erat secum frater suus carnalis *Henricus*: item Duces
Bohemiæ & Lotharingiæ, Comites Flandriæ, de *Ples* / cum
multis aliis potentibus, & prælatis. Qui aggressi valida ma-
nu, Ungariam Bulgaricamque transeuntes prope mœnia Con-
stantinopolis urbis castra metati sunt. Verum magnifice Rex
Conradus cum omni exercitu à Græcis & eorum Rege excipi-
tur & multis muneribus ampliatur. Adventus igitur sui cau-
sam Rex Conradus depromens, quid facto opus esset, inqui-
sivit. Requisitus est numerus signatorum, & inventa lxx
millia bellatorum, absque inermi & plebejo vulgu innume-
rabili. Posthæc accepta optione, quam terram adirent vellent,
designatarum regionum. Juxta dispensationem igitur suo-
rum, Conradus, præviis ductoribus Græcorum, arripuit iter de-
serti,

ferti, tendens versus Armeniam. Desertum itaque duorum
 seu trium dierum perlustrantes, reperiunt tabernaculum pa-
 storum & greges ovium, quod vulgus prædæ cupidus aliter,
 quam finis docuit, interpretabatur suæ deinceps prosperita-
 tis auspiciū, direptis quæ ad manum occurrerant exinde
 xiv. diebus per horribilem eremum avia secuti, locum horro-
 ris & vastæ solitudinis inciderunt, atque pestilentia, fame &
 inundationibus, multa millia occubuerunt. Multi à Turcis
 & Sarracenis sagittis interierunt, multi etiam capitivi sunt ab-
 ducti. His & aliis calamitatibus multis millibus extinctis,
 tandem consumti etiam sterilitate terræ, quippe quibus nec
 aqua potuit inveniri, reflexere viam. Circumstrepentibus
 autem barbaris, & indefinenter tela jacentibus, Christiano-
 rum occubere plurimi. Imperator item Conradus xiv. die-
 bus, continuatis noctibus, armatus pedester adversus hostes
 pugnans labore vix credibili, sagitta capite percussus, Con-
 stantinopolin tandem repetens, paucos admodum de tam
 grandi prius exercitu secum reduxit. Rex igitur Græciæ Con-
 radum Cæsarem valida infirmitate detentum, summa fecit
 curari diligentiam, niscus per hoc expiari ab annotata sibi circa
 Teutonicos malevolentia. Plures enim suspicati sunt, ejus
 factione populum perditum; quod an credi debeat, sapiens
 quisque tenet incertum. Siquidem antequam Constantino-
 polim devenirent, exercitus algore nimio, fame, pesteque
 partim scitur absumtus. Rex interim Francorum Lodewi-
 cus, pugnans cum gentibus, primo victor exitit, denuo con-
 gressus, exercitum pene totum amisit. Reginam quoque ejus
 hostes abduxere captivam. Cæsar autem Conradus conva-
 lescens, supplere desiderans itineris sui decrementa, raro
 milite convocato Jerusalem adiit, sepulchrumque Christi de-
 bito honore veneratus, collecto undique populo, Damascum
 oppu-

oppugnavit, qua robur gentilium excrevisse didicerat. Sed bona voluntate manente, quam solus pensat Deus de reliquo cassum, prohi dolor! laborem habuit in umnibus. Reverius igitur anno Domini MCL. Constantinopolin, dedit *Henrico* fratri consobrinam Regis Græcorum. Inde repatriando, paucis diebus supervixit, Bambergæ sepultus. O judicia Dei excelsa, tam grandis expeditio cum modico emolumento soluta est, H. *Versus*:

Tempus abit, Conradus obit, miranda potestas,

Succedit Fridericus ei, relevatur honestas.

Consilio Seneca, specie Paris, Hector in armis,

Regnum bis senis Conradus rexerat aunis,

Cum tulit in scapulis insita signa crucis.

FREDERICVS primus, filius fratris *Conradi* præcedentis imperat annis $\times \times \times \text{VII}$, largus, strenuus & in omnibus gloriosus. Concilium celebravit Constantiæ, pacem faciens per Almaniam & concordiam inter se & Eugenium Papam: ubi etiam conjuge sua repudiara aliam duxit. Huic Romam tendenti, miserunt Romani legatos, qui dicerent: *Romanos paratos esse acceptare Regem, si se imperatorio more eis exhiberet.* Cumque de hoc more quæreretur, responderunt, *In curru aureo purpuratum, bello subactos tyrannos pro curribus habentem, caput orbis honorare XV. libras argenti senatui propinando.* Tunc Rex subridens, grata, inquit, promissio, sed cara emptio. *Magna requiritis Romani, puto quia occasionem quaritis adversum nos, imponendo non imponenda.* Consultius ageretur, si his omisiss, amicitia nostra, potius, quam armorum ceperitis experimentum. Ac illi pertinacius instabant, dicentes: *Jura civitatis nullatenus irritanda, alioquin adventanti urbis claustra objicienda.* His auditis, Imperator missa legatione accersivit Papam Adrianum in castra: quo veniente, Rex festinus occurrens, desidenti de equo

venit strepam. Ac Papa indignatus, quod sinistram tenuisset, cum dextram tenere debuisset, unctionem denegavit, dicens: *Si errat in parvo, quomodo implebit magna.* Quod audiens Rex ait; *Defectus non fuit devotionis, sed scientiæ: non enim tenendis strepis studium dedi. Primus est Papa, cui tale obsequium feci.* Et adjunxit: *Vellem instrui, unde mos talis inoleverit, num ex benevolentia, an ex debito? Si primum, nil causetur Papa. Si ex debito, nec sic: quia reverentia debetur Petro Apostolorum Principi, cui nihil interest inter dextram strepam vel sinistram.* Diu ergo acriter disputatum est, discesserunt ab invicem sine osculo pacis. Tandem revocatus Papa, assensus est postulationi Principum, factaque concordia, tractaverunt de introitu urbis, & cavendis insidiis Romanorum. Cum igitur propinquarent urbi, Rex missi clam noctu dccc. loricatorum cum legatis Papæ ad domum S. Petri, maneque facto, processit Papa cum suis, ut Regem susciperent ad gradus. Sic igitur intrantes basilicam, consummabant opus consecrationis. Tunc inter prandendum egressi sunt hostiliter more suo Romani, & factum est prælium ingens. Et passi sunt Romani ruinam magnam, ut antea non legantur uno prælio tot millia cecidisse, quot tunc à Teutonicis perimebantur. Unde apud S. Stephanum juxta S. Laurentium Romæ legitur in Epitaphio: *Mille decem decies, & sex decies quoque senti.* Ibi Henricus Leo, Dux Saxonum mirabilia fecit. *Versus:*

Nunc Henrice manet tanti te gloria facti,

Qui decus omne tuis stravisti cade superbos.

Cæsare victore firmantur fœdera Romæ.

Et patriam repetens satagit sibi subdere plebes.

Fridericus iste portam marmoream miro opere construxit super pontem Capuæ, in qua sculptus est Imperator in majestate sedens, cum duobus collateralibus judicibus, & hisce versibus:

Intrena

*Intrent securi, qui quarunt vivere puri,
 Infidus excludi timeat, vel carcere trudi.
 Quam miseros facio, quos variare scio.
 Caesaris imperio regni custodia fio.*

Fredericus idem septem vicibus de Almania duxit exercitum in Italiam quam sæpe rebellantem subjugavit, & inter cætera Mediolanum quadriennio obsessam cepit. Tunc civitate capta, dedit Raynaldo Archiepiscopo Colonienfi corpora SS. Trium Regum, cum corporibus SS. Naboris & Nazarii, quæ transtulit Coloniam, ubi honorifice celebrantur. Dedit etiam Geroni Episcopo Halverstadenfi ossa SS. Gervasii & Protasii, ad civitatem Halverstad transferenda. Cepit in via Galsburch in deditionem, Albertum filium Ducis Bohemorum Archiepiscopum præficiendo: & Ducem Bohemorum deposuit, patruelem ejus Zoboslaum reponendo. Ipse fecit Karolum Magnum canonizari. Hoc tempore Arnolphus Maguntinus Archiepiscopus, inimicus civium suorum, miserabiliter ab iis interfectus, diu jacuit in humatus. In cujus ultionem Fredericus Imperator jussit muros civitatis irrumpi, & Ecclesiam S. Jacobi, in qua dictus Episcopus fuit occisus, alibi, ubi nunc est, reedificari. Ipse quodam tempore, cum Romæ monasterium S. Petri, quo se rebelles contulerant, obsideret, quorundam insolentia monasterium id, & templum Pantheon igne flagravit. Tunc & tanta Pestilentia ibi viguit, ut nec morientibus sepultura sufficeret, sed maxima pars eorum in Tiberim projiceretur. Ibi tunc mortui sunt Raynoldus Colonienfis Archiepiscopus, Daniel Pragensis, Leodiensis, Basiliensis & Nurenbergensis Episcopi. Hæc autem clades maxime tetigit Romanos, quippe qui muris inclusi, nullum respirationis exitum habere poterunt. Tunc Imperator cum paucis superstitibus Papiam se contulit. Idem cruce signatus,

cum exercitu maximo profectus est versus Jerusalem, cum quo fuerunt Ludewicus Landgravius Thuringiæ, cujus ossa relata sepulta sunt in Reinsborn. De Dacia & Frisia adven-
runt L. naves, de Frandria xxxviii. cum apparatu grandi, de Italia, Pisani, Ravennatenses, & cæteræ civitates imperiales Richardus rex Angeliæ iter arripuit cum exercitu magno per mare. De Campania & aliis terris illustres plurimi: qui omnes simul apud Tyrum convenerunt. Imperator autem in via Greculum Imperatorem, *Isachar* nomine, eo compulit, ut legatos suos, quos detinuit in vinculis, Episcopum videlicet Monasteriensem & Abbatem Corbejensem cum multis relaxaret: Et Imperatori cum toto suo exercitu, navibus & expensis usque ad portum Joppe provideret, ac per se ipsum, quanto ocyus Terræ Sanctæ cum exercitu subveniret. Idem Rex Græcorum, missis prius legatis ad Imperatorem *Nürnberg*, juravit securum transitum sibi cum suis præbiturum. Sed mentitus, quia suos legatos captivaverat, sic compulsus est restaurare. Inde progredientes cum maxima jactura, Iconium potenter intrantes, omnia subjugarunt. Quanta tamen ibi Christiani passi sint, tam per aëris inclementiam, & victualium indigentiam, quam per incursum hostium & multiplicem pugnam, quis enarrabit. Inter cætera tunc clenodia, quæ Imperatori propinabantur, fuit vas balsamo plenum smaragdinum, quod cum nuntii Soldani propinantes multipliciter commendarent, Imperator divisit in omnes. *Non ego solus*, inquit, *utar hoc nobili thesauro, sed omnes qui mecum sunt*: de quo isti plurimum mirabantur. Tempus advenit æstivum, quo sole tenente leonem, vultus ardebat. Unde Imperator armorum pondere fatigatus & longo sudoris incommodo, specie torrentis amœni delectatus, nudus conabatur naare. Sed apertis poris corporis vi caloris, aquæ frigiditas subito

subito nimis interclusit vitalia; sicque Princeps tam nobilis, Iubar mundi, Imperator providus, miles strenuus & vir prudentia præcipuus, cui parem natura vix inter mundi Principes dedit, diem clausit extremum, mense Augusto, die Dominica prima. Quis explicare valebit fletum nobilem, dolorem omnium, de tanto Principe, qui fuit in suis, quasi unus ex illis: qui etiam humiles de plebe fratres appellavit, & si in via rota carri fracta jacebat, omnes subsistere fecit, donec ille damno reparato procederet. Mortuo hoc principe accessit illud grande periculum, quod exercitus tam copiosus Christianorum factus est acephalus per varia loca se dividendo. Dux etiam *Otto* filius Imperatoris, adolescens magnæ probitatis & strenuitatis apud Ptolemaidem, quæ est Accaron, eodem anno festo S. S. Fabiani & Sebastiani diem clausit extremum, in illius exercitus, & regni Jerosolymitani & terrarum istarum ac totius Christianitatis irreparabile damnum. Pater igitur apud Tyrum, filius Otto Ptolomaide, regali modo per Christianos sunt sepulti: sicq; patuit veritas prophetiæ, quam illis prædixit *Joachim Abbas*, quod nihil proficerent: *nondum enim tempus venisse*. In isto passagio fuerunt cum eo Duces Burgundiæ, Moraviæ & Sueviæ: & inter Episcopos Sigelofus Herbipolensis, vir literatus & facundus, qui crebris exhortationibus castra Domini confortabat. Supradictio insuper Imperatori erat etiam *Henricus* Dux Saxonum supradictus, cognomine *Leo*, amicissimus, cui etiam Marchionatum Austriæ contulit, quem fecit Ducatum, eximendo eum à jurisdictione Baviaræ. Iste Henricus fundavit Ecclesias multas in *Raceburg*, *Lubecke*, *Brunswik*, & Christi Baptistæ, & S. Blasio, in cuius Ecclesia requiescit cum uxore *Mechilde* filia regis Angliæ, de quibus venit OTTO IV. Subjugavit Slaviam, Principem eorum *Nicolod*, seu Nicolaum trucidando, & Episcopos

investiando, Geroldum in *Oldenborch* / *Everoldum* in *Rasse-*
borg / *Ernonem* Magnipolitanum, qui translatus in *Swerin*.
 Destruxit etiam urbem *Demin*. Iste etiam ad instinctum Im-
 peratoris, uxore priore demissa, duxit filiam Regis Angliæ,
 Iste quidem Henricus devotionis causa perrexit Jerusalem,
 habens secum in Comitatu Episcopos Lubecensem & Wor-
 matiensensem, Abbatem *Brunsvik*, Pribislaum Regem Slavo-
 rum, Comitem de *Swerin* / Comitem de *Blanskenborg* / cum
 aliis ad mille armatos. Cumque venisset *Vigennam*, occurrit
 ei Henricus Dux Austriæ, vitricus ejus, qui similiter multis
 assumtis per Danubium secum perrexit per regnum Ungariæ
 Hierosolymam. Quos Imperator Constantinopolitanus so-
 lemniter acceptavit, mutuo magnis muneribus propinatis.
 Obtulit igitur Henricus Dux Saxonie sepulchro Domini pec-
 uniam multam, faciens basilicam Domini intus, auro vestiri;
 ordinavit redditus annuos ad lumina templi: dedit Templariis
 mille marcas argenti & arma plurima. Hunc Henricum cum
 omnibus suis invitavit Rex Jerusalem per triduum, & Patri-
 archa per octiduum. Inde per terram Turcorum regrediens, à
 Soldano solemniter est susceptus, qui etiam dixit *se consanguineum*
ejus, dans ei dona plurima cum tot equis, quot erant
 personæ. Et præter hos dedit specialiter Duci Henrico xxx.
 cabellos fortissimos, cum frenis argenteis & sellis eburneis,
 cum sex camelis onera gerentibus pretiosa. Insuper concessit
 illis d. milites viæ ductores. Inde reverso eodem Henrico,
 quorundam æmulorum suggestione tanta facta est Cæsaris
 supradicti & multorum Principum contra eundem Henricum
 discordia, quod Cæsar Ducem destituit, & *Ottoni* Palatino
 terram contulit. Unde mutuo diu bellantes, Henricus cum
 suis Thuringiam præliis & incendiis vastans, *Northusen* &
Mollhusen civitates imperiales igne consumpsit. Similiter
Halber

Halverstad / & civitatem opulentissimam, nomine tunc *Wardwyck* /
juxta quem locum nunc est *Lünenborg* / destruxit. *Versus*:

Dux post M. post C. post septuaginta novemq.,

Wardwyck destruxit Simonis sol quando reluxit.

Tunc destructa sunt castra *Hartesborch* / *Horneborch* / *Lechtenberg* & *Haldesteve* / quod sub mersione absque certaminis congressione captum est. Vallum enim extruentes, præterfluentes aquas congregaverunt. Tunc & multa millia hominum *Halverstadt* igne perierunt, ix. Kal. Octobr. die Dominico, hora diei iii. Tandem Henricus considerans Imperatori resisti non posse, pacem postulavit & accepit, se cum omnibus suis tradens Imperatori. Tunc consilio Principum Ducatu privatus, exilium subire jubetur, & Ducatus *Bernhardo* confirmatur, sicque circa festum S. Jacobi Henricus Dux ivit in exilium. Unde *Henricus Rosla*:

Magnifici Ducis unius reminiscitur inde

Acre rebellantis Auguste tibi Frederice,

A quo prærepta cecidit prætexta ducatus,

Iste Dux Henricus Leo genuit *Ottonem IV. Imperatorem*, unde *T. E. in pœsi Ducum Brunsvic.*

Dux hic Henricus virtutum totus amicus

Huic conthoralis fuerat de germine talis

Quondam Mechildis Anglorum filia regis

Christi Baptiste, Blasio construxerat iste

Ex tunc egregiam funditus ecclesiam.

Ottonem quartum, tunc hac genuit sibi partum.

Tunc etiam *Philippus* Archiepiscopus Colonienfis, qui tribus annis litigavit contra Henricum, cum tribus millibus equitum & innumerabili numero peditum obtinuit ducatum *Westfaliæ*, & *Angariæ*, ut dicit *Jordanus*: & supradictus Imperator *Hermanno* Lantgravio *Thuringiæ*, contulit Comitatum *Palatini*

latini Saxoniae in civitate *Erford*. Fridericus ergo, ut dictum est, decedens in Passagio, dereliquit tres filios; *Ottonem* qui secum ibi mansit: *Philippum* & *Henricum*, hinc Imperatores sequentes.

HENRICVS sextus, filius praedicti Imperatoris, qui duxit filiam Rogerii regis Siciliae, nomine Constantiam, imperat annis VII. catholicus, strenuus & devotus, coronatus à Caelestino Papa, feria II. Paschae. Subjugavit sibi Apuliam, Siciliam, Tusciam & Italiam, Tancredum Regem Siculorum cum matre, & Regem Epirotarum, cum multis, captivos duxit in Almanniam; & quia impeditus guerris non potuit perse interesse passagio Ierosolymitano, misit in subsidium terrae sanctae exercitum magnum, cui praefecit *Conradum* Archiepiscopum Moguntinum, *Henricum* Ducem Saxoniae, *Lippoldum* Ducem Austriae & Carinthiae, ac *Hermannum* Lantgravium, fratrem mariti S. Elisabeth: cum quibus erant Episcopi plurimi, ut Pataviensis, Ratisponensis, Eistetenensis & ceteri. Qui veniens ad terram sanctam multa profecerunt, in quorum etiam manibus Rex Armeniae praestitit homagium Imperatori Henrico, & ab eo regnum Armeniae accepit in feudum. Idem Henricus, postquam imperioplurima recuperavit in Apulia, veneno in hostia sacra intoxicatur per quondam Siculum in castello *Boncovent* dioeceseos Senonensis. De hoc T. E.

Fulserat electus Henricus postea sextus

Hic & magnifici fuerat natus Friderici.

PHILIPPUS Dux Sueviae, frater Henrici VI, filius Friderici I. ab aliquibus electus, imperavit annos X. ab aliis vero electus fuit filius *Henrici* Ducis Saxonum **OTTO IV.** & imperavit annos XX. simulque regnabant. Innocentius Papa favit Ottoni, quem fecit Aquisgrani coronari. Ei etiam adhaeserunt Richardus Rex Angliae avunculus suus, Archiepiscopus

scopus Colonienſis, Comes Flandrenſis. Rex autem Franco-
rum Philippus adhæſit Philippo, ut per eum reſiſtere poſſet
Anglorum Regi. Tunc Adolphus Colonienſis Archiepiſco-
pus relicto Ottone adhæſit Philippo, propter quod à civibus
ſuis ejeſtus, à muribus eſt devoratus; & Bruno de mandato
Apoſtolico ſubſtitutus. Hermannus etiam Lantgravius Thu-
ringiæ prius Ottoni, juramento conſtrictus, à quo etiam vil-
las regias Northuſen / Nothuſen & Salvelt / in dediti-
onem accepit, relicto Ottone adhæſit Philippo, ab eodem Horlan &
Ranitz caſtra in homagium accipi-endo. Unde orta diſcordia
inter dictos Imperatores, Philippus Brunſwif obſedit, Ar-
gentinam deinde & totam Alſatiam populavit, Thuringiam
vaſtavit & Goſlariam cepit. Idem Occarum Ducem Bohe-
miæ regem fecit; qui rex factus, deferens ſuum regificatorem,
tradidit eum Ottoni, qui & ipſum manu Comitis Palatini Ot-
tonis interfecit Bambergæ, anno Domini 1208. die S. Albani.
Unde ſurrexit proverbium: *Non eſt fides in Bohemo.* Otto igitur
caſtra Lantgravii vaſtavit, Saltza & Friborch / & cætera ex-
pugnavit. Inde Apuliam intranspotenter ſubjugavit. Wal-
ckenrede novum monaſterium fundatur; antiquum enim diu
præſuit. Goſlariæ novum monaſterium fundatur. Bredelſe
cœperunt virgines dominari, canonicis regularibus excluſis.
Bohemi cum magno exercitu vaſtaverunt Thuringiam uſque
Salveld / & anno ſequenti redeunt, à Philippo territi, redie-
runt in ſua. S. Elifabeth naſcitur: Cujus anno ſequenti ma-
ter, regina Hungariæ, à quodam Petro Comite jugulatur; qui
& ſequenti nocte in ultionem ſcleris cum aliis decollatur.
Illi Petro ſcripſit Epicoſopus de Gran in Ungaria literas, ver-
bis amphibolicis: *Iſtam reginam occidere nolite. Timere bo-
num eſt. Si omnes conſentiunt, ego non contradico.* Eccleſia ca-
thedralis S. Mauriti Magdeborg incendio fulguris conſum-
ta eſt.

ta est. *Johannes* Comes eligitur in Regem Jerosolymitanum, qui duxit filiam *Conradi* Regis in uxorem apud Tyrum. *Helinandus* historicus, dictus *Guilhelmus de Conchis*, vir religiosus & facundia disertus, multa composuit, præcipue Chronica ab initio mundi usque ad tempus præsens. *Conradus* Archiepiscopus Maguntinus obit. *Sifridus* succedit M C C V I. *Conradus* Episcopus Wurtzeburgensis occiditur. T. Langi de E.

De Brunswik natus fuerat rex Otto vocatus,

Imperium plenis rexit annis duodenis.

Servivit Christo mundo dum vixit in isto.

Castrum fundabat quod Harlingberg nominabat.

Iste coronatus vermibus esca datus.

Quorsum portatus in Brunsvic est tumultus.

Idem. *Otto* carens prole, fratrem habuit *Henricum*, de quo versus:

Hujus germanus Henricus corpore sanus,

Sponsam de Reno duxit loculo subamæno,

Quæ binus natus genuit Dominis societas.

Primæq. Ducissa Bavarorum, Marchionissa

De Baden reliqua, tali Domino fit amica.

Vendiderant illa, pro marcis bis duo mille.

In duperatori Brunswif ut superiori. Idem T. E.

Wilhelmus, tertius frater *Otonis* IV. duxit *Helenam*, filiam Regis Danorum, de qua genuit *Ottonem* de Lüneborch. Iste *Otto* partem hæreditatis suæ, & partem patruï sui, quam filiæ suæ *Friderico* II. vendiderant, reunitam, jure feudali recepit ad eodem *Friderico* II. Imperatore, & sic Ducatus Brunsvicensis factus fuit Imperii. Iste *Otto* Lüneborch cepit Brunswif anno Domini 1227. Idem duxit *Mechildem* filiam *Alberti* Marchionis de *Brandenborch* / de qua genuit quatuor filios & filias vr. Primus fuit *Albertus*, secundus *Johannes*; isti duo diviserunt Brunswif & Lüneborch. Tertius fuit *Otto* Hildesheimensis

mensis, & quartus *Conradus* Verdensis, Episcopi. Prima filia nupsit Imperatori, *Wilhelmo* Hollandiensi, quorum nuptiæ fuerunt *Brunswif*, & per negligentiam domus nuptialis, vix illis evadentibus, igne consumta est. Secunda Ducem Saxoniae, Tertia nupsit Landgravio Thuringiae: quarta Duci Rugianorum, quinta Principi de *Anhalt*; sexta Landgravio Hassiae.

Versus T. E.

*Wilhelmus dictorum qui germanus Dominorum,
Virtutum plenam Danorum duxit Helenam,
Ottonem puerum qua genuit ipsi procerum.
Hic expugnabat Brunswif opidum superabat,
Lectori dico, quod & hic tamen à Friderico
Obtinuitq; statum terræ, Brunsvicq; Ducatum.
Mechild uxorem duxit, servans ita morem,
Facta q; Ducissa Brandenborch Marchionissa.
Hæc tunc Albertum genuit virtute referunt.
Postea magnatem generat simulatq; Johannem
Hi dividerunt terras, quas tunc habuerunt
Ex hinc Ottonem, qui positus est honorem,
Hildensem meruit, tunc non sine gloria stetit.
Postea Conradum genuit clarum sibi natum.
Tecum sit Christe Verdensis Episcopus iste.
Sex genuit natas etiam Dominis sociatas
Prima Romanorum, sed altera Saxoniorum
Terna Thuringorum, tunc quartaq; Rugianorum.
Ex Anahalt quinta, sexta tunc Hassianorum.*

FRIDERICUS II. filius *Henrici VI.* ex *Constantia* filia *Rogarii* & nepos *Frederici I.* dictus de *Staufenborch* imperavit annis *xxiv.* in *Almania*, & prius imperavit annis *xxiii.* in *Apulia* & superioribus regnis, statim post patrem suum. Iste ergo fuit Germanus origine, & *Italus* conversatione, vere

Catholicus pius providus: de quo sunt hæc *metra* per quendam Italicum facta.

Si probitas, sensus, virtutes, gloria, census,

Nobilitas orti possent resistere morti,

Non foret extinctus Fridericus, qui jacet intus.

Ipse leges optimas pro libertate Ecclesiæ contra hæreticos edidit. Istum coronavit *Honorius III.* qui & eum postmodum excommunicavit. Ipse duxit filiam Regis Antiochiæ, dum morabatur in partibus illis, ubi tandem veneno peremptus est. Contra eum per Papas substituti & procurati sunt Imperatores sequentes usque ad Richardum, quos tamen Alemanni sibi adhaerentes non tenuerunt pro regibus. Ipse reliquit multos filios: *Henricum* fecit Regem Almaniae, sed periit in flumine prope Capuam: *Fridericum* fecit Regem Tuscorum, qui obiit apud Florentiam; *Ericum* Regem Lombardorum, *Manfredum* Principem Apuliæ, qui condidit *Manfredoniam* in Calabria, & *Conradum*, quem fecit Ducem Suevorum, de quo infra statim. Hoc ergo Frederico mortuo, ignorantibus Alamannis, vacabat imperium multis annis. Post quos senex quidam in civitate *Mus* finxit se esse Fredericum, ad quem multi nobiles confluxerunt; Quos omnes noscens propriis nominibus suscipiebat. Qui cum ad tempus regnasset, tandem à Colonienfibus crematus est. Ex hoc fama venit Fredericum adhuc vivere in castro confusionis. Ordo Carmelitarum cœpit, qui dicuntur cœpisse tempore Machabæorum cum pallio Helix. Claustrum in *Frankenhusen* fundatur, & in *Norhusen* monialibus exclusis, Canonici eorum capellani successerunt apud S. Crucem. Passagium magnum factum est in quo fuit Fredericus Imperator, & secum Lodowicus maritus S. Elisabeth, qui & obiit ibidem in Apulia: item Rex Ungariæ, Rex Cypri, Dux Bavariæ & alii nobiles multi cum popu

populo innumerabili. Recuperavit ergo Imperator quasi totam terram sanctam, coronatus in Jerusalem die sancto Paschali. Cum autem regnum Siciliae potentior intraret triplici diademate insignitus, multipliciter per Papas diffamatur quasi inuasor patrimonii Ecclesiae: & crevit odium in tantum, ut Imperator inde discedens terram istam dereliquerit in manibus inimicorum. Et eo recedente, inter Christianos ibi manentes filia diaboli discordia, regina inferni potentissima, subintravit cum sororibus suis, crapula, luxuria, & superbia in tantum, quod cum uni parti placeret pugna, displiceret alteri: Sicque bellum intestinum destruxit regnum in tantum, ut post Fredericum à nullo posset plenarie recuperari. Soldanus enim Babyloniae Jerusalem cum terra iterum capit, occiditque ibi ad M. Christianos.

CONRADUS quartus, filius *Frederici* secundi, Rex Jerusalem & Siciliae, natus ex *Isabella* filia *Johannis* Regis Jerusalem, de partibus Lothringiae oriundi; adolescens mirae probitatis & strenuitatis, conditor civitatis *Aquilegiae*, quam valde privilegiavit, imperans XII. annis post patrem, in Apulia coronatus, cum terram sanctam conaretur recuperare, anno primo introitus sui à medicis intoxicatus, interiit veneno Capuae, sepultus juxta patrem, anno Domini MCCLVIII. Quo mortuo ejus frater, princeps Tarentinus, dictus *Manfredus*, pugnans contra Karolum vasallum Imperii, quem Papa Innocentius constituit Regem Siciliae contra Conradum, in Calabria morte mulctatus est. *Conradus* igitur adolescens spectabilis, filius & haeres praedicti Conradi quarti, infeliciter pugnando cum dicto Karolo, bello victus, per ipsum cum multis magnatibus decollatur, anno Domini MCCXLVI. in loco, ubi nunc est Ecclesia Carmelitarum, quod mater ejusdem

dem Conradi fundavit ibidem. Et sic ista *sublimis Domus Ducum SVEVORVM*, AB OTTONIBUS SAXONIBUS *descendentium, defecit in suo salutari*. Hoc autem totum imputatur Papis, qui sibi regna Jerusalem, Siciliae & Trinacriae usurpantes, praedictum Karolum, Ducem Andegavensem constituerunt regem Siciliae: quorum unus fuit *Innocentius*, qui multum nocuit innocenti Conradino, alter *Alexander IV.* tertius *Urbanus IV.* qui nimis fuit inurbanus eidem Conradino: & *Clemens IV.* non clementiam, sed inclementiam operatus in illos; ut scripsit idem *Conradinus* in Epistola, quam mundo dereliquit.

IMPE.

III.

IMPERATORVM
EX CELSISSIMA SERENIS-
SIMORUM DUCUM BRUNSWI-
CENSIVM DOMO ORIVNDO-
RVM VITÆ,

AUCTORE

IOHANNE CRAW S Juniore, Presbytero
in Motznig inferiore
RATISPONENSIS DIOECESEOS.

IMPERATORVM,
EX CELSISSIMA SERENISSIMORVM
DVCVM BRVNSVICENSIVM DOMO
ORIVNDORVM VITÆ

AVCTORE

IOHANNE CRAW.S.

HENRICUS primus de Brunswiſ / filius *Ottonis*, Ducis Saxoniae, anno Domini 920. regnavit annos xviii. Iste *Henricus* fuit filius sororis ultimi regis de genere Karolorum, & senex princeps, & Dux Saxoniae, Noricae, Bavariae, Austriae, Karinthiae & Stiriae. Unde cum principes elegissent eum in Imperatorem, venientes reperierunt ipsum aves cum retibus capientem. Qui oblatum sibi imperium renuit acceptare, dicens: *Sufficiunt mihi amplabona mea*. Et dum persuasionibus principum non præberet assensum, juravit, quod corona Imperialis nunquam capiti suo superponeretur: unde principes ipsum ad curiam citantes, per tres annos sustinuit excommunicationem. Tandem sub forma juris absolutus, dum allegaret juramentum, quod fecit, tulit Papae sententiam diffinitivam, quod susciperet imperium gubernandum, atque corona imperialis capiti suo non imponeretur, sed tantum baculus ante eum portaretur. Iste *Henricus* ex eventu cognominatus *Auceps*, ex eo, quod in aucupio invenerunt eum Electores. Ipse quoque in Saxonia exercitum Ungarorum totaliter delevit, & duos reges convertens, Christianos fecit, scilicet Normannorum vel Norwegiorum, & Abotritarum sive Sueciorum,

OTTO

OTTO primus, vocatus *Magnus*, anno Domini 938. regnavit annis xxxv. filius *Henrici* supradicti. Iste opposuit se rex *Francorum*, volens sibi imperium usurpare, quasi ad se devolutum ex paterna successione; quia de genere fuit Carolorum & linea transversali, & masculino sexu: Otto vero de eadem stirpe, sed feminino sexu. Civitas itaque *Argentinenfis* contra Ottonem adhæsit regi *Francorum*, & plures Germani Principes & Barones ab eo dispendiati. Sed strenuus Otto Cæsar *Argentina* potenter obsedit, quam quotidie rex *Franciæ* eripere promisit, sed Ottoni resistere non valens, *Argentinis* auxilio non venit. Otto igitur *Argentina* destruens, muros in quatuor partibus dividens, deridens vocavit civitatem alio nomine *Straßburg*/quæ prius vocabatur *Silberthal*. Post hæc obsedit castrum *Eberstain* situm ante *Nigram* silvam, per duos annos & dimidium. Tandem reconciliati sunt, & Dominus *Eberstainii* in uxorem duxit filiam *Otonis*. Hic Otto statuit, ut semper in curia Cæsaris esset studium *Juris civilis*, atque filii nobilium adscriberentur ad curiam Imperatoris, ut leges studerent. Contigit autem, ut Imperator in die *Paschæ* principibus *Romæ* congregatis convivium solenne præparasset, & dum secundum consuetudinem Cæsaris mensa tota bono ferculo ornaretur, tunc Princeps adveniens omne alimentum super mensam positum tollere jussit & pauperibus largiri, & post mensam Imperatore sedente denuo præparabatur. Et factum est ut filius Ducis *Sueviæ* tolleretur frustum placentæ, quod vulgo dicitur *Stadenstück*: quem dapifer videns percussit cum baculo, quem manu portabat, super caput, quod sanguis de vulnere fluxit. Quod cernens *Henricus de Kempton* miles strenuus, cujus regimini commissus erat adolescens, occidit continuo dapiferum. At Imperator adveniens, antequam sederet ad mensam, vehementer iratus, jussit occidi *Henricum*

gubernatorem pueri. Ille vero rogavit dilationem propter diei festi solemnitatem, sed Cæsar noluit, timens juramentum violare. Videns *Henricus* quod Cæsar nollet eum exaudire, apprehendit Cæsarem cum barba, dejecit eum ad terram, & barba fortiter evulsa, coepit eum fortiter strangulare. Quem rex asscurans, cum vix esset liberatus ab eo, se culpabilem reddidit, eo quod festum inhonorasset: & Henrici audaciam laudavit, libere eum abire permisit, ita quod faciem ejus non videret, & tamen in curia manens, adolescentis sibi commissi curam gereret. Contigit autem post hoc, ut *Berngarius* quartus Italiam premeret, quem Otto potenter obsedit in quadam civitate sibi adhærente. Et dum per totam æstatem obsidione locum vallasset, illi una vice de civitate turmatim exeuntes cum vexillis, irruere volentes in exercitum Cæsaris. Quos *Henricus* prædictus in dolio balneans, qui proximior civitati tentorium suum fixerat, primus omnium ut vidit, de balneo nudus exilivit, & apprehensa lancea cum scuto, id est *Eschischilt* / clamare coepit, *hie Römisch Reich*; & nudus viam hostibus præcluserit, donec exercitus Cæsaris se ad resistendum præparavit. Admirans itaque Imperator dixit: *quisnam est, qui nudus ita viriliter egit?* Et cum comperisset, jussit eum vocari, & deosculans exaltavit ipsum, & magnum Dominum fecit. Anno regni Ottonis primo, Ungari Alamaniam, Gallias & Burgundiam vastantes, per Italiam reversi sunt in Pannoniam. Anno xix. Ungari totam Bavariam vastantes apud Augustam ab Ottone victi sunt iv. Idus Augusti, sicut *S. Udalricus* prophetavit; in quo conflictu *Chunradus* Dux Sueviæ, & *Diepoldus* frater *S. Udalrici* occisi sunt. Rex vero Ungariæ & Bulgariæ & alii Principes suspensi sunt Ratisbonæ in patibulis, anno Domini 445. Anno Ottonis xxvi. Otto Imperator efficitur, & ex tunc usque nunc soli Teutonici imperium tenue-

tenuerunt. A tempore enim Ludovici III. quem Berengarius captum excoecaverat, quatuor Berengarii & unus Lotharius regnaverunt. Cum autem Berengarius quartus Italiam premeret, Otto in auxilium vocatus cepit eum & in Bavariam in auxilium relegavit usque ad obitum. Adelhaidem Lotharii relictam, quam Berengarius iniquus in vinculis tenuerat, duxit Otto in uxorem, de qua genuit filium regem, & nominis successorem. Ista Adelhaidis fundavit coenobium in *Solse* Ordinis S. Benedicti, in dioecesi Argentinensi & ibi sepulta & canonizata. Anno regni sui xxxviii. Imperii vero xix. Otto Magnus obiit sepultus in *Magdurg* ad S. Mauritium. Qualiter aliquoties Romam venerit, & quam potenter Papas deposuerit, require de Pontificibus pro tunc.

OTTO II. anno Domini 973. regnavit annis ix. Hic pro eo, quod Italici saepe pacem violaverant, Romam quasi pacificus venit, & ad gradus Ecclesiae S. Petri magnatibus, Cardinalibus, & cunctis proceribus, convivium magnum fecit, quos epulantes cinxit, armatis, & de violata pace Cancellarius querimoniam movens nomine Caesaris, & reos in litera recitatos omnes in mensa occidit, alios vero gaudentes epulari fecit atque praecepit: Qui omnes timore suspecti laetitiam simulabant. Et ob hoc cognominatus est *Sanguinarius*. Hic contra Agarenos & Wandalos cum Romanis, Teutonicis, Gallicis, & Longobardis in Calabriam procedens, Romanis & Beneventanis terga vertentibus, totum suum exercitum pene amisit, & solus in navi à Graecis sub forma militis est receptus. Quibus Graece loquentibus, quod eum vellent in Constantinopolin ducere, dissimulavit se intelligere. Et invocans S. Petrum, finxit se thesaurum effodere velle. Nautis ergo cum ad littus tendentibus, venit quidam Episcopus cum multis armatis, & Ottonem liberans nautas occidit. Latus igitur ad imperium rediens, sed paulo post Romae languens, obiit, & ibidem sepultus.

OTTO filius Ottonis prædicti anno Domini 982. regnavit annos XIX. Hic cognominatur mirabilia mundi, & quia liberos non habuit, constitutionem perpetuè duraturam dedit, ut Principes septem eligant Imperatorem Alemanniæ in oppido *Frankfurt* secundum Mogum fluvium, quem in sua conscientia magis idoneum judicaverint, ad regendum rempublicam quemcunque voluerint, qui à Papa consecrari debet in Imperatorem Romanorum. Sunt autem Principes septem quibus electio competit ratione juris & ratione approbatæ consuetudinis, ipsis, inquam, & successoribus eorundem: *Tres* sacri Imperii *Archicancellarii*, quorum in eligendo primam vocem habet *Maguntinus*, secundam *Treverenſis*, tertiam *Coloniensis*. Quatuor autem Principes Electores laici hoc ordine eligunt. Est enim primus *Palatinus Rheni*; post hunc *Dux Saxonie*, post *Marchio Brandeburgensis*, ultimo *Rex Bohemie*, qui fuit Dux, quando electio facienda fuit instituta. Horum septem Electorum ministeria his versibus declarantur.

*Hi Maguntinus, Treverenſis, Coloniensis,
 Quilibet imperii fit Cancellarius Archi,
 Inde Palatinus Dapifer, Dux portitor ensis
 Marchio præpositus Camera, Pincerna Bohemus,
 Hi faciunt regem, servant hoc ordine legem.
 Atq; creant Dominum cunctis per secula summum.*

Obit autem Otto x. Kal. Febr. cujus intestina in Augustam posita sunt, corpus autem ipsius Aquisgrani sepultum est, ubi ipse ossa S. Karoli invenit.

HENRICUS II. cognomento *Claudus & Sanctus*, anno Domini 1001. regnavit annos XXIII. Hic Dux Bavarie fuit & cogentibus principibus, duxit *S. Kunegundem*, filiam Palatini Rheni. Virgines tamen ambo permanſerunt, & ambo san-

bo sancti in vita, & post mortem magnis & multis miraculis coruscabant. Hujus pater fuit *Berkilo* Dux Bavariae, & frater suus *Brinio* Episcopus Augustensis; duas habens sorores, quarum utraque *Gysela* vocabatur, de quibus senior nupsit Duci Sueviae; juniorem vero *Gyselam* Stephano regi Hungariae dans in uxorem, ipsum & gentem ejus convertit ad fidem. Eo tempore S. Adelbertus Bragenfis Episcopus, regem Hungariae Stephanum praedictum, priusquam *Gyselam* duceret, baptizavit: & post haec a paganis septies in confessione immutabilis, inter crudelia supplicia fidelis permanens, ultimo capite truncatus ab aquila triduo custoditus est. Fuit illis temporibus in Maguntia Archiepiscopus nomine *Willichinus*, totus Pontifex humilis, cujus pater rusticus currus & bigas facere solebat. Hic igitur Episcopus ad parietes sui oratorii rotas suspendit, & juxta rotas causam humilitatis sic scripsit: *Willigk, Williking, gedencē wan du kommen seyst*. Clavem hujus camerae sui oratorii solus Episcopus semper servabat, ut nulli pateret ingressus; unde omnes thesaurum ibi positum esse putabant, quem tali diligentia, celabat. Donec Imperator Henricus semel ingressus fuit, & intromissus vidit rotas & scripturam. Unde ob hoc exordium sumsit, quod in vexillo Archiepiscopi Maguntini duae rotae aratri sunt depictae. Henricus Imperator, Dei cultor, anno regni sui sexto fundavit Episcopatum Babenbergensem, ubi primum Episcopum fecit Eberhardum: dein sanctum Ottonem. Dotavit autem dictum Episcopatum pure de suo patrimonio. Anno XIII. Romae Imperator constitutus, disposuit Bohemiam & Sclavorum magnam partem, qui adhuc pagani erant, expugnare. Cum autem exercitum suum perceptione Dominici corporis & sanguinis munivisset, veniens ad locum certaminis, vidit corporeis oculis hos sanctos, Laurentium, Gregorium &

Adrianum præcedere suum exercitum, cum crucis Christi vexillo, & angelum Dei percutientem cœcitate adversarios. Sicque absque sanguinis effusione hostes territi sunt, & pacati, colla jugæ fidei submittentes. Ita totam Apuliam, Pannoniam, Ungariam, Romanis subjecit. Cœpit autem infirmitate calculi graviter laborare; cui pernoctanti in monte Casino coram altari S. Benedicti, multum dolenti sanctus apprensus calculum ferro excidit, eumque in manu Imperatoris posuit, & locum sanavit. Calculus ille adhuc suspensus est coram altari in memoriam tanti miraculi. Contigit semel, ut in Ecclesia S. Mariæ Majoris Romæ, (ut sibi moris fuit semper prima nocte in Ecclesia manere solitarius, quocunque deveniret) perseveraret. Et ecce, Christus pontificalibus indutus processit missam celebraturus; quem sequebatur Levita Laurentius, & loco subdiaconi Vincentius. Hos virgo Dei genitrix cum multitudine virginum & angelorum; deinde Johannes Baptista cum Patriarchis & Prophetis, & post hos Petrus & Johannes cum cæteris Apostolis & Evangelistis. Stephanus cum martyribus; Martinus cum confessoribus. Duobus igitur angelis incipientibus introitum: *Suscipimus Deus misericordiam tuam*: omnes extenderunt digitos ad Christum. Sed dum cantaretur finis illius, scilicet: *Iustitia plena est dextera tua*; Christus, beata Virgo, & omnes Angeli & Sancti, verterunt se ad Henricum, in angulo Ecclesiæ devote auscultantem, digitos extendentes in eum. Peraçto vero officio usque post Evangelium, cum indicibili jubilatione, angelus accepto libro Evangelium præbuit, primum ad osculandum Christo, dein B. Virgini, & post omnibus per ordinem. Tunc B. Virgo annuit angelo, ut porrigeretur etiam liber Imperatori ad osculandum, dicens: *Præbe ei osculum pacis, qui sicut placuit; mihi virginis perpetuæ ornamentum servavit*. Porrigente

rigente ergo angelo Cæsari librum ad osculandum; non ad-
vertit, quia in visione tantæ solemnitatis fuit raptus. Tunc
angelus ipsum in nervo tangens, fecit eum claudum, sicut Pa-
triarcham Jacob, dicens: *Hoc tibi sit signum dilectionis; quate Deus
diligit, propter tuam castitatem & justitiam.* Ex hinc igitur usque
ad mortem claudicavit, & ob hoc ex eventu vocatur *Henricus
claudus*. Cum autem Henricus in castro dicto *Grün* decum-
bens carnis debitum exsolveret, iussit ut corpus ejus ad sepli-
endum in *Babenberg* duceretur.

CHUNRADUS II. primus Dux *Franconia*, dictus
Salicus, à quo dicitur in legibus *lex Salica*, anno domini 1025
regnavit annos xxiv. Hic primus Imperatorum sepultus est
in *Spira*, statuens ut omnes Romanorum reges & Cæsares, in
ultramontanis partibus morientes, ibi debeant sepeliri. Hic
in provinciis pacem servare volens, statuit, *ut quicumque pacem
infringeret, capite truncaretur.* Cujus edicti violator, Comes
Leopoldus, aliis *Dyelpoldus*, de *Calbe*, timens sævitiam *Cæsaris*
fugit in *Nigram silvam*, non longe ab oppido & castro suo *Cal-
be* cum modica familia & uxore, juxta quoddam molendinum,
ubi modo exstructum est monasterium Ordinis S. Benedicti,
quod vocatur *Kressaw*. Quo dum quodam die causa venatio-
nis Imperator à familiis suis aberrans ad pernoctandum di-
vertisset, comes clam, ne eum videret, fugit, & comitissam
in puerperio jacentem, Imperator putans eam esse rusticam,
& molitoris conjugem. Puero vero vagiente in cuna, Impe-
rator dormire non valuit, utpote cubans non super plumis,
sed ramis abietum. Et ecce, in ipsa nocte de coelo ad Impera-
torem facta est vox, ita dicens: *Scias Chunrade, quod hic puer ge-
ner tuus erit & haeres.* Qui territus, eo quod homines rusticos
esse putaverat, mane autem ad familiam egressus, duobus ar-
migeris, magis sibi familiaribus, sub juramento sibi præsti-
to præ-

to præcepit, ut puerum occiderent, raptum à matre, & cor ipsius afferrent. Illi ergo puerum rapientes, cum eis dulciter ar-
 rideret, abhorruerunt ipsum occidere, & cor leporis, quem
 casu apprehenderunt, Imperatori offerentes, puerum super
 truncum arboris posuerunt. Hermannus vero Sueviæ Dux
 ibi transiens, puerum vagientem reperit, & ipsum sterili uxori
 suæ clam attulit, præcipiens ut diligenter puerum illum edu-
 catum, à se esse genitum simularet. Factus ergo adolescens, su-
 pra modum à Duce & Ducissa diligebatur. Adveniens igitur
 Imperator ad Palatium Ducis, scilicet Ravenspurgk, ado-
 lescentem tam venustum admirans, suis omnino voluit
 aspectibus semper astare, ipso Duce & Ducissa, prout pote-
 rant renitentibus. Sed Imperator timens, ne forte puer esset,
 quem ipse occidi mandaverat, scripsit de Mediolano per eun-
 dem juvenem literas, manu propria Imperatrici, Aquisgrani
 moranti, in hunc modum: *In quantum est cara tibi vita tua,*
mox ut literas istas receperis, puerum hunc necabis. Qui iter arri-
 piens, & in domo Decani Spirensis Ecclesiæ, viri literati ho-
 spitatus, dormiente fortiter, hospes curiositate ductus sigillo
 salvo literas de escario pueri dormientis claviculo aperiens,
 legit. & scelus abhorrens, ubi scriptum erat, *hunc puerum ne-*
cabis, delevit & scripsit, *Filiam meam in uxorem sibi dabis:* quod
 & factum est. Imperator hoc audiens, furore repletus, festinus
 de Mediolano veniens Aquisgranum, post aspera convitia
 Imperatrici irrogata, ob hoc quod mandatum suum non fu-
 erat executum, veritate comperta, visis literis suis, in quibus sic
 scriptum erat, prout res gesta erat, stupefcens, & uxori pla-
 catus, cognito finaliter à Duce Sweviæ & Ducissa amita Cæ-
 faris, & ab armigeris, qualiter ab exordio circa pueri negligenti-
 am & educationem res orta fuerat: dixit Imperator: *Video,*
quod Domini ordinationi resistere nemo potest. Hic Henricus
 post

post foceri sui obitum imperii gubernacula propter insignia probitatis, strenuitatis & virtuositatis suscepit. Claustrum *Hirsaw* in loco nativitatis suæ construxit. Conradus vero armiductor, qui per Decanum Ecclesiæ Spirensis de effusione innocentis sanguinis fuerat præpeditus per literæ variationem, statuit, *ut Imperatores decreto in Spira sepeliantur*: & basilicam illam vetustam in honorem S. Stephani Papæ & martyris constructam funditus destruxit & innovavit, à fundamentis incipiens ædificare Ecclesiam in eodem loco, in honorem S. Dei genetricis Mariæ, & secundario in honore S. Stephani Papæ & martyris. Quam structuram ipse morte præventus non poterat consummare; compleverunt totaliter cum diligentia sui successores, etiam ibidem sepulti.

HENRICUS III. gener Chunradi supradicti, Pius cognominatus, anno Domini 1049. regnavit annos xviii. Hic omne histrionum genus de curia sua abjiciens, omnia donativa, jocularibus dari consuetæ, pauperibus elargiri mandat. Ungaris & Bohemis, nondum plene domitis, omnino forti manu superatis, & ad plenum jugo fidei omnibus barbaris nationibus subiectis, ad synodum venit *Maguntiam*, ubi debita cunctis dimisit, destructis etiam undique discordiis omnibus & inimiciis inter nobiles & ignobiles, ubi in regno pacem firmat hætenus inauditam. Deinde *Agnem*, Piætaui Principis filiam, in *Ingelnhaim*, aliis *Egelnhaim*, regalibus nuptiis sibi copulavit, ubi infinitam jocularum multitudinem sine cibo ac potu ac muneribus depulit vacuam manentem: Et loco illorum misit undique cum literis suis magnatibus pauperes, ut amore Dei, & sui reverentia, singuli darent pauperibus munera, quæ in nuptiis dari solebant jocularibus, histrionibus & vagis. Eo tempore floruit *Hermannus Contractus* Teutonicus, nobilissimi Comitis de *Bering* filius, alias de *Haimye-*

gen, qui tractatus pulcherrimos, & tractatum *Astrolabii*, multa que utilia mirifice compilavit: & *Chronicam Novi Testamenti*, ex qua ego ibi valde nobilia quædam introduxi. Item sequentiam: *Ave præclara; O gloriosum lumen; Simon Barjona; & historiam de annuntiatione B. Virginis*. Huic B. Virgo, cum in coenobio S. Galli studeret, & esset durissimi ingenii, opinionem dedit sanitatis & mundanæ prosperitatis; aut scientiarum omnium cum plenitudine infusionem, & totius corporis, præterquam linguæ, contractionem. Qui elegit scientiæ perfectionem cum corporis contractione, & continuo repletus fluvio sacrarum scripturarum, & in toto corpore eadem hora contractus est factus. Eo tempore recessit Ecclesia Orientalis ab obedientia Ecclesiæ Romanæ, & Græci sibi Papam elegerunt, anno Domini 1048, alii, 1049. & fatentur nos omnes excoëcatos esse, eo quod credimus S. Spiritum procedere à filio, sicut à patre; quem ipsi tamen à patre, & non à filio procedere credunt: & quia in baptismo & missa non servamus formam Græcorum. Anno imperii sui xvii. Henricus ab omnibus petita venia, & restitutis omnibus, quæ abstulit, & omnibus injuriis relaxatis, filium suum Henricum x. annorum, electione Principum Regem constituit Romanorum, præsentem Papam *Victore*, Spiræ obiit & ibidem sepultus i. ii. Non. Octobris.

HENRICUS IV. puer decem annorum, anno Domini 1066. regnavit annos xlviii. cujus mater *Agnes* diu republicam loco filii strenue gubernabat, & cum exercitu copioso vicit Ducem Sweviæ *Fridericum*, in Germania contra Imperium se erigentem. Factus ergo xx. annorum, *Henricus* se contra Ecclesiam opposuit, & ideo Papa mandavit Principibus Electoribus. ut alium eligerent in Imperatorem, eo quod Henricus sententias excommunicationis contra se latas conte-

contemneret. Qui in *Vorcheim* congregati, elegerunt in regem Romanorum *Rudolfum*, Ducem Saxoniae, contra *Henricum* Imperatorem: cui etiam Papa misit coronam auream gemmis ornata, in qua scriptus fuerat versus ille:

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolfo.

Istum *Rudolfum* *Gregorius VII.* Papa contra *Henricum*, nec confessum nec convictum fovit. Ideo *Henricus* Imperator strenuus & imperterritus *Rudolfum aggressus* superavit, & fugavit. Dein curiam in *Brixia* convocavit, ubi *Swidbertum* Episcopum Ravennensem in Papam eligi procuravit. *Rudolfus* vero anno 1077. rex constitutus à Principibus, confirmatur & coronatur à Papa, de cuius progenie post annos cc, alius rex ejusdem nominis de *Habsburg* electus est. *Henricus* quartus *XLVIII.* imperii sui obiit in *Leodio*, ibidem primo sepultus. Sed Papa posuit interdictum, quod quamdiu non absolveretur, exhumatus staret, quia in excommunicatione obiit. Vnde exhumatus *Spiram* ductus est, & in capella S. Atræ martyris à latere Ecclesiae majoris sita, sursum positum est corpus ejus in feretro per VII. annos, donec *Henricus V.* filius suus procurat ipsum absolvi; tunc sepultus fuit juxta patrem suum & avum.

HENRICUS V. Henrici praedicti filius, anno Domini 1114. regnavit annos XIV. Hic dolose Papæ contra patrem suum conföderatus, imperium patre captivato adeptus est; & oppidum *Nurnberg* obledit & funditus destruxit. Ideo Deus eum sine hærede mori permisit. Sed patre de captivitate liberato, multæ civitates imperiales adhæserunt contra filium. Tunc *Wischardus* & *Rupertus* Francigenæ nobiles Barones de sanguine regali, bello vicerunt successive duos Imperatores Constantinopolitanos. Eo tempore S. *Rupertus*, monachus ordinis S. Benedicti, incepit ordinem *Cisterciensem*, quem post

xv. annos intravit S. Bernardus. Anno Domini 1126, ordo *Præmonstratensis* incepit, auctore domino *Gotfrido*, Comite de *Baren*, cooperante S. *Norperto* nepote S. *Bernhardi*, in monte ab angelo sibi præmonstrato. Idem *Norpertus* multis miraculis coruscans, à Papa postea sublimatus est in Archiepiscopum Magdeburgensem. Anno Domini 1127. Henricus Imperator obiit in *Spira* sepultus juxta sepulchrum patris, avi & atavi sui, in quorum Epitaphiis scriptus est versus iste:

Filius hic, parte hic, atavus jacet istic.

Iste *Henricus* quintus sine hærede obiit, & translatum fuit imperium tunc ad *Duces Suevorum*: quorum primus, scilicet *Conradus* III. fuit filius *Henrici*, quem tunc præcessit in regno, Papa favente, *Lotharius* Dux Saxonie.

LOTHARIUS quartus Dux *Saxonie*, anno Domini 1127. regnavit annos xi. cum quo in lite electus fuit Dux *Suevie Chunradus*, nepos ex forore prædicti *Henrici*. Sed Papa favente *Lotharius* prævaluit, & cum *Chunrado* post graves disceptationes reconciliatus fuit. Fuit autem *Lotharius* princeps catholicus & fidelis Ecclesie advocatus. Hic filiam suam dedit in uxorem *Henrico* Duci *Bavarie*, qui cognomine vocabatur *Superbus*, habens fratrem juniorem virum bellicosum, qui vocabatur *Welfo*, de quo, ut post patebit, ortum habuit in Italia & Longobardia, ut Papæ faventes, dicerentur *Welfi* & faventes imperio *Guelfing*. Anno Domini 1134. *Lotharius* Cæsar adhuc cum *Chunrado* nondum reconciliatus, *Sveviam* vastavit, & *Ulmam* obsedit. Eo tempore *Rugerus*, & *Wilhelmus* frater suus, duces *Normannie*, audientes discordiam inter *Lotharium* & *Chunradum*, intraverunt *Siciliam* manu potenti, & obtinuerunt eam. Veniens autem *Innocentius* II. cum copioso exercitu, volens *Rug*
gerum

gerum de terra fugare. Sed occurrens *Rugerus* ipsum Papam cepit & honeste obtinuit. Unde Papa *Lothario* annuente se per talem modum liberavit à captivitate, quod regnum Sicilia, quod imperio à longis temporibus incorruptum fuerat, sic ut regnum Longobardia, in feudum perpetuum ipsi Rugero & suis hæredibus concessit. Unde Papa usque nunc *regnum Sicilia* scribit in literis suis esse *S. Petri patrimonium speciale*, quod Chunradus, & sui successores Romani reges & Cæsares, nunquam ratum voluerunt habere.

CHUNRADUS tertius, Frater *Hermanni* Ducis Svecorum, anno Domini 1138. regnavit annos xv. sed ad imperium non ascendit. Huic per aliquot annos se opposuit Papa, impediens ne ad imperium ascenderet, ne manu potenti Siciliam recuperaret. Unde stipendiavit Ducem Bavariae *Henricum* Superbum, generum *Lotharii* Cæsaris prædicti, & juniorem Ducem *Welfonem*, fratrem *Henrici* Superbi, ut vexarent fortiter *Chunradum* regem in Almania, ne posset se ad partes Italiae & Siciliae aptare. *Henricus* ergo Dux, habens in sua potestate insignia regalia reservata, & à *Lothario* socio sibi commissa, noluit ea regi resignare. Cui Papa & *Rugerus* inuasor Siciliae magnum exercitum Italicorum, Gallorum & Siciliorum ad pugnandum contra *Chunradum* miserunt. At *Fridericus* Chunradi filius se contra *Welfonem* juniorem Ducem ad bellandum præparavit, quia *Henricus Superbus* tenex defectus pugnare non potuit. Congressi ergo à præliandum, *Fridericus* Dux Sueviae, ex parte *Chunradi* patris sui, & è contrario *Welfo* ex parte *Henrici*, prope cœnobium *Stussheim* in provincia Rhetiae, victoriam gloriosam obtinuit *Fridericus*, multis interfectis de exercitu *Welfonis*: ipse vero *Welfo* vix cum paucis effugit. Qui secunda-

fio se contra Fridericum ad præliandum prope *Weinsperg*
 juxta villam, quæ dicitur *Elshofen* / præparavit, ubi *Welfo*
 interfectus fuit, & cum eo multi cum exercitu suo, paucis
 evadentibus per fugam. Clamor vero adhortationis ad re-
 sistendum & fortiter dimicandum in exercitu Welfonis fuit
 iste; *hie Welf*; unde Fridericus ad confusionem Welfonis,
 præcepit clamare in suo exercitu, *hie Gybeling*; quia in il-
 la villa nutrix illum infantulum lactaverat. Quasi per hoc
 significare volens, quod non regali potentia patris sui, nec
 per ducatus Sweviæ præminentiam vellet Welfonem de-
 bellare, sed lacte nutricis suæ, i. e. potentia rusticali, sicut
 & fecit. Italici autem & Gallici & Longobardi, non intelli-
 gentes, quid esset *hie Welf* / & *hie Gybeling* fecerunt sibi ex-
 poni. Quibus declaratum fuit, quod *Papales* significarentur
 per *Welf* / & *Imperiales* per *Gybeling*; unde usque huc per
 totum orbem ab illo eventu adhærentes Papæ dicuntur
Welf / & imperio adhærentes *Gybeling*. Post hæc *Chunra-*
du Rex abstulit ducatum *Bavariæ* *Henrico Superbo*, & con-
 tulit *Ludowico* de *Scheyra* / liberæ conditionis militi: qui
 auxilio regis *Henricum* uxores & liberos fugavit. Eo tem-
 pore *Turci Iherusalem* & totam terram sanctam obtinue-
 runt; unde Papa compulsus, *S. Bernhardum* Abbatem *Clare-*
vallensem pro reformanda pace inter sedem Apostolicam
 & Regem *Chunradum*, in legatione misit *Alemanniam*. Quæ
 reconciliatio in *Spira* facta est, & in *Frankfurt* sigillis Prin-
 cipum roborata. Tunc rex *Chunradus* à *S. Bernhardo* apud
Frankfurt cum multis principibus cruce signatus, & de *Lo-*
tharingia *Flandria* & *Anglia* fortissimis pugnatoribus adu-
 natis, *Iconium* venit, ubi *Ludowicus* rex Franciæ per *Hun-*
gariam ad eum venit. Sed Græci calcem farinæ miscentes
 magnum

magnum fecerunt exercitui detrimentum. Post multam vero stragem exercitus propter corruptum aërem & cibum, in die divisionis Apostolorum *Jerusalem* recuperantes, tot infideles occiderunt, quod usque ad talos in sanguine occisorum ambulaverunt. Ordinato ergo in terra sancta rege *VVadelino*, qui in idiomate Gallico & Teutonico eruditus fuit, & inter discordes, qui ad custodiendam terram sanctam relictī erant, pacem & concordiam frequenter fecerat, tandem reversi sunt *Chunradus* & *Ludwicus* reges in patriam suam prospere. Eo tempore ordo *Templariorum* & *Hospitaliorum* S. *Johannis Baptiste* incepit in *Jerusalem*.

FRIDERICUS primus, filius *Hermanni* Ducis Suevoiæ anno Domini 1154. regnavit annos xxxvii. Hic fuit largus, strenuus, facundus & in omnibus gloriosus. Hunc *Adrianus* Papa quartus coronavit in Ecclesia in S. Petri Romæ cum magna solemnitate: sed cum vellet reverti ad castra, Romani sequentem familiam apud portam S. Angli hostiliter invaserunt, & usque ad Imperatoris tentorium persequuntur. Sed Teutonici clamantes Romanos cædunt, captivant & repellunt. Anno Domini mclxii. *Fridericus* subvertit *Mediolanum*. Trium quoque magorum corpora apud S. Eustorium, ubi nunc est habitatio fratrum Prædicatorum, recondita, dedit *Reinoldo* Episcopo Colonienſi, quæ olim de Perside in Constantinopolim translata fuerunt, & inde à S. Eustorio Mediolanum vecta sunt. Tunc ortum habuit proverbium Longobardis confusibile; *Tene sic*. Cum enim Imperator in Italiam pergeret, reliquit in *Mediolano* Imperatricem, quam una pars civium, qui erant *VVelfim*, cum domicellis suis super asinos sedere compellens, caudis asinorum pro frenis ipsis datis in manus, de civitate usque ad

Cumant

Cumam expulerunt. Quod cum intellexisset Imperator, civitatem obsedit; quam obtentam adificiis spoliatis, SS. reliquias ibi inventas inter principes & prælatos divisit; reos majestatis læsæ ante portam civitatis compulit sicum fugere de posterioribus afinorum, ad hoc ibidem locatorum. Ab hoc eventu ortum est illud proverbium: *Tene sic*. Tunc tres lunæ in cœlo visæ sunt, & postmodum tres soles; per quæ significabatur gravis discordia Cardinalium in electione Papæ, & Principum in electione Regis, futuri Imperatoris. Mortuo igitur *Adriano* Papa, tres simul in discordia electi fuerunt, quorum unus potenter papatum obtinuit auxilio Imperatoris: Ideo *Alexander* unus ex illis in Franciam fugit. Quem persequens Imperator cum Dacis & Bohemis, regem Franciæ bello aggressus, nihil perfecit. Schisma autem hoc xviii. annis duravit. Tunc Teutonici, qui in Tuscano per Imperatorem morabantur, Romanos invaserunt, & ab hora nona usque ad vesperam tot occiderunt, ut Epitaphium eorum contineat: *Mille decem decies, & sex decies quoque seni*. Tandem Fridericus Imperator Alexandro Papæ reconciliatus, pro emenda transfretavit mare, & post multas victorias in parvo fluvio Armeniæ balneatus ad refrigerandum corpus, cunctis videntibus est submersus, & in *Tyro* sepultus. Filius quoque ipsius nomine *Fridericus*, Dux *Svveviæ*, in obsidione *Prolemaidis*, & multi nobiles secum de Francia & Anglia, horribili pestilentia perierunt. Tempore Friderici primi ducatus Bohemiæ fit Regnum, & Marchia orientalis Ducatus.

HENRICUS sextus Friderici primi filius, anno Domini 1191. regnavit annos viii. Hic vivente patre cum semel in *Erfordia* maneret, multi Comites & Barones, ruptis

ptis trabibus in cloacam cadentes VIII. ex eis in luto submersis, ipse cum aliis evasit. Anno tertio *Henricus* contra Apuliam movens, exercitum perdidit fere totum. Ast secundo aggrediens Apuliam, totam obtinuit multosque captivos in Alamanniam duxit: Regem Epirotarum, & Tancretum Regis Siciliae filium, cum matre sua Margareta in exilium in Alamanniam destinavit. Anno Domini 1199. *Henricus* Cæsar interiit veneno in Spira sepultus. Nunc in eligendo principes facti sunt discordes. Quidam enim ex eis elegerunt *Ottonem* Ducem Saxoniae; cuius electionem *Innocentius* III. Papa approbavit, electionem vero *Philippi* ab altera parte electi ex causis rationabilibus improbavit. Hinc oritur schisma pro regno inter *Philippum* Ducem Sweviae, & *Ottonem* Ducem de *Brunswick*. Anno 1200, Otto à legatis Papæ in regem ungitur Aquisgrani. Anno Domini 1201. apud Coloniam *Philippus* frater *Henrici* defuncti processit contra *Ottonem* quartum, partem ipsius *Ottonis* multum debilitans, eumque bello durissimo superavit. Anno Domini MCCVIII. *Philippum* dolose occidit Palatinus de *Wittelsbach* apud quendam Præpositum majoris Ecclesiae Herbipolensis quiescentem in camera in Babenberg, quia filiam suam quam in uxorem sibi tradiderat, antequam adeptus fuerat regnum, repudiavit, volens altius uxorare. Et insuper prædictum Palatinum de lepra apud Regem Bohemiae infamarat, cuius filiam idem Palatinus ducere debuit in uxorem, quia viduus fuit. Quem tamen Palatinum amici *Philippi* statim occiderunt. Cui *Philippo* *Fridericus* filius fratris sui succedens, totam progeniem Palatini prædicti proscriptam fugat de Bavaria, qui undique vagantes usque ad mortem *Friderici* tunc se manfuros receperunt citra *Westraviam* ultra Rhenum: Et vocantur usque hodie die *Wilden Graven*.

OTTO quartus Dux de Brunswig anno Domini 1210. solus imperium adeptus regnavit annos ix. Hunc Papa *Innocentius* coronavit, & ab eo iuramentum fidelitatis suscepit. Quod eodem die Otto infringens, Romipetas spoliavit. Ideo diem Papa eundem Ottonem usque ad mortem excommunicavit eiq; *Fridericum* filium Henrici Imperatoris adversarium suscitavit. Iste *Otto* villas *Æling* & *Rutling* civilibus libertatibus adornavit, quas postea *Fridericus* Imperator muris & fossis muniri constituit.

FRIDERICUS secundus, *Henrici sexti* filius, Rex Siciliae & Apuliae, hæres regni Jerusalem, Dominus Portus maris, Comes vel Princeps Provinciae, & Dux Sueviae anno Domini 1220. contra *Ottonem quartum* electus regnavit annos xxxiii. Hic divitiis & gloria super omnes prædecessores suos abundans, abusus est eis in superbiam. Nam in infantia per Ecclesiam, tanquam per matrem educatus, non ut matrem fovit, sed ut odiosam novercam, quantum potuit, laniavit. Primo enim bonus fuit & leges optimas pro libertate Ecclesiae dedit, sed eam postea graviter afflixit.

Versus :

*Cæsar Fridericus primo bonus, hinc iniquus
Annis terdenis regnat tribus associatis
Post mille, duo CC, solo L. ruit ipse.*

Æling & *Rutling* muris cinxit, quæ prius fuerant villæ. Ideo convocato apud *Lugdunum* consilio *Innocentius IV.* Papa anno Domini mcccxlvi. ipsum *Fridericum* imperiali dignitate & nomine spoliavit. Porro causæ depositionis ipsius principales in prædicto exprimuntur, videlicet istæ: *Perjurium*, *pacis & treuga frequens violatio*; *duorum Cardinalium captivatio*, *multorum Prælatorum submersio*. Insuper

super plures praelatos ab Ecclesiarum destituit regimine, cruces aureas, thuribula pretiosa, & alios pannos aurificatos. & sacros Ecclesiarum Thesauros diripuit, clericos pro angariis afflixit. Qui non solum trahebantur ad iudicia secularia, sed etiam cogebantur subire duella, incarcerabantur, decollabantur, & in patibulis suspendebantur. Papales sententias se non curare asseruit. Nomen Machmet in templo Jerosolymis in sua praesentia venerari & proclamari permisit, & familiaritate detestabili Sarracenis conjunctus, ipsos in cotidianis obsequiis tenuit. Possessiones Romanæ Ecclesiæ, scilicet Marchiam Anthonitanam, Ducatum Spoletanum, Beneventum in Apulia, in Ravenna Archiepiscopatum, habentem x x i v. Episcopos suffraganeos, diruit, & alias civitates. Præterea iniquitatem in excelsis locutus, ponens in cælo os situm. Dixit enim audiente Henrico Lantgravio Thuringiæ: *Tres seduxerunt totum mundum, Moses Judæos, Jesus Christianos, & Machmet Sarracenos. Quamobrem si principes meis institutionibus assentirentur, ego multo meliorem modum vivendi & credendi cunctis nationibus ordinarem.* Propter hæc, & his similia, depositus Fridericus, cum *Parmam* obsidione cingeret, victus in Apuliam rediit & veneno extinctus, sepultus est in *Singia*, anno Domini M. c c l i i. in die S. Luciae virginis, tam occulte. Quod multi per annos x l. vadiabant eum vivere, & venturum in proximo manu forti. *Chunradus quintus*, filius *Friderici*, rex, brevi tempore supervixit, & cum patre in *Singia* sepultus. Quem *Chunradum* prope Franckfurt cum suo exercitu ignominiose fugat *Henricus* Lantgravius Thuringiæ, in odium ipsius & patris sui *Friderici* Imperatoris electus, in die S. Oswaldi cum superat. Iste *Chunradus* semel in Ratispona ad S.

Emeranum cum sex armigeris eum custodientibus dormiebat. Superveniens autem in noctis crepusculo, vasallus Episcopi, dictus de *Hohenfels* / occulte voluit regem occidere, cum his, qui in camera cum ipso erant. Hoc intelligens quidam fidelis regis *Fridericus* de *Ebensheim* / præcurrens, ut rex se velociter absconderet, persuasit. Ipse vero se sponte ad lectum regis, & occisus est cum sex armigeris, sicque mortem evasit rex, & in crastino populo universo vivus est cum gaudio demonstratus, quia cives metuebant eis imputari infidiosam deperditionem. Non ponitur in numero Imperatorum propter adhæSIONem patris in crimine detestabili.

Nec consensu Principum Electorum, nec Papæ est electus, sed seipsum potenter gerebat parvo tempore pro rege,

III. EORUM.

III.

EORVNDEN IMPE-
RATORVM ET DVCVM
BRVNSV CENSIUM.

XII.

Diplomata vetusta, veteris Saxo-
niæ historiam non parum il-
lustrantia.

I.

Diplomata Henrici Aucupis Imp. Aug. quo
Mechtildi uxori loca quædam
donavit.

IN nomine sanctæ & individue Trini-
tatis. Henricus divina favente cle-
mentia rex. Noverint omnes fideles
nostri præsentis scilicet & futuri, qua-
liter divina misericordia dispensante
sublimati in regnum, omnibus circumquaque de gen-
tibus fidelibus æquo & justo moderamine præesse,
& omnia Dei respectu regere cupiamus, placuit
etiam nobis domum nostram Deo opitulante ordi-
naliter disponere. Quapropter legali moderati-
one astantibus fidelibus nostris, cum consensu & asti-
pulatione filii nostri Ottonis, & Episcoporum pro-
cerumq; & comitum petitione, dulcissimæ conjugii
nostræ Mathildæ potestativa manu tradimus & do-
namus quicquid propriæ hereditatis in præsentis vi-
demur habere in locis infra nominatis. Hæc enim
sunt: Quitlingaburg, Palithi, Northusa, Gro-
nau, Duderstete, cum civitatibus & omnibus ad
prædicta loca pertinentibus, in jus proprium conces-
simus.

simus, litis servis, mancipiis, utriusq; sexus, aedificiis, terris cultis & incultis agris, pratis, campis, silvis, aquis, aquarumve decursibus, molendinis, viis & inviis, exitibus & redditibus, quasitis & inquirendis. Et ut cuncti cognoscant, eo modo & ea ratione, si nobis superstes extiterit, & in sancta viduitatis pudicitia permanserit, praedicta loca ei concedenda tradimus, ut libera atq; secure potestate, cum omni quasitu eisdem locis invento, temporibus suis feliciter perfruatur: nec non etiam interiorem familiarum collegionem, intrinsecus famulantium, cum omni suppellectili, cum equariciis ibidem inventis, potestati illius possidenda perpetualiter praedestinamus. Et ut nostra donationis largitio firma stabilisq; permaneat, manu nostra subtus firmavimus, & annulo nostro sigillari praecepimus.

Signum Domini Henrici,
Serenissimi regis.

Henricus rex

Simon Notarius ad vicem Hiltiberti Archicapellani recognovi. Data XVI. Kal. Octobr. Anno Dominicae incarnationis DCCCCXXVIII. Indictione II. anno vero X. Henrici gloriosi regis regni. Actum in loco, qui dicitur Quintilingaburg, in Dei nomine feliciter. *AMEN.*

Diplo.

Diplomata Ottonis M. quo Ecclesiæ Quedlin-
burgensi donat bona quamplurima, simul
ei Advocatum constituens.

IN nomine sanctæ & individua Trinitatis. Otto
divina favente clementia Rex. Noverint omnes
fideles nostri, tam præsentēs, quam etiam futuri,
qualiter nos ob amorem Dei, omniumq; sanctorum,
& pro remedio animæ nostræ, ac parentum succes-
sorūque nostrorum, congregationem Sanctimo-
nialium in Quidalingaburg statuere curavimus,
quatenus ibidem laus omnipotentis Dei, ejusq; ele-
ctorum, ab ea in perpetuum colatur, & nostri no-
strorumq; memoria perpetuetur. Et ut idem con-
ventus illic certum famulatum obtineat, urbem in
Quidalingaburg supra montem constructam, cum
curtilibus cunctis edificiis inibi constructis, & quic-
quid Clericis, in eodem loco Domino servientibus,
prius concessum habuimus, & novam partem ex
omni conlaboratu ejusdem curtis: similiter & in lo-
cis subnotatis, Marseleno, Hamickesroda, Wihu-
sen, Utislavo, Rudiburgi Hadeburgi, Bucolste-
ti, Holdehusi, Mabuga, Waldeslevo, Breiendor-
pe, Sal-

pe, Salberse, Westerhuse; nec non & totum, quicquid in locis sic nuncupatis, Rederi, Hebenrothe, Oerthun, proprietatis huc usq; habere visi sumus, atq; Querabeci cum silva grossiori, & territorio de eadem villa, exarato & inarato, familias Sclavonicas XV. & totidem in Calvo: ac decimam partem in Bodfelden & Sippenfelden, ex omni venatione in Lugelheim, videlicet de vineis ad carradas X. Ex melle vero situlos majores XL. nostra majestati singulis annis persolvendos, ad ejus victum & vestitum perpetuo jure possidendum donavimus. Monasterium itaque Winethahufum nuncupatum, situm in pago Harerhago, in Comitatu Diethmari, cum omnibus, quæ Sanctimoniales antea in suum habuerunt servitium, prædictæ congregationi in Quidalingaburg in proprietatem condonamus: & curtim Salta, sitam in pago Lainga, in Comitatu Luidgeri, cum universis ad eandem curtem jure pertinentibus, hoc est, familiis & mancipiis, curtibus & curtilibus ædificiis, cultis & incultis agris, pratis, campis, pascuis, silvis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, viis & inviiis, exitibus & redditibus, quæ sitis & inquirendis, mobilibus & immobilibus;

bilibus; & quicquid hereditatis erat Bardonis
 Domino & genitori nostro sanctæ memoriæ Henri-
 co serenissimo regi, cum præfato loco Salta, in
 proprietatem condonavit, ex integro illi in totum
 concessimus. Et si aliquis generationis nostræ in
 Francia & Saxonia regalem potestativa manu
 possideat sedem, in illius potestate sint ac defensio-
 ne prænuncupatum monasterium & sanctimonia-
 les inibi Domini servitio congregata. Si autem
 alter e populo eligatur Rex, ipse in eis suam rega-
 lem teneat potestatem, sicut in cæteris cætervis, in
 obsequium Sanctæ Trinitatis simili modo congrega-
 tis. Nostræ namque cognationis, qui potentissimus
 sit, Advocatus habeatur & loci prædicti, & ejus-
 dem cætervæ. His ita peractis, ut liberam inter se
 eligendi Abbatißam habeat potestatem concessi-
 mus, ea videlicet ratione, ut nulli hominum unquam,
 nisi tantum nobis, nostrisque successoribus obtem-
 peret, aut cuilibet Regum aut Episcoporum perso-
 næ aliquod servitium ab ea impendatur. Jussimus
 quoque hoc præceptum largitionis nostræ inde con-
 scribi, firmiter præcipientes, quatenus eadem cæ-
 tervæ de prælibatis rebus ab hodierna die ac dein-

*ceps tali fruantur potestate, sicut & cetera San-
 timoniales femina, quæ simili modo à regibus, seu
 ceteris fidelibus ad Domini servitium constrictæ vi-
 dentur. Et ut hæc nostræ concessionis autoritas à fi-
 delibus nostris verius credatur, ac per succedentium
 temporum curricula diligentius observetur, manu
 propria nostra subtus eam firmavimus, annulique im-
 pressionem signari iussimus.*

Signum
 Domini
 Ottonis

Serenis-
 simi Re-
 gis.

Adeloldus Cancellarius ad vicem Hil-
 deberti Archicapel-
 lani.

*Data Idibus Septembris, Anno Dominica incarna-
 tionis DCCCCXXVII. Ind. x. Anno vero Domini Ottonis
 invictissimi Regis I. Actum in Quidalingaburg, in nomine
 Domini feliciter AMEN.*

III.

Ottonis Magni Imp. Aug. fundatio & donatio
 Monasterii Poledani, in Ducatus Brunsvico-Gru-
 benhagiaci præfectura Hertzbergensi
 olim florentissimi.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Otto
 divina favente clementia Imperator Augustus.
 Omnium fidelium tam præsentium quam futuro-

rum pia devotioni pateat, quod nos ob amorem regni aeterni, nostrique imperii stabilitate, nec non sanitate nostra, ac dilecta conjugis nostrae, & dilectissimae sobolis, atque pro remedio animarum parentum nostrorum, in quodam loco nostro, Palithi nominato, Abbatiam Monachorum in honorem S. Johannis Baptistae sanctique confessoris Servatii constructam, consensu ac voluntate venerabilis Hattonis, Maguntinensis Ecclesiae videlicet Archiepiscopi, fieri concessimus, ac nostra regia vel Imperiali munificentia stabilire decrevimus. Adhujus ergo Abbatiae praefatae argumentum, & perpetua soliditatis firmitatem, tertiam partem curiae nostrae Palithi, cum omnibus, ad hanc rite pertinentibus, eidem ecclesiae in perpetuum perdurandum donamus; hoc est: areis, terris cultis & incultis, viis & inviis, exitibus & redditibus, quasitis & inquirendis, agris, campis, pratis, pascuis, silvis, piscationibus, venationibus, molendinis, mobilibus & immobilibus, & in mancipiis utriusque sexus, cunctisque aliis rebus, quae ad haec aliquatenus dici vel accommodari possunt, ad eandem Abbatiam, & ad sustentationem Monachorum, in eadem Deo famulantium, nostra regia vel Impe-

Imperiali majestate integrè ac perpetualiter tradimus. Ad hæc vero supra dicta eandem supra dictam Ecclesiam per diversa loca augmentare & honorifice ditare devotissime curavimus, atque ab omni vexatione seu oppressione liberam permanere decernimus; Unde etiam Ecclesias & nova, ad eandem prædictam curiam rite pertinentes, cum prædiis & novalibus eidem Ecclesiæ assignavimus. Placuit vero nihilominus scripto nostro confirmare prædia vel redditus prædictæ Ecclesiæ, sive per nos, seu per alios quosque fideles collatos, in his scilicet locis: Schartfelde, Alvingenpunrod, Runigerod, Monickerod, Abbaterot, Rudesrot, Tuserot, Ammekerod, Watterod, Elvvingen, cum omnibus ad hæc rite pertinentibus, silvis, pascuis, agris, piscationibus, sive aliis quibusque commoditatibus, tertiam partem villæ Palithi, tertiam partem villæ Berkeveld, tertiam partem villæ Hattorf, tertiam partem Bilsbusen / in Herste Ecclesiam, & septem mansus, in Lengede sex mansus, in Popfum sex mansus, in Grone capellam regalem & quinque mansus, in Göttingen Ecclesiam & telonium & unum mansum in Seborch / unum mansum in Westphalia, in Brakele

kele & Tunede, decem mansus in Drutmun-
 de / duas curias in Culisin, unum mansum & qua-
 tuor vineas ad sacrificium altaris, in Frisia in Wic-
 fort, in Uneyverde, in Colmerhorn, viginti qua-
 tuor talenta, in Frankenhufen unum mansum &
 duas patellas, Hæc omnia vel per nos vel per alios
 quosque fideles Palidensi Ecclesia tradita, ad stipen-
 dium fratrum regia vel imperiali munificentia cor-
 roboramus. Decimas sane per parochiam Palidensis
 Ecclesia, & per quædam nova alia ejusdem Ecclesia
 à monachis novellata, à venerabili Hattone Mo-
 guntinensi Archiepiscopo nostra admonitione &
 utili Moguntinensis Ecclesie recompensatione eidem
 prænominata Ecclesia irretractabiliter concessa, ni-
 hilominus sancimus. Statuimus autem, ut nullus
 comes, nullus miles, nullus judex, nulla prorsus per-
 sona, in præfata Ecclesia sive in ejus bonis exinde
 habeat potestatem exercendi quid velit, vel ejus
 bona quoquo modo injuste invadere, minuire vel
 alienare, sed omnia integra consistant, & ad eorum
 usus, quorum sustentationi tradita sunt, perpetua-
 liter permaneant. Quod si quis arte aliqua sive
 dolo, sive violentia quæque bona prænominata Ec-
 clesia

*clesia minuire præsumserit, anathema sit, & à re-
 gno Dei & consortio sanctæ Ecclesiæ nunc & sem-
 per segregatus; & sit portio ejus cum sathana &
 angelis ejus, usque in æternum. Fiat! Fiat! Ut
 autem hæc nostra autoritatis traditio à cunctis fide-
 libus omni tempore stabilis, firma, & inconvulsa
 permaneat, hoc præceptum inde conscriptum, sigilli
 nostri impressione signari jussimus, manuque pro-
 pria, ut infra videtur, corroboravimus. Signum
 Domini Ottonis invictissimi Imp. Aug. Datum
 XVI. Kal. Maji Anno Dominicæ incarnationis
 DCCCCII. Anno regni Ottonis Magni XIX.
 Actum Palithi feliciter. AMEN.*

IV.

*Privilegium Ottonis II. Rom. regis, datum Ca-
 nonicis familiæ Augustinianæ ad S. Wiperti Qued-
 linburgi, quibus postea Præmonstraten-
 ses successerunt.*

I*n nomine sanctæ & individue Trinitatis, Otto
 divina annuente clementia Rex. Noverint om-
 nes nostri, presentes videlicet & futuri, qualiter
 nos more regio de statu sanctæ Ecclesiæ corroboran-
 do tractantes, ob interventum Domina Mathildis
 regina,*

regina, nostra videlicet avia, Canonicis in Suburbio Castelli Quidelingeberg manentibus, regalitatis nostre privilegium donare de cerevinus, ut liberam inter se Abbatem seu Primicerium eligendi habeant potestatem, sicut in ceteris Abbatis regie dominationi subiectis. Pradia vero quae praenominata venerabilis regina Mathildis, nostra videlicet avia, pro salute animae suae, vel parentum nostrorum, ad usum Canonici ibi Domino deservientium, eidem loco concessit, concedimus, & ne ab aliquo ullam inde molestiam incurrant, volumus & firmiter jubemus. Et ut hoc auctoritatis nostrae praeceptum firmum & stabile permaneat, chartam hanc scribi, & annuli nostri impressione signari & muniri iussimus.

Signum Domini Ottonis Serenissimi Regis.

Ludolphus Cancellarius ad vicem Wilhelmi Archicapellani recognovi. Datum V I. Kal. Aug. Anno Dom. incarn. DCCCCLXIII. Ind. VII. Anno vero regni serenissimi regis Ottonis junioris IV. Actum Tärneburg in Domino feliciter. AMEN.

V. Do.

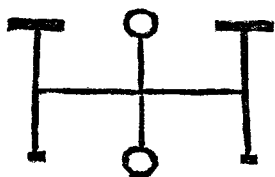
Donatio aliquot bonorum ab eodem Ottone II.
Cæs. Aug. Sorori Mechtildi & Ecclesiæ Qued-
linburgensi facta.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis. Otto
divina favente clementia Imp. Augustus. Cum
totius boni operis perfectio in sola caritate consistat,
caritas autem nisi per exhibitionem boni operis per-
spicua & evidens esse non potest; inde notum esse cu-
pimus, omnium fidelium nostrorum tam presentium
quam & futurorum sagacitati, quia nos divinam
— ejusque benefacti premeditantes recompensa-
tionem, deinde pro piissimi genitoris nostri Imp. Au-
gusti, cæterorumq; antecedentium parentum remedio
animarum, nec non intimo sororis nostræ Mathahil-
dis, videlicet venerabilis Abbatissæ, amoris instigan-
te ardore, quædam nostræ proprietatis prædia, curtem
videlicet Deotfordi in pago Hardego, & in Comi-
tatu Deommonis Comitæ Broculstedi in eodem
pago: in comitatu autem Friderici Comitæ Sma-
hen in pago Haslega, in comitatu Sigofridi Comi-
tis Duderstedi, in comitatu Bernhardi Comitæ
P situm

*fitum, nostra imperiali potentia ad monasterium
 sanctimonialium in Quidilingeburg in honorem
 S. Servatii Christi confessoris, supra rupis arcem, ori-
 entem versus eminentem divino constructum ser-
 vitio, cui ipsa jam dicta soror nostra dilectissima, eò
 quod primum parentum nostrorum studioso effectu
 locus ipse erigi incepisset, præsulari dinoscitur, in per-
 petua usum proprietatis donavimus, firmiterq; nostro
 ex jure, in ejusdem jura Ecclesiæ transfudimus, cum
 utriusq; sexus mancipiis, ædificiis terris cultis & in-
 cultis, pascuis, silvis, aquis aquarumve decursibus,
 piscationibus, molendinis, mobilibus & immobilibus,
 viis & in viis, exitibus & redditibus, quæsitis & in-
 quirendis, & cum omnibus eorundem legalibus justis-
 que appertinentiis. Hoc itaq; tenore in toto humanæ
 inquietudinis motu compresso, hæc jam prælibata,
 eorumque appertinentiæ, ad idem monasterium per-
 petuo, nec non Abbatissæ consororibusque spirituali-
 bus ibidem Deo famulantibus, tam in præsens, quam
 per totius temporis successiones inserviant. Et ut hæc
 nostræ donationis auctoritas cunctis sanctæ Dei Eccle-
 siæ filiis, nostrisque fidelibus melius credatur, ac di-
 ligentius perpetim observetur, hanc chartam inscri-
 bi jus-*

*bi jussimus, & sigilli nostri impressione signatam,
manu propria nostra subtus firmavimus.*

Signum
Domini
Ottonis

Impera-
toris
Augusti.

*Willigisus Cancellarius, ad vicem Rodberti Archi-
capellani recognovi.*

*Data III. Id. Maji. Anno Domin. incarnationis
DCCCCLXXIV. Indict. II. regni Domini Ottonis
XIII. Imperii autem VII. Actum Quidelingeburg
in Domino feliciter. AMEN.*

VI.

Diploma ejusdem Ottonis II. Imp. Rom. quo
Ecclesiæ S. Mauritii in Magdeburg donat coeno-
bium Poledanum, una cum bonis nonnul-
lis in Frisia.

I*N nomine sanctæ & individua Trinitatis Otto,
divina favente clementia Imp. Augustus. Nove-
rint cuncti Christi fideles, presentes atq; futuri, qua-
liter nos divino amore contacti, carique genitoris no-
stri memoria commoniti, & dilectæ conjugis nostræ*

Theophania precibus rogati, Abbatiam in honore S. Servatii confessoris Christi, jam olim à nostris bona memoria parentibus in nostra proprietate Palithi constructam, cum omnibus utilitatibus ad eandem respicientibus, sancto Mauritio, & sanctæ Magdeburgensi Ecclesiæ Archiepiscopis, in perpetuum militaturis tradidimus, ea scilicet ratione, ut nullus Comes vel iudex, aut qualibet excellens persona, ullum negotium exercere audeat in jam dicta Abbatia, sine præfata Ecclesiæ Archiepiscopi licentia. Et ut hæc charta nostræ traditionis firma, & absque omnium hominum lesione in futurum stabilis permaneat, nostri sigilli impressione, & propria manus adnotatione, iussimus eam corroborari. Ad hoc etiam prædium in Erisia, eidem Ecclesiæ per manus antecessorum meorum, pro salute animarum nostrarum traditum, signo etiam nostro atque testimonio confirmavimus. Hoc est: in Witebord. i. mansus XXXII. pascua boum, & V. talenta. In Retzvvord. I. virga. XL solidos. in Bestlau, una dimidia, XX solidos. In Thunevvord. XXX pascua boum, V. talenta. In Colimehornon, Hilderedes, Ziericon, V. talenta. Quod si quis arte aliqua, sive dolo, seu etiam violentia abstulerit,

*stulerit, anathema sit, & à regno Dei, & consortio
Ecclesiæ sanctæ, nunc & semper segregatus, & sit
portio ejus cum satana & angelis ejus usque in æter-
num. Fiat! fiat.*

Signum Domini Ottonis Imp. Augusti

*Datum V^{III}. Kal. Octobr. Anno Dominicæ incar-
nationis DCCCCXXXI Indict. X. Anno vero re-
gni secundi Ottonis XXI. Imperii autem XIV. A-
ctum Luceriæ.*

VII.

Fridericus Imp, donat Domino Henrico Leoni,
Duci Baviariæ & Saxoniz, Comitatum Vtonis, &
forestum in montanis Hartz.

IN nomine sanctæ & individua Trinitatis, Fride-
ricus divina favente clementia Romanorum Im-
perator Augustus. Imperialem Celsitudinem conde-
cet antecessorum suorum Regum & Imperatorum
pia facta non solum inviolabiliter observare, sed et-
iam censura sua auctoritate alacriter confirmare, ne
prolixitas temporum posteris hac reddat dubia vel in-
certa. Noverit igitur omnium Christi Imperiique
nostri fidelium tam præsens ætas, quam successura
posteritas, qualiter dilectissimus nepos noster Henri-

cus, Dux Bavariae & Saxoniae, adiens majestatem nostram obtulit nobis privilegium prædecessoris & progenitoris nostri. divæ memoriæ Conradi Imperatoris, in quo continebatur, quod Comes quidam olim Uto nomine, prædium uxoris suæ Beatricis, Hior-dinge nominatum, situm in pago Hrittega, & item aliud prædium suum, Holtzhufen nominatum situm in pago Hessiga, in comitatu quondam Wernerii Comitidis; cum omnibus pertinentiis suis, præfato Imperatori Conrado in proprium donaverit, & qualiter Imperator è contra præter multa prædia, quæ præfato Comiti Utoni & uxori ejus Beatrici jure concambii contulerat, quod plenius inibi est insertum, duo ejusdem Comitidis Utonis beneficia, comitatum suum videlicet, & forestum in montanis, quæ dicuntur Hartz, sibi suæque uxori Beatrici, eorumque post se utriusque sexus hæredibus, in beneficium perpetualliter tradiderit & stabiliverit, eo videlicet tenore, ut quicumque suorum utriusque sexus hæredum, prædium illorum in loco, qui Einbike vocatur, obtineret, is quoque prædicta duo beneficia, Forestum videlicet & Comitatum prædicti Comitidis Utonis in Lisga, tam à sua, quam ab omnium successorum suorum

Regum

Regum & Imperatorum donatione, sine omni contradictione, jure beneficiali possidere deberet. Verum, quia supra nominatus nepos noster Henricus, Dux Bavariae & Saxoniae, prætaxisatum prædium in Einbike situm hæreditario jure nunc possidet, & à præfato Comite Utone & uxore ejus Beatrice consanguinitatis jure originem ducere perhibetur, ex Divi Patris & antecessoris nostri Conradi Imperatoris institutione, quæ tanquam divinum oraculum invariabilis & perennis stabilitatis meretur privilegium, Nos ejus vestigiis inhærentes, sæpe dicto Nepoti nostro Henrico Duci, hæredi videlicet Comitissæ Utonis, Comitatum suum & Forestum in montanis Hartz, lege in perpetuum valitura, in beneficio, concessimus, & omni corroborationis nostræ munimine confirmavimus; ut tam ipse, quam omnes utriusque sexus sui hæredes, eadem sæpe dicta beneficia, Comitatum videlicet & Forestum in montanis Hartz, perenni immutabilitate teneant & possideant. Quod ut verius credatur, & omni ævo inviolabiliter observetur, præsentem inde paginam conscribi, & aurea bulla nostra signari jussimus, adhibitis idoneis testibus, quorum nomina hæc sunt:

Wickman-

Wickmannus *Magdeburgensis Archiepiscopus*,
 Hartvvicus *Bremensis Archiepiscopus*, Bruno *Hil-*
desheimensis Episcopus, Albertus *Marchio*, Frider-
 icus *Dux Suevorum*, Dedericus *Marchio*, Frider-
 icus *Palatinus Comes de Witelmesbach*, & frater
 ejus Otto junior, Fridericus *Palatinus Comes de*
Summerscheborg, Comes Henricus de *Witin*, Co-
 mes Otto de *Rabensberch*, Florentius Comes *Hol-*
landia, Comes Bertolfus de *Andechse*, Comes Boppo
 de *Blankenburg*, & filii sui Conradus & Sigefri-
 dus, Ludolphus de *Dassele*, frater *Cancellarii*, Mar-
 quardus de *Grumbach*, Lutardus de *Meinersheim*,
 Henricus de *Wida*, Lupoldus de *Hirtzberg*.

Signum Domini Friderici Romanorum Impe-
 ratoris invictissimi.

Ego Reinaldus *Cancellarius vice Arnoldi Magun-*
tini Archiepiscopi & ArchiCancellarii recognovi.

Datum *Goslariæ Kal. Januarii, Indictione VI. An-*
no Dominicæ incarnationis M CLVII. Regnante
Domino Friderico Romanorum Imperatore gloriosis-
simo. Anno regni ejus sexto, Imperii vero tertio.

II X. Impe.

XII.

Imperator Fridericus injungit Duci Henrico Leoni
fundare Ecclesias ultra Albim; & concedit eidem
investituram trium Episcopatum, videlicet Oldenburg,
Michelenburg, & Ratzeburg.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Fridericus divina favente clementia Romanorum Rex. Quia ad regie dignitatis apicem Dei gratia conscendimus, idcirco dignum est ipsius, à quo omnis est potestas, notitiam, honorem, cultum, ampliare, dilatare; ut sicut ab ejus gratia sunt omnia, ita ejus gloriæ serviant universa. Noverit ergo tam futurorum quam præsentium industria, qualiter nos dilecto nostro Henrico, Duci Saxonie injunximus, ut in provincia ultra Albim, quam à nostra munificentia tenet, Episcopatus & Ecclesias, ad dilatandum Christiani nominis imperium, instituat, plantet, & ædificet; liberamque ei concessimus potestatem, ut Ecclesiis illis de bonis regni conferat, prout voluntas sua persuaserit & terrarum spatiositas permiserit. Cui negotio, ut studiosius & devotius insistat, ipsi & omnibus sibi in hac provincia successuris concedimus investituram trium Episcopatum Aldenburg, Michi-
lenburg,

lenburc, Racezburg: *ut quicumque in locum Episcoporum ibidem subrogandi sunt, à manu ipsius, quod regii juris est, tanquam à nostra recipiant. Id etiam adjungimus, quod si in provinciis circumquaque, in quibus nec dum Christiana religio tenetur, Episcopatus sua strenuitate fundare potuerit, in his eadem potestate fungatur. Et ut hæc nostra concessionis auctoritas stabilis & inconvulsa per successura temporum momenta permaneat, hanc chartam inde conscriptam manu propria, ut infra videtur, corroborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri. Acta autem sunt hæc annuentibus regni Principibus his: Archiepiscopo Magdeburgense Wichmanno, Episcopo Hildenesheimense Brunone, Episcopo Fardense Herimanno, Episcopo Brandenburgense Wichero, Electo Cicense Bertoldo, Abbate Corbiense Wickboldo, Marchione Conrado, Marchione Adelberto, Palatino Friderico, provinciali Comite Ludevvico.*

IX.

Henricus Leo Dux Bavarix & Saxonix constituit
 tres lampades in Ecclesia Dominicæ resurrectionis in Jerusalem anno

1172.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris
& Filii & Spiritus sancti, Amen. Notum si o-
mnibus tam presentibus quam futuris sanctæ matris
Ecclesiæ filiis, quod ego Henricus per Dei gratiam
Bavariæ & Saxonix Dux, misericordiæ instinctu
tactus, pro remissione omnium peccatorum meorum
& inclytæ uxoris meæ Ducissæ Mathildis, magnifici
Anglorum Regis filia, & eorum, quos Deus mise-
ricordiæ suæ dono mihi dederit heredum, nec non &
totius generis mei, tres lampades perpetuo ad honorem
Dei ardentes, in Dominicæ resurrectionis Ecclesiæ lo-
cavi, constitui & ordinavi: quarum lampadum u-
na coram glorioso Domini sepulchro ardeat, altera
vero in Calvaria loco ante Dominicam passionem,
tertia autem coram vivifico sanctæ Crucis ligno con-
stituatur. Verum ad supplendum, & perpetuo hoc
misericordiæ opus subministrandum, quingentis Bi-
santiis, domos Michaelis Turbitoris, muro Domi-
nicæ resurrectionis Ecclesiæ contiguas, libero Domi-
ni Ierosolimorum Regis concessu emi, quæ domus
annuatim viginti Bisantios censuales reddunt, unde
oleum ad opus Lampadarum perpetuo ardentium
emi debet, & tam Dominus Patriarcha, quam san-

*Et resurrectionis Ecclesia conventus, mihi fidei
 verbo promiserunt, quod de redditibus domus, prae-
 dictis tribus lampadibus oleum annuatim emetur, &
 die noctuque ardebunt. Et ut hoc inconcussum tam
 ab ipsis, quam à successoribus suis custodiatur & te-
 neatur, sigilli Domini Patriarchae & nostri, & nihil-
 ominus sanctae Resurrectionis Ecclesiae impressione
 hoc privilegium insigniri feci. Ego vero A. Domi-
 nicæ Resurrectionis Ecclesiae Patriarcha, hoc miseri-
 cordia opus approbavi, & laudavi, & si quis in-
 vidia filius in posterum illud cassare praesumerit, ana-
 thematis vinculo, donec resipuerit, ligatus teneatur.
 Cunctis vero hoc custodientibus sit pax & miseri-
 cordia à Domino nostro Jesu Christo. Amen. Fa-
 ctum est hoc anno Dominicae Incarnationis millesimo
 centesimo septuagesimo secundo, presidente venera-
 bili A. Patriarcha in Patriarchali cathedra, & A.
 inclyto Latinorum rege quinto, in Jerusalem regnan-
 te. Hujus vero rei testes sunt, Dominus Patriarcha
 A. & P. Dominicae resurrectionis Ecclesiae Prior,
 & ejusdem Ecclesiae Subprior, & plures alii Cano-
 nici & Clerici. De hominibus autem meis: Comes
 Bonzelinus, Comes Sigebodo, Comes Helgerus,
 Comes*

*Comes Rodolphus, Comes Bernhardus, Jordanus
Dapifer, Jusarius frater ejus, & plures alii.*

X.

**Conventio Ottonis IV. Henrici Leonis Filii,
Imperatoris, cum Theodorico Marchione
Misnia. Anno**

1212.

H*Æc est forma conventionis facta inter Domi-
num O. invictissimum Romanorum Impera-
torem, & Thidericum Marchionem Misnen-
sem & Orientis. Prædictus Marchio Misnia fide
data promisit & juravit, quod abhinc, ut antea,
Domino Imperatori assistet, & eum juvabit, specia-
liter contra Papam Innocentium in præsentis dis-
cordia, aut si alias eum injuste vellet gravare; &
simili modo contra Odagrium Regem Bohemia, &
H. Lantgravium Thuringia, & generaliter contra
omnem hominem viventem, in omni necessitate sua;
& quod nunquam eum deseret, & hac omnia bona
fide observabit, sine fraude & malo ingenio. Ut au-
tem hac conventio firmitus observetur, pro eo & cum
ipso, & de sua voluntate & mandato, similiter data*

fide promiserunt & iuraverunt Nobiles & homines sui: Geverhardus de Quernvorde Comes, Burchardus de Mannisfelt Comes, Henricus de Schwartzberg Comes, Conradus de Zana, Henricus de Chorun, Burchardus de Glinde, Guntherus de Rochistet. Et hoc idem data fide promittent & iurabunt alii Nobiles infendati sui: Hermannus Advocatus de Salik, Iohannes de Lubitz, Henricus de Schuditz, Dudo de Domo, Hermannus de Lobdiber, Erkinboldus de Vortzenveltz. Hoc idem eodem modo fide data promiserunt & iuraverunt Albertus Dapifer de Birmere, Conradus Pincerna, Gotzvvinus de Branditz, Bodo de Ilber, Otto de Lichtinhagin. Et hoc idem eodem modo iurabunt alii sui ministeriales, scilicet Henricus de Chanberc, Conradus de Landisperc, Otto Advocatus de Ilber, Otto de Pouch, Henricus de Bladebach, Gekehardus & Henricus fratres de Crotzuc, Cunradus de Cleber. Sub hac forma & conditione data fide promissum & iuratum est, & ab his, qui nondum iuraverunt, data fide promittetur, & iurabitur, ut si aliquo modo, quod absit, Marchio Misnia, secundum quod promissum & iuratum

ratum est, non observaret, omnes intrabunt Brunsvic, & inde nunquam recedent sine Domini Imperatoris licentia & voluntate. Insuper ad majorem securitatem predicta conventionis observanda, filios Ministerialium suorum tredecim, Marchio Misnia Domino Imperatori pro obsidibus dabit, scilicet filium Gevehardi de Zigibecke, filium Volemari de Chauberc, filium Bernhardi de Trebezin, filium Luitolphi de domo Grimme, filium Guntheri de Devvitz, filium Hagenonis de Doblin, filium Alberti Zitznick, filium Friderici Caratz de Donitz, filium Pincerna Henrici, filium Friderici de Grotz, filium Godefridi ~~Riseling~~ / filium Thitboldi de Nidecke. Hæc autem conditio observabitur de obsidibus: quod si Marchio quemadmodum promissum & juratum est, quod absit, non observaverit, liberum habebit Dominus Imperator facultatem de ipsis faciendi, quod ei placuerit, & erunt in eo statu, qui vulgo vergiselt dicitur. Predictos autem obsides, secundum dictas conditiones tenebit Dominus Imperator, à proximo Pascha usque ad biennium, & tunc ipsos Marchioni restituat, ita tamen, quod tunc patres obsidum, vel alii Ministeriales

riales Marchionis aque idonei, & totidem numero
 promittent & jurabunt, secundum quod supradicti
 tam infeudati quam Ministeriales Marchionis
 promiserunt & juraverunt. Si vero aliquis denomi-
 natorum obsidum vel morte interveniente, vel aliquo
 casu alio, Domino Imperatori dari non posset, alius
 aque idoneus Domino Imperatori dabitur loco illius,
 omnibus aliis in suo vigore permanentibus. Ex alia
 parte Dominus Otto Romanorum Imperator pro-
 misit fide data T. Marchioni Misnia, quod sibi bo-
 nus & propitius dominus abhinc in antea erit, &
 quod ei assistet, & cum juvabit contra omnem ho-
 minem in sua justitia & omni necessitate, & nun-
 quam eum deseret. Et quod regnum Bohemia con-
 cedit Nepoti Marchionis Voratizlai, & ad obti-
 nendum eum juvabit, & obtentum defendet Mar-
 chionem in omnibus & diligenter cooperantem, &
 hoc observabit bona fide & sine fraude & malo in-
 genio. Et hoc pro eo & de ejus voluntate & man-
 dato promiserunt data fide, & juraverunt frater
 ejus H. Palatinus Comes Rheni, Albertus de Ar-
 nistein & Gerhardus Burggravius de Litznic, Al-
 bertus Burggravius de Aldenburg, Guntzel Dapi-
 fer

fer, Henricus de Colditz, Henricus de Wida, Henricus de Drakinvels, Henricus de Crematzove, Hermannus de Schoneberg. Sub hac autem conditione promissum est, & juratum, quod si forte, quod absit, ex parte Domini Imperatoris non observaretur convenientia, omnes isti qui juraverunt, civitatem Misnam intrabunt, nec inde recedent sine licentia Marchionis, excepto solo Dapifero, qui in hoc casu Goslariam intrabit, inde nunquam recessurus, sine voluntate & licentia Marchionis. Actum apud Frankfort, anno Dominice incarnationis MCCXII. XIII. Kal. Aprilis Indict. XV.

XI.

Forma Unionis inter eundem Otronem Imperatorem, & Albertum Marchionem Brandenburgensem.

HÆc est forma unionis, qua se Dominus Otto Romanorum Imperator, & Albertus Marchio Brandenburgensis, cōfœderando colligarunt. Imperator Marchioni data fide manu in manum, sicut Imperialis excellentiæ certitudinem decet

R facere,

facere, promisit se mediatorem studiosum & efficacem inter Regem Daciæ & ipsum Marchionem & Sclavos existere. Si vero medium Marchioni competens non invenerit, promisit Regi Daciæ suisque fautoribus dedicere, & Marchioni contra ipsos, & contra omnem hominem, firmum & constans auxilium cum effectu portare. Econtra Marchio promisit Domino Imperatori in terminis sibi finitimis, præcipue in Saxonia & Thuringia contra omnem hominem ad conservandum ei imperium, quantum vires & facultates ipsius admittunt fideliter servire. Idem & viginti familiares Marchionis, quorum nomina subscripta sunt, sub forma subscripta juraverunt. Si Marchio promissum infregerit, Imperator ipsum super voti violatione conveniet. Accepta conventionione, Marchio in præsentia Imperatoris, productis utrobique conscriptis, innocentiam suam probabit. Si in probatione defecerit, ab inde infra sex septimanas viginti sacramentales ipsius Brunsvvick intrabunt, & inde non exibunt, nisi per consensum Domini Imperatoris. Sine vinculis tamen & captivali custodia manebant. Nomina Sacramentalium: Henricus Comes
de

*de Swerin , Jachezo , Fridericus de Hasselle ,
 Theodoricus & Henricus fratres de Osterborch ,
 Burchardus de Cocstede , Albertus de Niendorp
 Gerhardus de Belitz , Yo de Giferslage , Albertus
 de Burnfelt , Rudengerus de Puilingen , Frideri-
 cus de Bouh , Arnoldus Sac , Conradus & Hen-
 ricus de Saltvvedel. Ut autem hac forma rata
 teneatur & inconuulsa , placuit utrique , Imperatori
 scilicet & Marchioni , presentem paginam , quæ
 pacti certum manet indicium , inde conscribi &
 appensione sigilli communiri. Acta sunt hac an-
 no Dominica incarnationis MCCXII. Indict. XV.
 apud Wicense in castris , his testibus presentibus :
 Adolpho & Ludolpho , Comitibus de Dasela , Bern-
 hardo de Dorstad , Hermannno & Heinricho , Comi-
 tibus de Hartesberge ,*

XII.

*Forma compositionis inter Ottonem Imp.
 & Ludovicum Ducum Bavarix.*

H*Æc est forma compositionis , facta inter Do-
 minum O. gloriosum Imperatorem Romano-
 rum , & Dominum Ludovicum , illustrem Ducem*

Bavaria. Dominus L. Dux | *Bavariæ primum data fide promisit, & postmodum sacramento juramenti firmavit, quod ipse omni tempore vitæ suæ bona fide & sine omni fraude serviat Domino Imperatori contra Papam & contra omnem hominem, nec aliqua unquam occasione emergente à servitio ejus recedet. Juraverunt etiam quidam, & adhuc alii jurabunt, pro eo duodecim subscripti Nobiles, quod si Dux Bavariæ, quod absit, aliquo modo contra promissionem suam veniret, seu ipsam infringeret, quod ipsi bona fide, & sine fraude, Dominum Imperatorem modis omnibus contra Ducem jurabunt, juxta mandatum suum. Sunt autem hi Nobiles: Rapoto Comes Pal. Bavariæ, Comes Henricus de Ortumborch, Comes de Mofebere, Comes Kalholius, Henricus de Lapide, Chunradus de Harbach, Comes Eberhardus de Dornborch, Henricus de Raudeke, Lupus de Lenginvvelt, Alramus de Halse, Comes de Valar, Comes Sigbovv de Nimenborch. Postmodum jam ad validiorem confirmationem facti juraverunt quidam, & adhuc jurabunt duodecim subscripti Ministeriales, quod si ipse Dux aliqua occasione*
pro-

promissionem facti violaret, quod ipsi commoniti, quindecim diebus ante in civitatem Augustam intrabunt, nunquam inde sine licentia Domini Imperatoris recessuri. Sunt autem hi Ministeriales: Sifridus Koph, Otto Koph, Otto Vuitz, Henricus Vuitz, Conradus Dapifer, Otto de Rore, Bartoldus de Schiltberch, Arnoldus de Camera, Rudigerus de Sandicella, Eberhardus de Wittlinspach, Everhardus de Curia, Henricus de Rüden. Et ut etiam major de Duce, Domino Imperatori securitas fiat, ipse Dux XII. obsides subscriptos dabit Domino Imperatori, qui à proximo festo Paschæ ad duos annos in potestate erunt Domini Imperatoris, & tunc, si Dominus Dux promissionem factam Domino Imperatori bene servaverit, Dominus Imperator obsides illos liberos Duci reddet. Sed promissiones & juramenta ipsius Ducis & tam Nobilium quam Ministerialium semper firma & inviolabilia permanebunt. Sunt autem hi obsides: Filius Pincernæ, filius Hermannii Pedis, filius Bartholdi de Vravvenhoven, filius Henrici de Kranechesberch, filius Friderici de Bru-

novve, *filius* Garuigii de Bergen, *filius* Henrici Dimonis, *filius* Wernerii de Burchausen, *filius* Grinani, *filius* Conradi de Vriuntsberch, *filius* Bertholdi de Suatbach, *filius* Grimoldi Bullenhufen. *E contrario Dominus Imperator data fide promisit, quod ipse semper Domino Duci pius & propitius erit Dominus, & in omnibus, quæ utilitatem & honorem ejus respicient, Dominus Imperator benigno vultu eum promovebit. Acta sunt autem hæc anno Domini*

MCCXII. apud Franckenfort XIII.

Kal. Aprilis. Indictione XV.

V.

Eorundem ferme

IMPERATORVM,
AB HENRICO SCILICET
AVGVPE AD HENRICVM
QVINTVM,

RES PRÆCLARE GESTÆ;

Auctoris quidem incerti, sed qui sub hoc eo-
dem Henrico vixit:

IN

COMPENDIVM VERO QVONDAM
REDACTÆ

à

Monacho quondam Hamerslebiensi.

HEN-

HENRICUS Dux Saxoniae, filius *Ottonis*, mortuo *Conrado* in Cæsarem eligitur, anno Domini 920. Regnavit annis xvii. Vocatur *Auceps*, imo *Venator*. Vxorem duxit *Machtildam*, filiam *Theoderici*; cujus fratres erant *Witikint* & *Immot*, & *Reginbern* qui Danos vicit, liberans patriam suam ab incursionibus Danorum usque ad hunc diem. *Machtildis* genuit ante regni susceptionem *Henrico* Duci filiam *Gerburgham*, quam dedit *Giselberto* Duci Belgicae, & postea *Ludovico* Regi. Item aliam, quæ nupsit *Hugoni* Duci: *Ottone*q, mundi amorem. Post regni susceptionem genuit *Hinricum Grossum*. *Brunonem* etiam, qui Episcopus factus est Coloniensis per fratrem suum *Ottonem*, cum esset literatus. *Hinricus* Rex exaltat gentem suam, & omnes dignos. Providus fuit, decorus, agilis, acer in venatione, adeo ut una vice xl. vel plures caperet feras. Timebatur & amabatur ab omnibus. Perdomitis gentibus, Romam adire statuit. Sed infirmatus in villa *Hiemeleirvia* obiit. *Ottonem*, licet ante regnum natum, regem designavit, quia maximus natu, & dignus imperio, ac religiosus. Cæteris filiis prædia cum thesauris distribuit. Obiit anno vitæ suæ lx. Domini 936. Corpus ejus transfertur per filios in *Quidelingaburch*, in basilica S. Petri ante altare cum planctu sepultum.

O T T O primus, *Henrici* filius, anno Domini d c c c c xxxvii. imperat annis x x x v i i i. Electus apud *Aquisgranum*, ibidem per *Hildibertum* Moguntinum Episcopum inungitur, qui Fuldenfis Monachus fuerat, *Danckmarus* frater *Ottonis*, non ex matre, sed ex alia, quæ fuerat matertera *Sigisfridi*, satis ditatus, rebellat *Ottoni* cum *Eberhardo* Comite. Captivarunt

Henri-

Hinricum fratrem Ottonis adhuc juvenem. Mala multa fecit Ottoni: sed victus tandem fugit ad Ecclesiam armis depositis; stansque juxta altare, per quendam à tergo perfoffus est. *Eberhardus* audita nece *Danckwardi*, petit veniam à suo captivo *Hinrico*. Nequiter obtinet, ut secum contra Ottonem pugnantes, *Hinricus* coronam sibi imponeret, si fieri posset. *Eberhardus* etiam disjuxit à fidelitate Regis *Giselbertum* Lotharingæ Ducem, qui filiam habuit *Hinrici* in uxorem, sororem Ottonis. *Eberhardus* regnum concupivit, ideo talia aliis proposuit. Tandem *Eberhardus* in bello occiditur: *Giselbertus* fugere volens in equo undis submergitur. Cæteri omnes interfecti sunt vel capti per exercitum. Quod audiens Otto, Deo gratias egit. *Ludewicus* Rex Galliæ audiens occisum *Giselbertum*, ingemuit; profectusque in Belgicam, relictam ejus *Gerbургam*, sororem Ottonis, in conjugem duxit: pacemq; fecit cum Ottone Cæsare, quod *Ludowico* multum profuit. *Gerburga* genuit *Ludewico* filios, *Karolum* & *Lotharium*, qui successit patri in regnum. *Henricus* autem frater Ottonis, destitutus auxilio & consilio, assumtis quibusdam Episcopis interventoribus, pedes ad Ottonem venit; misericordiamq; supplex imploravit: Cui Rex: *Indignum facinus tuum veniam non meretur. Verum quia video te humiliatum coram me, non inducam malum super te.* Misit eum *Ingellenheim* custoditum. Postea concessis ei urbibus, permisit eum habitare in Lotariorum regione. Tandem defuncto Duce Bojoriorum *Bertolfo*, præfecit eum regno illi, rogatu matris suæ *Matildis*, quæ obiit anno Domini 669. Permanfit deinde *Hinricus* fidelis fratri usque ad mortem. Otto non contentus regno paterno, abiit in Burgundiam, Regemq; cum regno in suam accepit potestatem. Defuncto etiam Ottone, Lothariorum præside, ac regis nepote *Hinrico*, *Giselberti* filio, concessit

cessit ducatum regionis *Conrado*, cui & unicam filiam suam *Lutgardam* desponsavit, acri & bellicoso, omnibus charo, maxime *Ludolfo* filio regis Ottonis. Otto duxit uxorem *Editham*, regis Anglorum, feminam religiosam; cum qua decem annis vixit. Genuit ei *Ludolfum* omni virtute conspicuum: *Lutgardim*, quæ nupsit *Conrado* Duci. Edith obiit vii. Kal. Febr. anno Domini 947. sepulta in *Magdeborch*. Saxoniam inhabitaverat ipsa annis xix. Otto Rex *Ludolfum* filium tunc annorum xvi. designavit Regem, iturus in Galliam vindicare injuriam amico suo factam *Ludewico*. Hugo parvipendit, demandans, quod tantam vim armorum haberet, quantam Otto nunquam vidisset. Remandat sibi Otto, tantam sibi fore multitudinem pileorum fœninorum, quos ei presentari oporteret, quantam nec ipse, nec pater suus unquam vidisset. Et revera cum magnus esset exercitus Ottonis, triginta scilicet & duarum legionum, non est inventus, qui fœnino non uteretur pileo *Strophod*/ nisi abbas *Corbejenfis* cum suis sequentibus. &c. Otto pergens Romam, duxit uxorem *Adelheydem*, relictam à *Lothario*, filio Hugonis, anno Domini 952. Papiæ. Hæc fuit filia *Rodulphi* Regis Burgundionum, qui etiam in Italia regnavit, & *Berta* reginæ, *Burcardi* Alemannorum Ducis filia, quam defuncto *Rodolpho* rex *Hugo* duxit, filiamque ejus filio suo *Lothario* conjunxit. Adelheidis Imperatrix filios genuit Ottoni. Primus fuit *Hinricus*: Secundus *Bruno*: Tertius *Otto*, quem populus jam tunc sperabat Dominum; filiamque nomine *Adelheydim*. *Ludolphus* filiam *Hermannii* Ducis Suevorum unicam à patre utroque traditam, duxit in conjugem, anno Domini 949. Paulo post obiit *Hermannus* ille Dux, & ducatus datur *Ludolpho* genero. Ducatus autem Bajoariæ anno Domini 947. defuncto *Bertolfo* Duce, qui frater fuit *Arnolphi* Ducis, datur *Hinrico* fratri Ottonis per ipsum, quo

quo anno obiit Edith. Ludolphus cum duxisset Pater ejus Otto aliam uxorem Alheydim, tristis discessit in Saxoniam à patre, qui Papiam sedem regni cum uxore suscepit. Rex celebratis Papiæ nuptiis in Saxoniam revertitur, peracturus ibi Pascha. *Berengarius* tyrannus, qui regnaverat in Longobardia & Alheydim afflixerat, persuasus à *Conrado* Duce & *Ludolpho*, venit in Germaniam, & subditus regi, gratiam obtinuit; & sic cum pace dimissus in Italiam rediit. Ludolphus autem filius Ottonis & Conradus gener rebellabant post hæc Regi Ottoni. Post prælia tandem patris provolutus pedibus, supplicans cum lacrymis, flexit patrem, & gratiam invenit. Conradus etiam gener regis in gratiam receptus: & ambo fideles permanserunt. Ungari demum bellum inferunt Hinrico & Ottoni, qui junctis octo legionibus ex Saxonum, Francorum & Bavarorum populis, occurrit & superat eos, præmissis tamen jejuniis & orationibus, datis & acceptis juramentis invicem fidelitatis. Hinricus Dux, quia infirmus, non interfuit bello, sed duces ejus. Dux *Conradus* audax & bonus consilio fortiter pugnans, cum æstualet nimium, solutis lorice vinculis, dum auram captaret, sagitta occiditur. Corpus ejus cum luctu *Wormatia* sepelitur. Ungarorum tres nobiles capti suspenduntur: reliqui pene omnes occisi sunt, Otto cum triumpho reversus, *Pater Patria* ab exercitu, & Imperator nominatur gloriosus, 955. Anno 956. Ludolfus hostiliter Italiam intrat, & sequenti anno victo Adelberto moritur. Otto rogatu Papæ *Johannis* venit Romam 961. ibi inunctus ab eo, *Berengarium* captum duxit in *Babenberch*, ubi obiit, & sepultus est cum filio Adelberto. Anno Domini 964. Otto primus Romæ ad tempus manens, vocavit ad se filium suum *Ottonem*, qui ibi in natali Domini coronam à Papa suscepit. Missa legatione in *Constantinopolim* filiam Imperatoris, *Theophaniam* no-

mine inde accepit, quam filio celebratis in Italia nuptiis, junxit. Post hoc de Italia regressus, cum filio Galliam ingressus est, inde in Germaniam. Demum obiit, acceptis sacramentis devotissime, Nonis Maji, feria quarta ante Pentecosten Anno Domini 974. Eodem anno obiit S. *Odalricus*, Episcopatus sui anno L. Corpus Ottonis transtulit filius Rex, & sepelivit in *Magdeburg* civitate, quam ipse construxerat.

OTTO secundus, dictus *Rubicundus* vel *Rufus*, anno Domini 975. regnare coepit annis ix. Defuncto patre, denuo ab omnibus qui aderant in Regem eligitur. Pugnans in *Calabria* infelicitè, amisso exercitu natans evasit. Obiit *Rome* anno Domini 983. vi. Id. Decembr. ibiq; sepelitur; & filium habet unicum *Ottonem* III. & filias tres, *Sophiam* Abbatissam in *Gandersem*, *Alheydim* in *Quedalingsborch*, *Fritam*, quam abduxit Dux Bohemiæ in uxorem de monasterio *Reginberch*.

OTTO III. puer in regno patri successit, anno Domini 894 annis xvii. regnavit. Anno 994. *Adelbertus* Episcopus coronatur martyrio. Anno 995. *Heriberus* factus Episcopus Colonienfis claruit. *Conradus* Dux obiit. Anno Domini 1000. obiit *Otto* Cæsar. Intestina ejus *Augusta*, corpus *Aquisgrani* sepelitur. Non habuit hæredem.

HINRICUS secundus Imperator fit 1001. Regnavit annis xxiii. Hic *Hinricum* Marchionem superat, Italiam, Boëmiam subjugat. Vir sanctus & virgo, cum *Kunegunde* conjugè virgine, instituit Episcopatum *Bambergensem* in honorem S. Georgii &c. *Bruno* Episcopus Augustensis, actibus ejus felicibus invidebat, impedièbat per se & per alios; quem semper patienter tolerabat. Anno 1006. Episcopus primus *Bambergensis* ordinatur *Eberhardus*. Papa *Benedictus* Babenberg veniens 1018. ecclesiam S. Stephani dedicavit. *Gislam* sororem dedit uxorem *Stefano* Regi Ungaria, non prius tamen quam

quam fidem suscepit Christi. *Bruno* Episcopus à Prucis Martyrizatur 1008. *Hinricus* Cæsar migravit ad Dominum 1023. III. Id. Julii, sepultus *Babenberch*, in monasterio S. Petri.

CUNRADUS anno Domini 1025. regnum suscepit, faventibus ei *Aribone* Moguntino, & *Eberhardo* Babenbergensi Episcopis, defuncto *Hinrico*. Versus:

Saxonicum stemma conferat Ottonica regna,

Tenet Augustos cælum, mare, terras, Christos.

Vndiq; nobilior Henriciane decor.

Bruno Episcopus Augustensis, laborat destruere Episcopatum Bambergensem, quem frater fundaverat *Hinricus*. *Conrado* placuit uxoriq; *Gislæ*, cui reginæ permisit *Bruno* omnia prædia Bambergæ filio ejus *Hinrico* tradere, destructo illo Episcopatu. Sed defunctus per visum taliter fratrem terruit, quod destitit, seq; male egisse confessus est. *Conradus* anno secundo filium suum *Hinricum* Regem fecit, ipseque Romanam pergens imperialem benedictionem suscepit. Post hoc filio suo *Hinrico* conjunxit *Kunigundam*, filiam *Knut* Danorum, quæ sine liberis obiit. *Conradus* Episcopatum *Spirensensem* statuit provehere: sed deficiens vita, filius continuavit, & nepos consummavit magnifice. *Bruno* obiit 1029. *Stefanus* Rex Vngariæ pacificatur cum *Conrado* per nuntios post bella. *Rodulfus* Rex Burgundiæ moriens diadema suum *Conrado* misit 1032. Ratisponæ obiit Episcopus *Gebehardus*, medius trium Episcoporum ejusdem nominis, 1036. *Stephanus* Rex obiit 1037. *Kunegundis* sancta Imperatrix, obiit 1039. *Hermannus* filius *Gislæ*, Dux Alemanniæ, obiit 1039. *Conradus* obiit anno eodem, *Spiraq;* sepelitur.

HENRICVS III. *Conradi* filius, successit patri, jamdudum Rex ab eo constitutus, annis xvii. Fabulosum est & fictum quod ejus fuerit gener. &c. *Petrus* Vngaria Rex *Henri-*

eo fuit contrarius: sed postea compulsus (cum Vngari fecissent sibi regem *Ovonem*) gratiam quæsit coram Hinrico & invenit: ideo Ovo Bavariam invasit. Sed Hinricus tertio Vngariam ingressus, *Ovonem* effugavit, Petrum restituit. *Gisla* obiit 1043. Accepit inde Henricus conjugem *Agnetem*, filiam *Wilhelmi* Comitis Pictaviensis. Hinricus Rex anno 1046. Romam, pergens, tres Papas deposuit, & *Swidigerum* secundum Babenbergensem Episcopum Papam constituit, à quo ipse & conjux *Agneta*, imperiali benedictione sublimantur. Revertens inde *Agnes*, filiam apud Ravennam peperit. Petrus Rex excœcatur, & captor pro eo regnat, 1047. *Bruno* Tullensis Episcopus Papa *Leo IX.* efficitur. Synodo Moguntinæ Papa cum Cæsare interfuit. Ratisponæ vere haberi reliquias S. Dionysii confirmavit. *Leo* Papa, vir sanctus obiit 1054. miraculis claruit. *Godehardus* Episcopus Eystatensis successit, *Victor* dictus, Ratisponensis Episcopus *Gebehardus*, Hinrici patruus, occultus adversarius deprehenditur, incarceration; sed misericorditer restituitur sedi suæ 1056. Hinricus infirmatus 1056. poenitens obiit III. Non. Octobr.

HINRICVS IV. filius ejus, licet puer, successit. Mater ejus *Agnes* gubernat imperium ad tempus &c. Anno Domini 1057. Imperat annis L. five XLII. dicit præsens Chronographus qui hæc scripsit. Vide alibi de gestis Hinrici in *Chronica Magdeburgensi*. Item de statu terrarum, & bello sub eo, in *Chronico Halberstadenfi*. Otto Dux Bavarie accusatus à proditore nequam *Egenone*, amisit ducatum. Otto & Episcopus Halberstadenfis *Borchardus*, qui & *Bucco*, concitaverunt contra Hinricum tyrannice agentem, nobiles & Episcopos, & Papam *Alexandrum*. *Hildebrandus* fit Papa *Gregorius VII.* contrarius Hinrico. *Anselmus* Lucensis Episcopus scriptis defendit Gregorium, *Wicberto* contra eum intruso per Cæsarem. Alii vituperabant,

bant. Hinricus Saxones molestat. Veniam obtinet à Papa anno 1077. Sed iterum recidit. Deposuit imperialia filio 1106. Sed iterum bellum parans nuntiatur mortuus, VII. Id. Augusti. Compiler *librum de Herveldia institutione* scripsit. *Burchardum* Episcopum Halberstadensem ab eo inter ceteros captivitate detentum super *Goswinsteyn*: alios alibi. Sed taliter fuit liberatus. Rex sororem suam invitaverat, quæ fuit conjux *Salomonis* Regis Vngariæ (ut dicit ipse) quæ cum redire vellet ad propria, Henricus Episcopum eidem tradere voluit abducendum ad *Vngariam*. Audivit hoc aulicorum unus, Episcopo consanguineus: dat Episcopo consilium, ut cum in navi abduceretur, respiceret ad littus. Cumque videret ibi virum equitem, manum dexteram capiti imponentem, petat duci ad littus, quasi necessitatis causa, &c. Et fit ita. Ille eques amicus advolat, Episcopum ad ceteros, quos armatos absconderat, adducit, sedique propriæ Halberstadenfi restituit. *Sed non consonant Halberstadienses.*

HINRICVS V. anno Domini 1106. Apud *Maguntiam* congregato consilio omnium nobilium Rex *Hinricus* à patre regalia suscepit, imprecanti sibi cum lacrymis prospera. &c. A Principibus & Legatis Apostolicis Rex eligitur & confirmatur. Misit ad Papam novus Rex, promisit subjectionem, bene incepit. Vide in *Chronica Halberstadenfi* similia huic de Paschali Papa & hoc Hinrico. Et tandem, quomodo sub Papa Calixto omnia sunt pacata inter ipsum & sacerdotium, anno 1122. *Hæc eadem ponit iste Chronographus, unde hæc colligi: Et in morte Hinrici terminatur, anno Domini 1126, qui sine liberis obiit Trajecti, sepelitur Spiræ. Puto Lamber-*

ius vocatur Auctor, monachus Hersfeldensis.

Si tamen sit iste,

VI. EIVS

E IVSDEM
 COMPILATORIS HAMERS.
 LEBIENSIS
 GREGORIVS PAPA V.

Saxo, natus in *Wetwerode*.

REGORIVS, quintus Saxo genere, *Othonis* III. propinquus, pulsus, à *Crescentio* Consule, suffecto Pseudo-Pontifice quodam *Johanne*, ab ipso *Othone* restituitur: qui primo in arce *Crescentium* Consulem & *Johannem* obsedit. Illi spe veniæ supplices ad Imperatorem adeuntes, alter in via trucidatur, alter *Johannes* exoculatur. Hic instituit, ut deinceps Imperatores Romani à sex Germanis viris, addito Rege *Bohemiae* legerentur. Hi sunt: *Coloniensis*, *Maguntinus* & *Treverensis* Præfules; *Dux Saxonie*, *Comes Palatinus*, *Marchio Brandenburgensis*, anno MII. Sedit annos II. menses VIII. Hujus elogium sepulchri, conditi apud aram *D. Gregory* in *Basilica Petri*, vitam ejus testans, legitur hodie his versibus barbaris:

Hic, quem claudit humus, oculis vultuque decorum,

Papa fuit Quintus nomine Gregorius.

Ante tamen Bruno Francorum regia proles,

Filius Othonis de genitrice Iudix.

Lingua Teutonicus, VVangia doctus in orbe,

Sed juvenis cathedram sedit Apostolicam,

Ad binos annos & menses circiter octo,

Ter senos Februo commemorante dies.

Pauperibus dives per singula sabbatha vestes

Divisit, numero cantus Apostolico.

Vsus Francisca, vulgari, & voce Latina.

Instituit populos eloquio triplici.

Tertius Otho sibi, Petri commisit ovile,

Cognatis manibus unctus in imperium.

Exiit & postquam terrena vincula carnis,

Aquivoci dextro substituit lateri.

Decessit XII. Kal. Martii.

VII.

ALTERIVS

Cujusdam de Cathedrali

GOSLARIENSIVM ECCLESIA,

Ab HENRICO III. fundata, narratiuncula, exscripta & correcta

ab hoc

Eodem Hamerslebiensi Monacho.

HENRICVS Cæsar Rex tertius, filius vel focer *Conradi*, Ecclesiam GOSLARIENSEM, cujus jam *Conradus* fundamenta jecerat decessor, regio cultu absolutam, dedicari fecit per manus sanctissimi Pontificis *Leonis* noni, præsentibus Cardinalibus, Episcopis, Abbatibus LXXIII. quam Ecclesiam idem Imperator voluit appellari *Imperii Capellam*, & Canonicos ipsius *Capellanos regios*. Operam ergo dedit exactam, ut viros tanto honore dignos eidem Ecclesiæ præficeret, si quidem etiam regni illic sedem constituerat. Electi igitur sunt ex omni fere *Germania* viri doctissimi ac religiosissimi, inter quos & venerabilis *Benno*, maximis Imperatoris precibus, jubente præfato *Leone* Papa, vix tandem à monasterio suo extractus, ac dictæ Goslarien^{sis} Eccle-

fiæ novæque congregationi spiritalis duxut esset, in magistrum
& Canonicum præfectus est. Quam laudabilem vitam olim
duxerit hæc Goslariensis Canonicorum congregatio, ex hoc
patet, quod eorum plures sanctorum numero adscripti sunt:
idque quod cum in potestate Imperatorum adhuc esset Epi-
scoporum designatio, pauci aliunde, quam ex eadem *regia*,
ut dicebatur *capella*, tam sub prædicto *Hinrico tertio*, quam sub
filio ejus *quarto*, ac nepote *Hinrico quinto*, ad quæcunque etiam
Episcopia ascenderunt. Ut hoc ex eo pateat, nomina eorum
& sedium Episcopaliū, ad quas sublimati sunt, subscribun-
tur, *italia*, *Gallia* & *Germania*, sicut apud Goslariensem Eccle-
siam ibidem hæc & alia leguntur scitu digna.

N O M I N A E P I S C O P A T V S
P R Æ P O S I T O R V M E O R V M.

	Rumoldus Præpositus I.	<i>Constantiensis Episcopus.</i>
Al. Eg-	Engelhardus II.	<i>Magdeburgensis Archiep.</i>
gardus.	Guntherus III.	<i>Bambergensis Episc.</i>
	Wernherus IV.	<i>Merseburgensis Episc.</i>
	Anno V.	<i>Coloniensis Archiep.</i>
	Bibo VI.	<i>Tullonensis Episc.</i>
	Bruno VII.	<i>Herbipolensis Episc.</i>
	Otto VIII. Præpositus.	<i>Ravennatensis Episc.</i>
	Sviderus IX.	<i>Bambergensis Episc. postea Clemens II.</i>
Al. Her-	Hartwicus X.	<i>Magdeburgensis Archiep.</i>
tvicus.	Wilhelmus XI.	<i>Veronensis Episc.</i>
	Bertoldus XII.	<i>Interamniensis Episcop.</i>
	Arnoldus XIII.	<i>Pataviensis Episc.</i>
	Bruno XIV.	<i>Vercellensis Episc.</i>
	Ceroldus XV.	<i>Ravennatensis</i>
	Craft Al. Crasiph.	<i>Misnensis designatus Episc.</i>

Ben-

Benno Magister	<i>Misnensis Episc.</i>
Robertus Præpositus XVII.	<i>Bambergensis Episc.</i>
Matro XVIII.	<i>Verdensis Episc.</i>
Herebertus XIX.	<i>Leodiensis Episc.</i>
Eckhardus XX.	<i>Poloniensis Episc.</i>
Godfridus XXI.	<i>Ratisponensis Episc.</i>
Eppo XXII.	<i>Wormatiensis.</i>
Vdalricus XXIII.	<i>Argentinenfis.</i>
Cono XXIV.	<i>Erisingensis.</i>
Conradus XXV.	<i>Trajectensis.</i>
Landolphus XXVI.	<i>Treverensis Archiepiscopus.</i>
Ricolphus XXVII.	<i>Moguntinensis Archiep.</i>
Erpo XXVIII.	<i>Monasteriensis Episc.</i>
Hinricus XXIX.	<i>Augustensis Episc.</i>
Hetzelinus XXX.	<i>Hildensemensis Episc.</i>
Hinricus XXXI.	<i>Paderbornensis Episc.</i>
Eylbertus XXXII.	<i>Numensis Episc.</i>
Liemarus Magister	<i>Hamborgensis Archiepisc.</i>
Hildolfus Magister	<i>Coloniensis Archiepisc.</i>
Hic sequitur Benno Magister Goslariæ & Præpositus 36. sequi-	
tur Athelogus 37.	
Atelhogus Præpositus XXXI.	<i>Hildensemensis Episcop.</i>
Ekhardus XXXIV.	<i>Spirensis Episc.</i>
Cunradus Canonicus	<i>Hildensemensis Episc.</i>
Ludolphus Canonicus	<i>Halberstadenfis Episc.</i>
Johannes Magister	<i>Halberstadenfis major Præposi-</i>
	<i>tus, dictus Semeca, & Teutonicus, Ma-</i>
	<i>gister & Doctor Decretorum,</i>
Rudolfus Vicedominus,	<i>Suerinensis Episc.</i>
Conradus Canonicus	<i>Magdeburgensis Archiep.</i>
	T 2 Valen-

Valentinus XXXV. Præpos. *Mindensis Episc.*
Guntherus Canonicus *Magdeburgensis designatus.*
Sigifridus XXXVI. *Hildensemensis Episc.*
Arnoldus XXXVII. *Bambergensis Episc.*
Johannes Canonicus *Havelbergensis Episc.*
Hinricus Canonicus *Havelbergensis Episc.*
Hos & alios latius require apud Ecclesiam Goslariensem.
Seã non plus collectum inveni, unde hac correxi, in Goslaria 1518.
Ibi stat: Benno Magister Goslariensis & Præpositus, &
Misnensis Episcopus, obiit 11077. & receptus
ex Goslaria anno 1066.

IIX.

*Ex libello, qui forte est,*LAMBERTI SCHAFNABURGENSIS,
MONACHI HERSVELDENSIS,

DE

INSTITVTIONE HERS-
VELDENSIS ECCLESIAE,

hactenus inedito

*Ejusdem Monachi Hamerslebiensis
excerpta—,*SVPERIORVM ETIAM IMPERATO-
RVM RES GESTAS

attingentia.

INCIPIT

PROLOGUS IN LIBELLUM DE INSTITVTIONE HERSVEL- DENSIS ECCLESIAE.

IESV dormiente navis periclitatur Ecclesia. Pugnant inter se venti in mari magno: & nullus Daniel invenitur, qui oret pro populo. Imo non praevalet Daniel, nisi adversus principem Persarum, precibus ejus resistentem, archangelus praelietur Gabriel. Vere enim, vere domus Israel domus est exasperatrix: & iniquitas ejus magna est nimis. Idcirco Dominus dedit potestatem mucroni suo, ut vadat ad dextram sive ad sinistram, quocunque faciei ejus est appetitus. Quapropter ingemiscat Ezechiel, & ingemiscat in contritione lumborum, ut non faciat conservationem Israel. Dicat etiam ad Dominum angelus, qui loquitur in Zacharia: Domine Deus exercituum; usque quo tu non misereberis Jerusalem: ut ab angelo, qui stat inter myrteta, mereatur audire verba bona, verba consolatoria? Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ut etsi deflere non sufficio mala, quae fiunt in Ecclesia, lugeam saltem diu noctuque filiam Babylonis miseram, matrem scilicet meam Herveldiam, multis miseriis & calamitatibus filiam confusionis factam? Cujus dum recordamur pulchritudinis, quasi superflumina Babylonis sedemus & flemus: quod, ut verum fateamur, peccata nostra & iniquitates patrum nostrorum post tantam pulchritudinem, confusionem ei moderna pepererint feditatis. Denique, ut post dicemus, haud difficile est dictu quantum brevi adoleverit divitiis, magnitudine, gloria

gloria: cum præcipue studiis B. Iulli Magonciacensis Archi-
 episcopi, qui ei adificandæ manum injecerat, tum favore ac
 liberalitate nobilium virorum atque feminarum; tum fre-
 quentia monachorum, nobiliter ibidem in castris Domini mi-
 litantium, quorum numerus jam tum excreverat usq; ad cen-
 tum quinquaginta. Tantam siquidem ei contulerat fœcundita-
 tem, qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum læ-
 tantē. At nunc effœta & exhausta, imo vero ideo effœta, quia
 exhausta, ingemiscit & parturit usq; adhuc, & non est virtus
 parturienti propter violentiam prædonum, qui ei nihil reliqui
 fecerunt præter parietes & saxa. Memento Domine filiorum
 Edom, qui dicunt, exinanite, exinanite usq; ad fundamentum
 in ea. Ob quod suggestioni eorum pravæ, conspiratione rei-
 publicæ atq; Ecclesiasticæ paci contrariæ, assentiri periculo-
 sum ducimus. Maximam autem violentiam patimur ab iis,
 qui defensores esse debuerant Ecclesiæ nostræ; quorum offi-
 cium erat ex adverso ascendere, & murum pro domo Israel
 opponere: qui ut sufficerent pro castris Domini stare, & præ-
 liare bella Domini, Ecclesiæ sunt opibus locupletati. Sed ava-
 ritia cum in ferno, nunquam dicit, sufficit. Etenim acceptis,
 quæ jure illis advocaturæ competunt, beneficiis, una etiam,
 quæ in nostros usus illis patrocinantibus debebantur, vindi-
 cant, instinctu avaritiæ, & devorant plebem tuâ Domine, sicut
 escam panis, nihil agentes de nostra salute, eo quod nostræ
 professionis non sit injuriis obviam ire. Sed mihi vindictam,
 & ego retribuam, dicit Dominus: & qui tangit vos, tangit
 pupillam oculi meam. Nunc jam tempus flagitat, quid hoc
 sibi velit exordium exponi. Scribere disposui non ostentan-
 di, sed exercendi causa ingenii, nec scientiæ quæ inflat, sed
 charitatis gratia quæ ædificat, quæcunque ad animum recur-
 runt, eorum quæ olim me contigit super statu monasterii vel
 legisse, vel à probatissimis viris audivisse: quæque etiam ipse
 expertus.

expertus sum, sedens cum Jeremia & flens casum, &, ut ita dicam, excidium patriæ meæ. Ad quod studium me dormitantem vestra, si recolit, paternitas sæpenumero excitare curavit: sed timidum me, filiumque diffidentia tandem ad audendum perpulit *lata cujusdam Abbatis Fuldensis historia, subtiliter memoria commendata*. Quanquam nec ea facundia, nec ea copia suppetat, tam subtiliter enarrandi res, partim oblivione, partim temporum prolixitate, procul à memoria relegatas, & ideo absque ambiguitate minus auctoritatis habituras. Ad hoc me accendunt studia rerum, moderno tempore gestarum, quanquam scientia me ad has describendas minus idoneum: *quas tamen plerasq; pro opibus ingenioli mei heroico metro strictim comprehendì*. Sed quoniam relata ab aliis, ab aliis refelluntur, & in versibus plurima falsa pro veris scripsisse accusetor: in hoc genere stili manifesta transcurrere, dubia ne attingere statui. Vestri solius, pater mi, in hoc opusculo expecto judicium. Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Surge, pater mi, & comede de venatione filii tui, ut, si faucibus tuis fuerunt dulcia, benedicat mihi anima tua.

**EXCERPTA EX LIBELLO QUODAM
DE INSTITUTIONE HERSVEL-
DENSIS ECCLESIE SE-
QUUNTUR.**

 Ancto Bonifacio Mogonciacensi Episcopo per martyrii gloriam consummato, B. Lullus, qui ei in Episcopatu successit, omnem operam suam, sicut ei, cum adhuc rebus humanis interesset, pollicitus fuerat, in locum Fuldensem intendit. Itaque fratres frequenter inviscbat, eorumque animos, super decessu B. Bonifacii anxios, verbis exquisitissimis refovebat. Ubicumque res posceret

posceret aderat; inopiæ rei familiaris supplementum affatim præbebat; periculum, si quod forte immineret, propulsabat; omnia postremo liberalis atque indulgentissimi patris officia impensius administrabat. Verum ea longe aliter, quam ipse spe concepisset, cessere. Non solum enim his rebus nullum favorem, nullam eorum benevolentiam sibi conciliabat, verum etiam cunctorum ibi degentium gravissima in se odia suscitabat. Igitur post multos sudores irrita spe exhaustos, post diuturnam deliberationem, tandem victus rerum asperitate, totam ab incepto intentionem revocavit, contestatus viventem in Christo spiritum *B. Bonifacii*, voluisse quidem se præceptis ejus, quibus ei locum illum impensius commendaverat, parere, sed vi atque injuria fractum loco cedere. HERVELDENSE deinde solum melioribus profecto auspiciis occupare aggreditur; in hunc locum omnes suas copias dedita opera coëgit: tantas rerum impensas alieno fundamento sine fructu acquisitas, hinc cum fructu insumere parat. Qui & acriore vi ejus rei gratia incubuit, ut fractum priori adversitate animum sequenti rerum successu restitueret. Nec spem fefellit eventus. Nam brevi temporis processu Herveldense nomen in immensum gloriæ & magnitudinis culmen evaserat. Opibus si quidem, agris, ac familiis nec non ædificiis magis magisque indies augebatur, partim studio *B. Lulli*, sapientis admodum viri, partim liberalitate Principum totius regni, qui pio desiderio ope summa omnes annitebantur. Ea etiam causa opes Monasterii non minimum auxerat, quod frequentes eo confluebant celebris in seculo & famæ & familiæ, qui venditis rebus familiaribus pretia earum afferebant, & secundum instituta Ecclesiæ primitivæ ea substernebant pedibus Apostolorum *Simonis & Judæ*. His enim Ecclesia loci attitulata erat. Nam postea, ut Deus insigne documentum daret spectantis eo benevolentia suæ, & non sine suo nutu gestam, ut tam difficulter coalescerent animi Fuldensium fratrum cum ani-

mo Pontificis: idem sanctus Pontifex angelicain somnis voce tertio est admonitus, ut corpus B. *Wigberti* eo transferret. Is accitu B. *Bonifacii* de *Britannia* veniens, in *Galliis* vitam, morum gloria ornatissimam exegerat, tandemq; felici in Christo dormitione sopitus in oppido *Fritleslar* sepulturam acceperat. Ego haut temere, nec sine Dei nutu gestum credo, ut sancti Pontificis, & sanctorum fratrum, ut se mea fert opinio, animi tam difficulter coalescerent. Si enim benivolentiam Episcopi hæc rerum procella non excepisset, nimirum in alieno fundamento nimium occupatus, privatae gloriae studium omisisset, atque Herveldense nomen toto orbe clarissimum abjisset in vacuum: nec tanta copia sanctissimorum hominum, eo loci conversantium, auxisset numerum caelestium spirituum. Igitur cum B. *Lullus* monasterium illud opibus, aedificiis, familiis quoque affatim exornasset, cunctumque domus Domini decorem adungere elaborasset, multitudinem quoque fratrum C. videlicet L. temperatissimis institutis instruxisset, KAROLUM Imperatorem, cui ex virtute nomen accessit, ut KAROLUS MAGNUS diceretur, eo vocavit, & cuncta in tutelam ejus patrocinandigratia tradidit; hancque traditionem & patrocinandijus, cunctis deinceps in solium regni succedentibus ratum manere statuit. *Hac de exordio Herveldensis Ecclesiae strictim dicta, libellus de vita S. Lulli editus latinus explicat, si quis ea plenius nosse desiderat.* Qualiter vero post hæc locus ille per incrementa temporum ad perfectum pervenerit, aut qualiter supradictus fratrum numerus C. videlicet & L. integro adhuc rerum statu imminutus sit, vel quales viri sibimet in regimine loci illius successerunt, usque ad tempora Gotzberti Abbatis, parum compertum habemus. Nihil enim de his literis inditum reperimus, magis, ut se mea fert opinio, scriptorum incuria, quam ingeniorum penuria. Quorum tamen seriem hic ponere duximus dignum: sive ne penitus vetustate è memoria aboleantur, sive quod

quod aliqui eorum summo functi sacerdotio, & usui profectio fuerunt nostro monasterio & honori. BALTHART Abbas, BUNO Abbas, BRUNWART Abbas, DRUGO Abbas, HARDARAT Abbas, DIETHART Abbas. Item DIETHART Abbas & Episcopus, BURCHART Abbas & Episcopus; MEGENGÖZ Abbas, HAGANO Abbas; GUNTHERUS Abbas; EGILOF Abbas, GOZBERTUS Abbas; è quibus *Hagano* calicem magnum de auro purissimo electo & gemmis preciosis in ministerium Domini in gloriam & decorem fieri fecit. Vmbonem vero patenæ, latitudine pene unius palmæ, totum per circuitum, lapidibus pretiosisissimis & unionibus vestivit. Verum nos ea, quæ paulo ante nostram ætatem gesta sunt breviter, prout ea expiscari potuimus, attingentes, hæc, quæ nostris modo temporibus geruntur, lamentando potius, quam dictando, subnectamus. Et ne quis nobis crimini ducat, quod tempora Regum vel Romanorum Imperatorum per successiones suas subtexentes, non eorum quoque feliciter vel secus gesta historiæ more pariter inferamus, hoc sibi responsi habeat, quicumque hæc legere animum inducit, nos non statuisse omnia scribere, quæ in republica vel Ecclesiâ gesta sunt, aut geruntur, utpote monasterii carcere inclusos, nec hominum expertos, nec valde curiosos. Ego mihi hanc tantum operam injunxi, ut nostræ reipublicæ Consules, hoc est, monasterii nostri Patres atque rectores, cum calamitatibus, quæ nos modernis temporibus oppresserunt, stili officio ad posteros transmitterem. Nam iidem ipsi nimirum Imperatores, suorum secum habent præcones meritorum, experientia, ut ita dicam, vernacula eis scribenda dictante, & falsas opiniones veritate astipulante longius propellente. *Verum hæc hætenus.* Igitur GOSBERTVS Abbas, & si non morum, studii tamen sui erga locum Herveldensem satis evidens ad nos transmisit documentum, magnum scilicet copiam librorum suo nomine ob monimen-

nimentum sui attitulatorum. Plurima quoque ornamenta in auro & argento, in vestibus sacris, quibus uterentur in gloriam, ingressuri sanctuarium, tabulam quoque altaris compoluit, &c. dicens: *Domine dilexi decorem domus tuae.* &c. tempore *Ottonis II.* qui *rubicundus* dicebatur. Quo mortuo, *Ottonem* filium reliquit heredem parvulum, cui patruus *Hinricus* regnum subripuit: inde *Ludolfus* frater *Ottonis* idem attentavit. Sed optimatum major vis utriusque conatum represit. Abbas *Gosbertus*, quia *Ludolfo* juraverat, *Ottoni* jurare noluit. Ideoque discedens, BERNHARIUS ex ejusdem monasterii Præposito, Abbas succedit superstiti. Idem calicem magnum cum duabus anfulis, ex puro auro, electro & margaritis comparavit. Hic monasterium sibi construxit *montem S. Petri*, ibi cum suis militibus residens, rebus monasterii profuse utebatur, fratribus licentia permilla sibi vivendi in deterius. Hæc tempore *Henrici Sancti*, ad quem effrenati monachi contra Abbatem conquesti sunt. Qui mittens ad *Althense* monasterium, ejusdem loci Abbati *Godehardo* commisit *Hersveldense* monasterium: quod tamen non acceptavit, donec paulo post obisset *Bernharius*. Tunc destructis cellis proprietariis, intravit reformare in mellius: *regnum se accepisse* dixit, *non monasterium*: ideoque plurima pretiosa dedit pauperibus. Stolas ducentas aureas conflavit per ignem; aurum pauperibus distribuit. GODEHARDVS mortuo Episcopo *Hildesemenfi*, ibidem Episcopus instituitur. Succedit *Herveldiæ* ARNOLDVS, ex Præposito ejusdem loci Abbas, districtæ severitatis vir, tempore *Hinrici Cæsaris*. *Conradus* succedit *Casar* tempore ejus, apud quem accusatus Abbas *Arnoldus* deponitur, RVDOLPHVS Abbas instituitur, Italus genere, mitis pater & benevolus, in Dei servitio vigilantissimus. Sed paulo post ab eodem *Conrado* in Episcopum *Paderburnensem* instituitur. BARDO Abbas succedit, qui eodem anno Archiepiscopus *Moguntinus* efficitur, ad cujus sepulchrum miracula

racula fiunt. MEGENHERVS Abbas ex monacho ejusdem loci succesit, vir gravis & bonus, cujus doctrina concordavit cum vita. Scholam instituit, omnium artium peritus fuit. Tempore ejus anno Domini 1038, ejus anno tertio, totum monasterium incendio periit. Sed Deus optimus miraculis multis eos consolatus est, ibidem ostensis per merita SS. patronorum Wieperti & Lulli. Inter sanatos advenit unus ex illis, qui in *Kollebecse*/ quod interpretatur *pruinarum rivus*, choream illam famosam duxerant, tremulus per annos jam XXXIII. Hic ibidem fanus factus *Ruthart* nomine, servitio S. *Wigberti* se tradidit, gratus Deo & sanctis ejus. *Conradus* Imperator tempore ejus obiit: filius ejus *Hinricus*, velut alter Karolus, in regno succesit, virtuosus & pius. Nigro erat, sed venusto aspectu, statura procerus. Nam ab humero & fursum eminebat super omnem populum. Ipse aderat, delicatus adhuc & inunctus rex, dedicationi Ecclesiæ reparatæ Herveldiæ, quam dedicarunt *Humfridus* Magdeburgensis, *Rasso* Nuenburgensis & *Hunoldus* Mersburgensis, Episcopi, cui cum consensu *Bardonis*, Moguntinæ sedis Archiepiscopi, sub Abbate *Meginbero*, quem idem *Hinricus* ut sanctum virum venerabatur & sociabat lateri suo, decimas etiam tributorum regalium, donec viveret, concessit. *Burchardus* Episcopus Halberstadenfis post hæc obiit, *cui auctor libelli hujus crimen imponit injustæ detentionis decima cujusdam, quæ pertinebat ad monasterium Hersveldense. &c.* subsequitur mors Abbatis *Meginberti*. *Hinricus* Cæsar optimus obiit. Idem *Egbertus* Fuldensis Abbas inter eosdem obiit. *plurimum commendat auctor hos tres. Sed Episcopi Burchardi, viri utiq; sancti, & qui mortem suam prædixit, plurima bona fecit, & miraculis claruit, reprehensio videtur injusta, & quod crepuerit medius, sicque poenitentia ductus sera, restituerit, quæ injuste invaserat, non consonant veritati.*

EX LIBRO II. EJUSDEM COLLECTA.

HENRICVS Cæsar moriens, *Hinricum* filium parvulum reliquit hæredem, sub matris suæ *Agnetis*, prudentissimæ reginæ regimine. RVTHARDVS, quondam Abbas Corbeienfis, *Megenhero* succesfit Abbati Herveldiæ, vir prudens & magnanimus, imperare & imperari novit. Ad seculum se prudenter agebat, in spiritualibus mediocriter *Megenherus* via contraria incesferat. Anno Colonienfis Archiepiscopus, filium *Henricum* matri abstulit, flentibus utrisque: Episcopus cum rege ad se rerum gubernacula transtulit. Rex interim Vngatorum *Salomon*, & ipse puer, ab avunculo regno pulsus, ad *Hinricum* confugit. Vtrique alterius soror desponsata fuerat. Restituit ipsum regno, *Annone* cooperante. *Hinricus*, cum ad maturam venisset ætatem, relicto Episcopo, secundum propriam vixit voluntatem, promittensque *Karolum Magnum* suo sese seculo repræsentaturum, *Roboam* se repræsentavit: de pro satis alibi scribitur. Anno curiæ se abdicat ideo, in oia se recipiens. *Adelbertus* Bremensis Archiepiscopus, loco ejus, non industriæ, substituitur. *Ruthardus* Abbas senio confectus, HENRICO adveniente, Herveldiam resignavit. HARTWIGVS monachus ejus loci substituitur per eundem *Hinricum*. Anno hoc gratum habuit. Cujus tandem scriptor non persequitur, quia superstes fuit temporis ejusdem. *Ruthardus* in insaniam post hæc versus est. Otto Dux Bajoriorum accusatur reus in regem. Moguntinus Archiepiscopus *Sigefridus* aderat &c. Palatium perditis moribus plenum erat. *Væ enim tibi terra, cujus Rex puer est*, &c. Imperatrix parvulum peperit regem in Herveldia. *Sapientibus ista sufficiant: alibi plura requirant.*

IX.

*De fundatione aliarum***GERMANIÆ ECCLESIARVM,**

à temporibus

KAROLI MAGNI, ad OTTONEM**MAGNUM,****AUCTORIS INCERTI.**

Anno Domini DCCLXXII. *Karolus Magnus*, anno regni sui sexto, Episcopatum *Osnabrugensem*, quæ est prima Ecclesia Saxoniae & Westphaliae, fundavit in honorem S. Petri Apostoli. Anno Domini DCCLXXVII. & anno regni sui XIII. erexit Ecclesiam in *Salingestede*, qui locus nunc *Osterwick* dicitur, quæ postea anno XL. in *Halberstad* translata est, in honorem B. Stephani. Anno DCCLXXX. Episcopatum *Mindensem* fundavit in honorem B. Petri, in loco ubi Rex Angarorum *Wedekindus* castrum habuit, quam multis & diversis privilegiis ac dignitatibus præ aliis Episcopatibus decoravit. Versus:

*En septingentis octoginta simul annis
Ecclesiae Minda locus aptus conditur inde.*

Anno Domini DCCLXXXI. quartum in *Bremai* honorem B. Petri Apostoli fundavit: ubi S. *Vilhadum* primum Episcopum præfecit.

Anno Domini DCCLXXXII. sextum in *Bardewik*, quæ nunc *Verdensis*, in honorem Mariæ & Ceciliae, cui S. *Gwibertus* præfuit.

Anno Domini DCCLXXXIII. Septimum in *Schidere*, quæ est villa in Dominio de *Swalenberge*, quæ postea per *Brunonem* & *Tancwardum* Saxonicos in *Ballersleve* transponitur, & inde per *Hinricum primum* in *Vrose*, oppido *Northuringia*, & tandem per *Ottonem Magnum* in *Partinopolin*, quæ est *Magdeborg* / transfertur. Versus:

*Dum non gentenus terdenus ducitur annus,
Exitit à Christo, tunc rex Magnus fuit Otto,
Magdeborch anno fuit hujus structura secundo.*

Anno

Anno Domini DCCLXXXIV. Octavum Episcopatum fundavit in *Mimisgafforde*, quod est Monasterium *Westfalia*, paci & quieti gentis Christicolæ, quam in terras illas duxerat, satagens providere, in honorem S. Pauli Apostoli.

Anno DCCLXXXVI. Nonum in *Aulica Elze* in honorem S. Petri fundavit, quæ post in *Hildensem* translata est, eo quod reliquiae Mariæ de *Hildensem* in *Aulicam* asportari non poterant, per *Ludewicum* filium suum, anno DCCCXVIII.

Eodem anno idem *Karolus*, scilicet DCCXCVI. solemne Basilicam *Aquisgrani* in honorem Mariæ fundavit, ad ejus ædificationem à *Roma* & *Ravenna* solempnas marmoreas devchi mandavit gravibus expensis & laboribus.

Anno Domini DCCCXI. Decimum in *Hammonis*, quod est Jovis castrum, quod olim *Hochburch*, nunc vero *Hamburch* dicitur fundavit, in honorem Virginis gloriosæ. Qui postea tempore *Anschary* Episcopi *Bremensi* conjunctus, Archiepiscopatus factus est, anno Domini DCCCXXXVI. & sic B. *Anscharius* primus fuit Archiepiscopus *Bremensis*, & ultimus *Hamburgensis*.

Anno Domini DCCCXIV. obiit prædictus *Karolus* anno vitæ suæ LXXII, regni XLII. Kalendis vero Februarii obiit, & est sepultus in Basilica rotunda B. Mariæ *Aquisgrani*, quam ipse fundavit, & postea translatus est. Etiam invenitur, quod prædictus *Karolus Magnus* fundaverat quatuor Archiepiscopatus, videlicet *Treverensem*, *Colonensem*, *Maguntinum* & *Salsaburgensem*. Hic habuit tres filios, scilicet *Ludewicum*, *Pippinum* & *Karolum*. Iste *Ludewicus* post patrem imperavit XXIII annis & anno DCCCXV coronatus est.

Anno Domini DCCCXVIII hic *Lodewicus* primus Ecclesiam *Hildesensem* de *Aulica Elze* transtulit Episcopatum, & *Gunnarum* primum Episcopum præfecit : qui obiit anno Domini

DCCCXXXVI. & sepultus est in cripta, ubi nunc est cellarium in curia Episcopi.

Anno Domini DCCCL Cœnobium *Gandersem* inchoatur per *Ludolfum* quartum Ducem *Saxonie*, de progenie *Wedekindi* regis Angarorum, quem *Carolus Magnus* convertit, & à *Vvilhardo* episcopo *Bremensi* baptizatus *Vvormatie*. Et *Vvickbartum* Ducem Christianum, qui genuit *Vvalbertum*, qui fundavit *Vvil-deshusen*, & genuit *Ludolphum* prædictum, qui habuit filiam *Achamoda*, quæ prima Abbatissa facta est ibi. Iste *Ludolphus* genuit *Ottone*, *Brunonem* & *Tanqvvardum*. Bruno Dux urbem *Brunsvick* fundavit, quæ ante *Tanqvvardevorde* vocabatur anno Domini DCCCXC.

Item, anno Domini DCCXCII Comes *Vvolterus* in *Hervorde*, hortante *Karolo* Magno, & auxilio *Vvedekindi* regis Angarorum, Cœnobium *Hervorde* fundavit, & cum toto Comitatu dotavit.

Anno Domini DCCXCIII *Alkqvvinus* instructor *Karoli Magni*, Anglicus genere, Studium de *Roma Parisios* in Franciam transtulit auctoritate *Caroli*. & illius fundatores erant quatuor monachi, discipuli venerabilis *Beda*, videlicet *Rabanus*, *Alkqvvinus*, *Claudius* & *Johannes Schotus*.

Anno Domini DCCCXXV. Primo incipit Comitatus *Flandriæ* per *Ludewicum* primum Comitem, qui videlicet *Flandriam* vacuam, incultam, & nemorosam occupat, etiam primus Comes existens.

Anno Domini DCCCLXV. *Hollandriæ* comitatus primo inceptit. Nam *Carolus Calvus* Rex *Franciæ Thidericum* primum Comitem fecit, qui postea *Eghmun* fundavit.

Anno Domini DCCCCVI. Monasterium in monte *Luneborch* fundatum est ab *Ottone* Duce Saxonum, hortante eum ad hoc *Vvickberio* Episcopo *Verdensi*.

Anno

Anno Domini clo CCIII. Incepit dominium d e *Hoya*. Ver-
sus: *Mille post annis duo CC. Domini celebrantes,*
Sicut asseritur, cum tribus associatur,
Hoya dominium sumsit initium.

Anno Domini DCCCXIV. Ecclesia *Verdensis*, quæ prius
fundata erat in *Bardevvick* per unum de LXXII. discipulis Christi,
nomine *Egistium*, qui de *Treueris* venerat, & est ibidem martyri-
fatus. Et dicitur, quod hæc civitas *Bardevvick* erat ante Romam
ccxxxvi annis. Et in monte proximo Cæsar *Julius* auream sta-
tuam erexerat in honorem Deæ *Luna*, quæ ab incolis colebatur,
& adorabatur usq; ad adventum *Egistii*, vel secundum aliquos, us-
que Episcopus *Verdensis* *Rupertus* tale idolum fregisse dicitur,
& ibidem monasterium in honorem *Mariæ* & *Michaelis* con-
struxit. Hæc Ecclesia *Bardevvick* isto anno translata est in *Ver-*
den. Fuerunt autem hæ duæ civitates primæ in tota *Almania*, quæ
ædificatæ fuisse dicuntur VII. anno Abrahæ, ante Romam clo c.c.
annis,

Anno Domini DCCCXLVI Sanctus *Anscharius* Episco-
pus *Hamburgensis* Ecclesiam *Ramastavv* fundavit.

Anno Domini DCCCL Coenobium *Gandersem* inchoatur
per *Ludolphum*, quartum Ducem *Saxoniae* de progenie *VVidde-*
kindi, ut dictum est.

Anno Domini DCCCCXXV. *Henricus* primus Rex Ro-
manorum, Dux *Saxoniae* natus, qui solvit *Saxones* à tributo *Vnga-*
rorum, & misit ipsis pro tributo canem præcisum auribus & cau-
da, propter quod *Vngari* miserunt contra eum CXX milia viro-
rum usque *Lichen* in *Thuringiam*, quos idem Rex, & *Saxones* à
tributo liberat, anno DCCCCXXX.

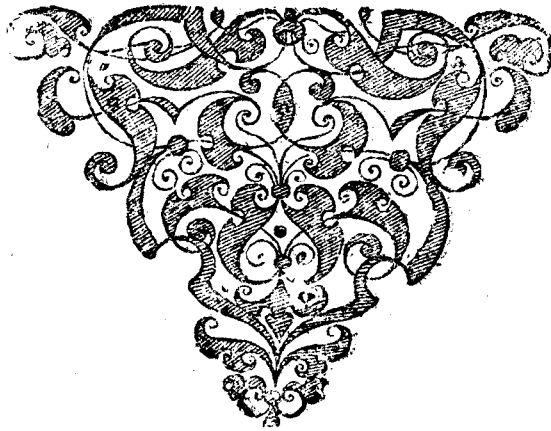
Idem Rex *Henricus* castrum *Misna* ædificavit & *Goslar*:
& mineralia in monte invenit, qui dicitur de *Ramesberch*.

Item *Quvedelingborch* urbem, & ibidem monasterium gloriosum construxit, & fecit Abbatissam primam suam filiam.

Anno Domini DCCCCXXXVIII. *Otto* primus, filius hujus *Hinrici*, urbem *Magdeborch* ædificavit.

Nota octo sunt ætates mundi: Prima ab Adam usque ad Noë, à Noë usque ad Abraham, ab Abraham usque ad Moysen, à Moysen usque ad David, à David usque ad Christum.

Sexta usque ad finem mundi, *Septima* morientium, & *octava* resurgentium.

X.

De

Ecclesia collegiata S. BLASII in
Brunsvvik.

SERENISSIMIS BRUNSVI-
CENSII DUCIBUS,

excerpta Chronologica,

ex duabus vetustis ejusdem Ecclesiae
membranis.

Æc sunt nomina Reliquiarum , quæ sunt reconditæ in cruce, quæ stat in media Ecclesia ante chorum, quam Dux HINRICUS Leo fieri iussit pro remedio animæ suæ. Deligno Domini. De spinea corona. De vestimentis S. Mariæ. S. Johannis Baptistæ, S. Stephani Protomart. S. Laurentii Martyris. S. Christophori Martyris. S. Quiriaci, qui & Judas. SS. Nerei & Achillæi, & Pancratii Martyrum; S. Nicolai Episcopi & confessoris. S. Mariæ Magdalænæ.

Istæ reliquiæ sunt in capite nigræ crucis, Anno 1312. Sanguis Domini nostri Jesu Christi, De ligno Domini. De virga Aaron. S. Bartholomæi Apostoli. De Innocentibus. S. Hippolyti Martyris. S. Damiani Martyris. S. Thomæ Episcopi & martyris. S. Cæcilie Virginis & martyris. SS. Iusti & Arythemii & Honestæ Martyrum.

Istæ reliquiæ sunt positæ in novum plenaryum, An. Domini 1311. De ligno Domini, de vestimentis S. Johannis Evangel. S. Matthæi S. Marci Evangel. S. Lucæ Evangel. S. Petri, S. Pauli, S. Bartholomæi, S. Johannis Baptistæ, S. Blasii Episcopi. S. Thomæ Episcopi, De Innocentibus, SS. Abdon & Sennes, S. Godehardi Episc., S. Barwardi Episc., S. Autoris Episc., S. Magni Episc., S. Ursulæ Virginis, S. Cæcilie Virg., S. Laurentii Martyris, S. Adelheydis Imperatricis, S. Cunegundis Imp. & Virginis, S. Henrici Regis.

Anno Domini 1312. In vigilia translationis S. Blasii Episcopi, est dicata capella, altare & cœmeterium in *Sceverlingeborg*, in honorem S. Mariæ, S. Johannis Bapt. & S. Blasii Episcopi & Martyris, à fratre Hermanno Belonvilonensis Ecclesiæ S. Johannis Baptistæ Episcopo, auctoritate Domini Alber-

Alberti de Anehalt, Halberstadenſis Eccleſiæ Epifcopi, procurantibus Dominis noſtris, Bal. Decano, Eugenio de Medingen Præpoſito, Henrico de Lunenburg, Echardo cuſtode, Thiderico de Gadenſted / Magiſtro Brunone, Widekindo, Sigfrido, de Alſten/ Borchardo de Cramme / & patre ſuo Harberto, Henrico de Weverlinge, Ludolfo de Holleghe, Lukemanno, Waſmodo de Rneſbeck / Nicolao de Werſe / Johanne Felice & Thiderico de Poſede de Goſlaria, Reinboldo Scholaſtico.

Iſtæ reliquiæ ſunt poſitæ in altare. De virga Aaron, de candelâ, quam S. Petrus conſecravit, de velo B. Mariæ S. Joannis Baptiſtæ. S. Andreæ. S. Bartholomæi. S. Jacobi majoris, S. Stephani Protom. S. Blaſii Epifc. S. Laurentii. S. Burchardi Epifc. S. Margaretae virg. S S. Vndecim millium virginum. Translata eſt autem ab eodem Epifcopo Hermanno dedicatio capellæ in diem Dominicam, poſt feſtum S. Mariæ Magdalenæ anno Domini 1312.

Anno Domini 1342. fuit magna inundatio aqua in die Praxedis Virg. à longinquis temporibus inaudita. Namin altis montibus unda ebullire videbatur, de terra ſimiliter & in domibus; Ad partem occidentalem omnes fluvii fuerunt magni ſupra modum.

Hæc ſcriptura videbatur alioquanto recentior ſuperiori.

Anno Domini 1322. in die S S. Johannis & Pauli hora prima, Eclipſis ſolis fuit generalis, & illo anno periit annona, & ſequente anno ſequebatur magna Kariſtia; ita quod chorus ſiliginis ſolvit unam marcâ argenti puri, & fuit aura per totum annum multum pluvioſa.

Anno Domini 1370. chorus ſiliginis ſolvit i. marcâ ante tempus meſſis.

Milleno ducenteno quarto nonageno
Remigii ſunt ſuſpenſi bis quinq; magiſtri,
Dux in tromiſſus; at M tria CCC. minus uno

Hic

*Hic victor Brunsvik superavit nemine laeso.
Misse trecentos - - - - Deus annos,
Quando complevit, & Dux in pace quievit,
Mauricii mane, corpusq. reliquit inane.*

Ter quinquagenos DAVID canit ordine Psalmos
Versus bis mille sexcentos sex canit ille.

Idem
cripta e-
rant ma-
nu recen-
tioris aii-
cujus.

*Anno Domini 1455. circa Pentecosten, pro una marca Brunsvi-
censi, quæ valuit tres florenos cum III. solidis novis, emerunt in
foro decem choros hordei.*

*Anno Domini 1482. ipso die Jacobi, obiit Illustrissimus Prin-
ceps Dominus VVilhelmus, in Brunsvik & Lunenburg Dux. Cecilia
de Brandenburg uxor: Mechildis de Holstein & Schomborg secun-
da uxor. Exequia ejus in trigesimo fuerunt peracta solemniter in
laudem Dei.*

Domina Gisla de Werle tres viros habuit. Primus fuit
Dux Sueviæ, cui genuit Hermannum Ducem Sueviæ. Secun-
dus fuit comes BRUNO in Brunsvik, cui genuit Ludolfum in
Brunsvik. Idem Ludolfus Ecbertum: Idem Ecbertus Gertru-
din: Eadem Gertrudis Rixam Imperatricem. Eadem Rixa
Gertrudin Ducissam: Eadem Gertrudis Ducissa HENRICUM
LEONEM Ducem. Idem Dux Hinricus genuit Wilhelmum,
Wilhelmus Ottonem, Otto Albertum, Johannem, Ottonem,
Conradum, Marchinissam, uxorem regis Hollandiæ, Domi-
nam de Rugen/ Dominam de Anhalt/ Ducissam Saxoniam.

3. Item Dominae Gislæ fuit tertius maritus Conradus
Rex, cui genuit Hinricum hujus nominis tertium Regem. Hin-
ricus III. rex genuit Hinricum IV., Hinricus IV. genuit
Hinricum V., qui pugnavit in Westpesholze Anno Domi-
ni 1115.

Dominus Hinricus Leo duxit Dominam Mechilden, fi-
liam Regis Angliæ, de qua genuit Ottonem Imperatorem
IV., Hin-

IV. Hinricum Palatinum, Wilhelmum, Luderum, qui puer obiit 1177. Dominus Otto IV. primo habuit Dominam Beatricem, Regis Philippi filiam. Postea Dominam Mariam, sororem Ducis Bavariae, de quibus nullam reliquit heredem.

Dominus Hinricus frater ejus duxit uxorem Agnes de Reno, de qua principatum Palatii obtinuit. De ista genuit duas filias, Ducissam Bavariae, & Marchionissam de Baden, quae patre mortuo haereditatem in Brunswik Imperio Friderico secundo vendiderunt. Item aliam duxit uxorem Dominam Agnetam, Conradi Marchionis de Landesborch filiam, quae cum nullum haberet puerum, in viduitate sancte & pie vivendo, monasterium religiosarum Dominarum in Winhausen instituit, ubi & quiescit.

Dominus Wilhelmus frater dictorum Dominorum, Principatum in Lunenburg & sedem habuit, & duxit Helenam, Danorum regis filiam, de qua genuit Dominum Ottonem, qui dicitur Puer, in Lunenburg. Iste partem proprietatis suae, & partem patris sui Domini Palatini, quam filiae suae Imperio vendiderant, totaliter unitam, jure foedali à Friderico II. habente curiam Maguntiae, recepit, ubi, distante Principum sententia, de proprietate saepe dicta fit ducatus.

*Ex alia quapiam ejusdem Ecclesiae
membrana.*

A Nno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi 310.
passus est S. BLASIUS Episcopus.
Anno Domini 905. fundatum est monasterium S. Michaelis
in Lüneborg.

Y

An. Dn.

- An. Dn. 935. Obiit Dominus Hermannus, fundator ejusdem monasterii.
- An. Dn. 940. Obiit Domina Hildegardis, uxor Domini Hermannii fundatoris.
- A. D. 1090. Obiit Ecbertus Marchio, fundator Cyriaci martyris.
- A. D. 1115. Completum est & dedicatum monasterium S. Ægidii, S. Johannis Evang. & S. Autoris Episcopi, à venerabili Episcopo Reginhardo, petente Gertrude Comitissa, & Domino Henrico Abbate. Eodem anno commissum est famosissimum prælium nostra ætate in Welpesholt.
- A. D. 1117. Obiit Gertrudis Marchionissa; filia Ecberti, & fundatrix S. Ægidii in Brunswik.
- A. D. 1166. Carolus Magnus de tumba levatus.
Eodem anno Henricus Leo Dux super basem erexit Leonis effigiem in Brunswik.
- A. D. 1101. Obiit Adeloldus Præpositus antiquæ Eccles. nostræ.
- A. D. 1170. passus est S. Thomas Cantuariensis Episcopus.
- A. D. 1173. fundata est Ecclesia S. Blasii Episcopi, quæ nunc est.
- A. D. 1118. Obiit Domina nostra Mechtildis fundatrix.
- A. D. 1195. Obiit Dux Henricus Leo fundator noster secundus.
- A. D. 1099. Surrexit Ordo Grisenfis.
- A. D. 1135. Mutatus est conventus Canoniarum in Luttere, in ordinem S. Benedicti, à Ludero Imp. & uxore ejus Rikza, mortuo Bernardo Comite de Haldesleven, qui primus fuit fundator Canoniarum.
- A. D. 1188. Dedicatum est altare S. Mariæ in choro.
- A. D. 1208. Surrexit ordo Prædicatorum sub Papa Honorio.
- Anno D. 1213. Obiit Dux Wilhelmus de Lanenburg.
- A. D. 1218. Obiit Otto IV. Romanus Imperator.

A. D. 1222. Dotatum est altare S. Bartholomæi à Duce, Henrico Palatino.

A. D. 1227. Dedicata est Ecclesia S. Johannis Baptistæ, S. Blasii, & S. Thomæ, à venerabili Episcopo Hildesienfi, Domino Conrado, in die S. Thomæ Episcopi.

Eodem anno in die S. Vitalis obiit Dux Hinricus Palatinus. Item eodem anno Dux Otto de Lunenburg patruelis suus cepit Brunswich.

A. D. 1228. S. Franciscus de tumba levatur.

A. D. 1241. facta est Eclipsis Solis in octava S. Michaelis.

A. D. 1246. Translata est dedicatio Ecclesiæ S. Blasii, à Domino Conrado Episcopo Hildesienfi, in translationem D. Thomæ Episcopi.

A. D. 1251. Rex Wilhelmus Hollandiæ, duxit Brunswich filiam Ducis Ottonis.

A. D. 1252. Obit idem Dux Otto de Lunenburg.

A. D. 1256. Susensus est Comes Conradus de Everstein à Duce Alberto.

A. D. 1258. Datum est castrum Assseborg Duci Alberto Seniori.

A. D. 1264. Captus fuit Albertus Dux Senior, Apostolorum Simonis & Judæ.

A. D. 1277. Obit Dux Johannes de Luneborg.

A. D. 1279. Obit Dux Albertus.

A. D. 1279. Obit frater suus Otto Hildesienfis Episcopus.

A. D. 1294. In die S. Remigii sunt suspensi X. magistri Gildonum, undecimus decollatus, duodecimus evasit per absentiam.

A. D. 1299. In die S. Pancratii immissus fuit Dux Albertus junior, cum magno exercitu Brunswich, à Conrado Molendinario, extra valvam S. Andreae, sine aliqua cade & aliquo bello.

- A. D. 1292. obiit Dux Wilhelmus, filius Ducis Alberti Senioris
- A. D. 1300. Fuit annus jubilæus, cum omnes irent ad curiam Romanam pro indulgentia, quæ tunc fuit à novo confirmata à Domino Apostolico Bonifacio VIII.
- Anno 1308. Fuit magnus cursus de viris & mulieribus, volentibus ire trans mare, temporibus Clementis Papæ V. Isti appellabantur *Crüzebrödere*.
- Anno 1311. Circa festum S. Johannis Baptistæ fuit factus miles Otto, filius Ducis Alberti junioris, à March. Woldem, patre & matre viventibus, & fuit tunc 19. annorum.
- A. D. 1312. Dominus Clemens Papa V. destruxit omnino Ordinem Templariorum, in concilio generali, Viennæ celebrato.
- A. D. 1313. Obiit Dux Henricus, gloriosus Cæsar VI. & Imp. Romanorum. Occisus per venenum in ablutione, postquam communicaverat: dicitur à quodam fratre de Ordine Prædicatorum, suo Confessore.
- A. D. 1314. Circa festum S. Ambrosii obiit Papa Clemens V.
- I. S. D. *Scriptor iste videtur è vivis decessisse Anno 1314. singulis enim annis cum nonnulla precedentibus addidisse, argumento erant calami & argumenti mutatio.*

XI:
C O P I A

Einer alten auff Pergamen ge-
schriebenen Taffel / so in Dahn zu
Braunschweig gegen Hertzog Hein-
rich des Lewen Begräbnis öffent-
lich hanger.

In düsser nafolgenden Schrifft vint man
vertelent de Stiffunge der Kerken S. Blasii, unde wat
vor Heren unde Vorstinnen alhier begraven/
mit der Jahrthalup dar fôrteste
verfater.

Alse man schreff na Goddes Gebordt 861/ hefft Hertog Danckwardich tho Sassen erklet düsse Borch be-
mühret unde Danckwarderode gehalten unde nômen
laten.

Anno 1030. Is de Kerke Danckwarderode in de Ehre
der heiligen Apostoli Petri unde Pauli gewihen worden van Ga-
dehardo dem Berthenden Bischoppe tho Nildesheim.

Anno 1117. Is gestorven Gertrudis Marckgraven Eg-
gebrechts Tochter/ tho Bronschwieck in de Kerke begraven
worden/ Se hefft S. Autoris Lichnam van Trire tho Bronsch-
wieck bracht.

Anno 1172. Hefft Hertoge Hinrick de Lawe de olden
Kerken up Danckwarderoda/ in de Ehre S. Peters und Pauls
gewihen/ laten affbreken/ un einen eiznen Dohm in de Ehre
S. Blasii un S. Johannis Baptisten laten uprichten/ un ock de 2.
Capellen S. Jurgen un S. Gertruden/ sambt andern drepeliken
Gebäweten/ düsser Stadt angerichtet/ den Hagen bemüren
laten. In düssen jülven Jahre is ock de Lawenstein tho ei-
ner ewigen Bedechnisse van Hertogen Hinriken upgerichtet
worden.

Anno 1195. Is gestorven de waldige und strübare För-
ste Hertog Hinrick de Lawe/ am Avende Jacobi Apostoli, un-
de in den Dohm begraven worden.

Anno

Anno 1208. Is gestorven de Durchluchtige Förstüne
 Grunw Beatrix, Tochter de Römischen Königes Philippi/
 unde ein Gemahl Keiser Ottens des Beerden / eines Heren
 tho Brunswik / unde alhier in de Kerken begraven worden.

Anno 1218. Is tho der Harkborg de Grotmächige
 Keiser Otto, des Nahmens de Beerde / ein Herr tho Brunswik/
 Hertogen Hinricks des Latwen Sohne / gestorven / und in de
 Kerken S. Blasii binnen Brunswik begraven worden.

Anno 1227. Hefft Valkgrave Hinrick / ein Herr tho Brunswik/
 unde Keiser Otten Broder / sinen lesten Dag in Gott beschlotten /
 unde alhier by sinen Voreldern begraven worden.

Anno 1252. Is affgescheiden van düssen Erdrife Otto,
 de Erste Hertoge tho Brunswik unde Lüneborg / unde in de
 Kerken S. Blasii begraven. By dusses Försten Tyden / hefft de
 Herschop den Nahmen tho Sassen verloren / unde des Kores,
 un dat Korforstendom Sassen wart Graven Albrechten van
 Anhalt van dem Keiser gegeben / unde wahr belohnet mit dem
 roden Schwerde / welks alles thovoren den Heren tho Brunswik
 gehörde / sinder by düssen Hertogen Tyden darvan verlohren
 worden.

Anno 1278. Starff Hertoge Albrecht / de Grote genömet /
 de Tydt sienes Lebens mit manniglikten Kriegen beladen /
 unde is tho S. Blasien begraven.

Anno 1292. hefft geendiget sinen lesten Dag Hertog
 Wilhelm / Hertogen Albrechts Sohne / un in dem Dohme
 tho Brunswik begraven. By dusses Heren Tyden is dat
 Förstendom Brunswik in drey Deele gedelet / unde gescheden
 worden.

Anno 1373. Nah manniger Nedderlage unde verloren
 Schlachtungen / blef Hertog Magnus tho Brunswik zwischen
 Deister und Leine / van Graven Otten van Schomborg
 bestre.

bestreden in der Schlachtung Doit / unde wort begraben tho
S. Blasius binnen Bronswyk.

Anno 1400. Was eine Versamlunge der Corförsten /
umb de Erwehlung eines Keyfers tho Franckfort / under den
meisten Stimmen versüben gefallen up Hertogen Friederich
Hertogen tho Brunswyk un Lünenborg / durch Insperunge
des Bischoppes van Meins aver viendlik vanander gahn / is
Hertoge Friederich in gudem seferen Belende by Grisler ersteten /
un in den Doem tho Brunswyk begraven.

Anno 1427. Is Cecilia eine geborne Marckgraffinne
unde Hertoges Wilhelms / genömet de Gades Ko / Gemahl /
gestorven / unde in de Borg begraven worden.

Anno 1462. Is gestorven Mechtild geborn van Schom-
borg / Hertog Wilhelms ander Gemahl / unde toh S. Blasii be-
stediget worden.

Anno 1471. Is alhier in de Kerken begraven Förstin
Helena eine geborne van Cleve / unde Hertog Hinrikes / Lap-
penkrieg genömet / Gemahl.

Anno 1482. Hefft sinen lesten Dag beschloten Hertog
Wilhelm Godes Ko / ein ernstliker heroemter Kriegesförster /
de by sinnen Dagen seven weldiglike Hövestriede erövert unde
gewunnen / unde umb S. Jacobs Dag in den Doem toh Bruns-
wyk begraven worden.

Anno 1514. Am Uende Joh. Baptista hefft Hertog
Hinrich de ölder / van einem heroempren Kriegesförsten sinen
lesten Dag in Freesland geendidet / unde alhier tho
S. Blasien begraven worden.

GENEALOGIA
 CELSISSIMORUM DUCUM BRUNS-
 VVICENSIVM, ILLORVM, QVI
 Eimbek, Osterrot, Hamelen & Duderstad,
 cum attinentiis possederunt;
 THEODORICO ENGELHUSIO
 auctore.

Duces *Henricus, Johannes & Wilhelmus*,
 fratres. *HENRICVS* vendidit *Duder-*
stad & *Geveldehusen* Archiepiscopo
Maguntinensi, pecunia non soluta. Reliquit
 tres filios, *Ottonem, Balthasar, & Thomam*. *Ot-*
*to*ivit ad *Italiam*, factus ibi magnus, duxit uxo-
 rem reginam *Neapolitanam*; fecitque fratrem
Balthasar Dominum & Comitem *Fundorum*:
 qui ambo sepulti sunt in *Italia*. *Thomas* autem
 frater eorum, factus religiosus ordinis *Eremitarum*
S. Augustini in *Northusen*, visitans Studi-
 um, & factus *Doctor S. Theologiae*, multas reliqui-
 as portavit de *Italia* ad partes suas; de quibus
 sunt: *Quinq; spinae de corona Domini*, & *duae pre-*
 Z tiosae

trōsa cruce in Walkenrede. Idem *Thomas* duxit duas sorores suas ad Italiam, quas ibi nobilibus maritalavit. ERNESTVS possedit *Eimbek* cum attinentiis: JOHANNES frater ejus factus est Præpositus *Eimbecensis*; & WILHELM obiit sine prole. *Ernestus* Dux, dum quodam tempore equitaret per *Norten*, nihil adversi suspicans, captus est à *Henrico* de *Hardenberch*, & incippatus. Propter quod frater ejus *Johannes* Præpositus, collecto exercitu invasit *Norten*, villam comburens, & pecora cum aliis abducens. Cumque *Hardenberge* hoc vindicare vellent, captus est idem *Henricus* de *Hardenberg*, sedens in equo Ducis capti, & in *Castrum salis* incippatus. Quem cum *Johannes* Præpositus vellet occidere, prohibitus est à suis, ne similiter pateretur Dux captus. Facta igitur reconciliatione, liber abiit uterque cum suis ad propria. *Ernestus* iste duxit uxorem filiam Comitissæ de *Eversteyn*, quæ peperit ei tres filios & filias. Filii sunt, *Albertus*, *Ernestus* & *Fridericus*. Filiam unam duxit *Vlricus* Comes de *Honsteyn*. ALBERTVS volens
yindi-

vindicare patris injuriam, duxit exercitum
 grandem contra *Hardenberch*, *Norten* refor-
 matam penitus destruendo. Erat hoc tem-
 pore Archiepiscopus Maguntinus in *Hilgen-
 stad*, qui dicebatur venturus; quem ibidem
 Dux exspectabat per triduum, sperans se cum
 illis conflicturum. Postea vero aliquot an-
 nis elapsis, veniens Archiepiscopus cum *Bal-
 thasar* Marchione Misnensi, quid egerit, di-
 ctum est alibi. Alia filia *Ernesti* Ducis, facta
 est Abbatissa in *Osterrode*; frater ejus ERNE-
 STVS Præpositus Eimbeccensis. FRIDERI-
 CVS, similiter frater, reliquit hæredem *Otto-
 nem*, nunc Dominum *Eimbek*. ALBERTVS
 reliquit filium ERICUM: qui mortuus,
 reliquit tres filios, *Henricum*, *Ernestum*
 & *Albertum*; & filias.

F I N I S.

Z 2

NOTA.

NOTA.

DE OTTONIS proxime laudati, *Brunsvige & Tarenti Ducis, mariti Iohanna, Sicilia Regina,* reverentia erga Romanam sedem, sed male ipsi compensata; animo pacis studioso, captivitate & fratris BALTHASARIS excœcatione, prudentia & felicitate in bellis quadraginta, liberatione à carcere, pietate erga Neapolitanos de sepeſſime atque conjuge meritos, & obitu denique beato, octuagesimo ætatis anno, videri pluribus potest *Theodoricus à Niem, Scriba tum temporis Pontificius, & postea Episcopus Verdensis, libri 1. d. Schismate, capitibus, vi. quo Ipsum Principum Patrem & normam Nobilium vocat; vii. & ix. ubi Eum Kirum Catholicum dicit; xxiii. xxiv. xliii. lx. & lxv.*

APPEN-

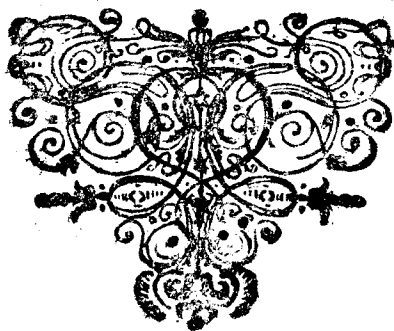
APPENDIX
XXX. MONVMENTORVM IN-
SIGNIVM, AD SERENISSIMÆ DO-
MVS BRVNSVIGIO - LVNEBVRGICÆ
SPLENDOREM MAJESTATEM-
QVE SPECTANTIVM.

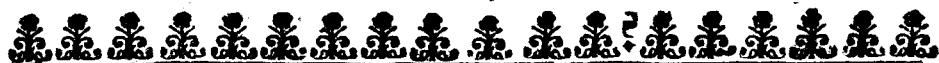
INDEX CAPITUM HUIUS APPENDICIS.

- I. OTTO MAGNVS fundat Ecclesiam & Episcopatum Misnen-
sem, Anno Domini 943.
- II. Confirmatio JOHANNIS Papæ XIII. super fundatione Ec-
clesiæ Misnensis, facta per Imperatores OTTONES, pri-
mum & secundum.
- III. OTTO II. donat monasterio Mimelebin quadam loca & ca-
stella, juxta Orientalem partem Albis sita, anno 981.
- IV. OTTONIS III. Super monasterio Burchorft in diœcesi Mo-
nasteriensi diploma, datum anno 989.
- V. OTTONIS III. diploma super Burgwardio Bitrifi, dato Sigi-
berto Comiti, in pago Morofani. Anno 995.
- VI. OTTO III. concedit matronæ cuidam Heleinburck potesta-
tem faciendi congregationem Sanctimonialium in villa
Bisbife. 1002.
- VII. HENRICVS II. ad petitionem Arnulphi Halberstad. Episc.
tradit ad altare S. Stephani civitatem Ilfinaburg, anno
1003.
- VIII. HENRICVS II. suscipit in mundiburdium & defensionem
monasterium in Bisbife / anno 1004.
- IX. Constitutio HENRICI II. facta in Consisterio regali GOS-
LARE, anno 1025.
- X. CONRADVS Rex suscipit in mundiburdium & defensionem
monasterium in Bisbife / anno 1025.
- XI. Idem in memoriam translata sedis Episcopalis Ciza Numbur-
gum, huic Ecclesiæ curtem suam regalem Balgstad donat.
1032.
- XII. Tra-

- XII. *Translatio HENRICI super quibusdam villis in pago Wetha & Tucherin, anno 1040.*
- XIII. *Translatio HENRICI III. de decem regalibus mansis, cui-dam militi Marquardo facta. 1041.*
- XIV. *VICTOR Papa II. Ecclesiam SS. Simonis & Iude in Goslar, ab HENRICO III. fundatam, in tutelam suscipit. 1056.*
- XV. *LOTHARIUS IMP. confirmat venditionem curtis Abbenrod, in pago Hartingo, anno 1129.*
- XVI. *Idem Imp. confirmat negotiatoribus in Quitelinburgk privilegia, à decessoribus suis ipsis concessa. 1134.*
- XVII. *Fundatio Episcopatus ZVERINENSIS, facta per HENRICUM LEONEM, Bojaria & Saxonia Ducem. 1170.*
- XVIII. *Littera OTTONIS IV. Regis, continentes fines & terminos territorii divisi, ex parte fratris HENRICI Ducis. 1203.*
- XIX. *Littera HENRICI, Comitum Palatini, continentes terminos territorii divisi, ex parte OTTONIS CASARIS. 1023.*
- XX. *Imp. OTTO IV. dotat Ecclesiam B. Mariae apud Sceverlingenborg, anno 1213.*
- XXI. *OTTO, dictus PVER, proprietatem suam in Sangerlesven confert possidendam Templo Hierosolymitano. 1215.*
- XXII. *OTTO IMP. donat Ecclesiae S. Blasii in Brunswigk locum Sceverlingenborch, cum omnibus pertinentiis. 1218.*
- XXIII. *OTTO Dux de Brunswigk confirmat Ecclesiae S. Blasii bona, ab Ottone Imp. & Henrico Saxonia Duce ipsi concessa. 1223.*
- XXIV. *FRIDERICVS II. IMP. revocat & cassat, quicunque in praedictum Principum & Imperii in civitates irrepsert abusum. 1231.*
- XXV. *Eiusdem Constitutio de Officialibus Episcopatum, & bonis eorundem, sine consensu Ecclesiae & Imperii non alienandis*

- XXVI. *ALBERTVS*, Ottonis Pueri filius, dictus Magnus, inducias facit cum Johanne Episcopo Hildensemensi, 1258.
- XXVII. OTTO Alberti M. frater, Episc. Hildensemensis, abolet consuetudinem, qua Officiarii suppellectilem defuncti Episcopi sibi vendicabant, 1268.
- XXIIX. Transactio inter HENRICVM Mirabilem, & ALBERTVM Pinguem, ne alter sine alterius voluntate bona alienet. 1286.
- XXIX. ALBERTVS Pinguis, donat ANNONI Militi de Heymborch omnem proprietatem, quam habet in villa Höcherstorff. 1307.
- XXX. HENRICVS, Henrici Mirabilis F. donat monasterio Walckenrede / Okum B. Catharinæ, ac duas spinas de Corona Servatoris. 1351.
- XXXI. Pars Genealogia Ducum Brunsvicens. & Luneburg. ex fragmento quodam vetusto Chronici Brandenburgensis.

I.

OTTO MAGNUS FUN-
DAT ECCLESIAM MISNENSEM,
ANNO DOMINI 948.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, OTTO divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Quia Nos, qui quotidie multorum venerabilium virorum, Episcoporum, Abbatum, cæterorumque fidelium Christi Canonikorum & Monachorum, ad omne bonum præceptis instruimur, exemplis informamur, libenter ex abundanti rerum Nostrarum copia, ad æternam beatitudinis vitam obtinendam, & ad temporalem feliciter transigendam, Divinâ auxiliante gratiâ quod nostræ felicitati aptissimum credimus, incipere & in Domino perficere constanter elaboramus. Ergo manifestare ac notificare omnibus, tam futuris quam præsentibus, quam maxime desideramus, qualiter nos pro remedio, & perpetuâ omniû fidelium defunctorum animarum redemptione, nec

non pro Nostrâ sempiternâ salute, ac dulcissimæ
collateralis Nostræ, charissimæque sobolis nostræ,
perenni felicitate, ecclesiam in *Misnâ* Civitate
collocari & construi præcepimus. Ubi etiam roga-
tur & consilio universorum Principum Nostrorum,
in honorem Sancti Johannis Evangelistæ, sedem
Episcopalem fieri decrevimus; Cui quendam No-
stræ dilectionis intimum, nomine *Burchardum*,
electum, & ad Præfulatus dignitatem in Christo
consecratum, à Sanctæ Moguntinensis Ecclesiæ
Venerabili Archiepiscopo, nomine *Hildeberto*, in
laudem omnipotentis Domini, gloriose præfeci-
mus. Huic etiam Episcopatui, more antiquorum
Imperatorum & Regum, Nostrâ Imperiali potesta-
te terminum posuimus, ubi oritur fluvius, qui di-
citur Orientalis *Milda*; inde usque quò idem flu-
vius intrat in *Albeam*, & sic sursum & ultra pro-
vinciam *Nisizi*, ad eundem terminum sine dubiò;
nec non in alterâ parte *Luzizi* & *Sespoli*, illam vi-
delicet infra eundem terminum, & inde in aquam,
quæ dicitur *Odera*. Et sic *Odera* sursum usque ad
caput ejus. Inde quasi rectâ viâ ad caput *Albea*.
Inde deorsum in Occidentalem partem, ubi divisio
confinium duarum regionum est *Behem* & *Nisenen*,
ibidem

ibidem ultra *Albeam*, & per silvam in occidentalem partem, usque ad caput prædicti fluminis Orientalis *Milda*. Homines verò, qui infra prædictum terminum habitant, in omni fertilitate terræ, frugum & pecudum, in argento, vestimento, nec non, quod Teutonici dicunt *Ovarcapunca* & *Calunga* familiarum; Insuper totâ utilitate, & in omnibus rebus, quibus mortales utuntur diversis modis; Decimationes, quas Deo, cuncta gubernanti debent, ad Misnensem Ecclesiam primò Deo, deinde Sancto Johanni Evangelistæ, universâ dubietate procul remota, pleniter persolvant, referant & reddant.

Et si quis hoc Nostri Imperialis præcepti constitutum transgredi vel disrumpere præsumat, cum Ananiâ & Saphirâ, nec non cum Juda traditore, infernalis incendii tormentum patiatur, nec inde, nisi resipiscat, in perpetuum absolvatur. Et ut hæc Nostra concessio, in remunerationem Dei omnipotentis, firma stabilisque permaneat, hoc præceptum inde conscriptum, annulique Nostri impressione signatum, manu propriâ firmamus. Datum 3. Idus Januarii, Anno Incarnationis Domini Noningentesimo quadagesimo octavo, Indictione 8. Anno verò Magni Ottonis Imperato-

ris, in Domino feliciter regnantis, tertiò. Actum
Moguntiaë feliciter. Amen.

Signum Domini OTTONIS Magni,
& invictissimi Imperatoris.

Folcmarus Cancellarius, vice Hildeberti Archi-
Capellani, recognovi.

II.

Hæc recen-
tior manus
scripserat
in dorso li-
bræ I mem-
bræ a naci.

Confirmatio JOHANNIS Papæ
super fundatione & donatione Mo-
nasterii

S. IOHANNIS MISNÆ, per
OTTONES
majorem & minorem.

Variantes
leſt ones
ex al oMS.
addidimus.

Iohannes Episcopus servus servorum Dei. Si sem-
per sunt concedenda, quæ piis desideriis congru-
unt, quanto potissimum, quæ divini cultus præroga-
tiva noscuntur, non sunt omnino abroganda; quæ
sunt à largitoribus non solum poscenda, sed vi cari-
tatis procul dubio exigenda. Habita igitur synodo,
& multorū venerabilium patrum, coëpiscoporum
que nostrorum conventu, Romæ in Ecclesia B. Pe-
tri, principis Apostolorum, assidentibus augustissi-
mis

mis Impp. Ottonibus utrisque; anno scilicet Im-
 perii majoris sexto, minoris primo, iidem glorio-
 sissimi Impp. postularunt, à nobis, quatenus mo-
 nasterium, quod pro remedio animarum suarum
 primitus construi, & in honore B. Johannis Evan-
 gelistæ consecrari fecerunt, super ripam fluminis,
 cui nomen est Albia, in civitate Misina, ^a sita videli- ^a Misina, &
 cet in provincia, quæ dicitur Talemence, ^b cui etiam ^{scilicet deinceps.}
 monasterio virum venerabilem, nomine Burchar- ^{cep.} Dale-
 dum, honorifice præfecerunt, privilegiis Apostolicæ ^{mincia}
 sedis decoraretur; ut sub jurisdictione sanctæ Ec-
 clesiæ nostræ, cui Deo auctore præsidemus, consti-
 tutum, nullius alterius ecclesiæ ditionibus summit-
 tatur. Pro qua re piis desideriis faventes, hac no-
 stra auctoritate, id quod, exposcitur, effectui man-
 cipamus: interponentes tamen ea, quæ & ipsi Prin-
 cipes nostri ^c innumeris privilegiis cupiunt expo- ^c In nostris
 ni, & cunctis in Christo fidelibus manifesta fieri.
 More antiquorum Impp hi duo Imperatores, pa-
 ter & filius, nobis affluentes, Misnensi Episcopatu
 terminum imposuerunt, nominando fines & de-
 terminationes locorum, sicut infra ^d tenetur: Ubi ^d continetur
 caput & fons est aquæ dicitur Odera, inde quasi ^e Albiæ, &
 recta via usque ad caput Albiæ; ^e inde deorsum ^{scilicet deinceps.}
 in

f Nken.

g Defunt
hic paren-
thesi in
elusa.

b Homines
vero

i Ubercu-
offunga &
calunga,

k Misnen
tem.

in Occidentalem partem, ubi divisio duarum re-
gionum est Behem & *f* Nifinen. Ibidem ultra Al-
biam, & per silvam in Occidentalem partem, us-
que ad caput Mildæ, & sic deorsum per ambas
plagas ejusdem fluminis, usque dum Milda intrat
in Albiam, *g* (Nec non ob hoc diximus in Occi-
dentali plaga, quia multæ villæ pertinent ad Orien-
tales urbes infra eundem terminum) & sic sursum
& ultra provinciam Nizizi, ad ipsum terminum
sine dubio: nec non in altera parte Luzici, & Selpoli,
& sic usque ad civitatem Sulpize, illam videlicet
infra eundem terminum, & inde in aquam, quæ di-
citur Odera, & sic Odera sursum, usque ad caput
ejus. *b* Omnes vero, quemadmodum hi præsen-
tes Imperatores, statuisse fatentur, qui infra istum
terminum habitant, in omni fertilitate terræ, fru-
gum & pecudum, in argento & vestimento, nec non
quod Teutonici dicunt *i* Ubercota & Talunga,
familiarum insuper tota utilitate, & in omnibus
rebus, quibus mortales utuntur, in diversis modis
decimationes, quas Deo cuncta gubernanti debent,
ad *k* Misnensem Ecclesiam primo Deo, deinde S.
Johanni Evangelistæ, universa dubietate procul
remota, persolvant, referant & reddant. (Testan-
tur

tur etiam iidem præfentes nobilissimi Imperatores, quasdam res sui juris ac proprietatis eidem sanctæ Misinensi Ecclesiæ, cui venerabilis Episcopus Burchardus præesse dinoscitur, pro remedio animarum suarum in proprium dedisse: hoc est, tributorum suorum in quinque regionibus partes decimas, in Talemence, in NisainMilczsane, inLuzice, in Diedesa: ut antea, quam Comes earundem regionum partem sibi ab ipsis concessam auferat atq; distribuatur, decimas per totum ac per integrū, jam dictæ sanctæ Dei Ecclesiæ persolvat, id est, in melle, crusina, solutione argenti, mancipiis, vestimentis, porcis, frumentis & in omnibus rebus, quæ ad fiscum prædictorum Impp. pertinere videntur sanctæ Misinensi Ecclesiæ, nec non S. Johanni Evangelistæ, sui juris theloneum, à civitate, quæ dicitur Belegora, usque ad ejusdem Misinensis Ecclesiæ portum, sursum: indeque denuo per ambas plagas præfati fluminis Albiæ deorsum, sicque infra præfinitum terminum, ubicunque manus negotiatorum ultra Albiam huc illucque sese diverterit, ex integro & absque ulla contradictione, eidem prænominate sedi Misinensi, persolvi & tradi perenniter constituisse.

Defuncti *
sequeantia,
parentibus
inclusa, in
MSto alio
telio.

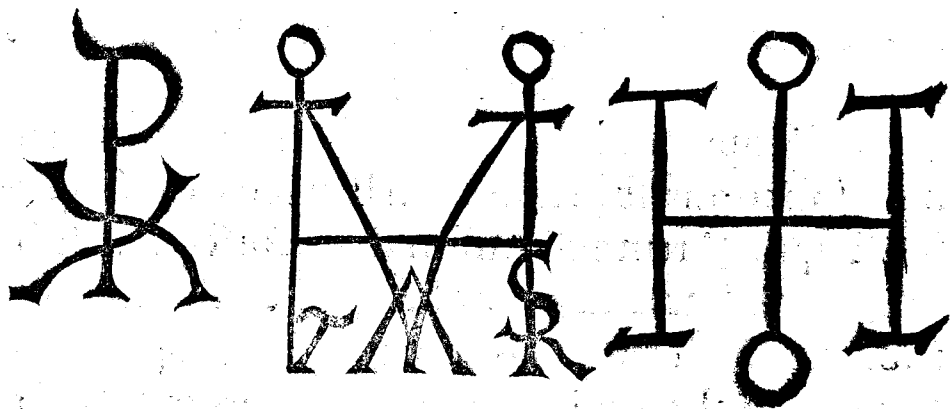
stituisse.) Et ideo in Christo sanximus, firmiterque concessimus, ut nullus Metropolitanus, nullus Episcopus, nulla etiam magna vel parva alterius ordinis & gradus persona, præter sedis Apostolicæ antistitem, infra terminos Misinensis, Ecclesiæ, cui venerabilis Episcopus Burchardus præesse dinoscitur, quenquam ordinare, dijudicare, excommunicare, vel aliquid temere exercere, ullo modo præsumat. Statuentes etiam Apostolica censura, sub divini iudicii obtestatione, & validis atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus Imperator posthac, aut rex nullus, sive quispiam alius, cujuscunque sit dignitatis potestate præditus, ejusdem ecclesiæ causis præsumat incumbere, vel minimum quiddam ex his, quæ ad illud Monasterium S. Johannis pertinere videntur, cui Burchardus Episcopus præsidet, aut sibi temere vindicare, aut alicui magnæ parvæque personæ pro beneficio dare, aut quo quolibet modo inde auferre, vel alienare audeat. Promulgamus etiam, & hoc auctoritate B. Petri Apostolorum Principis, coram Deo, & terribili ejus futuro examine per hujus nostri privilegii atque constituti vim interminamus,

minamus, ne quis mortalium sibi licere existimet, aliquid ex possessionibus Misinensis Ecclesiæ, tam ex his, quæ antehac à gloriosissimis Imperatoribus Ottone, & ejus æquivoco filio, vel à cæteris Christianis, eidem sancto loco oblata atq; collata sunt, quæque postmodum sunt conferenda, ut profecto juxta id, quod subjectum est, idem venerabilis locus Apostolico hoc privilegio inconcusso donatus permaneat. Si quis autem, quod minime optamus, nefaria auctoritate hæc, quæ à nobis ad laudem Dei pro stabilitate sæpediti monasterii statuta sunt, refragare præsumserit, nostrique præcepti transgressor extiterit, sciat se anathematis vinculo innodatum, & cum diabolo atque Juda, traditore Domini nostri Jesu Christi, æterni incendii supplicio deputatum. At vero qui pio intuitu hujus Apostolici constituti observator extiterit, benedictionis gratiam à misericordissimo Domino Deo multipliciter consequatur, & vitæ æternæ particeps effici mereatur. Scriptum per manus Stephani, Scrinarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Decembri, Indictione undecima. Signum Domini Ottonis Magni, Imperatoris Augusti.

Signum Domini Ottonis minoris, Imp. Augu-
 sti. Petrus Ravennensis Ecclesiæ Archiepisco-
 pus subscripsit. Rodaldus Patriarcha Aquilejen-
 sis subscripsit. Sigolfus Episcopus S. Placentinæ
 Ecclesiæ consensi & subscripsi. Udalricus Episc.
 S. Pergamensis Ecclesiæ consensi & subscripsi. Sig-
 go Pledensis Ecclesiæ Episcopus, consensi & sub-
 scripsi. Benedictus Episcopus S. Fulinensis Ec-
 clesiæ consensi & SS. Johannes Episcopus S. Nor-
 mienſis Ecclesiæ subscripsit. Johannes Episco-
 pus S. Galliensis Ecclesiæ subscripsit. Johannes
 Armenſis. Episcopus S. Arinensis Ecclesiæ interfuit &
 subscripsit. Humbertus Episcopus S. Laviensis
 Ecclesiæ, consensi & subscripsi. Gerhardus Epi-
 scopus Faventinæ Ecclesiæ consensi & subscripsi.
 Aufredus Episcopus Verdecensis Ecclesiæ con-
 senci & subscripsi. Zenobius Episcopus Fesola-
 næ Ecclesiæ, consensi & subscripsi. Gaidolfus
 Gardulfus. Episcopus Firminæ Ecclesiæ, consensi & subscri-
 psi. Ego Petrus, Episcopus Kamerinæ Eccle-
 siæ, ibi fui & subscripsi. Eberhardus Episcopus
 Aretinæ Ecclesiæ, consensi & subscripsi. Stepha-
 Narinenſis. nus Episcopus Narnienſis Ecclesiæ, consensi &
 Caſtrenſis. subscripsi. Gislebertus Episcopus Caſtrenſis
 Eccle-

Ecclesiæ, consensi & subscripsi. Alberinus Episcopus Ausculanus subscripsi. Antonius, Brixinensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi. Diodericus Dietericus Mendensis Mentensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi. Lanvvardus Mindensis Episcopus subscripsi. Hucbertus Episcopus subscripsi. Luzo Episcopus Cremonensis subscripsi. Lize Johannes Episcopus Turdonensis subscripsi. Adelbertus Episcopus subscripsi. Otger Episcopus subscripsi. Sichelinus Florentinus Episcopus subscripsi. Sigishelmus. Albericus Episcopus subscripsi. Artingo Ausinianæ Episcopus subscripsi. Astingo Ausinianensis. Luzyno Lucanensis Infino Laucanensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. Ertemarius Ancias Episcopus subscripsi. Termensis Julianus Episcopus Nucerinus subscripsi. Stephanus Cerviæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. Atto, Senegaliæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. Spoletinus Dufianæ. Lupus Spoltrinus Episcopus subscripsi. Lyndo Clusianæ Ecclesiæ Episcopus subscripsit. Guidonis. Data III. Non. Januarii, per manus Widonis Episcopi Sanctæ Silvæ Candidæ Ecclesiæ, & Bibliothecarii Sanctæ sedis Apostolicæ. Anno Deo propitio, Pontificatus Domini Johannis summi Pontificis, & universalis tertii decimi Papæ, in sacratissima sede B. Petri Apostoli ter-

tio, Imperantibus Dominis piissimis Augustis
 Ottone & ejus æquivoco filio, à Deo coronatis
 magnis Imperatoribus. Anno Majoris Imperii
 sexto, & Minoris primo, in mense Januario, In-
 dictione supra dicta undecima.

III.

OTTO II. IMP. DONAT MO-
 NASTERII Symlebin quædam loca &
 castella, juxta Orientalem partem Albis flu-
 minis sita, anno 981.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis. OT-
 TO, divina favente clementia Imperator Au-
 gustus. Noverit omnium fidelium Nostrorum,
 tam

tam præsentium quam futurorum cautela, qualiter nos, interventu & petitione conſectalis Noſtræ THEOPHANIÆ, Co-Imperatricis Auguſtæ, pro remedio animæ Noſtræ, quin & ejusdem conſectalis Noſtræ prænuncupatæ, nec non & pro ſalvatione animæ genitoris Noſtri commoti, videlicet Co-Imperatoris Auguſti, Noſtræ proprietatis loca quædam & caſtella, in partibus Slavoniæ, *Elſint / Domuſi / & Ewecie* dicta, in pago *Scitici* nuncupato, in Comitatu *Geronis* Comitis, juxta Orientalem partem Albis fluminis ſita, ad quendam locum *Wymeleibin* dictum, in honorem S. Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ, cum Monachis, ſub monaſtica inſtitutione & regula degentibus, à Nobis, Noſtraque conſectali THEOPHANIA, ſpeciali devotione & ſumtu inceptum & conſtructum, ubi idem jam præſatus genitor Noſter diem ſortitus eſt ultimum, cum Burgvvardis & omnibus utenſilibus, illuc rite pertinentibus, in perpetuum tradidimus, in mancipiis utriusque ſexus, ædificiis, terris, cultis & incultis, areis, nemoribus, ſilvis, venationibus, aquis aquarumve ductibus, molendinis, piſcationibus, pratis, paſcuis,

campis, viis & inviis, exitibus & redditibus, qua-
 sitis & inquirendis, & utilitatibus, quæ adhuc
 dici aliquo modo aut nominari possunt. Eavi-
 delictet ratione, ut Abbas cum Monachis in præ-
 dicto loco *Wymeleibin* Deo famulantibus, li-
 beram inde teneat potestatem, tenendi, com-
 mutandi, seu ad eorum necessaria, prout iis vi-
 sum fuit, constituendi atque disponendi. Et ut
 hæc traditionis Nostræ donativa, per tempora
 succedentia, à nullo unquam divelli vel inquie-
 tari possit, hoc Nostræ Majestatis præceptum in-
 de conscribi, manuque propria subrus notatum,
 sigilli insuper Nostri impressione jussimus sigil-
 lari. Data xii. Kal. Augusti, anno Dominicæ
 incarnationis DCCCC LXXI. Indictionis
 viii. anno vero Regni *secundi Ottonis* xxi. Im-
 perii xiv. Actum *Walabusen*.

Signum Domini OTTONIS, invictissimi
 Imperatoris Augusti.

Hildebrandus Episcopus & Cancellarius, ad vicem
Villegisi ArchiCapellani notavi.

IV. OT.

IV.

OTTONIS III. super Monasterio Burchorſt, in diœceſi Monafterienſi, Diploma,
datum anno 989.

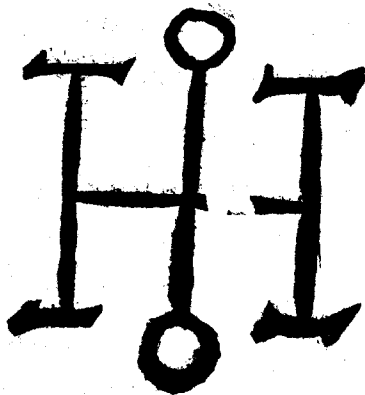
IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis,
Otto divina favente clementia Rex, omnibus
fidelibus noſtris, præſentibus ſcilicet atque futu-
ris, notum eſſe volumus, quomodo quædam no-
bilis matrona, *Berchta* nominata, in quodam
coenobio *Burchurſt* dicto, à fundamento conce-
pit ædificare eccleſiam, in honore ſancti *Nicô-
medis* martyris conſecratam, & illic omnia præ-
dia ſua ſibi juſte in hæreditate cum conſenſu &
approbatione cohæredum ſuorum condonavit.
Pro rei tamen firmitate præfatam eccleſiam, cum
omnibus appendiciis ſuis, ne ab invidis avelli
aliquid inde poſſit, in juſ & tuitionem bonæ me-
moræ avi noſtri, *Ottonis* Imperatoris videlicet
Auguſti, tradidit, deprecans illius gratiam, ut
dicta eccleſia, & omnia illuc ab ea tradita, in
mundiburdium ſanctæ Magdeburgenſis eccle-
ſiæ, per ejus præceptionem & privilegium do-
naretur. Ille autem ejus votum benignè ſuſci-
piens,

piens, eandem ecclesiam, cum omnibus illuc traditis vel donandis, Magdeburgensi ecclesie sui præcepti auctoritate subjugavit & confirmavit, ea scilicet ratione, ut sub ejus patrocinio perpetim consistat: Et Archiepiscopus Parthenopolitanus, quando opus venerit, Abbatissam & Advocatum ibi constituat, atque à præfato monasterio census decem solidorum, sicut eadem matrona statuit, ac fieri rogavit, propter subjectionem ad suam ecclesiam, quotannis persolvatur. Sed cum post mortem supradictæ *Berchæ*, inter filiam ejus *Berehteydam*, & fidelem nostrum *Gisalbarium*, prælibatæ urbis Parthenopolitanæ secundum Archiepiscopum, altercatio quædam magna oboriretur de prædiis, quæ ipsa Ecclesie à se constructæ tradidit, eo usque excrevit eadem contentio, quod finiri non potuit, nisi in nostra præsentia. Nos autem fidelium nostrorum, *Willigisi* videlicet Maguntini Archiepiscopi, & *Ketharii Padebrunnensis* Episcopi, pium consilium, aliorumque quàm plurimas rectas suasiones sequentes, ut lis oborta dissolveretur, & Dei servitium non deficeret, in præfato monasterio, nostra regia potestate, fecimus inter eos reconciliationem utrimque comprobatam, ita ut Archiepiscopus

piscopus jam dictus *Gisallarius*, ob nostrum votum & jussum comprobaret, quod eadem *Berchteyda* à manu Advocati ejus *Wigmanni*, pro reconciliatione susciperet omnem hæreditatem sui patris *Lutberti*, in sua vestitura semper tenendam: Et è contra, ut sanctimoniales præscripti Monasterii, ad Dei servitutem præbendas deinceps habeant per suam manum, ipsâ filiis ejus *Bernhardo* & *Turingo* consentientibus, pro nostro voto & jussu, in Ecclesiæ jus ad integrum dimitteret, ac redderet cunctam proprietatem vitrici ejus *Bernhardi*, perpetualiter ibi tenendam, excepto uno loco, qui dicitur *Curnii*, quem ipsa concedente Archiepiscopo & ejus Advocato jam dicto *Wigmanno*, cum decem mansis & familiis, pro stabilitate reconciliationis, semper possidendam accepit. Hac itaque reconciliatione utrimque comprobata, & facta, ipsius & filiorum ejus rogatu, atque prædictis fidelibus nostris *Willigiso* Archiepiscopo, & *Rethario* Episcopo, cæterisque per plurimis intercedentibus, quæ in Ecclesiæ jus pro reconciliatione dereliquit, nos noviter nostra autoritate ad eandem ecclesiam donavimus. Et ne inde ab aliqua persona invida, quod à nobis illuc donatum est, seu ab aliis traditum sive donatum

unquam divelli possit, hac nostra præceptione confirmavimus, & insuper nostro regio jussu omnino interdiciamus, ut nullus Dux vel Comes, aut regius exactor, seu alia quælibet judiciaria persona, magna sive parva, in agendis rebus ipsius Ecclesiæ, aut prædiis illuc traditis, aliquam dehinc potestatem exerceat, nisi solummodo potestativus Advocatus, ab Archiepiscopo Magdeburgensi super idem monasterium constitutus. Et ut hæc nostræ donationis traditio & confirmatio, præsentī ac futuro tempore firma stabilisque permaneat, hoc præceptum inde conscriptum, sigilli nostri impressione signari jussimus, manuque propria, ut infra videtur, corroboravimus.

SIGNVM DOMINI OTTONIS GLO-
RIOSISSIMI REGIS.

Hildibaldus Episcopus & Cancellarius, vice *Willigisi*
Archicapellani, recognovi

L. S.

Data v. Idus Februarii, anno Dominicæ incarnationis
DCCCC°. & LXXX°. VIII°. Indictione II. Anno
autem tertii *Otonis* regnantis sexto. Actum *Arvite*
feliciter, Amen.

V.

OTTONIS III. Diploma, super Bitrifi Burg-
vvardio, dato Sigiberto Comiti per præfatum
Regem, anno 995.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Otto
divina favente clementia rex. Noverit omnium
fidelium nostrorum, tam futurorum, quàm præ-
sentium industria, qualiter nos ob interventum &
petitionem fidelium nostrorum, *Willigisi* videlicet,
Moguntinæ sedis venerabilis Archiepiscopi, nec
non & *Gisalharii* honorandi Archipræsulis, ac *Bern-*
hardi Ducis, cuidam fideli nostro, *Sigeberto* Comiti,
de nostra proprietate dedimus quendam Burguar-
dium, *Bitrifi* nomine, in pago *Morasani* vo-
ceto,

eato, ac in ipsius Comitatu jacentem, atque eundem burgvardium, cum suis omnibus utensilibus, hoc est areis, ædificiis, mancipiis utriusque sexus, terris cultis & incultis, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, venationibus, aquis, aquarumve decursibus, piscationibus, molendinis, viis & inviis, exitibus, quæsitis & inquirendis, cunctisque aliis appendiciis, quæ adhuc dici, inveniri aut nominari possunt, ei in proprium tradidimus, exceptis hiis, quæ pro nostræ remedio animæ, scilicet villis, ad Monasterium *Mimileve* vocatum, commodavimus; & una villa, quam fidei nostro *Diosoni* donavimus, & tribus mansis, *Luttago* Marascalco nostro à nobis antea donatis: Ea videlicet ratione, ut prædictus Comes *Sigibertus*, de præfato Burguardio sibi à nobis tradito, liberam dehinc faciendi quid velit potestatem habeat, sive eum tradere, vel commutare aut vendere, seu magis sibi retinere voluerit. Et ut nostra hæc regalis traditio præsentis ac futuro tempore firma & inconvulsa permaneat, hoc præceptum inde conscriptum sigillo nostro signare jussimus, manuque propriâ, ut infra videtur, corroboravimus. Signum Domini *Ottonis*, gloriosissimi & invictissimi regis. *Hildebaldus* Episcopus

pus & Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi recognovi.

Data vii. Kal. Novembr. Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXCV°. Indictione viii. Anno autem tertii Ottonis regnantis. xii. Actum Sceninge feliciter Amen.

VI.

OTTO III. IMP. CONCEDIT
Matronæ cuidam HELEMBURG potestatem
faciendi congregationem Sanctimonialium
in villa Visbick, anno 1002.

IN nomine omnipotentis Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi; Otto divina favente clementia, rex. Notum sit omnibus fidelibus nostris tam presentibus, quam absentibus, nos tradidisse, cuidam venerandæ Matronæ, nomine *Helemburk* prædium, quod nos habuimus in villa, quæ dicitur *Visbiki*, jure hereditario, & in aliis locis, quorum nomina hic subter collecta sunt: Itaque eadem venerabilis præscripta *Helemburk* postea adiit nostram serenitatem, rogans, quatenus concederemus sibi, ut congregationem sanctimonialium faceret congregari in an-

cedita villa *Visbike* : hanc ipsam petitionem concessimus in nomine Domini nostri Jesu Christi, & pro amore Sanctæ Mariæ, omniumque Sanctorum, pro remedioque animarum *Ruperti* Domini sui, & *Richardi* & *Alfelebe* filii sui, nec non & aliorum suorum proximorum. Hanc etiam illis concedimus potestatem, ut habeant, seu inter se, sive aliunde, Abbatissam eligendi liberam ac propriam facultatem, ac nulli seculari dominio sint subjectæ, excepto nostro, quantum Advocatus ac Defensor Deo annuente esse volumus. Percipientes & jubemus, ut nullus iudex publicus, neque quilibet ex iudicis potestate, homines prædictæ ecclesiæ, liberos seu Colonos, litos aut servos, in aliquo negotio injuste distringere præsumat, nisi tantum advocatus loci illius. Hæc sunt prædia, quæ pertinent ad supradictam Ecclesiam *Visbike*. In illo loco sex mansi pleni; Insuper etiam in his locis ita nominatis *Unendredesa*, id est, vulgariter *Unighaldeshusen*, Tres mansi, *Weneshusen*, unus mansus *Gaddeshusen*/ unus mansus in *Wadenhusen*, unus mansus *Takenhusen*, & duo mansi, & in alijs locis, ad ministerium Ecclesiæ *Visbike*, viginti novem mansi. In pago *Tilithi*, In Comitatu *Helimanni* Comitum, iterum.

iterumque in pago *Merstem*, in Comitatu ejusdem Comitis, octo mansi, & in pago *Laginga* sex mansi, in Comitatu *Bodican*, & in pago *Westfalia*, in Comitatu *Henrici* Comitis, decem & octo mansi, & in Comitatu *Huoduersen* sex mansi, & in villa, quæ vocatur *Pannesberge*, duo mansi, *Frahtthorpe* unus mansus, in *Amon* tres mansi, & in Comitatu *Unehardi* Curthen, nomine *Tultberg* quinq; mansi.

Datum quarto Idus Januarii, Anno Dominicæ incarnationis M II. Regnante pio rege Ottone, anno vigesimo. Actum *Brugthem*, feliciter in Domino.

VII.

HENRICVS II. AD PETITIONEM ARNVLPHI, HALBERSTADENSIS EPISCOPI,

tradit ad altare S. Stephani civitatem ILSI-
NABVRG. Anno 1003.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, *Henricus* Divina clementiâ Rex. Si rationabiles fidelium petitiones (quæ nobis ad incrementum Divini servitii ingeruntur) ad effectum perducimus, æternæ retributionis in cœlum meritum, & præsentis obsequii in cœlo lucrû, nobis inde comparari, li-
quido

quido confidimus. Proinde notum sit omnibus fidelibus nostris, præsentibus scilicet & futuris, qualiter nos per interventum familiarium nostrorum, *Bernhardi* videlicet Ducis, *Henriciq;* Comitis, & *Burchardi* Comitis Palatini, piæ petitioni venerabilis viri *Harnulphi*, Halberstadenſis Eccleſiæ Episcopii, assensum præbentes, ad altare S. Stephani Protomartyris partem quandam de prædio nostri juris, per hoc regale præceptum, stabili perenniter dono tradidimus, id est, quicquid in civitate *Ilſinaburg* (quæ sita est in pago *Hardegowe* & in Comitatu *Riechperti*) nostro tempore regali pertinet potestati, intra muros vel extra, cum omnibus appendiciis, possessionibus & utilitatibus, eidem prædio iuste & legaliter pertinentibus, mobilibus & immobilibus, servis & ancillis, arcis, ædificiis, terris cultis & incultis, pratis, pascuis, sive compascuis, sylvis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, viis & inviis, exitibus & ređitibus, quæſitis & inquirendis, ac cæteris (quæ quomodolibet modo rite vocari aut inveniri possunt) utilitatibus & pertinentiis: Eo scilicet tenore, quatenus præfatus Episcopus *Arnulphus*, sui que in perpetuum successores, liberam deinceps habeant potestatem, quicquid

quid sibi in usus suos, & prædictæ Ecclesiæ, libere faciendi, omnium personarum contradictione remota. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis & inconvulsa permaneat, hanc nostri præcepti paginam inde conscriptam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione insigniri iussimus.

Signum Domini
Henrici, Regis invictissimi

Engelbertus Cancellarius vice Willigis
Archicancellarii recognovi

Data 17. Cal. Maji, Anno Dominicæ incarnationis millesimo tertio, indictione prima, Anno vero Domini *Henrici* Regis primo, Actum *Altstade*.

IIX.

HENRICVS IMP. SVSCIPIT IN
Mundiburdium & defensionem Monasterium
in Visbike. anno 1004.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, **HENRICUS** Divina favente clementia Rex. Notum sit omnibus fidelibus, tam præsentibus quam & futuris,

Dd

turis,

turis, qualiter per interventum Dilectissimæ conjugis nostræ, CUNIGUNDÆ videlicet Regina, quoddam monasterium in villa, quæ dicitur *Visbike*, constructum, Canoniarum sanctimonialium congregatione, à Venerabili matrona, nomine *HelmburgHa*, quondam institutum, ubi nunc temporis religiosi nominis Abbatissa *Alfheid* præesse videtur, in nostrum Mundiburdium & Defensionem, cum omnibus ibidem collatis aut conferendis, per hanc regiam auctoritatem recepimus. Præcipientes ergo jubemus, ut nullus iudex publicus, neque aliquis ex judiciaria potestate, Homines prædictæ ecclesiæ, Liberos seu colonos, lites aut servos vendere, aut aliquo injusto negotio distringere præsumat. Præsertim concedimus insigni potestate regali, ut habeant Sanctimoniales illam liberam potestatem, per successiones temporum, inter se, sive aliunde, Abbatissam eligendi, nullius seculari dominio subiectæ, excepto nostro, qui earum Defensor, Deo annuente, esse volumus. Sit & in potestate ejusdem loci Abbatissæ, unâ cum congregatione illi subiecta, hæc stabilis & inconvulsa libertas, quatenus Advocatum eligant, qui

qui Homines Ecclesiæ distringat, si redditus sui juris experti fecerunt rebelles. Et ut hæc nostra confirmatio permaneat; Hanc nostri præcepti paginam inde conscriptam manu propria roborantes, insigniri iussimus. Data XIII. Kalendas Augusti, Anno Millesimo quarto incarnationis Dominicæ, Indictione prima, Domini Henrici Secundi Regni tertio. Actum in villa Osen; In Dei nomine feliciter. Amen.

IX.

CONSTITVTIO HENRICI IMP. II.

facta in Consistorio regali GOSLARE,

anno 1025.

ARchitecti Catholicæ doctrinæ, quæ sectanda forent, fidei quasi fundamenta locantes, hoc evidenter noscuntur probasse, siue gregatim seu separatim, ut gloriemur in laude Christi. Ergo anno MXXV. in consistorio, regali GOSLARE præminente, in Ecclesiæ scilicet australi, lateri eodem adhærente, collecta fidelium condonatione, propositum est tractandum quodque utilitatis salutare. Cujus con-

ventus primatui **HENRICUS**, qui tunc temporis reipublicæ monarchiam strenue gubernabat, assederat, & constipatione Episcoporum, Geronis videlicet Parthenopolitani Archiepiscopi, & Unovvani Bremensis Archiepiscopi, Arnolfi quoque Halverstedensis, & Bennonis Slavenfis, Thioderici Mindensis & Thioderici Mimigardivordensis, & Ekkihardi Slesvigenfis Episcopi circumfultus undique, fasque nefasque æqua trutinationis lance pensabat. E quibus vero, inter quæstiones, citra ultraque habitas. **BERNWARDUS** sanctæ Hildinshemensis Ecclesiæ piæ memoriæ antistes, quem tanti negotii principatus attinebat, cujusdam ambiguitatis indaginem investigabat. Quippe, cum quilibet Episcopus vel cujusvis dignitatis quisquam, proprietatis suæ aliquem ad sacerdotalem provehens gradum, suæ potestatis juxta collibitum esse promiserit, insuperque sui juris seu alieni sibi Ecclesiam elementi benignitate adquisierit, sed is succedentibus prosperis, altioris meriti elatione, sese super verticem extulerit, donumque divinitus collatum in turpe converterit emolumentum, adeo ut nobilitate generis

fug-

succensus, quandam in matrimonium usurpaverit liberam, eo tenore, ut prolem ex eadem derivatam, quoquo modo ab alienet servitio ejus, ejus ipse suberat dominio; quid potissimum exinde concors illorum fieri decrevisset assensio. His ita prælibatis, procerum unusquisque, pro industriæ suæ æstimatione hujus rei propositum longa alternabat deliberatione. Sed tandem hujus hæitationis anfractus Imperatore anticipante, omnis illius concionis confessus in suffragium hujusmodi assurgit, acclamantque cuncti, legitime oportere, tam ipsam, quam ejus posteritatem, eodem, quo & ipse, servitutis jugo succumbere. Addunt nihilominus præsentis pactionis decretum, Romani imperii majestate sancitum, nullo penitus in perpetuo jure solvendum, maxime, cum in beneplacito universalis Papæ prospectum vegetet sanctæ Ecclesiæ.

CONRADVS REX SVSCIPIT

in Mundiburdium & defensionem Monasterium in Visbike, anno 1025.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, **CONRADUS** Divina favente clementia Rex. Notum sit omnibus fidelibus nostris, tam præsentibus quam futuris, Qualiter quædam venerabilis Abbatisa, nomine *Abig*, Antecessorum nostrorum, Regum scilicet vel Imperatorum scripta, suæ Ecclesiæ, quæ est in *Visbike* collocata, tradita, in nostram præsentiam contulit, eademque ex nostra regali potestate confirmari ac corroborari quam humilime rogavit. Cujus petitioni non immerito assensum præbentes, ob amorem Dei, nostræque remedium animæ scilicet, & per interventum *Sigesberti*, Sanctæ Mindensis Ecclesiæ reverendi præsulis, nec non *Bernhardi* Decani Ecclesiæ, & nostrorum fidelium, jam dictam Abbatisam, una cum congregatione sibi subiecta, omnibusque illuc rite pertinentibus, in nostrum Mundiburdium & Defensionem ex integro suscepimus. Præcipientes igitur

tur jubemus, ut nullus judex publicus, neque aliquis ex judiciaria potestate, Homines prædictæ Ecclesiæ, liberos seu colonos, litos, aut servos, in aliquo negotio nunc distringere præsumat, nisi tantum Advocatus loci illius, habeantque sanctimoniales illæ liberam potestatem per successionem temporis inter se, sive aliunde, Abbatissam eligendi, nulliusq; seculari Dominio sint subjectæ, excepto nostro, qui earum Defensor, Deo annuente, esse volumus. Hæc sunt prædia, quæ pertinent ad supradictam Ecclesiam Visbiki. In illo loco sex mansi pleni: insuper in his locis ita nominatis, *Unendredesa*, id est, *Vnigbalteshusun*, quatuor mansi; *Benneshusun*, unus mansus; *Haddeshusun*; unus mansus; *Trakanhusun* duo mansi; Et in aliis locis ad ministerium Ecclesiæ *Visbiki* viginti novem mansi in pago *Tilitthi*, in Comitatu *Hirimanni* Comititis; iterumque in pago *Merstem*, in Comitatu ejusdem Comititis, octo mansi; & in pago *Lagunga* sex mansi, in Comitatu *Bodican*, in pago *Westfala*, in Comitatu *Henrici* Comititis decem & octo mansi; Et in Comitatu *Hroduverkesen* sex mansi; & in villa, quæ vocatur *Hramnesberg*, duo mansi; *Frattherpe* unus mansus

mansus, in *Amon* quatuor mansi, & in Comitatu *Virinhardi* curthem, nomine *Thultbergh*, quinque mansi, in *Tundern* sex mansi, in *Hartungehuson* villa integra. Et ut hæc nostra confirmatio stabilis & inconvulsa permaneat, hanc nostri præcepti paginam inde conscriptam manu propria roborari, & sigilli nostri impressione insigniri iussimus. Datum decima octava Januarii, Indictione octava, Anno Dominicæ incarnationis Millesimo vigesimo quinto, Anno autem Domini *Conradi* secundi regis, A&um *Corbeja*.

XI.

CONRADVS IMP.

IN MEMORIAM TRANSLATIONIS SEDIS
EPISCOPALIS, CIZA NVMBVRGVM FACTÆ,

Numburgensi Ecclesiæ curtem suam regalem

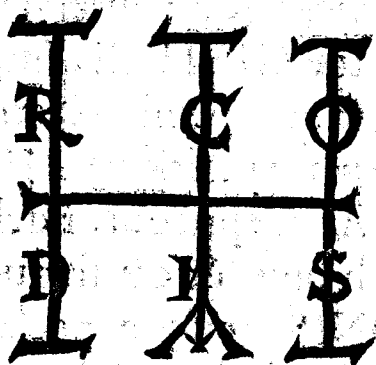
Balgstädt/ in Thuringia prope Numburgum sitam, donat, 1032.

IN nomine Sanctæ & individue Trinitatis
Conradus, divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Cum credamus & certe sciamus, nos omnibus Ecclesiis ex indita nobis

nobis Dei misericordia debitorès, iis maxime succurrendum esse non dubitamus, quæ nostris antecessoribus inchoatæ, nutantes & pauperrimæ, vix ad tempora nostra duraverunt. Quarum nimirum necessitati condolentes, & Dei nutu consulere cupientes, Episcopatum in Citicensi loco, à Venerabili progenitore nostro OTTONE constructum, ad NUWENBURG, propter pacis firmitatem, & Religionis augmentum, transtulimus & immutavimus, in memoriam scilicet OTTONIS, quin & Domini nostri HENRICI Imperatoris, hoc facientes, & spem requietionis eorum in hac re proculdubio considerantes. Proinde omnibus Christi Nostrique fidelibus notum esse volumus, qualiter nos ob minime denegandum interventum dilectissimæ conjugis nostræ GISILÆ, Imperatricis Augustæ, amantissimæque prolis Nostre HENRICI Regis, nec non ob piam petitionem HUNFRIDI Magdeburgensis Archiepiscopi, fidelisque nostri EKKARDI Marchionis, & ob frequens servitium cari nostri KALONIS, Episcopi Ecclesiæ S. Petri in Nuwenburg / (cui ipse præsidet) Balgstädt / Nostram regalem cortem, in pago Thuringiæ, in Comitatu MADELGOHONIS sitam, cum

omnibus attinentiis, sylvis, cultis & incultis, agris, pascuis, campis, aquis, aquarumve decursionibus, mancipiis, exitibus & redditibus, venationibus, quæsitis & inquirendis, seu cum omni utilitate, quæ nominari vel scribi potest, in proprium tradidimus: Ea videlicet ratione, ut ipse sui que successores, de eadem corte in his omnibus, quæ ad ejusdem Ecclesiæ pertineant utilitatem, liberam potestatem habeant faciendi. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis & inconvulsa omni permaneat ævo, hanc paginem inde conscriptam manu propria corroborantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri. *In sigillo CONRADVS in sella cum pomo & corona Imperiali sedens conspicitur.*

Signum Domini
CONRADI

Romanorum Imperatoris invictissimi.

Burchardus Cancellarius, vice Burchardi Archicancellarii recognovi.

Data

Data XVI. Kal. Januarii, Indictione XV. Anno Dominicæ Incarnationis Millesimo XXX. secundo: anno autem Domini CONRADI regnantis IX. Imperantis V. Actum QVETLINBURGI feliciter. Amen.

XII.

TRADITIO

HENRICI III. ROMANORUM REGIS

super quibusdam villis in pago WETHA

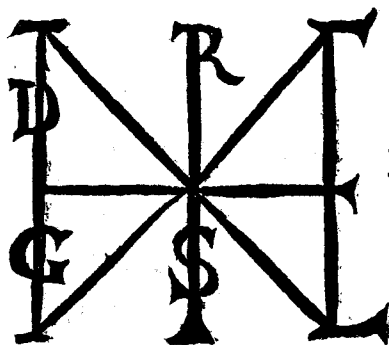
& TUCHERIN. 1040.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis HEINRICUS, Divina favente clementia Rex, Omnibus Sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque fidelibus, tam præsentibus quam & futuris, notum fieri volumus: Qualiter nos pro remedio animæ nostræ, genitorisque nostri CHUONRADI, sive etiam beatissimæ memoriæ conjugis nostræ CHUNIGUNDÆ, per nostram præceptalem auctoritatem, donamus, tradimus, nec non concedimus, Sacrosanctæ Nyobergenſi Ecclesiæ, in honorem beatorum Apostolorum Petri & Pauli constructæ, quicquid per beneficium *Sememiz* tenuit vel habere visus fuit in pago, qui dicitur *Weita*, & in pago similiter qui vocatur

Tucherin; nominative scil. villam quæ *Batici* nominatur, & *Bucinawiz*, *Grodzane*, *Gostici* atque *Grozlino*, cum omnibus pertinentiis, appenditiis & utilitatibus suis, videlicet cum terris cultis & incultis, herbis, pratis, sylvis, pascuis, venationibus, aquis, aquarumve decursibus, molendinis, piscationibus five etiam utriusque sexus familiis, aldionibus vel Smurdis, ea videlicet ratione, ut tam Episcopus **KADELOHUS**, qui modo ibi præesse cognoscitur, quam alii sui successores, habeant, teneant, firmiterque possideant, atque in usum Ecclesiæ, prout sibi libitum fuerit, ordinent vel disponant, omnium hominum contradictione vel molestatione remota. Si quis autem huic Nostræ traditioni obviare præsumferit, C. libras puri auri se compositurum cognoscat, medietatem Kameræ Nostræ, alteramque medietatem prædicto **KADELOHO**, suisque successoribus. Quod ut verius credatur, atque diligentius ab omnibus observetur, hanc paginam inde conscriptam, sigilli nostri impressione iussimus inferius insigniri, manu propria confirmantes.

Signum

Signum Domini
Henrici III. glo-

riosissimi atque in-
victissimi Regis.

In sigillo sedet Rex in sella, dextra sceptrum cum
insidente ave, sinistra vero pomum Imperiale
tenens.

Eppo Cancellarius, vice Bardonis Archi-Can-
cellarii recognovi.

Datum XII. Kal. Augusti, Indict. VIII. Anno Dominicæ
Incarnationis MXL. Anno vero ordinationis Domi-
ni HENRICI tertii XIII. regnantis secundo. Actum
GOSLARIÆ feliciter, Amen.

XIII.

TRADITIO REGIS HENRICI III. DE DECEM MANSIS, CVIDAM MILITI MARCWARDO FACTA. 1041.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis HEN-
RICVS Divina favente clementia Rex. Uniuscu-
jusq; potestatis dominus, Deum sibi satis propitium,

Ec 3

&

& ab eo se clementer exaudiri facit, si fideles suos, unde ipsi eum interpellaverint, misericorditer exaudire nequaquam contradicit. Quapropter omnium Christi nostrorumque fidelium, tam futurorum quam præsentium, sollerti industriæ notum esse volumus, qualiter nos ob maternæ petitionis amorem dilectissimæ genetricis nostræ GISILÆ, Imperatricis Augustæ, nec non ob minime denegandam voluntatem fidelissimi fidelis nostri EKKARDI Marchionis, MARCWARDO cuidam militi suo, decem Regales mansos, cum Zmurdis, & illorum uxoribus filiisque suis ac filiabus, imo cum omnibus suis possessionibus, in Burcwardo TREBENI, in pago ZCUDICI, in villa TUCHIN, in Comitatu prædicti Marchionis EKKIHARDI sitos, si in jam nominata villa TUCHIN ex integro sint. Si autem minus, in illa quæ huic proxima est villa, eosdem decem Regales mansos nostræ proprietatis eidem MARQUARDO restituere ex toto præcepimus, cum omnibus pertinentiis suis; hoc est utriusque sexus mancipiis, areis ac ædificiis, terris cultis & incultis, agris, pratis pascuis, campis, sylvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, molis molendinis, piscationibus, exitibus, & rediti-

reditibus, viis & inviis, seu cum omni utilitate, quæ
 ullo modo inde potest provenire, in proprium de-
 dimus ac tradidimus. Ea videlicet ratione, ut præ-
 fatus MARCQUARDUS, de jam nominato præ-
 dio, sibi à nobis tradito, liberam dehinc potestatem
 habeat, tenendi, tradendi vendendi, commutandi
 precaviandi, posteris relinquendi, vel quicquid sibi
 met placuerit inde faciendi. Et ut hæc nostræ tra-
 ditionis auctoritas per futura succedentium tem-
 porum curricula stabilis & inconvulsa permaneat,
 hanc paginam inde conscribi, eaque (ut subtus vi-
 detur) manu propria corroborantes, sigilli nostri
 impressione jussimus insigniri.

Signum Domini HENRICI tertii, Deo volente,
 Regis invictissimi,

Eberhardus Cancellarius, vice Burcttonis Ar-
 chi Capellani, recognovi.

Data ii. Kal. Julii, Indictione ix. Anno Dominicæ
 Incarnationis Millesimo XLI. Anno autem Domini
 HEINRICI tertii Ordinationis ejus XIII. Regni vero
 tertio. Actum GOSLERI feliciter. Amen.

VICTOR PAPA II.
 ECCLESIAM SS. SIMONIS ET JUDÆ
 IN GOSLAR, AB HENRICO III.
 fundatam, in tutelam suscipit. 1056.

VICTOR Episcopus, fervus fervorum Dei,
 omnibus Christi fidelibus. Sancti propo-
 ti votum non solum divino effectu impletur, sed
 etiam humano suffragio adjuvatur. Sit autem no-
 tum omnibus Sanctæ Ecclesiæ filiis, tam præsen-
 tibus, quam futuris, quia filius noster charissimus,
 scilicet HEINRICUS Imperator Augustus, quan-
 dam Ecclesiam, à se funditus constructam, in ho-
 nore Sanctæ Dei genetricis Virginis Mariæ, & Bea-
 torum Apostolorum Simonis & Judæ, positam loco
Goslaria, ubi fratres sunt sub canonica degentes
 regula, quibus præposuit *Guntherum* Cancellarium
 suum, tam pro animæ suæ suæque conjugis Au-
 gustæ, filiæ nostræ *Agnæ* remedio, quam pro sa-
 lute etiam parentem suorum *Conradi* & *Gisla*,
 divinæ memoriæ, pio affectu, piaque intentione,
 Sancto Petro, ejusque Apostolicæ sedi, per scriptu-
 ram propria manu signatam, penitus concessit, per
 manus

manus nostras scilicet indigni Vicarii ejusdem Apostolorum principis; ut ipsa Ecclesia, posita sub Apostolico jure, in perpetuum libera & quieta persistat, ab omni jure & dominio, ab omni læsione & molestia, suamque integritatem habens in omnibus rebus & facultatibus, quas modo habet in prædicto loco *Goslaria*, in *Egelen*, & in *Jereseleb*, & in *Adesleb*, & in *Scammenstetin*, & in *Slanstete*, & in *Valentro*, & in *Al-dendorp*, & in *Dilgistetin*, & in *Bunesdorf*, & in *Okkerslebe*, & in *Bawria*, & in *Waleheslebe*, & in *Herlingerode*, aliisque locis & villis: & quæcunque in perpetuum habitura est, siue sint mobilia siue immobilia. Quod donum de manibus prædicti charissimi filii nostri Augusti suscipientes, decrevimus per hoc nostræ Apostolicæ auctoritatis privilegium, omne munimen, omne robur Apostolicum, eidem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, & Sanctorum Apostolorum Symonis & Judæ, contribuere & condonare, ut integra in suis rebus suisque possessionibus constans, in secula nullum metuat vel ab Imperatore, vel à Rege, vel ab aliqua persona publica vel privata, dispendium vel detrimentum. Dignum tamen duxi-

mus eidem carissimo filio nostro Augusto, ejusque successoribus, Advocationem ipsius sacri loci earatione relinquere, ut semper in potestate habeant, ibi Præpositos secundum Deum ordinare, non autem ex bonis ipsis aliquid alicui in proprium dare, sive in beneficium tribuere. At si contra prohibitionem nostram quisquam eorum tentaverit agere, liberum jubemus esse Præposito & Canonicis, qui ibi pro tempore fuerint, sic omni modo ad Romanam Ecclesiam deinceps respicere, ut nihil metuant de Imperiali vel Regali conditione: Episcopus autem in cujus Diœcesi istius Ecclesiæ constructum est monasterium, nihil in eo habeat juris aut potestatis, præter Ecclesiasticum regimen, & , secundum Canonica instituta, Episcopalem potestatem. Statuimus igitur Apostolica censura, sub divini judicii obtestatione, ut nulla potestas Imperialis vel Regia, Ecclesiastica vel secularis, vel quævis hominis persona, magna vel parva, cujusque sit sexus vel ætatis, contra hoc nostræ corroborationis privilegium venire peremptet. Quisquis vero, quæ, quæve, quod absit, fuerit, usque ad dignam satisfactionem nostri Apostolici

lici anathematis vulnere fauciatus existat. Qui vero ab hac prohibitione secustodierit, & quicquid hic legitur illibate observaverit, plenam à nobis habeat benedictionem, & à Deo sempiternam salutem. Datum v. Idus Januarii, per manum *Arribonis*, vice *Annonis* Archicancellarii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ & Coloniensis Archiepiscopi: Anno secundo Domini Papæ *Victoris II^{di}*, Indictione X^{ma}.

XV.

LOTHARIUS IMP. CONFIRMAT

venditionem curtis Abbenrod, in pago

Hartingo, Anno 1129.

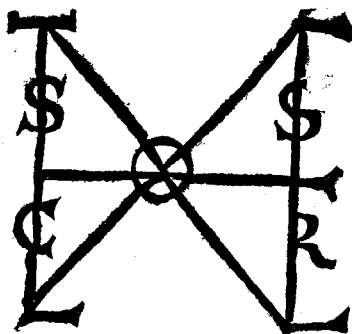
IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. **LOTHARIUS** tertius, divina favente clementia Romanorum Rex, notum facimus omnibus, quod Fridericus Palatinus de Pute- lendorff, cum consensu Agnetæ uxoris suæ, & Friderici filii sui, & omnium hæredum suorum, vendidit Gerhardo de Lochtenem hæreditatem suam, videlicet totam curtem, Abbenrod dictam, in pago Hartingo sitam in Ducatu Ducis

Henrici, cum omnibus attinentiis, agris, silvis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, viis, inviis, exitibus & reditibus, adhæc quæsitis, & futuris temporibus inquirendis, cum omni utilitate, exinde quovis modo percipienda: hac interposita ratione, ut prædictus Gevehardus in posterum liberam & plenam de bonis istis statuendi, vendendi, commutandi, donandi, vel successoribus suis relinquendi, & quicquid ipsi placuerit, de iis faciendi, habeat facultatem. Postquam igitur præterlapso tempore prædictus Fridencus Palatinus defunctus est, Agnes uxor sua, & Fredericus filius suus in nostra præsentia hanc emtionem & cessionem prædicto Gevehardo recognoverunt, & eam cum consensu Ludovici de Wippere, sub cujus mundiburdio erant constituti, confirmarunt. Nos vero, exigente illud justitia, nostraque benevolentia, propter fidele servitium ejus, & multorum intercessionem fidelium nostrorum, illud autoritate regia nostra stabilivimus & confirmavimus. Ut igitur nemo in posterum & sempiternis temporibus factum illud immutare audeat, siue præsumat convellere, hanc literam conscribi, & sigillo no-

lo nostro confirmavi jussimus. Hujus rei testes sunt Archiepiscopi, Moguntinus Adelbertus, Adelbertus Bremensis, Northbertus Magdeburgensis, Conradus Saltzburgensis. Episcopi: Bertoldus Hildeneheimensis, Siveridus Mindensis, Ecbertus Monasteriensis, *Bernhardus Paderbornensis*, Vdo Citizensis, Meingotus Merseburgensis. De Laicis: Fredericus Palatinus Comes de Somerischenborg, Hermannus Landgravius, Conradus Marchio, Adelbertus Marchio, Comes Sifridus de Homborg, Udo, Ludovicus, Conradus de Plötzke, Burcardus de Lucca, Burcardus de Werdere, Albertus de Wernigerod, Ludolfus de Valckenstidde, Henricus Wiperti, Widekindus de Svalenberg, Burcardus de Cunradesberge, Wernerus de Veltheim, Marquardus de Ordio, Conradus de Eikstedde, Gero Stochunsehe, Ekenhardus de Wegenleve, Wernerus de Quenstede, Hermannus & Otto Milonis. De ministerialibus & servis, Ludolfus de Dalem, Willerus, Odalricus, Ludericus, Volvvardus, Theoderici ambo de Tingelstede, Arnoldus de Anderbicke, Theodericus de Hesse-

nem, & Gerhardus, & plures alii, qui hoc audiverunt, & viderunt.

Signum Domini Lotharii III. Dei gratia Romanorum Regis invictissimi.

Ego Tietmarus Regis Notarius, ad vicem Adelberti Archicancellarii recognovi.

Datum Id. Jun. anno incarnationis Dominicæ 1129.
Ind. vii. anno ii. regni Lotharii III. Rom. Regis IV.
Actum Goslarie in Dei nomine. AMEN.

XVI.

LOTHARIUS IMP. CONFIRMAT
NEGOTIATORIBVS CIVITATIS QVITELINGEBURG privilegia, à Decefforibus suis
ipsis concessa. Anno 1134.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis,
Lotharius divinâ favente Clementia, *tertius* Romanorum Imperator Augustus &c. Sicut confirmat.

firmationis nostræ auctoritatem apud Successores Nostros vigere, & irretractatam manere justum est, ita non minus convenit, eandem auctoritatis vicissitudinem & assensum nostris præbere Prædecessoribus, videlicet, ut ab ipsis conservata conservemus, & legitime confirmata confirmemus. Proinde tam futurorum quam præsentium noverit industria, qualiter Nos, ob interventum dilectissimæ Consortis nostræ Imperatricis *Richinsæ*, ac venerabilis Abbatisæ *Gerbürgis*, suggerente Marchione *Adelberto*, cæterisque curiæ nostræ fidelibus, Negotiatores de *Quitelineburgk*, eodem modo, quo Prædecessores nostri Reges & Imperatores habuerunt, sub nostram recipimus tuitionem, ac per omnia in legitimis concessionibus eorum vestigia, sicut justum est, tenentes, concedimus eis, ut per omnes nostri Imperii mercatus, ubique suum liberè exerceannt negotium, & tali deinceps lege & justitiâ vivant, quali usi sunt & utuntur, Negotiatores de *Goslaria* & *Magdeburgo*, Imperiali ac regali nostrorum Antecessorum traditione & confirmatione, omnino existâ parte Alpium, in omnibus locis, Theolonei exactionem ipsis remitt-

remittentes & indulgentes, exceptis tribus, *Coloniâ, Thile & Bartinwich*; Quia vero usque ad tempora nostra Synodali Censura & examini, non nisi in fatoloco idem Quitelineburgk præfati Mercatores se re, præsentare consueverunt: volumus, ut in Ecclesiasticis negotiis Episcopum & Archidiaconum ibidem tantum audiant, & Synodali Censuræ subjaceant, exceptis tamen his, qui propter aliquam in obedientiam ad Episcopalem sedem vocantur. Statuimus quoque non minus, antiquam eis consuetudinem resignantes, ut pascuis ex altera patte *Boda*, id est, Orientali, deinceps libere eâ utantur conditione, quatenus in emendis piscibus ad mensam Abbatissæ, unum talentum singulis in Rogationibus persolvant: Villico vero ipsius de unoquoque lare obulum reddant, eâ tamen conditione, ut pro transminandis pecoribus pontem ipsis præparet, & cum opus fuerit, reparet. Concedente quoque Abbatissâ, decernimus, ut Mercatores lanei & linei panni, & pellifices de forensibus stationibus tributum non reddant: Cives etiam de omnibus, quæ ad cibaria pertinent, inter se judicent, & quæ pro his à delinquentibus pro negligentia

gentiâ componuntur, tres partes civibus, quarta pars cedat in usum Judicis. Præcipientes itaque jubemus, ut nullus Archiepiscopus, Dux, Comes, Vice-Comes, Schuldassio, nulla deniq; Imperii nostri magna parvaque persona, prædictos Negotiatores audeat in his concessis inquietare, divestire vel molestare. Si quis vero temerarius contra hoc præceptum conatus fuerit, aut infregerit, sciat se compositurum C. libras auri, medietatem Camere nostræ, & medietam præfatis mercatoribus. Quod ut verius credatur, & ab omnibus diligentius custodiatur, præsentis decreti paginam Sigilli nostri impressione jussimus insigniri. Huic autem traditioni nostræ idoneos testes adhibuimus, *Adelbertum*, Moguntinum Archiepiscopum; *Embriconem* Wirtzeburgensem, *Ottonem* Halberstadensem, *Meingotum* Mersiburgensem Episcopos; Marchiones, *Adelbertum*, *Chonradum*, *Henricum*: Palatinos Comites, *Fridericum*, *Wilhelmum*; *Ottonem* de Rinegge, *Bozwinum* de Hennisberck.

Signum Domini *Lotharii* Tertii, Romanorum Imperatoris invictissimi. Ego *Erchardus* Vice *Adelberti* Archicancellarii, & Moguntini Archiepiscopi, recognovi.

Data Anno Incarnationis Dominicæ MCXXXIII,
vii. Maji Indict. xi. Anno vero Regni Regis Lotha-
rii VIII, Imperii primo. Actum *Quitelineburg* in Chri-
sti nomine feliciter, Amen.

XVII.

FVNDATIO EPISCOPIÆ ZVERI-
ENSIS, FACTA PER HENRICVM
LEONEM, Bajoariæ & Saxoniae Ducem
Anno 1170.

IN nomine Sanctæ & individue Trinitatis, *Hen-*
ricus Dei gratia Bajoariæ atque Saxoniae Dux.
Summa æterna providentia potestatem & admini-
strationem in temporalibus idcirco nobis contulit,
ut bonum operemur ad omnes, maxime autem ad
domesticos fidei. Si itaque in promovendis vel
ordinandis rebus Ecclesiæ, vel Ecclesiasticarum per-
sonarum commoditatibus, devoti & studiosi æmu-
latores fuerimus, emolumentum laboris nostri ab
eo exspectamus, qui dat mercedem bonam susti-
nentibus se. Quapropter notum facimus univer-
sis, tam præsentibus quam futuri temporis Christi
fidelibus, quomodo nos pro remedio animæ no-
stræ, & parentum nostrorum, ad propagandam
Christia-

Christianam religionem, in terra Slavorum transal-
bina, in loco horroris & vastæ solitudinis; *tres*
Episcopatus construximus, allodiis, redditibus mensæ
nostræ dotavimus, insuper ea, quam gladio & ar-
cu nostro quæсивimus, hæreditate ampliavimus.
Prærogativam quoque totius Ecclesiasticæ liberta-
tis, juxta formam sanctorum Canonum, & Leges
Imperatorum, tam Ecclesiis quam Ecclesiasticis
personis, Deo ibidem servientibus, nostræ auctori-
tatis edicto firmavimus, & banno Apostolorum,
Archiepiscoporum, Episcoporum, corroborari fe-
cimus.

Ex quibus Episcopatum *Sverinensem*, quem
postremo omnium consecrari & dedicari in hono-
rem Domini nostri Jesu Christi, & sanctæ Dei ge-
netricis Mariæ, & sancti Johannis Evangelistæ fe-
cimus, trecentis mansis, & duabus villis, ac duabus
curiis allodii nostri dotavimus. Villa scilicet *Borisi*, in
Sadelbant, villa *Virkin*, *Chotendorp*, cum duabus cu-
riis. Huic in eadem dote adjunximus terram quæ
vocatur *Butsune*, & castrum *Werle* dictum, cum
terra attinenti, etiam *Werle* dicta, ex utraque parte
aquæ *Warnonne*, & castrum *Barth* cum terra atti-
nenti, videlicet *Tribedne* vocata: & terram, *Pithne*

vocatam, & duas terras prope *Demmin*, videlicet *Westrose* & *Lofis* dictas, & decem villas *Ilowe*, *Moysle*, *Darsis*, *Gugoluoſei*, *Paſtrowe*, *Notzta*, *Pamii*, *Montino*, *Quatzutin*, *Loſow*, *Gnesdig*, & villam ſancti *Godehardi*, quæ prius *Godrach* dicebatur, cum omni utilitate, & attinentiis ſuis, & molendinum ex aſtrali parte ejusdem villæ; Duas villas in *Barda*, villam *Meiritz*, & aliam in *Warnow*; Item prope *Sverin* duas villas *Rampe* & *Liſcove*, quæ mutato nomine *Alta villa* vocatur, & inſulam *Schverin* adjacentem, & aliam inſulam prope *Dobin*, quæ *Liphe* dicitur. Ipſam civitatem *Sverin* à domo piſcatoris *Svek*, ſuper aſtrale ſtagnum poſitam, uſque ad antiquum cœmeterium, & inde protendit in directum uſque ad minorem ſcalam, cujus medietatem ad areas fratrum deputamus: majorem vero ſcalam uſque ad prædictam inſulam & molendinum in Aquilonari parte civitatis ſitum. Hæc itaque omnia, auctoritatis noſtræ munificentia, ſæpe dictæ Eccleſiæ, in uſus Episcopii libera donatione, cum omni jure & utilitate donavimus, interpoſita nimirum aſtipulatione eorum, quorum beneficia ante fuerunt, & banno Episcoporum, qui aderant, roborari fecimus. Hæc autem ad uſum
canoni-

Canonikorū cedant: Duæ prædictæ villæ prope
Schverin, *Rampe* & *Alta villa*; in *Brezin* triginta
 mansi, in *Floua* quatuor villæ. De decem supra-
 dictis, cum omni utilitate & attinentiis suis, navale
 thelonium in *Sverin*, ubi tamen excipiuntur ho-
 mines Episcopi. Parochiam in *Sverin* cum omni
 jure. Medietatem decimæ in *Slatzne*, tertiam par-
 tem decimæ in *Muchelberg* & in *Flowe*. In *War-
 now* & in *Muritz* tertiam partem decimæ. Quæ
 vero decimæ Slavorum tenues sunt, de tot pro-
 vinciiis, Canonicis ad stipendia sua deputatæ sint.
 Nam cum Deo donante decimæ postmodum mo-
 re Christianorum convaluerint, in Episcopi dispo-
 sitione tunc præsentis sit, ut Canonikorū nu-
 mero, qui tunc erit, stipendia sufficiant, & de reli-
 quo aliæ congregationes substituantur. De
 duabus vero villis, & duabus curiis supra nomina-
 tis, quas Dominus Dux de allodio hæreditatis suæ
 dotavit, redditus in tres partes dividantur, ita quod
 in anniversario Ducis una pars reddituum Canoni-
 cis, altera pars pauperibus ad servitium conferatur,
 tertia vero in dedicationem Ecclesiæ, ad servitium
 tribuatur. Hæc siquidem omnia cum omni inté-
 gritate & utilitate nunc & postmodum profutura

sine aliqua exceptione, Ecclesiæ contulimus. Ne ergo in posterum deleantur miserationes, quas fecimus in domo Dei, sed in perpetuum valeant, cartam hanc conscribi, & sigilli nostri impressione signari iussimus. Testes autem hi aderant. *Evermodus* Episcopus Ratzeburgensis, *Berno* Episcopus Sverinensis, *Ancellinus* Præpositus, *Godefri-
dus*, Capellanus, *David*, *Baldewinus*, *Chonradus*, *Reinoldus*, Magister *Bartholdus*, *Helmwicus*, *Hart-
wicus*, *Liborius* Comes, *Henricus* de *Ravensberge*, *Otto* Comes de *Benthem*. *Calemarus* de *Demmin*, *Pribitzlaus* de *Kitzin*, *Guncelinus* Comes de *Swerin*, *Bernhardus* Comes de *Retzeburg*, *Conradus* Comes de *Regenstein*, *Hermannus* Comes de *Luchowe*, *Con-
radus* Comes de *Rhodin*, *Reinbertus* de *Richlinge*, *Meinricus* de *Molburch*. Ministeriales *Henri-
cus* Burgravius de *Hetsane*, *Jordanus* dapifer, *Otto* de *Erthinebroch*, & alii quam plures. Acta sunt hæc VIII. Idus Septembr. in dedicatione ejusdem Ecclesiæ, Anno dominicæ incarnationis MCLXX. Indictione IV. Data per manus *Heinrici*, Præpositi Bremensis Ecclesiæ, sancti Stephani.

LITERÆ OTTONIS IV. REGIS,

continentes fines & terminos territorii, divisi ex
 parte fratris Henrici Ducis & Comitis Pa-
 latini Rheni, anno 1203.

O T T O Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus. Quoniam omnia quæ aguntur in tempore, quadam quasi mutabilitatis lege tendunt ad interitum, cautum est literalis adminiculi fulcimine facta roborari, quæ semper, tanquam præsentia, futurorum sunt memoriæ commendanda. Notum sit ergo tam futuri quam præsentis ævi fidelibus, quod nos una cum dilectis fratribus nostris; *Henrico* præinckyto Saxoniae duce, eodemq; Rheni Palatino Comite, & *Guillibermo*, Patrimonii nostri divisione, fraterno & unanimi consensu, in Padelburnim celebrata, portionem supradicto fratri nostro Henrico Duci à nostris segregatam, & sibi proveniente, istis terminorum certis interstitiis distinximus. Incipit igitur loco, in quo fluvius Sevina influit Albiam; in Albiam rursum usque in mare, & Sevinam rursum usque ad locum, ubi ipsa est vicinior Daulo, à Daulo usque
 Nort-

Nortberg, à Nortberg in Flotvvide, à Flotvvide
 usque Hannovir oppidum, quod Ducis est cum
 omnibus sibi attinentibus. Ab Hannovir Leinam
 sursum usque Northem, quod & sibi spectat, cum
 omnibus pertinentiis. A Northem usque in mon-
 tem Plesse; inde usque Guidingen; & Guidingen
 suum est, cum omnibus, quæ sibi attinent. Inde
 usque Haninstein, quod & suum est, cum omnibus
 sibi pertinentibus. Ab Haninstein recta via, &
 strata regia usque Moguntiam. Inde per descen-
 sum Rheni usque in mare. Quicquid igitur infra
 terminum istum, quod Patris nostri piæ recorda-
 tionis fuit in prædiis, cessit in partem fratris Henrici
 Ducis sæpe nominati. Præter hoc provenit sibi
Stadium oppidum, & omne prædium nostrum,
 quod est infra Comitiam Stadii, usque in Sevinam;
 & prædium, quod est interterritorio Bremensi; & præ-
 dium quod est circa Verden. Insuper Cielle &
 Nortberg, cum omnibus attinentiis, & curtis
 Vrilede cum suis pertinentiis; curia *Worse* & sibi
 attinentia, castrum *Bomberg* cum suis pertinen-
 tiis; *Simbeke* / & quæ sibi attinent; *Desinberg*
 cum suis appenditiis; *Adjnels* & illi attinentia. Præ-
 ter enumerata cesserunt parti suæ, omnia prædia in
 Ditmar-

Ditmartia & in Hadele. Comititia quoque Stadii
successit ei, sed hæc jure feodali, respectu alio-
rum feodorum. Præter hæc prædium in Wort-
latia, & omnes Ministeriales, qui sunt infra ter-
minos istos. Intererant autem huic nostræ di-
visioni Principes, Harbertus venerabilis Hildef-
semenfis Episcopus, Wedekint Chorbienfis Ab-
bas, Heribertus Werdenfis Abbas. Laici nobiles:
Symon Comes de Tekkinborch, Bernhardus de
Wilpa, Henricus Comes de Stumpinhusin, Con-
radus de Zicka, & filius ejus Hermannus de Lip-
pa, Henricus de Danne. Ministeriales: Conra-
dus de Wilre, Dapifer Regis, Symon Aquensis,
Camerarius, Ludolphus de Eſebefe & frater e-
jus Baldevvinus, Basilius de Oſteroda / Frede-
ricus Marſchalckus, Eilardus de Obarge / Lu-
dolphus de Bortfelde, Ottravinus de Rottorp,
Erevvicus de Utiffen, Hartungus de Roten-
firſche / & alii quamplures. Acta sunt hæc anno
Dominicæ incarnationis MCCIII. Indictione
quinta, anno vero regni nostri IV. Ut autem hæc
divisio, nec à nobis, nec ab aliquo successorum
ſeu hæredum noſtrorum in poſterum unquam
retractari valeat, præſens ſcriptum hinc inde

conscribi & nostri ac fratris nostri Guillelmi
impressione communiri præcepimus sigillorum.

XIX.

LITERÆ DOMINI HENRICI

Comitis Palatini, continentes fines ac terminos
territorii divisi, ex parte OTTONIS
Cæsaris. Anno 1203.

IN nomine Sanctæ & individue Trinitatis,
HENRICUS, Dei gratia Dux Saxonie, & Pa-
latinus Comes Rheni. Quoniam omnia, quæ
aguntur in tempore, quadam quasi mutabilita-
tis lege tendunt ad interitum, cautum est litera-
lis adminiculi fulcimine facta roborari, quæ sem-
per tanquam præsentia futurorum memoria
sunt commendanda. Notum sit ergo tam fu-
turis, quam præsentis ævi fidelibus, quod nos una
cum dilectis fratribus nostris, Serenissimo Do-
mino nostro OTTONE, Romanorum Rege &
semper Augusto, & WILLEHELMO, patrimo-
nii nostri divisione fraterno & unanimi consen-
su apud Padelburnam celebrata, portionem jam
dicto fratri, Domino nostro Ottoni, Romano-
rum

rum Regi, à nostris segregatam, & sibi proveni-
entem, istis terminorum interstitiis certissimis
distinximus. Incipit itaque in hoc loco: Brun-
svik suum est, & ibi attinentia: & terra usque
Nortburg sua est: Nortburg usque Daulo: à
Daulo usque Gūnefesbōtle; à Gūnefesbōtle
usque Schvvibehke; à Schvvibeke usque Vares-
felde; & Varesfelde suum est. De hoc loco ter-
ra est sua usque Vadenberge. A Vadenberge
usque ad navigium Wagerseleve; à Wagerse-
leve usque in montem, qui dicitur Hart ad vil-
lam Reinebecke: & ab illo totus mons Hart, suus
est. Castrum Commerſchenborg / & omnia
attinentia, sua sunt. Quicquid, inquam, est in
circuitu illo usque Brunsvic, quod Patris nostri
Henrici Ducis, piæ recordationis, fuit in prædiis,
cessit in parte fratris & Domini nostris Ottonis,
Romanorum Regis. In alio latere à Brunsvic
usque Vlotvvode terra sua est, & ipsum Vlotvvo-
de dimidium; & à Vlotvvode usque Hannovere
terra sua est. A Hannovere fluvius Leina supe-
rius usque Northeim, & juxta Northeim usque
ad montem Plesse suum est, à monte Plesse us-
que Gotinge, à Gotinge usque Hanenſtein; à

Hanenstein Regia strata usque Moguntiam. Quicquid est infra terminum istum versus Brunsvic, tam in Ministerialibus, quam in prædiis & castris, totum suum est. Hæc sunt castra, quæ cesserunt proprietati sæpe dicti Domini nostri Regis: Lichtenberge, Assle, Schiltberge, Stauffenberg, Osterode, Hertesberg, Scartfeldt, Lutterberge, Hanstein, Rodenburg, Monasterium, Homburg, & totum patrimonium in Thuringia, quod erat patris nostri, suæ cessit parti. Hujus rei testes sunt, Bernhard, venerabilis Patelburgensis Episcopus, Hartbertus Hildeheimensis Episcopus, Wedekindus Chorbiensis Abbas, Heribertus Werdenensis Abbas. Laici nobiles: Simon, Comes de Telseneburg, Bernhardus Comes de Welipa, Henricus Comes de Stumpenhufen, Conradus de Zicka & Constantinus filius ejus; Hermannus de Lipa, Henricus de Danne. Ministeriales: Conradus de Wilre, Simon Aquensis, Camerarius, Ludolphus de Asbeke & Boldevvinus frater ejus; Fredericus de Volckmerode, Basilius de Osterode, Eilardus de Hoberge, Ludolphus de Bortfelde, Ostrauenus de Rottorp, Harvvicus de Utesseim, & alii quamplu-

plures. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis MCCIII. Indictione quinta, præsentente S. Romanæ Ecclesiæ Papa Innocentio hujus nominis tertio, regnante Serenissimo Domino nostro Otthone quarto Romanorum Rege & semper Augusto, anno regni ejus quarto. Ut autem hæc divisio nec à nobis, nec ab aliquo successorum seu hæredum nostrorum in posterum unquam retractari valeat, præsens scriptum hinc inde conscribi, & nostri impressione sigilli, ac fratris nostri Wilhelmi, præcepimus communiri.

XX.

OTTO IV. IMP. DOTATEC-
CLESIAM S. Mariæ apud Ceverlin-
 geborch Anno 1213.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Dei gratia OTTO quartus, Romanorum Imperator, & semper Augustus. Devotionem quam possumus, ad ea quæ Dei benefactoris nostri sunt, gerentes, his quoque merito curam advertimus diligentem, quæ sanctæ Matri ejus credimus.

complacere. Igitur cum nos circa ecclesiam S. Mariæ apud *Ceverlingeborch*, à nobis inchoatam, pium felicitis consummationis habeamus propositum, notum facimus universis, quod nos eandem, de assensu dilecti fratris nostri *Henrici*, Illustris Comitis Palentini, proximi hæredis nostri, dotavimus istis bonis: Apud *Honrod* XVII. mansis, uno molendino, cum omnibus pertinentiis in litionibus, in silvis & in pratis, piscationibus, exceptis apud *Waggen* duobus mansis, & silva *Bodenhorn*: apud *Gosthorne* uno molendino, & cæteris omnibus, quæ ibidem nostro dominio pertinebant, in agris, silvis, pratis & aquis: apud *Gamenhusen* similiter omnibus quæ nostra erant. Item *Bocla* cum omnibus pertinentiis ejus: apud *Borsne* XXXV. mansis, & XVIII. agris, & uno molendino, cum litionibus & aliis pertinentibus ad villicationem illam in silvis, pratis & aquis: Parochia quoque ibidem, cum XI. mansis; apud *Wenedessum* XVIII. mansis uno molendino, cum litionibus & aliis pertinentiis villicationibus illius, in silvis, pratis & aquis, & Parochia ibidem, cum V. mansis & uno molendino: Idem Ecclesia apud *Elmes*

Elmesborch / & medietate Ecclesiæ apud **Wile.**
 Adhæc libera dimittimus Ecclesiæ prænotatæ,
 quæcunque postmodum ex proprietatibus no-
 stris poterit adipisci. Hanc itaque dotem, ab
 omni iugo Advocatiæ liberam, assignavimus
 eidem Ecclesiæ, in manus fidelium nostrorum,
Hartberti Hildensemensis Episcopi, & **Guntze-**
lini Dapiferi nostri: præsentibus & attestanti-
 bus fidelibus nostris, **Hugoldo**, Abbate **S. Mi-**
chaelis in Gildensem / **Luthardo** Scholastico;
Magistro Thiderico de Gamelen / **Magistro Hu-**
gone, Canonico **Hildensemensi**: **Comite Hen-**
rico de Schladem / **Helmoldo de Blesse** / **Wal-**
tero de Baldensele / **Baldevvino** Advocato; **Ba-**
filio de Schiltberch / **Henrico de Schowen** /
 & pluribus aliis, tam clericis, quam Laicis. Ut
 ergo hæc apud omnes in posterum rata perma-
 neant & firma, scriptum hoc sigilli nostri pa-
 trocinio fecimus communiti. Acta sunt hæc,
 anno incarnationis Domini 1213. anno regni
 nostri XV. Imperii vero IV. Signum Domini
 Ottonis IV. Rom. Imperatoris Invictissimi. Da-
 tum Brunsvik vi. Kal. Februarii.

XXI. OT-

XXI.

OTTO, DICTVS PVER,
 proprietatem suam in *Santersleven* confert pos-
 sidendam *Templo Hierosolymitano.*
 Anno 1215.

O T T O de *Luneburch*, universis, ad quos
 hoc scriptum pervenerit, salutem & di-
 lectionem. *Æternæ vitæ* præmiis apud Deum
 prospicere speramus, dum *Ecclesiarum* profecti-
 bus studemus ampliandis, quibus ipse Christus
 verum est & dicitur fundamentum. Notum
 ergo esse volumus cunctis Christi fidelibus, quod
 nos proprietatem nostram in *Santersleve*, vide-
 licet fundum & jus patronatus *Ecclesiæ*, cum at-
 tinentiis, & octo mansos & dimidium in eadem
 villa, quæ *Tidericus Tute* de manu nostra phœo-
 daliter tenuit, ad petitionem ipsius coram Do-
 mino nostro Imperatore in perpetuum contuli-
 mus possidendam *templo Jerosolimitano*. Ita ta-
 men, ut nos, & mater nostra *Helena*, & pater no-
 ster bonæ memoriæ, & successores nostri, frater-
 nitatem habeamus Christi militum, servientium
 ibidem. Hujus autem donationis testes sunt;
Walte-

Walterus de Baldensele, fidelis noster; ministeriales quoque nostri *Wernerus de Lovenbuch*, & frater suus *Gevehardus*, *Wernerus Marescalcus*, *Henricus de Heimborch*, *Tidericus de Monte*, *Olivicus de Blochere*, *Jenicus*, *Rodericus*, *Alexander*, *Otto juvenis*, *Henricus de Grabowe*, *Wasmodus* & *Advocatus Casarius*, *Ricbode*, & alii quam plures. Acta sunt anno Domini M CC XV. Indiēt III, data per manus *Gervasii Notarii* nostri, *Helmenstāt*. Ne quis ergo tam rationabile factum nostrum in posterum valeat irritare, hanc testimonialē paginam, sigillo nostro cōmunitam, ad evidentiam erogavimus veritatis.

XXII.

OTTO IV. IMP. DONAT ECCLESIAE S. BLASII IN BRUNSWIGK LOCUM
Greeverlingeborch/ cum omnibus pertinentiis,
 anno 1218.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Dei gratia OTTO quartus, Romanorum Imperator & semper Augustus, omnibus, quorum præsentia scriptum hoc fuerit exhibitum, in præsentī gratiam,

& in futuro gloriam, Quicquid ad laudem Dei,
 & Ecclesiarum proventum Imperialis decreverit
 Serenitas, omni cautela procurandum est, ut non
 solum ad præsentium, verum etiam ad futurorum
 memoriam perferatur. Ne igitur nostra sincera
 devotionis facta temporum & hominum imiten-
 tur statum, indelebili literarum testimonio peren-
 nari decrevimus & muniri. Quocirca notum esse
 volumus, tam præsentibus quam posteris, quod
 nullo scripto, nec aliquo hæredum nostrorum ali-
 quatenus reclamare, mutare, aut alias transferre va-
 lente, Domino Deo, *S. Johanni Baptista, & S. Bla-
 sio*, Patronis in *Brunschwigk*/ pro animæ nostræ
 salute, in perpetuum cum omni jure damus locum
Ecevelingeboch / cum Ecclesiis, ædificiis, areis,
 mansis, pratis, silvis, saltubus, piscaturis, & cum
 omnibus suis pertinentiis. Sunt autem quædam
 specialiter hæc: Ecclesia in *Bocle*/ Ecclesia in *El-
 mesboch*/ Ecclesia in *Wenedessem* / Ecclesia in
Borßne/ cum omni integritate reddituum & offi-
 ciorum, ipsis Ecclesiis, & nobis inibi pertinentium;
 medietas Ecclesiæ in *Moleboch*/ cum prædiis suis;
Gonrode/ & unum molendinum ibidem, mel
 nostrum in *Samenhusen*/ & mansum in *Wag-
 gen*/

gen/**Bodenborne**/molendinum in **Seffborne**.
 Statuimus etiam & immutabiliter servari volumus, ut omnia bona hæc ab omni jure & jugo Advocatiæ nunc & in ævum sint libera, & quicumque fuerit Decanus ad S. Blasii, cum consilio & consensu Capituli sui, omnes supradictas porrigere debet Ecclesias. In prænominato itaque loco, scilicet **Seeverlengborch** / locabit Conventus S. Blasii sacerdotem, qui ad honorem Dei & beatæ Mariæ Virginis, divinum ibi reverenter expleat officium. Reliqua vero bona proventualiter convertat in augmentum præbendarum suarum. Hujus facti testes sunt, *Siffridus* Hildensemensis Episcopus, *Fredericus* Abbas in **Eutter** / *Otto* Præpositus in **Scheningen** / *Gozwinus* Præpositus Novi Operis in **Galberstadt** / *Conradus*, Major in **Hildensem** Decanus, *Conradus* Cantor, *Conradus* Scholasticus, *Hinricus* de **Dossen** / *Ambrosius* sacerdos de **Francßenberge**. Laici vero; Comes *Hinricus* de **Waldenberch** / *Luthardus* de **Weinerssem** / *Gunzelinus* Dapifer, *Olricus* Advocatus, *Hinricus* Marschalcus, *Rocherus* de **Veltem** / *Johannes* de **Bernem** / & quamplures alii. Acta sunt hæc, Incarnati Verbi anno MCCXVIII. Indictione sexta,

præsidente S. Romanæ Ecclesiæ Papa *Honorio*, anno regni nostri X XI. Quisquis enim malefactorum huic nostræ donationi, in suprema nostra voluntate rationabiliter ordinatæ, contrarius extiterit, à Domino Deo maledictus erit, & ultionis divinæ reus, & imperatorie cum iniquis diaboli filiis pœnam recipiet perpetuæ damnationis. Ut autem hanc veritatis seriem nullus malignantium possit infringere, aut temporalis vetustas delere, hanc paginam testimonialem impressione sigilli nostri fecimus confirmari. Datum *Gartesborch* xv. Kal. Junii.

XXIII.

OTTO DVX DE BRVNSWIGK
confirmat Ecclesiæ S. Blasii bona omnia, ab Ottone
Imp. & Henrico Duce Saxonix ipsi collata.

Anno 1227.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, **OTTO** Dei gratia, Dux de Brunsuwigk, omnibus in perpetuum. Cum omnes ad hoc una devotione tendere debeamus, ut creatori nostro placere possimus, decet nos ab iis summo opere abstinere, quæ oculos maiestatis ejus offendant, aut nostram opinionem

nionem aut famam valeant denigrare. Prædecessorum igitur nostrorum felicitis memoriæ, Domini OTTONIS, Romani Imperatoris, & HINRICI fratris ejus, Ducis Saxoniae, exemplo edocti, & inducti; solerti cura promotioni & libertati Ecclesiarum intendere cogimur, & ne quid contra juris ordinem alicui infringi aut auferri valeat, attentiori solitudine providere. Sciat igitur præsentium ætas, & omnis futurorum posteritas, quod universam donationem, quam prædictus Dominus & patruus noster gloriosus, Romanorum Imperator *Otto*, de bonis *Seeverlingeborg* pertinentibus juste & rationabiliter fecit, ea Ecclesiae S. Blasii in Brunsvigk integraliter conferendo; & Dominus *Hinricus* Dux Saxoniae suo consensu & scripto confirmavit; nos tanquam eorum legitimi hæredes & successores; ratam habentes & inconvulsam, eadem bona cum omni jure & libertate, sicut juste & rationabiliter sunt collata, ita & nos auctoritate nostra eidem Ecclesiae confirmamus, cum aliis piis & devotis institutionibus canonicis ibidem, ad utilitatem & commodum collatis ab eisdem. Inde est, quod districte prohibemus, ne quis tam ad bona supradicta, quam ad quæ

cunque alia, illi Ecclesiæ pertinentia, manum temerariam aut violentam quoquo modo extendat, quicquam sibi usurpando, aut ab Ecclesia illicite alienando. Quod quifecerit, primum amicabiliter conveniatur ad desistendum, & ad satisfaciendum de injuriis irrogatis. Qui si contumax fuerit, tam Ecclesiæ quam nobis liceat canonice illatas persequi injurias suo jure, & eundem bonorum invasorem Ecclesiastica sententia usque ad satisfactionem debitam coartare. Ad quod nimirum nostrum consensum habebunt pariter & favorem. Ut autem nostris successoribus fiat manifestum, quid à nostra liberalitate dinoscitur esse factum, hanc paginam inde conscriptam sigillo nostro in robur perpetuum fecimus communiri, adjunctis nominibus testium, qui huic facto interfuerunt. Hinricus, Comes de **Dannenberg** / Wernerus de Indagine, Godefridus Advocatus, Geardus de **Sartowe** / Alvericus de **Karowe** / Burchardus de **Euchow** / Bode de **Soltwedele** / Gerhardus de **Cheneborch** / Hinricus de **Heimborch** / Olricus Gyr, Lippoldus de **Harnhusen** / Hinrich **Ribe** / Johan Balch, & **Hinrick** de **Stöcken** frater ejus: Totusque Conventus affuit adhæc testanda. Datum
Bruno

Brunschwich / per manum Crachtonis, anno Domini MCCXXVII. In mense Januario, Indictione xv.

XXIV.

FRIDERICVS II. REVOCAT

& cassat, quicunque in præjudiciũ Principum & Imperii in civitates irreperant abusus.

Anno 1231.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Fridericus secundus, divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, Jerusalem & Siciliae rex.

Cum Romanæ monarchiam dignitatis, ipso autore, per quem Reges regnant, & Principes obtinent principatus, qui super gentes & regna constituit sedem nostram, principaliter teneamus, & sumus in potestatis plenitudine constituti, Imperatoriam condecet majestatem, eos per quos cœpit, & in quibus consistit nostræ gloriæ plenitudo, qui & vocati sunt nobiscum in partem sollicitudinis, causa nostra . . . decus recipiant & decorem, non solum in suis antiquis juribus tueri, pariter ac
fovere

fovere; immo quantum æquitas finit, & permittit ratio, novis & honestis tam juris quam gratiæ muneribus decenter

Sane cum ex neglectu juris pariter & defectu in partibus Alemanniæ adeo in usum redactæ sint quædam consuetudines detestandæ, ut boni speciem præferentes, iniquitatem quod

. quibus & Principum Imperii, juri detrahitur & honori, & Imperialis nihilominus per consequens auctoritas enervatur, nostræ incumbit sollicitudini præcavendum, ne hujusmodi consuetudines ruptelas, in diuturniora tempora,

Volentes igitur, ut libertates & dona quæ dilecti nostri & Imperii Principes ex dono nostri Imperialis culminis nunc possident, & sicut pro . .

. interpretatione gaudeant, & quælibet omni modo ipsi Principes ea possideant libertate, hoc nostra edictali sanctione revocamus in irritum, & cassamus, in omni civitate vel oppido

. consilia, magistros civium seu rectores, vel alios quoslibet officiales, qui ab universitate civium, sine Archiepiscoporum vel Episcoporum beneplacito statuuntur, quocunque pro diversitate locorum nomine censeantur

Nihilo-

Nihilominus & cassamus cujuslibet artificii confraternitates seu societates, quocunq; nomine vulgari-
ter appellantur. Item hac nostra edictali sanctione
placuit statuendum, ut in omni civitate vel oppido,
ubi moneta jure cuditur, nec mercimonia, nec vi-
ctualia aliquo argenti pondere vendantur vel eman-
tur, præterquam illis denariis, qui cuilibet civitati
vel oppido sunt communes. Sicut enim tempo-
ribus retrocatis ordinatio civitatum, & bonorum
omnium, quæ ab Imperiali Celsitudine conferun-
tur, ad Archiepiscopos & Episcopos pertinebat, sic
eandem ordinationem ad ipsos & eorum Officia-
les, ab eis specialiter institutos, perpetuo volumus
permanere, non obstante abusu aliquo, si quis in
aliqua civitate forte contrarius extitisset, quod de
facto potius, quam de jure censemus. Ut igitur talis
omnino removeatur enormitas & abusus, nec au-
ctoritas aliquo velamine pallietur, omnia privile-
gia, litteras apertas & clausas, quas vel nostra pie-
tas, vel predecessorum nostrorum, Archiepiscopo-
rum etiam & Episcoporum, super societatibus com-
munibus seu consiliis, in præjudicium Principum &
Imperii, sive privatæ personæ dedit, sive cuilibet ci-
vitati, ab hac die inantea in irritum revocamus, ac

frivola penitus & inania judicamus : Protestantes hanc nostræ constitutionis sive sanctionis seriem, ex decreto Principum, & ex nostra certa scientia, in forma judicii processisse. Statuimus igitur & imperiali sancimus edicto, quatinus nulla persona alta vel humilis, Ecclesiastica vel secularis, huic nostræ cōstitutioni vel sanctioni, ullo adveniente tempore, aliquatinus contraire vel obviare præsumat. Qued qui præsumserit, præter indignationem nostri culminis, sciat se L. librarum auri puri poena mulctandum, quas fisco nostro volumus applicari. Ad hujus autem constitutionis & sanctionis nostræ memoriam, & robur perpetuo valiturum, præsentem divalem paginam fieri, & bulla aurea, typario nostræ imaginis impressa, jussimus communiri. Hujus rei testes sunt B. Patriarcha Aquilegiensis, A. Magdeburgensis Raven- nas & B. Panormitanus Archiepiscopi. E. Babin- bergensis. H. Wormaciensis. S. Ratisponensis Episcopus, Imperialis Aulæ Cancellarius. Brixinen- sis Ofemburgensis Reginus Imo- lensis, Mutinensis, & Faventinus Episcopi. A. Dux Saxonix, O. Dux Meraniæ, & B. Dux Karinthiæ. Comes H. de Hortenburch. Comes H. de Nas-
sauve,

fauve, Comes. S. de Spanaym. H. frater ejus, Comes. L. de Hohenstat. G. de Arneisten, Sacri Imperii in Italia Legatus. Warnerius de Bollandia. Gunzolinus, Richardus Camerarius, & alii quam plures. Ego Sigfridus Ratisponensis Episcopus, Imperialis Aulæ Cancellarius, vice Domini. H. Coloniensis Archiepiscopi, in Italia Archicancellarii, recognovi. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis M CC XXXI. mense Januarii. V. indictionis, Imperante Domino nostro *Friderico*, Dei gratia in victissimo Romanorum Imperatore semper Augusto, Jerusalem & Siciliae Rege: anno Imperii ejus XII. regni Jerusalem VII, regni vero Siciliae XXX III. feliciter. Amen. Datum Ravennæ, anno, mense & indictione præscriptis.

XXV.

FRIDERICI II. CONSTITVTIO
DE OFFICIALIBUS EPISCOPATVVM,
 & bonis eorundem sine consilio Ecclesiæ & auctoritate Imperii alienatis.

Friedericus Dei gratia Romanorum Rex, semper Augustus, & Rex Siciliae, universis Bremen-

sis Ecclesiæ Prælatiſ, Canonicis, Nobilibus, mini-
 ſterialibus, & uniſerſis, ad quos hæ literæ pervene-
 rint, gratiam ſuam & omne bonum. Notum
 eſſe volumus omnibus vobis, quod præſentibus
 multis magnatibus & ſapientibus, coram nobis per
 ſententiam diffinitum eſt, quod mortuo uno
 Epifcopo, & alio ſubſtituto, omnia officia va-
 cant, exceptis quatuor principalibus officiis; DA-
 PIFERI videlicet, & PINCERNÆ, MA-
 RISCALCI & CAMERARII. Præterea
 omnia, quæ antecellor alienaverit, ſine conſilio
 Eccleſiæ, & auctoritate Imperii, libera redibunt,
 & ſine contradictione, ad ſucceſſoris poteſta-
 tem & ordinationem. Nullus præterea Officia-
 lium aliquid ſibi dicere poteſt juris in rebus Epi-
 ſcoporum morientium; immo liberum erit cui-
 libet Epifcopo morienti, diſponere de rebus ſuis
 mobilibus, & dare cui voluerit, prout ipſe ſaluti ſuæ
 & animæ viderit expedire. Datum Hagenaue
 vii. Kal. Octobris, Indictione viii.

XXVI.

ALBERTVS, OTTONIS PVERI
FILIVS, DICTVS MAGNVS, INDVCIAS
FACIT CVM JOHANNE EPISCOPO HIL-
DESHEIMENSIS, anno 1258.

DEi gratia Albertus, Dux de Brunsvick, omnibus ad quos hæc litera pervenerit, salutem & sinceræ voluntatis affectum. Præsentibus recognoscimus & publice protestamur, quod præsentibus venerabili Patre ac Domino W. Halberstadenſis Ecclesiæ Episcopo, & Nobili Principe Johanne, Marchione de Brandenburg, avunculo nostro, & multis aliis viris nobilibus & honestis, de parte venerabilis Hildensemenſis & nostra fideliter & firmiter est dictum, quod nostri & nos, dicto Domino Episcopo, & suis auxiliatoribus, donec in Octavam Pentecostes nunc venturam, securitatem personarum & rerum servabimus bona fide. Quod si aliquo casu, ignorantibus nobis, eidem Episcopo & suis, medio tempore aliqua per nostros irrogaretur injuria vellæſura, dicto Domino Episcopo nos satisfaciemus in amicitia vel in jure. Huic vero securitati Dominus Borchardus de Wulferbütte, Do-

minus Johannes de Eschete, & Dominus Egbertus de Luttere, sunt inclusi. Actum Brunsvik, in clau-
stro S. Ægidii, anno Domini MCC LVIII. xvi. Kal.
Januarii.

XXVII.

OTTO, ALBERTI MAGNI
FRATER, EPISCOPVS HILDESHEIMENSIS

aboler consuetudinem, qua Officiati Ecclesiæ
supellectilem defuncti Episcopi sibi ven-
dicabant. 1268.

Otto Dei gratia Hildensemensis Electus, omni-
bus, quibus hoc scriptum videre & audire
contingit; salutē in Domino. Notum esse volumus,
tam præsentibus, quam futuris, quod cum *Henri-
cus* Pincerna, *Ecbertus* Camerarius, Conradus Mar-
scalcus, Milites, Officiati nostri, sibi quodam jure
addicerent, quod quando Episcopum Hildense-
mensē viam univetsæ carnis ingredi contingeret,
supellectilem defuncti Episcopi, prout cujusquam
officio competeret, tollere deberent: Nos, videntes
nostram & Ecclesiæ nostræ deformitatem in hoc
consistere, tale jus seu consuetudinem de consilio
nostri

nostri Capituli disposuimus abolere. Unde Officiati prædicti, rogatu nostro & Capituli, juri, quod se in hac parte habere dicebant, coram Nobis & Capitulo, de consensu hæredum suorum publice renunciarunt. Ita, quod nec ipsi, nec hæredes eorum, hujusmodi jus seu consuetudinem de cætero debeant aliquatinus acceptare. Et hanc renunciationem eorundem, coram Nobis & Capitulo factam, coram Vasallis & Ministerialibus nostris sunt denuo protestati. Ad cujus rei evidentiam præsentem literam conscribi fecimus, & sigillis, Nostro videlicet & Officiatorum sæpedictorum, jussimus roborari. Actum in Capitulo nostro, anno Domini M CCLXVIII. xiii. Kal. Aprilis.

XXVIII.

TRANSACTIO INTER HENRICVM MIRABILEM, ET ALBERTVM PINGVEM, ALBERTI MAGNI FILIOS,

Ne alter sine alterius voluntate bona
alienet. Anno 1286.

Nos Dei gratia Henricus & Albertus, Duces
in Brunsvick, ad conservandam fraternæ dilectionis.

lectiones unionem, de fidelium nostrorum consilio, vota nostra composuimus, sub hac forma: bona cum uxoribus nostris nobis data, tenere volumus simul communi manu, ad lucrum & ad damnum; Item alter nostrum non debet infeodare vel obligare bona nostra soluta, nec quicquam facere absque alterius consilio; Item alter sine altero nullum statuet vel deponet Advocatum, quamdiu ambo sumus in terminis terræ nostræ. Item si suspicionem vel sinistram contra aliquem gerimus voluntatem, illi machinari malum, nisi de communi consensu, aliquatenus non debemus. Item si aliquis inter nos seminare, vel alter nostrum attemptaret contra alterum temere derogare, illum debemus in nostra præsentia, tanquam delatorem, omnimodis publicare. Etsi quisquam obloquitur, vel notam impingit alicui coram nobis, accusatori dicemus, ut in accusati præsentia recognoscat, alioquin poenæ subjacebit vel emendæ, & si accusatus reus extiterit, condignam nobis præstare debebit emendam.

Nos autem nihil mali amplius apponemus, nisi pari de consilio faciamus. Item neuter nostrum debet aliquem contra justitiam proplacitare, aut

re, aut in injuriosa actione aliquatenus confovere. Præterea, consideratâ facultatum nostrarum sufficientia, debemus familiam nostram & expensas taliter limitare, & modum in distribuendis donativis talem observare, ut ex eo sentire videamus propriæ commoditatis incrementum. Item beneficia nostra Ecclesiastica conferre, vel totaliter assignare alicui non debemus singularter, alter sine altero, sed unanimi de consensu. Sanè si contingeret, quòd alter nostrum peregrinationis, vel alterius rei causa abesset, & moram traheret in terra forsitan aliena, ex tunc alter domi relictus, disponendi ordinandi & faciendi, quasi ambo præsentesset, plenam habebit in omnibus facultatem. Ne igitur hujusmodi nostræ unionis forma aut oblivione deleatur, aut animus malignantis infringat, præsens scriptum, cum appensione sigillorum nostrorum, insigniri jussimus ad cancellam. Testes sunt nobilis vir Herdenhenricus, Comes de Lutherberch, Ecbertus de Assenborg, Ludolphus de Wenethen, Ludolfus de Weserling, Berteramus de Velthem, Vertheco de Vsler, Milites; Ecbertus de Cimiterio, Hildebrandus Longus,

LI

Ger-

Gerhardus Stapel, & Henricus de Velstede, Bur-
genses. Datum *Brunsvic*, Anno Domini
M CC LXXXVI. in die beatorum Petri & Pau-
li Apostolorum.

XXVIII.

ALBERTVS DVX IN BRVNES-
WICH, dictus PINGVIS, donat ANNONI

Militi de *Heymborch* / omnem proprietatem,
quam habet in villa *Höcherstorp*.

Anno 1307.

DEi gratia Albertus, Dux in Brunefvich,
omnibus ad quos præsens scriptum perve-
nit, salutem in Domino. Notum fieri volumus
universis, tam præsentibus quam futuris, quod
intuitu multorum obsequiorum, à Domino
Annone, Milite de *Heymborch* nobis fideliter
præstitorum, dedimus, ac per præsentem damus,
sibi ac suis veris hæredibus, omnem propieta-
tem, quam habuimus tam in villa *Höcherstorp*,
quam in agris, campis, cultis & incultis,
pascuis & pratis ibidem, eodem proprietatis jure
ac domini, sicut eam possedimus, universaliter
ac li-

ac libere possidendam. Ita etiam, quod ipse & hæredes sui, sine omni obstaculo & conditione ex parte nostri & liberorum nostrorum, prædictam proprietatem, quibuscunque modis & contractibus ipsis convenientibus, transferre possint in quemcunque voluerint locum & personam. In quorum omnium evidens testimonium præsentem literam, quam prædicto Domino *Annoni* & suis hæredibus dedimus, sigillo nostro patente roboramus, cujus etiam donationis testes sunt fideles nostri, *Bertoldus de Honlage*, noster Notarius, & *Johannes* frater suus. *Henricus de Werle*, *Fredericus de Ampeleve*, *Esbertus de Assenborch*, *Bertramus de Veltem*, Milites, & plures alii fide digni. Datum in castro *Wulfebütle*, anno Domini MCCC septimo, XII. Kal. Junii.

XXX.

HENRICVS, HENRICI MIRABILIS
F. donat monasterio WALKENREDE
oleum B. Catharinæ, ac duas spinas de corona
Servatoris. 1351.

NOs Henricus Dei gratia, Dux in Bruns
Ll 2 vvic,

vvic recognoscimus in hiis scriptis, publicè protestantes, quòd ob favorem, quem singulariter gerimus ad monasterium Walkenrede, nec non specialem Fratris Conradi, dicti de June, Abbatis ibidem amicitiam, ac animæ nostræ, nostrorumq; progenitorum remedium & salutem, contulimus prædicto Monasterio, cum quibusdam aliis reliquiis, partem de ligno Domini, oleum Beatæ Catharinæ, ac duas spinas de Corona, quâ Dominus JESUS CHRISTUS in passione fuerat coronatus, quas de partibus apportavimus transmarinis. Nos enim existentes in Græciâ, apud excellentissimum Dominum Imperatorem Romeorum Palliologum semper Augustum, sororium nostrum dilectum, vidimus Reverendum Patrem Archiepiscopum Monasterii, siti in pede montis Oreb, cui à jam dicto Imperatore recommendati fuimus specialiter & commissi. Qui quidem Archiepiscopus legatione functus à memorato Imperatore, sororio nostro, ad regem Franciæ, obtinuit ab eodem Rege prædictas spinas ex speciali favore, quas secum ad propria transportavit. Post hæc, quum nos ad limina beatæ Katharinæ in monte Syna,

cau.

causâ peregrinationis transiremus, ad monasterium Archiepiscopi devenimus memorati, ac ipse multum benignè nos recipiens, ob reverentiam Imperatoris, prædicti sororii nostri, quæ non haberet majores reliquias, spinas sæpèdictas, cum oleo Beatæ Katharinæ, nobis contulit in signum favoris & amicitia specialis, quas nobiscum deferentes, Monasterio dedimus, ut præmittitur, memorato. Ne verò hæc nostra donatio oblivioni tradatur, aut dictæ reliquiæ frivolæ & falsæ, quod absit, ab aliquo reputentur, præsentem literam sigilli nostri appositione dedimus roboratam.

Actum & datum anno Domino M C C C. quinquagesimo primo, in vigilia Epyphania Domini.

In sigillo est Leo Magnus gradiens.

In Perigraphe sigilli:

SIGILLVM. HENRICI. DEI. GRATIA.
DVCIS. BRVNSWICENSIS.
ET. CETERA.

XXXI.

P A R S

GENEALOGIÆ DUCVM
BRUNSVICENSIVM ET
LUNEBURG.

EX

FRAGMENTO QVODAM VETVSTO
CHRONICI BRANDE-
BURGENSIS.

HENRICUS quintus Rex, Saxoniam maxima strage invasit, captivatis ejus Principibus, vel occisis. Tunc Luderus Dux Saxoniae, cum nobilibus occurrerunt regi, in locum, qui dicitur *Welpesholte*, contra multos pauci numero pugnaturi; in quo bello, anno Domini MCXV. potentiam regis Saxones contriverunt. Henrico vero rege apud *Trajectum* defuncto, anno Domini MCXXVI. ex *Mechthilde* uxore sua, filia regis Angliae, reliquit filium *Fridericum*, Ducem Sweviae; & hic decedens, reliquit tres filios; scilicet *Hinricum*, *Fridericum* & *Conradum* regem.

MAGONI, Ducis Saxoniae quinti, filiam *Wibildim* duxit *Henricus*, Dux Bawariae, frater Ducis *Welf*; & genuit ex ea *Henricum*, Ducem Bawariae. Hic duxit *Gertrudem*, filiam *Luderi*, Ducis, Saxoniae, & genuit ex ea *Henricum Leonem*, & fratrem ejus *Welf* juniorem, & filiam, *Futtam* nomine.

Anno Domini MCXXVI. Hinrico V. defuncto, LUDERUS Dux Saxoniae rex electus est, & *Lotharius* appellatus, & anno octavo regni sui Imperator coronatus: & fuit in diebus ejus tranquillitas & pax inter Sacerdotium & regnum: & ita

ita Lotharius rex factus, ducatum Saxoniae dedit focero suo, Domino *Hinrico*, Duci Bawariae, ut duos Ducatus pariter possideret. In isto ergo redit ducatus ad semen *Billingi*.

LOTHARIUS vero rex, assumpto duce *Hinrico*, focero suo, Roma & Italia est potitus. Qui cum redire pararet, *Rogero* ab *Apulia* depulso, anno Domini MCXXXVII. cum regnasset annis XII. inatura morte praeventus est: cui successit *Conradus* rex, filius *Frederici*, Ducis Sweviae, nepos *Henrici* quinti.

Anno ergo Domini MCXXXIX. mortuo *Henrico* Duce Bawariae & Saxoniae, *Gertrudis*, filia *Lotharii*, uxor ejus, duxit *Henricum*, fratrem *Conradi* regis: & ille ducatum Bawariae, qui jure haereditario debebatur *Henrico Leoni*, filio *Gertrudis*, cum matre pueri obtinuit. *Juttam* vero filiam *Gertrudis* duxit *Fridericus* Dux Sweviae, frater *Conradi* regis, & genuit ex ea *Fridericum*, primum hujus nominis Imperatorem. Hic *Henricum* filium avunculi sui, exhaereditavit. Cui successit filius ejus *Henricus*. Hic adolescens MCLXXXIII. duxit *Constantiam* vetulam LX. annorum, filiam *Rogeri*, regis *Siciliae*, *Calabriae* & *Apuliae*, quae anno aetatis suae LXI. in *Astisio* peperit, vel peperisse finxit, filium *Fridericum*, qui successit *Ottoni*, existens XXIII. annorum, de quibus require in *Chronicis Imperatorum*. Contra *Fridericum* excommunicatum & depositum electus fuit, anno Domini MCCXVI. *Henricus* Lantgravius Thuringiae. Quo post unum annum defuncto, electus est *Wilhelmus*, Comes Hollandiae MCCXLVIII. & octo annis supervivens, à Frisonibus occisus est. Quo mortuo habita est mentio de eligendo *Ottone* Marchione Brandeburgensi, viro ad imperium idoneo & devoto. Sed interveniente pecunia, *Richardus* frater *Henrici*, regis Angliae, Comes Cornubiae in regem à tribus tantum Electoribus, scilicet Archiepiscopis *Maguntino*, *Colonensi* & *Palatino*, MCCLVII. est assumptus; aliis tribus, scilicet Archiepiscopo *Treverensi*, Duce *Saxoniae*, Marchione *Brandeburgensi*, eligentibus

gentibus *Alfunsum*, regem Castellæ. Quibus cassatis sub *Gregorio* Decimo, MCCLXXIII, mense Octobri, *Frankenworde Rodulphus*, Comes Havickesburch, concorditer est electus; qui *Austriam*, *Stiriam*, & alias terras, quas rex Boëmiæ *Odakerus* sibi usurpaverat, recuperavit, & MCCLXXVIII. VII. Kal. Septembris, in prælio ipsum occidit.

HENRICUS LEO, Dux nonus, congregavit exercitum contra *Henricum* vitricum suum, ad ducatum *Bawariæ* recuperandum. Sed rege *Conrado* fratrem suum juvante, non profecit. Mortuo tandem rege *Conrado*, vacavit Imperium annis sex. Demum successit ei *Fridericus*, filius fratris *Conradi* regis, *Friderici* Ducis Sueviæ. Temporibus hujus Imperatoris, cum potestas Ducis *Heurici Leonis* invaluisse super omnes Duces Saxonix, & factus esset dominus terræ Sclavorum, impetravit ab Imperatore auctoritatem dandi, & suscitandi, & confirmandi Episcopatus in omni terra Slavorum; unde & *Zuerinensem* & *Raceburgensem*, & *Aldenburgensem*, qui nunc *Lubicensis* dicitur, instituit Episcopos & confirmavit.

Anno Domini MCLXXI. *Henricus Leo* terram suam *Wichmanno* Magdeburgensi Archiepiscopo committens, ad Terram Sanctam per terram profectus est: & visitatis locis sanctis, & sepulchro Domini, cum gloria in Theutoniam est reversus. Qui *Friderico* Imperatori, obsidenti *Mediolanum*, veniens in auxilium cum mille loricatis; humiliter vero rogaretur ab Imperatore, ut maneret: illicentiatus contumaxque recessit. Post annos autem quinque, cum contumelia *Mediolanensium* perpetua, *Mediolano* destructo, tandem Imperator in Theutoniam rediens, celebrata curia, *Henricum Leonem*, filium avunculi sui, à ducatu & feodis, quæ ab Imperio tenuit, deestivit; vix sibi *Lunenburch* & *Bardawik*, & paucis aliis derelictis. Episcopo Colonienfi contulit *Westphaliam*, & alia cæteris est largitus, & sic ducatus Saxonix datus est *Bernhardo*. Obiit autem *Henricus*

Leo

Leo anno Domini MCXXV. & reliquit *Henricum*, *Ottonem* Imperatorem, *Luderum*, *Ricze*, hæredes, & *Vilhelmum*.

WILHELMUS anno Domini MCCII. duxit uxorem *Helenam*, sororem *VValdemari*, regis Daciæ, & genuit ex ea *Ottonem de Luneborch*, & obiit anno Domini MCCIII. *OTTO* vero duxit uxorem *Mechtildem*, filiam *Alberti*, Brandenburgensis Marchionis, & genuit ex ea *Ottonem*. Hic cadens de vehiculo glaciali, mortuus est & in Lunenburch sepultus. *Albertum*. Hic juvenis existens, Comitem *Conradum de Everstein*, contra ipsum Episcopum Maguntinum incitantem, per pedes suspendit. Archiepiscopum Maguntinum in clauistro *Amelungesborne* cepit, & castrum *Assenborch* obtinuit. Anno MCCLVII. intravit *Holsatiam*: ipsam rapinis & exactionibus devastans, cepit in ea *Plône* civitatem & castrum. Hic MCCLXIII. v. Kal. Novembris, à *Tiderico* Marchione Misnensi, cum *Henrico Pingui* Comite, & fere suis omnibus est captus. MCCLXI. Hic primo duxit filiam Ducis Brabantiae: Postea filiam Marchionis Montis-ferrati *Aleidem*. Obiit MCCLXXIX. in die Assumptionis, sex filios relinquens, & unam filiam.

Johannem, qui duxit uxorem, filiam *Gerardi*, Comitis de *Schowenborch*. Qui cum *Alberto* fratre suo terram dividens, *Lunenborch* obtinuit principatum. Moriens anno MCCLXXVI. tutelam filiorum suorum fratri dereliquit.

Conradum, qui laicari volens, Præposituram majorem in *Brema* perdidit: postmodum in *Verdensen* Episcopum est electus.

Ottonem, Episcopum Hyldensensem, qui jura Ecclesiæ in temporalibus bene defendit. Obiit MCCLXXIX.

Mechtildem, quam duxit *Henricus Pinguis*, Comes de *Anahalt*, & genuit *Ottonem* Comitem.

Helenam, quam primo duxit *Hermannus*, Dominus Hassiæ, filius filiae Domini *B. Elizabeth*: postea *Albertus* Dux Saxoniae. Quæ obiit MCCLXX.

Min

Aleidem

Alheidem, quam duxit *Henricus*, Dominus Hassiæ, filius filix B. *Elisabeth*.

Helenam, quam duxit *Vilhelmus de Hollandia* rex, MCCLI. & genuit ex ea *Florentium*, Comitem Hollandiæ. *Florentius* duxit filiam Comitis Flandriæ, quam mater in *Quedelingeborch* Canonicam fecit. Postmodum fratres sui eam Domino *Rugia* copularunt. Obiit autem *Otto de Lunenborch* MCCLII. *Mechtildis* uxor ejus, MCCLXI. & eis successit *Albertus*.

Suigerus XIII. Brandenburgensis Episcopus cepit MCXXXIX. sedit annis XXI. menses iv. dies xvii. Obiit MCXLI. sepultus in capella, in castro Brandenburgensi. Hic fuit, antequam eligeretur, Præpositus S. Mariæ Magdeburgi, Ordinis Præmonstratensis, & primus illius Ordinis Episcopus Brandenburgensis. Hic in curte sua *Liezeke* Ecclesiam construxit, & ibidem fratres sui Ordinis collocavit, & bonis ditavit. Hic anno Domini MCXLVII. cum *Frederico* Magdeburgensi Episcopo, & *Anselmo* Havelbergenfi Episcopo, & pluribus aliis, accepta cruce, contra paganos contra Aquilonem habitantes profectus est. Hujus temporibus fuit in *Brandenburg* rex *Henricus*, qui Slavice dicebatur *Pribezlans*: qui Christianus factus, Idolum, quod in *Brandeburgh* fuit, cum tribus capitibus, quod *Tryglav* Slavice dicebatur, & pro Deo colebatur, & alia Idola destruxit, & idolatriam & ritum gentis suæ detestans, cum filium non haberet, *Adelbertum* Marchionem, dictum *Ursum*, hæredem sui instituit principatus.

* * * * *

Sifridus XV. Episcopus Brandenburgensis, coepit anno Domini MCLXXIII. Sedit annis sex, mensibus iix. diebus xxiv. Hic fuit filius *Adelberti Ursi*, Marchionis Brandeburgensis,

gensis, & frater *Ottonis primi*, & de clerico seculari in Brandeburgensem Episcopum est electus, Præposito Brandenburgensi *Gerardo*, & post *Henrico*. Hic fuit Canonicus S. Mariæ in Magdeburg. Hic anno Domini MCLXXX. in Archiepiscopum Bremensem est confirmatus, & cessavit Episcopatus Brandenburgensis.

* * * * *

Aldwinus XIX. cœpit anno Domini MCCV. sedit annis XI. mensibus VII. diebus XXVI. Obiit MCCXVII. pridie Kal. Junii. Hic juramento obtinuit coram *Alberto* Marchione, Silvam *Wernis* / ad castrum *Prigertwe* quæ est, Brandenburgensi Ecclesiæ pertinere. Hic de Præposito in Episcopum est electus, & ei in Præpositura *Günzelinus* succedit, & *Günzelino Sifridus*. *Sifridus* XX. cœpit anno Domini MCCXVII. sedit annis III. mensibus XI. diebus XXXIII. Hic de Præposito factus Episcopus, fratrem suum carnalem *Alvericum*, Canonicum Magdeburgensem, virum literatum & providum, qui Ordinem Cisterciensem assumerat in *Lenin*, in novitiatu recepit, & sibi in præpositura substituit, anno Domini MCCXVII. XIII. Kal. Julii. Qui Præpositus ecclesiæ præsidens utiliter annis XIII. mensibus X. ad Ordinem Cisterciensem in *Lenin* rediit, anno Domini MCCXXI. IX. Kal. Maii, & ibidem in Domino,

* * * * *

Ruthgero Præpositis. Obiit autem anno Domini MCCXI. XIX. Kal. Jan. & cessavit Episcopatus dies V. Hic bonæ literaturæ magister fuerat *Alberti* Archiepiscopi Magdeburgensis:

Qui propter morum & scientiæ elegantiam ipsum ad Decanatum & Episcopatum creditur promovisse. Fuit enim homo mundus, dulcis, affabilis, studiosus & disciplinatus, adeo ut & ipsi filii nobilium mitterentur ad eum, disciplina & moribus imbuendi. Cotidie pauperes & Scholares ad mensam coram se posuit comedentes. Hic de decimis novæ terræ cum *Johanne* & *Ottone* Marchionibus terminavit: altare in Crypta consecravit in honorem Mariæ Virginis, Johannis Baptistæ, Mariæ Magdalenaë, Catharinaë, Livini Episcopi & Martyris MCCXXXV. XI. Kal. Decembris, temporibus *Jacobi* Præpositi. Qui *Jacobus* emit villam *Mufede* / & proprietatem, & laudabiliter suæ Ecclesiæ præfuit.

FINIS APPENDICIS

PRÆFATIO AD LECTOREM EDITIONI
PRIMÆ HORVM MONVMENTORVM
PRÆMISSA.

Annus jam volvitur septimus, cum Vir Amplissi-
mus atque integerrimus HERMANNVS
LANSBERGIVS, in Aula Ser.^{mi} Brunsvi-
censium & Lyneburgensium Ducis Hannovera-
na Camerae Praefectus, communicaret mecum
THEODORICVM ENGELHVSIVM,
scriptorem seculi XV. laudatissimum, eo scilicet fine, ut bono
eum publico in lucem ederem. Quod consilium meum cum
Magnifico Consultissimoque Viro JOHANNI SCHWARTZ-
KOPFIO, Aulae Ser.^{mi} Brunsvicensium & Lyneburgensium Du-
cis Guelphicae Consiliario intimo & Cancellario, aperirem, pro
admirabili suo ergo omnem antiquitatem studio non solum hoc
propositum meum laudavit, sed & alia haud vulgaria MSSa
monumenta (*in quibus etiam illa San. Blasiana excerpta erant, quae
in hac sylloge numero X. & XI. ponuntur*) haud gravate mihi sup-
peditavit. Vterque licet interea temporis è medio excesserit,
tamen jam nihilominus apud Deum vivit, rectaeque voluntatis
suae, beneque transactae vitae, fructum metit uberrimum. Postea
etiam Vir Nobilissimus HERMANNVS CONRIN-
GIVS, Inclytæ JULIÆ Academiae, & jam quoque proxi-
me laudatæ Aulae Brunsvigio-Lyneburgicae, singulare decus at-
que ornamentum, alium mihi concessit *Engelhusianum codicem,*
dicto *Lansbergiano* multis locis locupletiolem; id quod in his
excerptis, parenthesi inclusa additamenta, abunde poterunt re-
ferri; cui & *Chronicon illud Sermorum* DVCVM BRVNSVI-
CENSIVM.

CENSIVM, quod primo loco hic exhibeo, sub finem erat annexum. Tum & Clarissimus Vir JOHANNES HENRICVS HOFMANNVS qui Cellensi Sermi Brunsvicensium ac Lynenburgensium Ducis Aulae à Secretis est, & Germanicæ antiquitatis indagator sedulus, transmisit mihi quoddam *Engelhusiani Chronici compendium*, à nescio quo contextum, adjungens aliam adhuc, pro sua in me benevolentia symbolam, illa nempe XII: *Diplomata vetusta, quartum in his opusculis locum obtinentia*, veterisque Saxoniae historiam non parum illustrantia. Quæ omnia una cum JOHANNIS CHRAWSII Canonici Argentinenfis *Chronico* hætenus in edito, cujus ἀρχαῖον penes me est, quodque incipiens ab O. C. in A. C. 1458. desinit, aliisque haud contemnendis Germanicæ rei commentatiunculis, quæ suo etiam loco ex parte hic inserta vides, cogitabam uno volumine evulgare. Sed cum varias ob causas atque incommoditates satis commode hætenus id præstare nequiverim, ut tamen vel hac ratione meam erga Patriam pietatem, Summumque Magistratum obsequium & observantiam, aliquo modo declararem, has ipsas primum rerum patriarum Ecclogas præmittere, *Crawsias*, tum *Engelhusiani Chronici*, specimen aliquod producere volui: nullus dubitans, Te pro ingenuitate tua, qualiacunque sunt, æqui bonique consulturum. Neque enim Te movebit, quod in nullo horum opusculorum; vel *Livianam* ubertatem, aut *Cæsaris* accuratam diligentiam, vel *Taciti* acumen prudentiamque; sed plurima non satis apte, ac contra dignitatem ipsius historiæ, & tantorum Heroum, quam optime de Ecclesia & Reipublica meritorum, invenias consignata,

Quæ neq; Cæsareos augent vehementer honores,

Nec contexta rei, sed tanquam adsuta coherent:

ut de id genus Scriptoribus jam olim conquestus est *Guntherus*, eleganti illo, prout eorum temporum captus erat, quo *Friederici Barbarossæ* res gestas descripsit, carmine. Cum neque Ca-
rolus

rolus Imperator, ille ob res præclare fortiterque gestas cognomine MAGNI insignitus, juxta *Eginhartum*, maximarum ipsius ac præstantissimarum virtutum præconem, refugerit *barbara & antiquissima carmina*, quibus veterum actus & bella canebantur, exscribere atq; memoria mandare, quæ tamen τοῖς νεωγυῖς τῶν τετραῶν βοῶντων ὀπίθων clangori avium aspersæ clamantium, *Julianus* ille ὠδὸβάρης in Milopogone suo exæquat: Et fortissimus ille Heros Brunsvigius HENRICVS, ob animi excelsi atque invicti magnitudinem atque robur LEONIS cognomento decoratus (in quem unum Deus ter. Max. contulisse videbatur, quicquid stirps illa quadrifida CELSISSIMÆ SERENISSIMORVM DVCVM BRVNSVICENSIVM AC LYNEBVRGENSIVM DOMVS, WINDIKINDEI scilicet, BILLINGII, WELFONES, AZONESQVE, gloriæ potentiæque possederant unquam) colligi præceperit, & conscribi, & coram se recitari, antiqua ejusmodi Chronicorum scripta, & in hac occupatione totam sæpe noctem duxerit insomnem, quemadmodum is, qui eodem quoque tempore vixit, *Gerhardus Stederburgi Præpositus*, laudabiliter memorat. Quare nec nobis negligenda erunt ejusmodi rudia quamvis monumenta, quæ multas pulcherrimas virtutes nostrorum Regum & Ducum, si non satis illustrant, vivis, ut ita dicam, coloribus adumbrant tamen; & homines prudentes hac ipsa adumbratio multa monere potest; ut communis ille totius Germaniæ Magister *Philippus*, ad *Abbatem Urßbergensem* præfatione, quam rectissime scribit. *Legendi nempe sunt Sallustii, Livii, Suetonii, Taciti, aliq; nota ejusdem, qui & orationis puritate & sententiarum gravitate suavitateque præcipue sunt commendabiles atq; admirandi*, inquit alicubi alter ille seculi sui Scævola *Conradus Rittershusius*, ex vicina Brunsviga Sermae illius, & nunquam satis à nobis celebratæ, Domus Brunsvigio Lyneburgicæ hæreditaria urbe, oriundus: attamen non soli; sed & descendendum aliquando ad inferiores, & ad nostra tempora ventum

endū est propius: ac quantum omnino potest, continua quadam series temporum & rerum præcipuarum ex quibusvis scriptoribus colligenda, ac veluti fasciculo comprehendenda est, quamvis alius alio melius & purius, vel deterius & inquinatius scripserit. Nec tam nobis hic orationis splendor & dignitas, quam cognitio rerum spectanda est; quæ quanto sunt ad nostros usus ac mores accommodatiores, tanto minus ignorari à nobis debent. Forſan operæ pretium fuisset, cum tabulis genealogicis, seriem & cognationem tam Imperatorum, quam reliquorum Saxonix & Brunſvigæ Ducum, ostendentibus hæc illustrare; tum notas & observationes ad obscuriora & falsitate nonnunquam laborantia loca adicere: nisi jam de novo edita nuper conspexissem varios eo pertinentes commentarios, à Clarissimis & omni laude majoribus Viris Reinero Keineccio atque Henrico Meibomio confectos, ex quibus quæ hic defunt copiose & abundanter possunt suppleri. Vnde Te, *Lector benevole*, ne pluribus Tibi sim molestus, eo, si lubet, remitto, meque ut favori ac benevolentix Tuæ, sic Te Dei tutelæ ac patrocinio, quam maxime commendo. Dabam
Scheningæ xxy. die Julii c10 10 c lxi.

P I N I S.

KODAK GRAY SCALE

C

Red-Filter Negative

Cyan Printer

M

Green-Filter Negative

Magenta Printer

Y

Blue-Filter Negative

Yellow Printer

00

A

.10

.20

.30

.50

.70

M

1.00

1.30

1.60

B

1.90

black

3-color

white

cyan

violet

magenta

primary red

yellow

green

KODAK COLOR CONTROL PATCHES

These colors have been selected as representative of those inks commonly used in photomechanical reproduction.